

Ludovici Granateo
Concion
t. 1. et 2.

Manuel Antonio de S.
Luz. J. N. de S.
Luz. J. N. de S.
Luz. J. N. de S.

Manuel Antonio de S.

Luz. J. N. de S.

Luz. J. N. de S.

Luz. J. N. de S.

Luz. J. N. de S.

Luz. J. N. de S.

R. P. LVDOVICI
GRANATENSIS
CONCIONVM
IN EPITOMEN
REDACTARVM,

TOMVS SECVNDVS:
POSTILLAS ET HOMILIAS IN
præcipua Sanctorum festa continens.
Opera F. Petri Merſſei, Cratopolij, Inſtituti D. Franciſci
Fratrum Conuentualium Coloniae.

Huius secundæ editioni INDEX rerum copioſus acceſſit.

LVGDVNI,
Sumptibus Sibillæ à Porta.

M. D. XCII.

GRANATENSIS
CONCIONAM
IN EPITOMEN

TOMAS SECUNDVS
IN HOMILIAS ET HOMILIAS IN
EPITOMEN
PRAEFATIO
PRAEFATIO
PRAEFATIO

GRANATENSIS
CONCIONAM
IN EPITOMEN

REVERENDO, STRENUO,
GENEROSOQUE DOMINO,
D. Heinricho de Ruissenberg, Ordinis Teuto-
nici per Germaniam Commendatori gene-
rali Ballniæ Traiectensis superioris, S. P.

CONCIONATORIS Catholici ego
minus idem fere ac Fundatoris, id est, qui
in signis cuiusdam est momenti auctor, esse
arbitror. Concionatoris duo sunt potissi-
mum fines, in quos spectare debet, ut scili-
cet in Dei populo pro sua virili dispersos colligere con-
tur, & ut collectas Christi oves summo studio custo-
dire curet: ipse inde de commissis sibi coram summo indice
reddendam esse rationem proponat. Non ita dictum sibi: Ezech. 31
Fili hominis speculatorem dedi te domui Israel, & au-
dies de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me. In Cap. 33
eandem quoque sententiam apud eundem Prophetam
alia tenant verba. Viderint nunc, qui tot Ecclesia opi-
bus luxuriantur, num Speculatores agant fideles. Vide-
runt qui ecclesiastæ sunt, ut verè verbum, cuius sunt præ-
cones, secant: qualis hic noster dominus auctor Ludovicus
Granatensis, felix memorie. Hic à prima ætate rectè
vivendo, bene & scribendo & docendo, ad extremum spi-
ritum fidelem se in Ecclesia Dei præstitit servum: qui & Matth. 23
Domini sui, cuius aduentus hora incerta est, diligentissi-
mam habuit rationem. Observavi sine dubio, nihil esse
bene operari incepisse, nisi in bono opere persistas. Concio-
nator hand dubie apud se expedit, quid ille dominus Apo-
stolus, Evangelica tuba, ubi subditorum diligenter præ-
cepisset officium, ipsis inculcaverit. Prælati: Ipsi, inquit, Heb. 13
peruigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddi-
turi: ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes: hoc e-
nim non expedit vobis. Redde rationem villico, mihi & Lucæ 16
tibi supremus dicit index. Sic nobilis cuiusdam Funda-
toris munus, qui eximile alicui rei dat initium, iudico esse,
ut quod ipse lingua præstare nequeat, hoc bonis suis

EPISTOLA

Psalm. 37. Prophetæ dicere possunt: Ego autem medicus sum & pauper. Dominus sollicitus est pro me. Aduena ego sum apud te & peregrinus, sicut omnes patres mei. Cogitationes sanctorum Dei videmus plurimum differre a cogitationibus horum, qui mundo sunt deducti. Cogitationes diuitiarum, spiritum pietatis suffocant. Vincula mundi dissolvere oportet, ut ad calum euoles. Venenum in suauis cibo portetur, facile sibi interitum conciliat, qui illud incautus sumit. Diuitie sunt dulces amantibus illas, at mors in elamit. Reddunt hominem in silentio non superbum, ad infernum inde trahunt. Qui amat diuitias, fructum non capiet ex eis. Felix illa anima, quæ diuitiis non est subdita. Doremur somnum suum viri diuitiarum, id est seruus diuitiarum, non domini, qualis ille in Euangelio epulo. Diuitie possessores suos non liberant a curis, sed potius exorant. Quam vanus ille, qui in hisce corruptilibus vitam suam finit, si felicitate figit. Qui res terrenas, ut Apostolus ait, habet, qui hoc ut stercora habebat, spernit, huius cor facile in caelestibus impletur. Stercus est res vilissima. Quæ nec in maximo habemus pretio, ut aurum & argenteum, facta terra comparatur. Qui igitur terrena bona (si modo dicenda sint bona) amat, eisque delectatur, amat terram. Homo creatura est nobilissima, facta ut Deum creatorem suum cuius refert imaginem, amet, colat, eoque fruatur: iam enim rebus iam vilibus animum suum adiciat se ipsum velle ac ignobilem reddat. Hic suam declarat generositatem: nam diuitiis, ubi accrescunt, non apponit cor. Amoris noui ingenium, qui amantem in rem amatam transfert, adeo sanè ut non sit amplius suus sed rei amata. Qui precipue privilegium renūciare videtur. Amamus Creatorem, cedit in nostram salutem: diligimus eum, in honorem cedit nostrum, qui bonorum nostrorum non eget. Deus res terrenas non magni ducit, cum singularem suum amicum Iob eis prinauerit, ad turpissimam atque instantiam. Nihil nos humiliamus & despiciamus, cum inferiora ista in ordinatè

DEDICATORIA.

ordinatè amamus: verum cum ista parum curamus, magis cooperere nosmet exaltamus. Animus soli Christo impendendus auocandus ab his nihili rebus. Sanctus Prophetæ ait: Filij hominum, & sequo grani corde? ut quid diligitis vanitatem, & queritis mendacium? Mundi amor est quidem nobis insitus, verum mortificandus, cum sit nocuus, & Dominus adierit nobis. Quid prodest homini, si vniuersum lucratur mundum, & animæ suæ detrimentum patiatur? Eo statu quo alim infantes cepimus, eodem statu etià finire debemus. Initium paruum & modicum, exitus contemptibilis & horridus. Verum omisis istis ne ecclesiasten agere, qui Nobilitatem tuam in hac epistolari præfatione copellare statui, videar: ante annos aliquot prolixas D. Ludouici Granatensis. Homilias, ut à tenuioris fortune Sacerdotibus, & quibus non ita longior vacat legere, pernoctantur, in Compendium redegit. Mihi exemplar ad ipsum Archiypographum Platimum: quod per quadriennium ob alias occupationes dilatum, iam tandem ad prælium reuocatum in lucem prodit. Scripseram præfationem ad Reuerendâ dignitatē tuam, verum ob temporis diuturnitatem interit, quod cum mihi significatum fuisset, nolui animum mutare, aliam scribere coactus sum. Inscripturâ primum Tomum summo Pontifici Xysto V. quod Instituit esset nostri, in qua ipsius Sanctissimæ congratulati sumus: verum hic ante editionem vitæ sanctus est, quod me male habuit. In hac editione mirandum video, ne R. D. T. cui longam & prosperam imprecor vitā, nobis subripiatur vita humana anceps. Ago hic in alieno opere, in quo ingeniosum esse non licet. Hæc enim varias sæpè Anchoræ accommodas tamen tractandis materias, ita non vnum dicendi genus eis tractandis sequitur: & nunc summam Evangelij paucis complectitur, nunc eam explauat: sæpè etiam sermones inter eos in Ecclesiæ ritibus explicandis consumit. In quo ille quidem prætermittit, omnia tentat, ut, quoquo modo

EPISTOLA DEDICAT.

posset, docendo hortando, verum falsumque discernendo, populum Christianum pie erudiat, confirmetque. Hoc quidem sicut in amplissimo ac pulcherrimo campo flores carpere incundum fuit: hos autem in quandam cornam contexere, difficile fuit, indicent alij rerum sacrarum periti. Quid ego praestiterim, apud alios esto iudicium. Hoc igitur Opus sine Compendio divini viri Patris Ludovici Granatensis, sub Reuerenda dignitatis tua nomina, in lucem prodire volui, idque non eam ob causam solum, quod studiosos pietatis, ac sacrarum literarum R. D. T. foveat, promoveat, ac se eorum Maecenatem declaret (unde tibi tam bene meriti summe ac aeternae debentur gratiarum actiones) verum etiam, ac maxime, quod tua pietas in Ecclesia Filij Dei manifeste lucet, dum consiliis opibusque eo contendas, ut decus domus Dei indies magis magisque sua maiestate fulgeat, & omnia honeste te. Et aequum est, ut publicum aliquod huius tuae pietatis testimonium exister, quo & alij ad similia pietatis studia exemplo tuo excitentur. Adest crebro R. T. Dig. eximius D. D. Adamus Hamersheimius, vir sincerus, Instituti D. Antonij Colon. idemque Reuerend. T. D. cognatus devotus, mihi satis notus. Hic olim me ad hanc lucubrationem cohortatus est, qui in negotio Ecclesiastico satis est sedulus, qui honestis institutis sua opera nunquam deerit. Ut autem operis dedicationem eo affectu R. T. D. suscipiat, quo a me profectum est, utique Christus Iesus, verus Ecclesia sua protector, tuos conatus pios gubernet, oro, petoque a Deo Opt. Max. obnixè. Valeat Reuerendus strenuus, nobilis Dominus Commendator ad animae corporis salutem. Colonia, anno salutis nostrae 1590. 19. Octobr. ex Collegio F. Minoritarum Conventualium.

F. Petrus Merisus, R. T. D. obsequentissimus.

CON

CONCIONVM

QVAE DE PRAECIPUIS SANCTORVM

FESTIS HABENTVR,

EPITOME.

IN FESTO BEATI ANDREAE
APOSTOLI, CONCIO: IN QVA POST
explicationem Evangelicae lectionis, de glorioso eius agone disseritur: &, quid nobis eius exemplo agendum sit, ostenditur.

THEMA. Venite post me, & faciam vos fieri piscatores hominum. At illi continuo relictis, &c. Matth. 4.

MODIerna sancti Evangelij lectio, Auditores, quatuor insignium Apostolorum, Andree scilicet, Petri, Iacobi, & Ioannis vocationem continet. Quantum autem ex Evangelicis literis conijcere possumus, non semel, sed iterum ac tertio beatum Andream cum Petro fratre vocatum à Domino fuisse colligimus. Prius enim, cum Ioannes Baptista Christum Dominum amicum ex eius discipulis, quorum alter Andreas erat, cum se, suamissima Christi consuetudine miro modo delectatus, eique Salvatorem esse confirmans. In eo vero Evangelicae fuit Andreas nolit: sed eiusdem dignitatis & gratiae participem esse fratrem studuit. Haec igitur prima horum sanctissimorum fratrum vocatio fuit. Secunda vero fuit ad stagnum Genazareth, in quo Petrus à Domino vocatus fuit: & creatus est, cum Petro ibi fratrem quoque Andream fuisse.

A a

IN FESTO S. ANDREAE APOST.

*Concionem
quam m.
nisi quali.*
Sed quoniam eos qui docendi minus Evangelij studium
debebant, ab omnibus alijs curis atque negotijs legationi
esse oportebat, vltimo tandem eisdem in presenti Euange-
lio Dominus vorauit: quam quidem vocatione diuus An-
thæus Euangelista describit. Vt autem ex eo aliquid salu-
riter proponere possimus, Dei opem, beatissimæ Virginis in-
teruentu, requiramus.

A V E M A R I A

*Schola
Christi ubi
incepit, &
quando.
Matth. 13.*
Sic inquit: Ambulans Iesus iuxta mare Galilee, vidit duos fra-
tres, Simonem, qui vocatur Petrus, & Andream fratrem eius. Post-
ea quæ Dominus ac Saluator noster quadraginta diebus præ-
dicauit, atque reuocauit Euangelicæ doctrinæ pradicatorem
(quam tum primum aggredi volebat) æterno Patri comen-
dasset, & cælestem in terris scholam instituere decreuisset, di-
scipulos primum elegit, qui huius philosophiæ auditores es-
sent: vt ab eo eruditi, alios ipsi erudirent, atque ita granum
illud sinapis (quod minimum est inter olera omnia) ab his
paruis initium in proteam tandem arborem excresceret,
quæ ramos suos in fines mundi porrigeret. Quia vero cele-
stis hæc philosophia non tam humano studio aut ingenio,
quam diuini Spiritus afflatu & magisterio nititur (ad quod
vera cordis humilitas magis quam turgida sæculi sapien-
tiæ præparat nequaquam eos qui mundi iudicio sapien-
tes client, sed pauperes & obscuros homines ad hoc munus
elegit. Mirum sane est, quod ad vnam Domini vocem pueri
tortores hi, nihil dubitantes, nihil cunctantes, Christum fue-
rint secuti. Quis enim nostrum non ita secum ageret: Quo-
petimus? quem sequimur? quæ ratione homo pauper & te-
nuis, vitæ nostræ necessaria suppeditabit? Quid vero noua illa &
quam pro incertis certa relinquere? Quid vero noua illa &
insolita post citatio præ se fert? Faciam vos fieri piscatores ho-
minum. Quia expedire sequuntur, perfectissimæ obedientiæ
hac in re nobis exemplum exhibet. Perfecta enim obedi-
entia nihil temere discit, nihil examinat: non secum expen-
dit, quæ facilia, quæ difficilia, quæ iucunda, sed fide sulta, for-
tam præcipientis auctoritatem sequitur. Sic subditi maioribus
suis, & serui dominis, & filij parentibus, & uxores viris
& poenitentes Confessorum præceptis, atque omnes po-
tremo communi rerum Domino obedire tenemur.

Obedientiæ dignitatem diuus August. ex primo præcepto

CONCIO.

3
præcepto, generis nostri principibus imposito, demonstrat
his verbis: Non potuit perfectius demonstrari, quantum sit
bonum obedientiæ, nisi cum Dominus prohibuit ab ea re,
quæ non erat mala. Sola ibi obedientia tenet palmam, sola
ibi inobediencia tenet poenam. Diuus vero Gregor. tractans
illa Samuelis ad Saulem Regem verba, Melior est obediencia
quam victima: sic ait: Obedientiæ victimis iure præpo-
nitur: quia per victimas aliena caro, per obedientiam vero,
voluntas propria mactatur. Singularem ergo obedientiæ
fructum D. August. declarat, his verbis: Citiùs exauditur vna
oratio obedientis, quam decem millia contemptoris. Alius:
Quanto obedientiores fuerimus præceptis & patribus, tan-
tum obediens Deus orationibus nostris. Ioseph obediens in
præceptis Dei, ipsum inuenientem sibi repertus est. Sine obe-
dientia nulla virtus grata est Domino Deo. Diuus Bernar-
dus ait super illa verba Esaiæ, Ecce in die ieiunij vestri, in-
ueniunt voluntas vestra: Docet, neque ieiunium, neque si-
lentium, nec vigilias, nec orationes, nec lectiones, & cetera
bona opera grata esse Deo, vbi inuenitur voluntas nostra,
hoc est, vbi virtus obedientiæ omnino deest. Denique tanta
obedienciæ virtus est, vt ea quoque opera iusta ante Deum
faciat, de quibus dubitari merito potest, iusta an iniusta sint.
vbi quis ex maioris imperio ea exsequitur. Sancti doctores
obedienciam, tutam navigationem, & immediatam ad Deum
reculationem vocant. Obediens primū debet simplex esse,
superioris mandatum non exequiens, non examinans: supe-
riori committens discretionem imperandi, sibi obtempe-
randi. Hinc D. Bern. Non attendit verus obediens, quale sit
quod præcipitur, hoc solo contentus quod præcipitur. Quod
diuus Andreas exemplo suo declarat, qui sine disquisitione
suis, ipsum secutus est. Sic & Abraham suo exemplo obe-
diendi celeritatem ostendit, qui iussus à Domino, dilectissi-
mum filium immolare, non expectata luce, in ipsa nocte se-
cutus est. Sic isti Apostoli continuo, re-
liquis operibus, sequuntur. Perfecta obedientia appositè per-
fectæ monete, siue nummo comparatur, qui & integer esse
debet, hoc est, nulla sui parte truncatus: & purus, hoc est,
nulli peregrino metallo admixtus. Iam ad horum Aposto-
lorum & aliorum officium, id est piscandi munus, transe-
amus. Meminit & Propheta huius diuinæ piscationis: Ecce
ego mittam eis piscatores multos, dicit Dominus, & pesca-
bunt.

4 IN FESTO S. ANDREAE APOST.

buntur eos, &c. Quia verò celestis magister hac piscan-
di metaphora vsus est; officij nostri erit, eam excutere, &
paulo fulius explanare. Rete igitur, verbum Dei; pisces
homines, mare, mundum, in quo huiusmodi pisces ver-
santur, intelligimus. Mundi verò statum mari compara-
ri, vtriusque rei similitudo satis declarat. Si enim mare a-
marum est, si instabile, & periculis plenum: quid quæ-
so mundo similis? Quid enim in mundo stabile? quid tran-
quillum? quid non infinitis casibus & periculis obnoxium?
Piscium nomine homines diximus intelligi, qui in hoc
mari magno vitam agunt. Primum enim varia piscium
genera, varios hominum status representant: quorum
quidam maiores, alij minores, alij autem mediocres sunt,
quibus vastum mundi pelagus completur. Sicut minores
pisces in maiorum prædâ cedunt ita inopes ac tenues ho-
mines potentiorum iniuriæ parere Ecclesiæ docet his ver-
bis: Venator leonis onager in deserto: ita & pascua diuini
sunt pauperes. Diuites illi & potentes magis damnâdi sunt,
qui nouis semper oneribus pauperes premunt, inopibus vi-
tæ necessaria eripiunt, vt alius tribuant vnde luxuriantur.
Miramur discipulorum auiditatem, qui tanta celeritate per-
nis micæ, aut similes quisquilias in stagna decedentes per-
sequuntur: nos ipsos non miramur, qui simili studio & cu-
piditate, bona temporalia, voluptatem capramus, quæ nos
planè demergunt. In huius mundi mari sunt pisces mundi
& immundi. Mundi esse dicuntur, qui pinnulas & squamas
habent: immundi verò, qui ijs destituti sunt. Itaque anguilla
& murenula quæ nunc in delicijs habentur, immundi olim
pisces erant, quibus velsi sub lege non licebat. Cur ira tan-
dem? cur immunda creatura Dei censeatur? Sed animadu-
tite, Auditores, mirâdam conditoris providentiam, qui non
modò sacris literis atque doctrinis, sed rebus etiâ ipsis quas
condidit, nos instruere & erudire curauit. Quid igitur hoc
symbolo nobis innuitur? Pinnula quidem, quibus tanquam
pennis pisces se in altum furrigunt, & quodammodo volan-
ti diuinarum rerum contemplationem, qua in altum attolli-
mur, & celestia rimamur, appositè designant. Squamæ au-
tem quibus velut quadam lorica corpus tegitur, spirituales
arma significant: quibus mætes nostræ aduersus ignitas dia-
boli sagittas muniuntur. Vnde sapienter D. Bernardus: Ita
cut, inquit, frustra iacitur rete ante oculos pennatorum: ita
frustra iaciuntur inimici tela in corpora loricatorum: Si quis
igitur

Mundus
mare est.

Piscium va-
ria gene-
ra,

Pauperes
& diuitibus
decurantur.

1. Tim. 6.
Lent. 12.

Pinnula
& squa-
mæ.

Bernar-
dus.

CONCIO.

igitur piscis mundus, purus, atque innocens ante Deum esse
velit, det operam vt pinnulis & squamis sit instructus. Pin-
nullis erit instructus, si se diuinarum rerum contemplatio-
ni, & pio orandi studio addixerit: insuper supra sui custo-
diam vigilet, vt aduersus importuni hostis spicula, semper
attentus & munitus incedat. Hoc est quod Propheta ait: In-
dicabo tibi, ô homo, quid sit bonum, & quid Dominus re-
quirit à te: Vtique facere iudicium, & diligere misericor-
diam, & sollicitum te ambulare cum Deo tuo. Quisquis igi-
tur huiusmodi pinnulis & squamis incedit vestitus, inter
mundos pisces numeratur: qui verò vtroque destituitur, in-
ter immundos. Iam qui ita terrenis rebus sunt affixi, de qui-
bus ait Propheta, vitam in terra obliuionis agere dicuntur,
qui se ventri dicantur, hi se diaboli iugo subdunt, hi sunt
immundi pisces, qui à celesti conuiuio repudiantur. Rete
autem suæ sagemam esse verbum Dei, Dominus testatur.
Matth. 13.
Simile est regnum celorum sagemam missam in mari,
& ex omni genere piscium congreganti. Piscatores sunt di-
mini verbi ministri, qui homines variis vitiorum gurgitibus
mersos, ad diuinam lucis ac rerum celestium cognitionem
auollunt. Pisces perpetuò in aqua versantur: ita multi homi-
nes ita terrenis occupantur, vt nihil nisi terrena sapiant.
Piscator facit sicut vinitor & olitor, siue agricola: hi terram
subigunt: agricola facit sementem, inde metit, at Deus dat
incrementum. Piscator quid sibi tribuere poterit, cuius to-
tum penè opus diuinum beneficium est? Quis assiduus con-
cionibus audiendis vitam commutauit? quis consueta car-
nis vitia deferuit, & in nouum se hominem transformauit?
Multi sanè Auditores cauteriatam habent conscientiam:
vereor, sanè ne tales à concione regrediantur, quales ad
eam venerunt. Culpa sanè nobis imputanda est, quòd pauci
digni simus, quorum ipse mente & lingua, velut sagemam, ad
altum salutem vtatur. Vnde is per Hierem. de huiusmodi
verba mea populo meo, auertissem eos à via sua mala, & à
in Apostolis suis pessimis. Hoc autem quod nobis deest,
genam illi verò piscibus plenam passim referrent. Nequa-
quam tamen tota huius rei culpa in Ecclesiasten conijci-
enda est: Auditores plerumque in culpa sunt, qui minus attenti
ac parati, ad sacras conciones veniunt. Auris enim bona (in-

Mich. 4.

Pisces mû-
di & im-
mûdi quæ-
ritur. 87.

Matth. 13.

Piscato-
res prædia-
tores fi-
unt.

Homines
immersi
terrenis.

1. Corin. 13.

Auditorum

negligen-
tia.

1. Tim. 4.

Concione-

torum ont

pa.

Hiere. 25.

2 IN FESTO S. ANDREAE APOST.

tores & carnifices eorum oculos, qui capitalem sententiam subituri sunt, regere, ne fulgentem gladium, ceruicique imminuentem intuentes, exanimetur, & horrore ac metu mortis, ante mortem quodammodo moriantur. Ita beatus Andreas, supra humanæ conditionis naturam elatus, & excellens, amantissimam sponsam amicissimis vocibus compellaret. Si terrenorum Regum auctoritas tanta est, ut res infimas & abiectas nobilitare queat: quanto magis superna illa maiestas hoc efficere poterit? Vbi ergo Regis æterni filius crucis flagella, clauos, ludibria, & vincula sustinuit: quis dubitet hæc omnia usque adeo eius dignitate nobilitata fuisse, ut merito crucis laudem celebrauerit? Hinc ardentissima illa martyrii desideria orta sunt, qui tantopere pro Christi gloria sanguinem fundere studebant. Quæ enim passione summi rerum omnium Domini nobilitata fuere, non potuerunt non summe gloriæ esse ijs, qui eius exemplo eadem percipere sunt. Vnde magnus ille Imperator Constantinus effoscos sanctorum Cōfessorum propter Christi fidem oculos exoscilabatur: eā corporis ignominiam, summæ loco gloriæ esse ducis. Sic laudat sanctus Cyprianus Episcopos & Presbyteros qui erant ad metalla damnati. Quia igitur sancti martyres hanc tantam laborum suorum mercedem plenissimam expectabant, nihil mirum si tantā in doloribus patientiam ostendebant. Quorum nos exempla sectantes, si non sanguinem fundere, saltem rerum nostrarum partem pauperibus erogare, si non mortem sustinere datur, mortificare saltem membra nostra super terram studeamus. Venit Andreas in Greciam, multisque ad fidem Christi cōuersis, Aegæam proconsulem ad Patras urbem prædicationibus suis obfistentem, Christianosque dijs sacrificare cogentem, liberrime cepit increpare: quod qui iudex hominum haberi vellet, Christum Deum atque omnium iudicem, à demonibus elusum non agnosceret. Cui Aegæas iratus respondit: desineret Christum iactare, cui similia verba nihil profuissent, quo minus à Iudeis crucifigeretur. Et Andream multa in laudem Christi, sponte sua pro genere humano crucifixi, dicere incipientem, vana & impia oratione interpellatum, iuberit carcerem detrudi. Vnde ab irato in Aegæā populo educitur esset, nisi ipse animos populariū cōpescuisset, rogans ne se martyrii desideratissima corona fraudarent. Igitur paulo post in tribunal productum, cum Aegæas in proposito con-

Martyrium desiderium ad mortem

Cyprianus in epistola

Patientia sanctorum

Iudex hominum Deum agnoscat

CONCIO.

stantissimè perseuerantem, & crucis mysterium maximè extollentem, subique suam impietatem libera voce exprobrantem videret, in crucem eum tolli, & Christi mortem imitari iussit. Adductus igitur Andreas ad locum martyrii, cū multa prius in crucis laudem exclamando dixisset, pridie Calend. Decemb. in crucem actus Christi mortem imitatus est, nisi quod neque manus neque pedes eius clauis sunt affixi, sed sunt ligati, ut diutius desiderata morte cruciaretur. Vnde (inquit Bern.) in homine tam noua hæc exsultatio? vnde tam inaudita lætitia? vnde in tanta fragilitate tanta constantia? Quis enim mortalium mortem lætus adspexit? Quorundam vidimus capillos, denunciato mortis supplicio, vnius noctis spatio in candorem verfos: quosdam loquendi facultatem amisisse: alios in furem & amentiam verfos. ipsa etiam bruta animantia rationis expertia, solo nature instinctu, mortem timent. Sed illud sciendum, fortitudinem hanc nequaquam à fragili carnis natura, sed à cælesti virtute percipi, de qua Saluator, à morte excitatus, discipulis dixit: Sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto. Quæ virtute iidem discipuli induti, postea infracto animo aduersus totam mundi & inferorum potentiam decertant, & constanter atque intrepidè mortem subierunt. Beatus Stephanus, dum lapidaretur, vidit cælos apertos, & Iesum stantem à dextris Dei. Quis hoc spectaculo animatus, non libenter non dico lapides torrentis, sed mille etiam mortes non alacriter sustineret, ut hac tanta gloria sibi frui liceret? At beatus Andreas nec minori fide, nec minori etiam spe & securitate, eandem gloriam per crucem sibi paratam intelligebat. Breui poenæ ea bona est consecutus, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt. Non tantam condignæ passionis huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Nil durum, nil amarum, nil graue, nil lethale computat amor verus. Nunquam vitam hanc tam constanter expenderent, nisi esse alteram incomparabiliter beatiorum, perfecta definitione sentirent. Oret Andreas pro nobis.

Bernardus

Sancti vnde de sua fortitudo

Lucæ 24

Act. 7

Rom. 8

Maxima

A M E N.

IN CONCEPTIONE SACRATIS-
SIMAE VIRGINIS MARIAE, CONCIO
quæ primo loco de miseranda hominis con-
ceptione in peccato agit: secundò eximias
beatissimæ Virginis virtutes & laudes præ-
dicat.

THEMA. De qua natus est Iesus, qui vocatur Chris-
tus. Matth. 1.

Redemptio
nū benefi-
cium.

1. Petr. 1.

Concep-
tio
nis festi-
tas.

Nter omnia diuinæ pietatis beneficia, Audito-
res, quæ humano generi exhibita sunt, redem-
ptionis nostræ beneficium principem locum re-
nere constat. Duplici enim potissimum nomine
beneficium aliquod iure laudatur: vel quia multum in co-
donatum est, vel quia multo constitit ei qui donauit. At in
redemptionis nostræ beneficio utrumque ita reperitur, ut
neque dono quicquam magnificentius, neque doni pretio
carius quicquam excogitari possit. Quid enim maius æteri-
na vita, quæ nobis per Christum collata est? Hæc enim in-
ter tria illa numeratur, quæ tanta sunt, ut ne per diuinam
quidem potentiam maiora illis in suo quodque genere ef-
fici possint: qualia sunt, humanitas Christi, maternitas Vir-
ginis, & essentialis beatorum gloria, quæ in aperta summi
boni contemplatione consistit. Summus redempti non cor-
ruptibilibus auro & argento, aut margaritis, sed precioso
agni immaculati sanguine. Hæc expendentes, dei huius
dignitatem & gloriam cognoscere poterimus. Hodie enim
summum hoc redemptionis nostræ opus inchoatum est:
hodie arbor illa plantata est quæ fructum vitæ erat prola-
tura. Ex hac arbore flos ille pulcherrimus, super quem Spi-
ritus sanctus requiesceret, de cuius plenitudine omnes ac-
ciperemus, emicuit. Merito ergo à nobis dictum est, sum-
mum illud redemptionis nostræ opus hodie inceptum fuit.
Ut igitur de hac tanta solennitate dignum aliquid dice-
re valeamus, cælestem opem, sacratissimæ Virginis inter-
uentu, suppliciter imploremus.

Admonet hæc solennitas beatissimæ Virginis, ut de no-
stra prius conceptione cogitemus & dicamus: huius enim
cognitio ad nostri ipsorum cognitionem, & commu-
nis morbi remedium, maximo nobis adiumento futura
est. Omnes enim graui languore ægotamus: quia omnes in
originali peccato concepti sumus; quod à Theologis lan-
guor naturæ appellatur. Quid autem peccatum originale
sit, explicare necesse est. Dei opera erant perfecta: homo Dei
opus ad perfectionem cõditus est: ut ad veram perueniret (qui
eius erat finis) beatitudinē, creatus; & huic iustitiæ originali
adiunxit Deus gratiam. Quod enim in omni bene instituta
Repub. fit, ut maiores imperandi, minores verò obediendi
officium exerceant, hoc in homine bene instituto perfectis-
simè seruabatur. Condidit igitur Deus hominem, condidit
naturam, & largitus est gratiam & charitatem, & ea lege, ut
filiis in officio & fide persisteret, sibi posterisque suis integra
supernaturalia bona manerēt: si verò ab officio recessisset, &
sibi & posteris amitteret. Cum igitur in hoc felicissimo sta-
tu ageret homo (diabolo adnitepte) mandatum, quod illi à
Deo iniunctū fuerat, transgressus, hæc omnia dona & sibi &
nobis perdidit, & mortem cum peccato ad posteros trans-
misit. Ne verò quisquam hoc parum rationi & æquitati cõ-
uenire credat, naturæ atque iustitiæ leges attendat. Natura
enim hoc habet, ut filius patris conditionem sequatur: ex
patre enim nobili, nobilis; ex ignobili, ignobilis; ex paren-
tibus liberis, filius liber; ex seruis verò empticiis, filius quo-
que communi lege ancillarum seruus nascitur. Cum enim
pater sit causa filij, & filius item sit aliqua patris portio: cõ-
sequens est, ut eadem sit utriusque conditio. Idem etiam æ-
quitas & iustitiæ lex postulat. Ciuiles enim leges homi-
nem lætæ maiestatis reum bonis omnibus ita multat, ut
eadem pœna ad hæredes vna cum criminis infamia tran-
seat: quamuis eiusmodi sit hereditas, quæ maioribus nam fi-
liis perpetuò debeatur. Itaque vñ patris crimen efficit, ut
posteri omnes propter illud & inglorij & ex hæredes nascân-
tur. Hæc ergo eadem pœna supernus ille mudi arbiter Deus
communem generis humani parentem proditionis reum, &
posteros eius multauit. Donis ergo illis amplissimis spolia-
tus nasci, originale peccatū appellamus: quod videlicet sit
originalis iustitiæ (quæ inherere homini debuisset) priuatio.
(ut matre, & alias corporis calamitates, in quas incidimus,
omit

Simile.

Simile.

Patris cri-
men quid
operetur.Peccatum
originale
quid.

omittam) cum toto affectuum & cupiditatum agmine aduersus spiritum rebellauit. Durante illa originali iustitia, homo in suo permanet officio: ea corrumpente, per peccatum præceptum in ima fertur. Ex quo apparet, hominis naturam per peccatum, mirabili, imo lamentabili modo, fuisse inuersam. Rationis enim velut præfecti cuiusdam erat, affectus & motus animi regere, qui natura cæci sunt: modo vero usque adeo affectuum & cupiditatum suarum imperio addicta est, ut ea non iam affectus & cupiditates imperio coercere, sed ipsis seruire impellatur: hoc est, rationes excogitare, quibus earum cupiditatibus & commodis plenius indulgere & obsequi possit. Quo fit, ut ratio ipsa, à conditionis suæ nobilitate degenerans, in carnis quodammodo naturam versa sit: veluti mulier quæ nobilissimo nupserat viro, eo relicto, ad vilissimum aufugit mancipium. Cuius rei similitudinem quandam Achitophel, Davidis consiliarius prudentissimus, exhibuisse videtur: qui ut pacis tempore fidelissimus Davidi semper exstitit: ita ubi ad Absalonem defecit, perniciosissima contra Davidem consilia iniit. Sic igitur ratio, quæ ante peccati lapsum fidelis & obediens Deo erat, ubi post lapsum carni adhæsit, & vnum quodammodo cum illa effecta est, atrociter & impie aduersus Dei leges pugnat, re non veretur. Dei enim amittit & expulit à se charitatem, & iam in sui ipsius amorem ita exarsit, ut à conditore suo auersus, totus ad se per immoderatum sui amorem fuerit conuersus. Quid detestabilius, quam ut homo secundam carnis voluptatem magis quam Deum, à quo conditus est, diligat, seque ipsum in amore Deo præferat? Hac de causa homines peierant, litigant, rapiunt, oderunt, inuident, belligantur, & aliæ pudicitia insidiantur, cæteraque similia facinorosa suscipiunt. Ex his apertissimè, liquet, quantà sit lethalis peccati malitia atque perniciēs, quod iustissimè vniuersi tam graui supplicio puniendū esse decreuerunt: vniuersi Filij Dei mors, quæ peccatum expiandum fuit, & ignis æterni supplicij, satis indicant qualem hoc malum sit, quod Christi sanguine expiandum, & æterno supplicio plectendum fuit. Originis peccatum non vnum hominē, sed vniuersum genus hominum ab Adam propagatum, veneno suo insectis sordidauit, & ad mortē damnavit. Quæ cum ita sint non satis mirari queo, quoniam modo, qui hæc omnia firmissimè fide credunt, tam facile omnia huiusmodi peccata admittere non vereantur. Quod Ethnicis & infideles illa committant, qui

Ratio prefellum hmine.

1. Reg. 16.

Amor priuatus quādo sit.

Peccati malitia magna.

Originis peccatum vniuersale.

quo ista non credunt, & qui mala hæc quæ patimur, non culpa supplicia, sed natura conditionem esse arbitrantur, non adeo mirum est: at verò quod nos ipsi, qui celestis matris & obstupefcit? Debet igitur præcipuum Christiani hominis esse officium, ut spiritualibus se armis aduersus hanc generis humani pestē, hoc est peccatū, muniat atque armet. Cum autem varia sint aduersus illud arma atque remedia, quæ mihi præcipua esse videntur, vobis propono. Horum primū est, omnes peccatorum occasiones cautè & prudenter fugere, ne homini ad malum nature corruptione propenso maius peccati incitamentum præbeamus. Quid enim de agrocante homine sperandū esset, qui baculo innipellere atque consistere posset, si quis illi externa vi imma nostra spirituali agitudine laborat: quæ cum sæpe oblagenitam infirmitatem in peccata labatur, quid de ea futurum est, cum præsens voluptatis conspectus & peccandi opportunitas illam ad peccatum alliciat? Præsens enim reum quas amamus conspectus vehementer hominē ad malum excitat & incendit: quantum verò occasionis periculum sit, satis abunde miseranda illa ruina Davidis ostendit. Prodis nostris verò est, ut ad primum peccati aditum, cum ad cor nostrum ostium pulsare cœperit, celeritate occurramus. Exemplo hoc ante oculos ponam. Pulvis sulphureus ubi vel minimæ aquæ rore fuerit adspersus, agrè admodum igne concipit: si verò omni careat humore, exigua ignis scintilla subito inflammatur. Cor verò nostrum huic pulveri meritis pulueris huius, tardissimè ignem concipit, ad carnalia verò aquæ terrena, instar pulueris omni humore vacantis, impura sine ulla mora accenditur: quo non anima solū, sed frequentius etiam corpus ipsum inflammatur. Huius ergo peccati gratia Salomon ait: Omni custodia serua cor tuum, ut omnes cor suum ab omni peccati labe purum seruare possint. Sacramenta etiam Confessionis & Eucharistia, maxime aduersus peccati morbum remedia esse constata: ad hoc enim ab auctore salutis nostræ Christo fuerunt instituta. De confessione ait quidam pius, eam esse medicinam, quæ magnopere hominem in Dei timore conseruat.

Christiani hominū officium.

Arma spiritualia.

Simile.

Occasio peccati fugienda est.

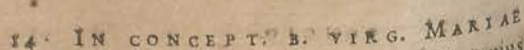
2. Reg. 11.

Simile.

Prover. 4.

Ceterum, salutem.

Quod

Pl. 240

Philip. 4.

Origine
ma d. q.
finia

[illegible]

Augusti-
m.

Rom. 7.

Simile.

Curvatura
ad m. m. m.

pheneſi laborant (qui diuturnam morbi conſuetudinem in
naturam quodammodo verterunt) mala noſtra non agnos-
cemus. Aiunt phyſici herbam quandam eſſe, quam qui co-
medunt, videntes moriuntur; quam quidem herbã nos mi-
ſerq; comediſſe videmus, qui in media morte conſtituti, niſi
aqua, inani lætitia ſoluihur. Quod quidem obſtinati animi
non ſeue indicium eſt: ſi enim anima quæ ſic ægrotat, mor-
tali ſua agnoſceret, nequaquam ſibi tãtopere placeret, nec
vitiuſcente ageret, ſed de remedio inrerat: cogitare Arbor
vitiuſcente ferat: nos in arido huius mundi ſolo plantati ſu-
mus, aqua illa quæ ſalut in vitam æternã, quæ ſordis pecca-
torũ abluuit, quæ fructus æternæ vitæ proferit, indigemus. Vi-
ta noſtra Chriſtiana eſt miſericordia, qua non ſoli aduerſus prin-
cipem tenebrarũ, ſed etiã aduerſus cupiditates noſtras (quæ
ſpiritu affidue impug-
nat) certare perpetuo debemus. Eſt enim (vt Apoſtolus ait)
in vno quoq; noſtrum duplex homo, interior ſcilicet, & ex-
terior: quorum alter ſpiritu ſancto ac diuino, ſpiritu alio ac cæ-
tero vilis & terrenus, qui carnalia tantum, pecudum more
ſuarum naturam participat) cupire ſolet. Probi Angelorũ
vitiũ & mores, quoad licet, in carne degentes imitantur:
improbi contrã, hac nobiliſſimũ ſui parte neglectã, ſe carnis
cupiditatibus & ſtibilibus dederunt: & hũc ſibi vitæ ſco-
pum proponentes, curas & cogitationes, ſuas ad illud de-
ſiderant. Videmus homines qui ex ignobili quicquam matre,
ſed nobili patre procreati ſunt, ſuppreſſa materni nominis
vitiarũ, de patris ſolũ genere & cognomine gloriari, cuius-
cunq; qui nobilior ac diuina noſtri parte contempta, de
ſola ea qua pecudibus ſimiles ſumus, gloriamur, illiusque
noſ totos obſequio vt viliffima mancipia tradimus!
Audiuimus hactenus, Auditores, quò miſeriarũ homo per
peccata denenerit: in quo ſtatu illum diuina iuſtitia relin-
quiſſe potuiſſet. Noluit tamen diuina bonitas iure ſuo (quo
ſui noſtra proſpexit, vt ſed ineffabili pietate atque conſilio ita la-
dum fuerant ingreſſi, eadem vita & iuſtitia redirent. Quod
Apoſt. declarat: Sicut per vnũ delictum in omnes ho-
mines mors regnauit in condemnationem, &c. Voluit itaq;
diuina Sapientia, vt ſicut vnus homo mundum perdiderat,
ita

ita vnus nouus homo lapsus repararet: & sicut aliena culpa nobis tantopere nocuit, ita aliena iustitia multo magis nobis prodesset. Vnigenitus Dei filius & caro descendit, carnem assumpsit, vt sicut vnus hominis delicto mundus ante perierat: ita vnus Dei & hominis merito seruaretur. Si ergo Dei Filius verus homo futurus erat, matrem vtique habere debuit, ex qua humanam naturam assumeret. Qualis vero illa forma futura erat, quae illum concipere & parere meretur? Virgo certe Angelis purior, quae veniente in has mortalitatis oras Dei Filium castissimis viscibus & virginio thalamo exciperet. Quae quidem ab aeterno ad hoc munus destinata, hodie concepta est. Quae ex re quanta sit huius diei solennitas, intelligere licet. Duo dies habentur celebres, cum templum aliquod ingens aut insigne opus construatur: alter cum opus incipitur, alter cum finitur. Solemnitas, inquit pius ille, hodie pa beatissimae Dei genitricis merito praecipuum & singulare praebet omnibus gaudium, meritis totius existit humanae salutis exordium. Ex hac Dei Filius carnem assumpsit, & in ea, huc per eam, mundum expiauit. Quam quidem expiationem cetera sanctorum festa sequuntur, qui lauerunt stolas suas, & dealbauerunt in sanguine Agni. Quae cum ita sint, quae, quae so, alacritate, qua deuotione hic dies à nobis celebrandus est? Quid enim gratius quid iucundius mundo nunciari potuit, quam hoc ipso die purissimam quandam virginem conceptam fuisse, ex qua Dei filius humanam carnem pro salute mundi esse assumpturus? Coepit hoc die domus illa aedificari. Iam quae eius fuerit elegantia, expendamus. Hoc Salomon excidit celebratur, cum ait: Sapientia aedificauit sibi domum, excidit domus, lumnas septem: quia videlicet septem Spiritus sancti dona, hoc est, gratiarum omnium charismatis, spiritualis haec domus sustulit. Habes antiquos Patriarchas, & noui Testamenti Sanctos, quos tamen omnes haec superat virgo. Quod diuus Bernardus testatur, cum ait: Verè in plenitudine sanctorum detentio virginis Mariae, cui non defuit fides Patriarcharum, spes Prophetarum, zelus Apostolorum, constantia Martyrum, sobrietas Confessorum, castitas Virginum: sed nec ipsa puritas Angelorum. Quicquid enim in thesauro diuinis conditum erat, in illam effusum est. Humana natura, vt diuini Verbi contubernio digna esset, & nullam tantae illi maiestati dedecus inureret, talem sibi naturam in virtute diuinitatis copulauit. Cum enim illius assumptae natura

Maria concepta.

Simile.

Primum Domini.

Mundo quid gratius.

Primum.

Bernardus Eccl. 24.

re vel decus vel dedecus in Deum caderet, debuit utique humanitas illa summa gratia & sanctitate pollere: ne quid in ea esset, quod immensam illam maiestatem obscurare vel dehonere villo modo posset. Quod cum ita sit, simili quoque argumento sacratissimae huius Virginis dignitatem colligere licet. Constat enim verum esse quod Salomon ait: Corona senum filij filiorum: & gloria filiorum, patres eorum. nec minus verum esse quod Ecclesiastes ait: Gloria hominis in honore patris sui, & dedecus filij, pater sine honore. Quod quidem propter summam vtriusque partis necessitudinem adeo verum est, vt filios ex parentum conditione fere & laudemus & vituperemus. Sic laudauit Gabelus Tobias in honore, dicens: Benedicat te Deus Israel, quia filius es optimi viri, & iusti, & timentis Deum, & eleemosynas facientis. Si filio in manu esset, vt matrem eligere aut efficere posset, haud dubie eam eligeret, quae esset supra feminas nobilissima & pulcherrima. Cum igitur Dei Filius haec tantam esset praeditus potestate (qui solus & matrem eligere, & talem facere posset, qualem vellet, nec hoc ipsum maiorem expensis, quam sola voluntate efficere posset) quis iam dubitare queat, eam matrem supra creaturas omnes excellentissimam atque sanctissimam elegisse? Quis enim rem adeo preciosam tam facili pretio, hoc est, solo voluntatis naturae, & Gabriel Angelus, & beata Elizabeth, Spiritu sancto illam inter omnes mulieres, hoc est, supra omnes mulieres benedictam appellarunt. Colligere licet, Auditores, qualem virginem mentium futuram sit gaudium, cum hanc ipsam Spiritus sanctus, cui dominicae incarnationis opus tribuitur, vnigenito Dei filio preparauit. Si igitur talis est virgo, qualem hic depinximus, habemus utique post Christum sufficientem apud Deum aduocatam. Christus non potest sed congruum erat, vt vterque adesset sexus, quod corruptioni neuter defuisset. Fidelis plane & potens mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus: sed diuinitas eo reuerentur homines maiestatem. Opus ergo erat nobis ad mediatorem matricem, nec altera nobis utilior quam Maria. Deus ad instaurandum genus humanum non aliquid ex supernis illis Spiritibus (quod facile poterat)

Primum, 17. Parentum honor, filiorum honor.

Tob. 9.

Mater Dei qualis.

Luc. 24.

Maria aduocata nostra.

18 IN CONCEPT. B. VIRG. MARIAE

sed verum hominem ex muliere propagandū elegisse constat: ut quoniam per feminā mors inducta erat in mūdum, per feminā quoq; f. licē partum vita reuocaretur in mūdum. Dominum Dei decet sanctitudo. Quid superest nobis, nisi ut omni ratione mediatrix huius gratiā huius conciliare studeamus, quo tam nobis in ærumnosæ huius vitæ periculis, atque adeo in ipsa mortis hora, celerem adiutricem sentiamus? Nulla autem erit expeditior via ad eius patrocinium consequendum, quā ut eius imitari studeamus virtutes. Nihil enim magis amorem, quā similitudinem conciliat. Inter virtutes autem beatissimæ virginis, quatuor potissimum memorantur, quæ in ea singulari quadam ratione floruerunt: virginitas, charitas, misericordia, & virtutum fundamentū humilitas. His virtutibus, quibus beatissime virginis imitatur sanctitatē, quatuor atrocissimos humanæ salutis hostes, qui magnam mundi partem infestant, manamus: nempe impudicitiam, fratrum odium, auaritiam, atque superbiam: quæ qui vicerit, in aliorum victoriarum victoria non perinde laborabit. Carnis enim perulantiam cohibere, odij rabiem frænare, aliena non appetere, propria misericorditer largiri, teq; ipsum seposito supercilio aliis submittere, hoc opus, hic labor est. Beata autem virgo salutem nostram in tuto collocare adiuvet.

AMEN.

IN FESTO BEATI THOMÆ APOSTOLI, CONCIO: IN QVA, POST rationem lectionis Euangelicæ, vulnerum Domini Saluatoris argumento & iudicio, totius ferme Christianæ philosophiæ summa exponitur.

THEMA. Quia vidisti me Thoma, credidisti, &c. Ioan. 20.

IN lectione sancti Euāgelij, Auditores, insigne quoddam diuinæ miserationis opus continetur, quod Dominus Iesus à morte excitatus edidit: quod tamen opus ab humana incredulitate ortum habuit. Thomæ quippe incredulitas

CONCIO.

19

occasionem Domino præbuit, ut seipsum illi post resurrectionem ostenderet, & sacratissima vulnerum suorum stigmatia palpada traderet. Est diuinæ bonitatis & providentiæ mos, ut ex malis semper bona eliciat: diabolicæ autem prauitatis est, in malum semper bona conuertere. Sic patres nostri primi (fraude diaboli) materiam superbiendi sumptere, unde debebant occasionē habere bene agendi, & laudandi Deum. Quid verò diuina bonitas hoc tanto scelere prouocata? Nempe ut lapsum inuidia diaboli hominem liberaret, homo fieri & in crucē agi misericorditer voluit: quod diuinorum operum maximū fuit. Tolle morbos, tolle vulnera, nulla erit causa medicinæ. Neque illum (ait Augustinus) de cælo ad terram merita nostra, sed peccata traxerunt. Cæterum, quoniam filiorum est, exempla parentum sectari: eosdem planè mores in filiis Dei, & filijs diaboli inuenire licet. Filij enim Dei, qui Spiritu eius aguntur, hoc sibi ante omnia proponunt, ut non modo aliena prauitate ad malum non impellantur, sed ex ea magis ad pietatis & iustitiæ studium excitentur: quod contra filij diaboli faciunt, qui cum eius spiritu ducantur, ipsius etiam mores & exempla sequuntur. Hinc Saluator ait: Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis perficere. Pij autem, patrum morē imitantes, ex malis bona elicere solent. Quid hic martyres commemorem, qui immanium tyrannorum feritatem in suam gloriam commutarunt, dum eorū equuleis & craticulis adscensum sibi in cælum parauerunt? Sed iam ad Euangelicæ historiæ lectionem veniamus.

AUE MARIA.

Cum Dominus à mortuis resurgens, toties se discipulis videndum præbuisset (nam & Simoni Petro, & sanctis multis item discipulis in Emaus pergitibus & omnibus item discipulis in vnum cōgregatis eo ipso die quo resurrexit, apparuit) Thomas, qui per id temporis ab hoc abeidem collegio, nec Petro affirmanti, nec duobus discipulis iam confirmationem asserentibus illā fidem habere voluit, sed in incredulitate sua persistens: Nisi, inquit, videro in manibus tuis signum clauorum, & mittam digiti meū in locum clauorum, &c. Incredulitas Thomæ satis improba est, quæ excusationis velamen nullum admittit. Sciebat duorum aut trium re-

Dei & diaboli mores diuersos.

Augustinus.

Similes.

Ioan. 8. Pater mores quibus.

Apparet mores Christi post resurrectionem.

stium testimonio omne stare verbum. Resuscitationi Lazarum, ubi aliis discipulis, qui Dominum impedire conati sunt, restitit, dicens: Eamus & nos, & moriamur cum illo, inter- fuit. Meruisset quidem eius incredulitas ut ab eo desereretur: verum hominum hæc est misericordia, quæ facili, quæ- uis vel leui occasione, dissoluitur. At Dei nostri ea est beni- gnitas, ut interdum etiā iniuriis provocata mitescat. Quod quidem aduersus filios phrenesis morbo laborantes, piis pa- rentibus contingere solet: quos tum maximè miserantur, cum maxime insanire videt. Hoc misericordiae genus Pau- lus insanien- s expertus est. Nos facili irritamur: at Dei nos- tri bonitas inexhausta est, qui sanguinis sui pretio salutem nostram quaesivit. Itaque pii patris morem imitatur, qui non contentus ægrotanti filio varia medicamenta addi- buisse, alia deinde atque alia excogitat, nihilque intem- tum relinquit, quo illum ad sanitatem reducat. Exemplum hoc Ecclesiastici tum Concionatores tum Patres Confessa- rij imitentur: non est spes abiicienda. Sed quanta hic legen- di materia sese offert, cum passim videre liceat huius officij ministros cursim & propteranter, ne dicam oseranter, hoc munus, quod omnium humanorum operum ferè maximum, & planè necessarium est, administrare! Itaque Dominus Thomam Apostolum, quem tot testibus ad fidem resurre- ctionis adducere non potuit, hac nova ratione curauit. Transactis enim octo à resurrectione diebus, cum discipuli in vnum congregati essent, & Thomas cum eis: *Ingressus est Iesus ianuis clausis. & dixit eis: Pax vobis. &c.* Quod perinde est ac si diceret: Equum erat, ut tu quidem, Thoma, volun- tati meae annueres, non ego tuæ: hoc est, ut tot resurrectioni- bus meæ testibus crederes: sed quoniam eò res deducta est, ut nolit seruus quod præcipit Dominus, velit Dominus quod exigit seruus. Itaque si hoc apud te statuit, ut non alia ratione crediturus sis, nisi & oculos tuos & digitos re- surrectionis meæ testes habeas, sit ita sanè: *Infer digi- tum tuum huc, & vide manus meas. & offer manum tuam. & mitte in latus meum.* Videtis, Auditores, quod saluator exhibendi sumptus tantam hæc misericordiam discipulo exhibuit. Sed quid mirum est, si discipulo suo palpitantem carnem præbuit, quam pro salute nostra Iudæis tradidit crucifigen- dā? Quanto enim plus est pro aliena salute vulnerari, quam tractanda vulnera exhibere! Imò verò tanta Christi Domi- ni charitas est, ut si pro salute hominum iterum illi hæc

Ioh. 11.

Simile.

Simile.

Confessio-
nis quid
imitandum
sit.

Thoma
increduli-
tas.

Christi cha-
ritas ma-
gna.

eadem vulnera accipienda essent, non dubitaret eadem li- benter accipere, quo infidelitatis vulnus in eis sanaret. Hoc euidenti argumento in discipulo declarauit. Quia in re ita se Dominus gessisse videtur ac negociator, qui in nundinis mercis alicuius eximio amore captus, illam, quocumq; pre- cio prosterit, emere decernit: cumque illam venditor ius- so precio distrahere nolit, ipse tandem quicquid pro il- la petitur, etiam si plus iusto sit, libenter exhibet. Sic er- go cum Dominus discipuli salutem ardentè optaret, ne- queis (quod æquum erat) aliorum discipulorum testimo- nio acquiesceret, eius se voluntati accommodauit; & quod vnum discipulus argumentum exigebat, clementer impendit: Dominus sese illi liberrimè offert: *Infer, inquit, digi- tum tuum huc.* hoc est, vide quæ pro anima tua libe- ritate redemi: vide quæ illius expiandæ & exornandæ gra- tia tormenta pertuli: & ex huius pretij magnitudine, si- mul & mercatoris prudentia, mercis huius valorem æsti- mare poteris. Sanguine Christi emprum est, sanguis er- go Christi est. Ea est huius sanguinis dignitas, ut vel vna eius gutta rebus omnibus quæ à Deo, siue in cælo, siue in- tra condita sunt, meritò anteferatur. Hoc ergo pretio a- nimam tuam æstimare debes, & talem eius curam gere- re, qualis eius dignitas existit: quæ tam pretiosa & cha- ra Deo visa est, ut non dubitauerit vel vitæ suæ dispendio illam emere. Huius autem rei consideratione Augustinus, animæ suæ dignitatem & valorem æstimans, aiebat: Post- quam intellexi me precioso Christi sanguine esse redem- tum, nolui me amplius exhibere venalem. O si vel hoc v- num cum animo suo cogitaret, qui more Esau re aded pre- tiosam propter momentaneam carnis voluptatem, vel vile lu- crum, passim vendunt! Quid pius & prudens pater ageret, cum hereditatem, quæ filio suo totius patrimonij dispendio comparauit, ille vilissimo pretio distraheret, quod protri- perbia, quæ tot conuiuiis, tot alapis, tot contumeliis, ac po- sitremò contumeliosissimo crucis supplicio curanda fuit? Quis ergo adeo stupidus erit, qui huius medicinæ dignita- tem, morborum suorum magnitudinem, & naturæ vulnera non agnoscat? Minimum quidem Domini corporis vul- nus ad humani generis redemptionem satis erat. Quis tantus furor in nobis erit & iracundia, quam maxima Do-

Simile.

Anima di-
gnitas.

Augusti-
nus.

Simile.

mini mansuetudo non leniatur. Ipse est de quo Apostolus in-
dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni ini-
quitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem
bonorum operum. Idemque, rursus sub alia similitudine tradi-
disse se Christum ait propter Ecclesiam, ut exhiberet eam sibi
gloriosam, non habentem rugam neque maculam. Hæc eius
præcipua cura, hæc ardēs illa sitis, quæ nec crucis supplicio
restringi potuit. Respondit Thomas: Dominus meus, & Deus
meus. Modis omnibus ad Dominicæ resurrectionis fidem
Thomas reuocatus est. Externorum enim sensuum omnium
hoc additum est, quod Dominus tamquam serum omnium
conscius, incredulitatis verba, quæ iā antea protulerat, ad
mentē reuocauit. Thomas igitur hoc clarissimo diuinitatis
argumēto, simul & tanta Domini benignitate mirabiliter
incensus, velut extra se positus, illa clarissimæ confessionis
verba protulit: Dominus meus, & Deus meus. Homine vidit,
& Deum in homine latente confessus est; & ita confessus, &
vix in sacris literis vlla diuinitatis Christi confessio clarior
habeatur. Quo autem is ardore, quæ cordis læritia fuerit af-
fectus, quādo quem solum hominem mortis vinculis con-
strictum credebat, præter omnem spem & fidem, victorem
mortis, & omnipotentem Deum agnouit, eundemque talē
erga ipsum charitatis viscera exhibentem, & tam blanda &
amica oratione compellantem vidit, quæ oratio, quæ dicen-
di facultas consequi possit? Nos, eo relicto, ad nos ipsos ve-
niamus, ad quos illa verba Domini pertinent: Beati qui non
viderunt, & crediderunt. In his Domini verbis de fide sermo
est: ideo, ut fiat illustrior hæc Domini sententia, fidei ratio
explicanda est. Fidem Apostolus rerum non apparentium
argumentum esse ait: ut certissima & firmissima esse creden-
mus, quæ a Deo reuelata, & nobis ab Ecclesia ad credendum
proposita sunt. Hæc fides in Martyribus præcipue eluxit,
qui fidei lumine illustrati, adeo stabiles in fidei confessione
persistenterunt, ut nullis promissis aut tormentis ab ea deduci
potuerint. Eos Dominus beatos pronunciat hoc loco, qui
hoc celestis lumine instructi, fidem pie colunt, nec vlla aut
signa, aut humanæ sapientiæ argumenta requirunt. Signa
querere, vel nutantis fidei, vel incredulitatis indicium est.
Hinc illa Domini obiurgatio: Nisi signa & prodigia videri-
tis, non creditis. Hæc de causa Zacharias, Ioannis Ba-
ptista pater, nouem mensium silentio punitus fuit, quod
ab Angelo signum petierit. Hinc diuus Augustinus alie-
rum

humā hūde sua esse ait, vt à Domino signum aliquod aut miraculum requireret. Merito illi per Prophetam commendatur: Populus quem non cognouit, seruiuit mihi: in auditu auris obediuit mihi.

Hæc igitur fides inter Dei dona primū est, quod alia omnia ordine anteceditur. fide namq; impossibile est placere Deo. Sicut aliqua domo enervata, fundamenta in imo iacentia manent, quæ toti fabricæ supposita erant, ita virtutum omnium structura per peccatum corrumpente, fidei tamen virtus, quæ totius spiritualis ædificij fundamentum est, immobilis perseverat. Hoc enim diuina pietas clemens inter disposuit, ne extincta penitus fide, spes omnis salutis adimeretur. Fides enim dux nobis in cælum est: fides lucerna pedibus nostris, & micans stellâ, quæ nos (tanquam Magos olim) perducit ad Christum. Fides item columna ignis & nubis est, quæ ducit nos in terram viuentiū dirigit. Mercator qui opes suas omnes, quas habebat, amisit, si nondum apud homines fidem perdidit, adhuc eius beneficio adiutus & negotiari, & in pristinam fortunam redire potest: quod amissa simul cum rebus fide, non facile contingit. Sic igitur Christianus, qui meritorum suorum opibus amissis, adhuc fidē retinet, eius ductu atque magisterio, adspirante tamen Domino, in viam reduci, & in pristina dignitatis gradum resitui potest. Notandum diligenter, fidem aliquando perfidia criminari interire. Ferrum quod vsu splendet, & argenti nitorem imitatur, si diu in terra conditum iaceat, paulatim rubigine consumi, ac tandem in terram verti constat. Fides Christianæ vitæ radix & fundamentum est: ex radicis natura, fidei naturam explorare licebit. Diligenter nos conuenit vigilare, ne fidem oiosam & inertem habeamus: ne hoc tam pretioso thesauro, in quo salutis nostræ pignus possumus est, spoliari mereamur. Videmus fidelium multos, præsertim apud Lutheranos, qui ita sibi de sola fide blandiuntur, ita hoc solo Dei dono securi degunt, ut quamvis nihil egrégium in vita moliantur, nullamque pietatis & iustitiæ curam gerant, certò tamen sibi salutem hac vna fide pollicentur. Quò quid periculosus: quid diuinis literis magis illud Apostoli: Si habuero fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum?

Non satis est fidem esse otiosam, sed etiam quod eos faciat
maioris criminis reos. Idem ergo inter fidelium atque

Peccata tradi pateretur, ne peccatum inultum relinqueret; et rursum
 infinitam fuisse Christi misericordiam, qui omnium filiorum
 Adæ peccata in se suscepit, ut ea nō auro & argento, sed san-
 guinis sui pretio dissolveret. Hic enim medium se interpo-
 suit inter Patrem, & mīto nos amorem coniunxit.

Septimò, quâta Dei charitas in te exsistat, potes addiscere. Olim multa populo Iudæorum præstitit, beneficia, cum educendo ex Egypto: at quæ nobis præstitit, longè maiora fuisse: non enim temporalia, sed spiritualia & æterna bona exhibuit. Admiranda eius opera considera, hæc tibi celsissima amoris dabant signa. Quam eius charitatem præcipue hoc nomine commendat Aposto-^{lus} us, quòd non solum ad pios & amicos, sed etiam ad impios & hostes progressa sit.

Prox enim, ait, pro iusto quis moritur, &c. Quod si quisquam
quoniam sint inimici isti, non dubium quin omnes illi qui
eum in crucem sustulerunt. Sustulerunt non solum carnifi-
ces illi, qui tanti sceleris ministri fuerunt, sed omnes etiam
posterius Adæ, propter quorum scelera expandi in crucem
sublatus est. Peccata nostra illum cruciungunt. Iam quanti
te fecerit Dei Filius, ex iis quæ pro te passus est, cognosce.

re potes. Tale est, inquit D. Bernardus, erga nos cor Domini tris, quale nobis expressit, qui de eius corde processit. Hoc igitur vulnerum Domini argumentum, quo mens nostra a reum diuinarum cognitionem illuminatur, fides quoque Thomae, quæ mortua erat, excitata & illuminata est. Vbi enim hæc sacratissima vulnerum stigmata vidit, maxima voce, maiorque fide exclamauit: *Dominus meus, & Deus meus*. Quibus verbis non solum Dominicæ resurrectionis veritatem adstruxit, sed etiã diuinitatis gloriam apertissime credidit.

Beati qui me cōfessus est. Cui Dominus: *quia vidisti me.* Thoma. *dis-*
duendi. *disti: beati qui non viderunt, & crediderū.* Nos ergo, dicit ali-
 quis, beati: qui, cū non viderimus, credimus. Fateor sanē
 si eo tamen modo credimus, quo beatus hic Apostolus gre-
 tidisse se ostendit, cū illam confessionis vocem toto pe-
 ctore expressit: *Dominus meus, & Deus meus.* At, inquit, hoc
 ipsum & ego dico, & quotidie quidem dico, cū Christum
 Dominum meum confiteor & adoro. Recte sanē: sed me-
 minisse tamen debes, ab eodem Domino dictum esse, ve-

10. n. 4. Illi autem in spiritu & veritate Deum adorant, qui non solum vera fide, sed etiam obedientia & parendi studio, illius imperium & dominium confitentur. De alijs ^{idem}

Idem Saluator ait: Vt quid me vocatis Domine, & non faci-
tis quæ dico vobis? Tales ergo frustra Christum appellant
Dominum. Christum enim in ore, diabolum in corde ge-
derant. Christum sola informi fide, rebus autem ipsis & obe-
dientia studio demonem appellant Dominum. Addo etiam
quod si Thomæ fidem imitari cupis, non Dominum solum,
sed etiam Deum appellare debes. Memineris hoc vnicuique
Deum esse, quod ab eo præ cæteris colitur. Illud enim est
nobis Deus, quod maxime inuenimus, quod ardentè dili-
gimus, in quo vitæ præsidia collocamus. Vnde fit, vt aliorum
quidem venter sit, aliorum venera voluptas, aliorum pec-
cunia. Vide vt Deum verè colas, sincerè diligas, & eius eris.

A M E N.

IN FESTO PURIFICATIONIS B.

MARIAE VIRGINIS, CONCIO: IN QVA
lectio Evangelica explanatur: inde, beati Si-
meonis exemplo, quam felix & placida pio-
rum, & quam misera improborum sit mors,
differitur.

THEMA. Ecce homo erat in Hierusalem, cui nomen Simeon: & homo iste iustus & timoratus, expectans consolationem Israël. Lucæ 2.

Quid à piis hominibus, Deique amore incensus, querat,
 sed sit, quod in hac vita præcipuè in votis habeant: il-
 lud assueverant respondere, se nihil magis quàm Dei
 gratiam & amicitiam, & omnium peccatorum suorum ve-
 niam desiderare. Si quis igitur ex vobis, Auditores, hoc de-
 siderio flagret, habet planè hodie magnū in Christi Domini
 oblatione solatium. Hodie namque Saluator peccatorib. ad-
 iungitur, cū peccatoribus Deo Patri offertur, & pro pecca-
 toribus redimitur: quo huius tantæ humilitatis & obedien-
 tiæ merito eos redemptionis suæ participes efficeret. Hoc
 est enim quod Apostolus ait, misisse Deum Filium suum in
 similitudinem carnis peccati, ut de peccato damnaret pec-
 catum: & misisse item eum factum ex muliere, & factum
 sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret: ut adoptionem
 filiorum

filiorum reciperemus. Vtrūque autem hodie pro nostra salute impletum est, quando innocentissimus Dominus paternae legi subijcitur, & cum peccatoribus ac pro peccatoribus offertur & redimitur. Hoc igitur peccatores spei solatium habent, non omnes tamen, sed hi solum, quos scelerum conscientia terret, quos peccatorum memoria mordeat, qui Christo capiti, tanquam viua membrā, non fidei solum, sed spei & charitatis vinculo cōiuncti sunt. Ad hos enim Christus Dominus venit: qui in hoc à Patre missus esse per Prophetam dicitur, ut mederetur contritis corde, & lugentes consolaretur, daretque eis coronam pro cinere. Hoc igitur spei solatium ex primogenitorum oblatione, quā hodierna sancti Euangelij lectio initio statim proponit, capere licet. Altera lex praecipiebat, ut puerperae omnes, transacto à puerperio suo certo dierum numero, templum adirent, & pro eorum mundatione sua sacrificium offerrent: ante quod tempus ex legis institutione immundē cēlebantur, & ab ingressu templi, contactūque sacerdotum omnium, tanquā immundae arcebantur. Quam hodie legem beatissima puerpera nostra implere voluit: obtulit autem non diuitum, sed pauperum oblationem. Illius filius, cum diues esset, inopiā elegit, cetera omnia similia elegit, pauperem matrē & familiam inopem. Vt de hac materia aliquid frugiferē disseramus, inuocanda est haec Dei mater.

A V E M A R I A.

Postquam impleti sunt dies purgationis Mariae. Querimus quanam necessitas ad hanc legem seruandam beatam Virginem compulerit. Lex enim non illam, sed immundas solū feminas adstringit: ipsa verò sicut ante partum purissimam, ita & post partum astris ipsis purior existit. Quin & ipsa quoque lex illam vnam non obscure excipit, cum ait: Mulier, quae suscepto semine peperit, &c. Quorum enim haec verba addere attinebat, quae superuacanea videbantur, quae in hanc vnam puerperam legislator oculos cōiecit, quae longe alia ratione conceptura & paritura erat? Haec sanctissima ubique humilitatis exempla amplexa est: Excelsus Dominus ubique humilitatem ancillae suae. Nouerat scriptum esse: Excelsus Dominus & humilia respicit. Quis sicut Deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in caelo & in terra? Similitudo est amoris conciliatrix. Recte ait D. August. Quid est, inquit, hoc, fratres? Altus est Deus: erigis te, fugit te: humilia te, venit ad te.

Quam verò & humilitas illi grata, & inuisa superbia sit, duplici argumento intelligemus. Primus homo, qui sibi & posteris suis haereditatē regni caelestis, & originalis iustitiae atque immortalitatis dona acceperat, vincto superbiae actu haec omnia dona amisit, & vniuersum etiam hominum genus aeterna morte damnauit: tantum vna illa superbia nocere potuit. Rursumque alter homo Christus Iesus, dum se vsque ad mortem crucis humiliavit, hoc opere totius mundi salutem promeruit. Itaque vnum illud superbiae crimen totum mundum euerit, & vnum item praclarum humilitatis opus euersum extulit atque reparauit. Quid igitur maius aut in detestationē superbiae, aut in humilitatis commendationem dici potuit? Angelus superbiens cecidit & tu superbiens vis adscendere? Beatissima autē virgo semper se ad ima deiiciebat, semper in oculis suis vilis apparebat: purificationis legē subiit, quae tamen erat excepta à comuni ceterarum feminarum lege. Propriū humilium est, vt, vnde cūque honor proficiatur, semper reformident illum. Tantum quippe in magnis honoribus est periculi, vt pio semper homini verē timendi sint. Saul accepit regiam dignitatem à Deo, quae tamen illi vitio suo postmodum exitio fuit, qui Dei Sacerdotes trucidauit. Videris quā periculosus honor sit, etiam cum à Deo impenditur, nisi quis singulari se modestia, & magna animi submissione stabiliat & fulciat? Imitemur Mariae prudentem humilitatem. Cum videamus homines ita mundi honores appetere, atque humilitatis opera detestari, quis iam dubitare queat omnia interiora ipsorum esse corrupta? Verū hodie non in filio solum, sed in matre etiam locupletissimū omnibus proponitur humilitatis exemplum, quae cum ceteris impuriis mulieribus purificari voluit, quae nihil purificandum habuit. Christus circumcitur vt alij, effertur vt alij, & redidit vt ceteri: atque demum Dominus maiestatis ad ima se demittit: cum nos viles homunculi, si qua fortē in re vel minima alijs superiores sumus, singulares atque primarios inter omnes haberi velimus: quod proprium superbo est, qui dignitatis consortem pati nequeunt. Talis erat ille Phariseus iactabundus. At mater Dei, speculum est & exemplar totius probitatis & iustitiae. Eua mater prauaricationis peccauit, & excusare voluit: haec nos merito repraesentat, qui miseri sumus, tot sceleribus cōtaminati, qui scelera nostra

Superbia
invisibilis Deo.

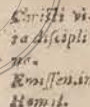
Humilium
propriū est.

Saul superbiens.

Humilitas
exemplum.

Singularitas
nostra.

Lucas 13.

Austria &
amor Dei.

Simile.

Glossæ quæ
dam.

Eccles 3.

Timor ut
muss.

Abse. 2.

CONEY. 31
 per munitionem; & considerabo quid dicatur mihi, & quid
 respondebo ad arguentem me. Hæc etiam cura adeo sancti
 lob pectus exstimulabat, vt diceret: Quid faciam cum sur- *Iob 31.*
 derit ad iudicandum Deus: & cum quaesierit, quid respon-
 debo illi? En quales curæ, qualesque cogitationes iusti ho-
 minis mentem diu nocturne urgeant, quæ ita mentem oc-
 cupat & afficit, vt somnum etiam & bonam valetudinem
 eripiat quibusdam. Anchora enim virtutis esse dicitur ti- *Timor a-
spera est.*
 mor cordis. Vbi verò timor non est, ibi somnus, ibi negli-
 gentia & incuria, quæ periculorum omnium materia exsit.
 Nullus enim hostis perniciosior, quàm qui contemni-
 tur. Cuius rei evidentissimum exemplum in animantibus
 apparet. Nam quæ armis & viribus instructa sunt, timore
 carcent, quoniam suis se viribus tuentur: quæ verò ijs destituta
 sunt, vt capræ, lepores, & cerui, hæc solo metu & fuga sa-
 lutem suam tuentur; itaque timor illis pro armis est. Ho-
 minis igitur, qui communis peccati vitio fortissima illa ori-
 ginalis gratia & iustitia arma perdidit, quibus inuicta se
 temeritate tueretur, ad timoris præsidium confugere debet,
 vt eo salutem suam incolumem serpare queat. Sic nos Do- *Esaiæ 66.*
 minus instruit: Super quem requiescet Spiritus meus, nisi
 super humilem & mansuetum, & trementem ad sermones
 meos? Quia verò sanctus hic vir, iustus & timoratus erat,
 ius virque virtutibus tempus Domini effectus est. Hoc *4. Reg. 21.*
 etiam timore correptus erat Iosias Rex, qui auditis verbis
 legis Domini, vestimenta sua discidit, & Dominum quid
 legi ea re facto opus esset, sollicitè consuluit. Improbi ti-
 morem Domini minimè ad se pertinere arbitrantur, sed ad
 sacerdotes & monachos: nihil ad verba Domini contemni-
 sunt. Pij, mundi legibus spretis, Dei voces audiunt, eius
 leges attendunt, & per eas vitam & mores insitunt: le-
 gem Dei tanquam Cynosuram semper adpiciunt, sicut
 olim Israëlites, per desertum gradientes, nubes & colum- *Exod. 13.*
 nas Dei sunt, Spiritus illis celestis libentissimè requie-
 scit. Inque animæ celestibus donis ornata Spiritus sanctus
 præder: ne qua fiat, vt nativa libertate abutatur, & perce-
 pit donis in superbiam erigatur. Hanc præcellentem gra-
 tiam, quæ nobis in iustificatione confertur, expressit Chri-
 stus Dominus, cum ait: Si quis diligit me, sermonem meum
 servabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, *Ioh. 14.*
 & mansionem apud eum faciemus. Confirmavit etiam
 eandem

32 IN FESTO PURIFIC. B. MARIAE VIRG.

3. Cor. 3.

Psal. 36.

Felicitas
semper
maius.

Virtutes
colantes.

Gregor.

candem sententiam Paulus ad Corinthios, cum ait: Nescitis quia templum Dei estis, & Spiritus sanctus habitat in vobis? Hic benignissimus hospes sua secum affert dona, & templa sua ipse mandat & decorat: quasque ipse sibi desponsat animas, his veluti monilibus exornat, ut habitaculum in eis habeat non indecorum, nec omnino sibi indignum. Quibus praterea additur, quod expectaret etiam consolationem, Israel: anxie, inquam, Israelis expectabat redemptionem, tot animarum miserans, & salutem earum sciens, ac pro ea Dominum dies noctesque deprecabatur. Hac sedulitate sollicitationem acceperat, non prius se migraturum ex hac vita, quam mundi Salvatorem mortalitatis nostrae habitum in se, quam mundi iusto, super diuitias peccatorum multatius est modicum iusto, quae mundi gaudia cum hoc tanto viri iusti gaudio comparari possunt? Omnis sane humana felicitas in vnum congesta, vnius diei felicitatem, quam pii homines fruuntur, aequare non potest. Notandum, inter omnia Christiani hominis officia maxime difficile esse, & tamen necessarium, quasdam inter se coniungere virtutes, quae specie ipsa secum pugnare videntur. Hoc opus, hic labor, ut homo sit prudens ut serpens, & simplex ut columba: idem mansuetus & severus: ut (sicut diuus Gregor. ait) & ridens possit timeri, & iratus amari: atque idem etiam spe pariter ac timore suffultus: qualis hic vir sanctus fuisse perhibetur, qui timore Dei plenus, in spem communis salutis totus erat intentus.

Hic etiam additur, quod Spiritus sanctus erat in eo. Consequens plane erat, ut Spiritus sancti domicilium esset, qui talibus virtutum gemmis ornatus erat. Est enim mirabilis quaedam & mutua inter Deum puramque mentem cognatio atque similitudo, qua altera res facillime cohaeret & copulatur. Vbi enim Deus mentem ita purgatam & solutam deprehenderit, incredibili quodam amore ac propulsione totus in illam, velut in domicilium sibi aptum atque destinatum, fertur. Videris sancti viri virtutes? Et respondit, inquit, acceperat a spiritu sancto. non visurum se mori, nisi prius videret Christum Domini. Quanta autem pertulisset laetitia hac Spiritus sancti promissione, solus ille novit, qui responsum dedit. Omnis enim humana facundia impar est ad hoc verbis explicandum. Erat hic vir (sicut etiam diuus Dominicus) diuinæ gloriæ & communis salutis

Domini
cum vultu
zelosus.

CONCIO.

33

ingenti amore incensus, non poterat ergo non vehementer excruciar, cum tot in mundo cerneret mala. Videbat diaboli & peccati regnum omnibus in locis crudelissimam in orbem tyrannidem exercere: videbatque in toto terrarum angulo Deum supersticiosè magis quam religiosè à plebisque colitur. Videbat inter gentes pro vero Deo monstra conculcare, & conculari diuina, & sola terrena bona in peritio haberi. Videbat caelum non referat, & infernum pati, & omne penè hominum genus in profundum merdiantur. His curis sancti viri pedes dies noctesque vehementer aduentu positum esse, atque ex eo salutem omnium securum pedere. Clamabat iugiter cum Prophetis ad Dominum: Veni Domine, & noli tardare: veni ad liberandum nos Domine Deus virtutum, & ostende faciem tuam, & saluum me. His ergo clamoribus diuinas aures pulsabat, & promissum hoc illum consolatus est, Non visurum se mori, &c. Patet autem misericordiarum lamenta insperat, & laetitia magna potest orationis vis exponere. Non erat gaudium de aliquo privato bono, sed de seculorum omnium salute. Tandem hoc ipso die, caelesti Spiritu admonitus, venit in terram. Et cum inducerent parentes eius puerum Iesum: accurrit in paruo latente corporeculo adorant: nec adorasse contentus, amplecti etiam & in vlnas suscipere ausus est. Hic desiderare videtur, & audire cupierunt: hic, cui & videre & amplecti, & in vlnis retinere datum est, quo gaudio exultasse atque gessisse putandus est? Si Abraham tot annis solam Christi imaginem & diem eius videns tantopere gauisus est: quid non est gaudium, cui & presentè cernere & amplecti datum est? En quibus delicijs delectat & rigat interim Dominus pietatis menses, quam diu plenitudo eius gaudij, quod in patria sperant, differtur. Cuius gaudij magnitudinè vir sanctus nonis carminibus, fidè & misericordià Domini praeedicantibus, celebravit, dicens: Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace. In abyssum descendere non formidat: videri oculi mei, salutare tuum: cuius meritis iam iam liberandus sum. Vadà ergo legatus ad pios manes, &

Simeon in
Prophetis
eruditus.

Simeonis
gaudium.

Agg. 2.
Luc. 10.

Joan. 8.

34 IN FESTO PURIFIC. B. MARIAE VIRG.

felicitissimum hoc nuntium ad eos deferam, opusculum scilicet
aduentare diem, quo tristitia linquant tartara, & in lucis & fe-
licitatis regnum transferentur. Haecenus fui in ergastulo,
nunc luci appropinquo, mori non extimesco. Eadem penè
verba Iacob Patriarcha protulit, cum filium suum Ioseph
superstitem & Aegypti principatum tenere cognouit. Ad
hunc ergo modum noster Simeon, qui longè plus Christum,
quàm Iacob filium diligebat, ait: *Nunc dimittis Domine, ser-
uum tuum in pace.* In pace iam moriar, quia vidi, Domine, fi-
lij tui faciem, qui vita & morte sua extincto saeculo vitam
& salutem afferet. *Quia viderunt oculi mei salutare tuum.* hoc
est, salutem, quam per Filium in hunc mundum misisti:
quam etiam appellat, *Lumen ad revelationem Gentium.* Qui-
bus verbis summam totius Euangelij complexus est, & fidei
& Gentium vocationem, & mundi conuersionem, & dilata-
tionem apertissima oratione vaticinatus est. Qui igitur
Dei Spiritu plenus & latentem in puero sapientiam & salu-
tem omnium saeculorum considerabat, quid anisio volue-
ret? Quatuor hodie insignes personae procedunt, quae nobis
omnia virtutum genera ante oculos ponunt. In Anna, quae
ieiuniis & obsecrationibus nocte ac die seruiebat, ieiunium
commendatur & oratio: in Simeone, qui tanto Iesum cum ni-
plexus est gaudio, pietas & deuotio: in Maria, quae cum ni-
hil purificandum haberet, purificationis tamen legem im-
pleuit, humilitas & obedientia: in Domino autem Iesus, qui
factus ex muliere, factus est sub lege, ut eos qui sub lege
erant redimeret, charitas & misericordia. Haec praecipua
ornamenta virtutum, quibus nos gloriosam hanc processio-
nem ornare & celebrare debemus, Cereus accensus, lu-
men illud Gentium, quod Simeon cecinit, designat. Quid
praeerea est lumen in cera, nisi Verbum in carne, & pleni-
tudine diuinitatis in carne nostrae mortalitatis? Cerei ergo
sive lucernae gestatio, fidei professio est. Sint (ait Saluator)
lumbi vestri praecincti, & lucernae ardentes, &c. Consistent
dum ore & opere, operibus ipsis, vitae ordine atque ratione.
Sunt qui Deum ore consentant, factis autem negant. Vi-
dite, Auditores, qualls fuerit beatissimi huius senis mors.
Vidit Christum Domini, vidit ante mortem suam & omnium
Saluatorem: atque hoc tanto salutis suae pignore suscepto
diem clausit extremum. Qua morte quid iucundius? quid
feli-

Personae
quatuor
insignes.

Galat. 4.

Processio-
nis ratio.
Cereus quid
designet.

Luc. 12.

Tit. 7.

CONCISO.

35

felicius? Talis autem est piorum mors, cum tamen longè
alia sit improborum. De illa enim dicitur, Pretiosa in con-
spectu Domini mors sanctorum eius; quippe quae illis ad
aeternam vitam aditum praebet. de hac verò, Mors peccato-
rum pessima, utpote quae sempiternae mortis ianua est. Im-
pii ferè moriuntur inuiti & repugnantes, ut qui vitae huius
amore flagrant, atque in ea spes omnes & opes suas reposi-
tas habent: & ad illam dolentes pergunt, in qua, vel ipsa
resse conscientia, nihil se reposuisse cognoscunt. Dolent
itaque grauius propter ea quae deserunt, vehementius ta-
men anguntur propter ea quae sibi parata esse suspicantur.
Ipi autem ferè more huius senis, placida & tranquilla morte
discedunt, & in pace dimittuntur, quia in pace & iustitia
vixerunt. sic enim legimus: Veniat pax; requiescat in cu-
bili suo, qui ambulauit in directione sua. Quicumque ergo
in directione hac ambulauerunt, qui per semitas vitae in-
gressi sunt, quò tandem, nisi ad caelestis patriae cubile perue-
nient? Hi sunt qui in Domino moriuntur, qui requiescunt
à laboribus suis, qui cum fide & pietate vixerunt, qui nihil
habent quod igne purgandum sit: in illas beatas oras trans-
feruntur, ut requiescant à laboribus suis. Ibi metent cum
laetitia, quod hic seminauerunt in lachrymis. Opera enim
velut individui comites sunt, quae aeterna atque individua
cordis opera, quae fecerunt; ieiunia, quibus repugnantem
carnis lasciuiam subegerunt; itinera, quae pietatis causa
consecrerunt; animas, quas salutaribus monitis & exemplis
Christo lucrificerunt: ibi videbunt suam humilitatem, cha-
ritatem, patientiam, obedientiam, ceterasque virtutes, quas
operati fuere: imò calix aquae frigidae propter Deum expen-
sam, & gloria nunquam abitura est. Quam felices tunc la-
bores suos iudicabunt, quos videant tantum ibi decoris &
gloriae peperisse, quae nunquam interitura sit? Nec minus
sanctae comitabuntur, & ad tribunal usque iudicis su-
perent, non tanquam comites aut defensores, sed tanquam
iudices & accusatores procedent. Hic sanè inter omnia sce-
ra quibus in vita indulerunt, detractiones, licet confessi
sint, primum locum obtinebunt. Vnusquisque onus suum
portabit. Oro itaque vos, ut tales esse nunc incipiat, Tunc
quales tunc in illa hora fuisse ardentissimè cupietis. Tunc

Psalm. 119.

Improbi
moriuntur
inuiti.

Esai. 57.

Apoc. 14.

Opera bo-
na indivi-
dua comi-
tes.

36 IN FESTO MATTHIAE APOST.
sanè cum hoc beato Simeone clamare poteritis: *Nunc di-
mitti seruum tuum Domine in pace: vt perueniatis ad visio-
nem pacis aeternæ.*

A M E N.

IN FESTO BEATI MATTHIAE
APOSTOLI, CONCIO: IN QVA POST
Euangelicæ lectionis enarrationem, vitio-
rum ac virtutū collatione facta, aperit mon-
stratur, quanto sit iugum Domini, diaboli in-
igo leuius & suauius. Vnde colligitur demen-
tia eorum, qui captandæ iucundioris vitæ
gratia, virtutis iter planissimum deferunt, &
per difficilem vitiorum viam gradiuntur.

T H E M A *Venite ad me omnes qui laboratis & onera-
ti estis. Iugum enim meum suauis est, & onus meum
leue.* Matth. 11.

MATHIAE, Auditores, beatissimi Apostoli Matthiae
natalem diem celebramus, qui ex numero se-
ptuaginta duorum discipulorum, duodeno san-
ctorum Apostolorum choro diuina electione me-
ruit copulari. Assumpto enim in cælum Domino, Petrus
Ecclesiae princeps, ab hac electione Pontificatus sui mini-
sterium ante Spiritus sancti aduentum exorsus est. Constat
præcipuum munus Apostolorum, quo mundum ad fidem
conuerterunt, Euangelij prædicationem existisse. Exsurgens
autem Petrus in medio fratrum (erat autem turba hominum
ferè centum viginti) Viri fratres, ait, oportet impleri Scrip-
turam quam locutus est Spiritus sanctus per os David, de
Iuda, & cætera quæ sequuntur. Ex quo quidem loco intelli-
gimus, Auditores, verum esse quod Hieronymus ait: Non
quæuntur in Christianis initia, sed fines. Paulus male cen-
sit, sed bene finivit. Iudæ laudantur exordia, sed finis prohi-
tione damnatur. Ex quo item loco intelligimus, quæ cen-
tione illud Domini præceptum in Apocalypsi seruare debeamus
Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam, hoc est,
quam

Matthias
electus A-
postolus.

Act. 1.

Hieron. in
Epistola.
Finis non
exordia
laudantur.
Apoc. 3.

C O N C I O.

37

quamvis tibi videaris à Deo etiam ad munus aliquod ele-
ctus, vel in eius gratia constitutus, non ideo te negligenter
& osecitanter geras, nec tibi ruta omnia à diuina electione
pollicearis, sed cautè & diligenter supra tui custodiam vigi-
la. vt (sicut diuus Petrus ait) per bona opera certā facias vo-
cationem tuam. Nam & Saul à Domino ad regni sedem,
& Iudas ad Apostolatus culmen electi sunt: qui tamen hu-
ius præcepti immemores, quia sollicitè, quod iam tenebant,
tenere noluerunt, alijs coronas suas tradiderunt: Saul qui-
dem Dauidi Regi, Iudas verò Matthiae Apostolo. Qua de
causa diuus Bernardus in omni statu nos ad continuum vi-
gilantique timorem inuitat his verbis: In veritate didici, ni-
hil esse æquè efficax ad gratiam promerendam, retinendam,
& recuperandam, quàm si omni tempore coram Deo inue-
niantis non altum sapere, sed timere. Ad historiam redeamus.
Hic igitur beatissimus Apostolus hodierna die in cælo mar-
tyrio, sicut cæteri Apostoli, coronatus, victor migravit in
cælum. Posteaquam enim Iudææ prouinciam (quæ illi in
diuisione orbis terræ obtigerat) prædicando lustrasset, mul-
tosque Iudæorum ad fidem conuertisset: apud Principes sa-
cerdotum, quod Christi fidem & gloriā constantissime præ-
dicaret, accusatus, lapidationis sententiam tanquam blas-
phemus accepit. At ille lapidibus obrutus, & securi etiam
Romanorum more percussus, expansis in cælum manibus,
gloriosusque cruore respersus, per martyrij coronā migra-
uit ad regnum: vbi pretiosæ mortis, & laborum suorum me-
ritis perpetuò fruitur. Priusquam ad Euangelij explanatio-
nem accedamus, inuocemus diuinum prædium.

2. Petri 1.

Bernardus

A V E M A R I A.

Saluator discipulis ait: Gaudete & exultate, quia nomi-
na vestra scripta sunt in cælis, nec ipsis modò exultandum
esse hoc nomine suasisit, sed ipse etiam post hæc verba exsul-
tans in Spiritu sancto, ad Patrem ait: Confiteor tibi Pater
Domine cæli & terræ. Causa autem exultationis huius, sa-
lus nostra fuit, quam in prima illa discipulorum legatione
præuidit. Hoc ergo nomine Patri gratias agit, quod huius
tanti mysterij reuelationem, sapientibus & prudentibus se-
culi absconditam, paruulis, hoc est, humilibus & infimè no-
te hominibus reuelauerit. Cuius rei non aliam causam po-
nit, nisi hanc: Ita Pater, quoniam sic placitum fuit ante te.

Euangelij
quibus re-
uelatum.

C c 3

38 IN FESTO B. MATTHIAE APOST.

Neque enim Christianus homo in operibus, iudiciis, electionibusque diuinis aliam causam, quam diuinam voluntatem (quæ prima totius æquitatis regula est) querere debet. Sicut enim (ait quidam) plus est Deus, quam omnis humana ratio: ita plus apud me valere debet, quod à Deo gubernari cuncta cognosco. Hac enim ratione Christianum hominem contentum esse, nec ultra curiosius progredi debere, Athanasius docet. Quamuis hoc nobis sufficere debeat; non desunt tamen rationes, propter quas summa illa æquitas & sapientia hoc ita esse voluerit. Inter quas illa non in postremis habenda est, quod humilitatis amator, & superbia osor Dominus, non solum humilia respicit in celo, & in terra, sed ea etiam quæ vel humilitati consinia sunt, vel ad humilitatem viam muniunt, placidis oculis contemplatur. Sicut autem D. Bernardus ait, humiliatio ad humilitatem via est: ita etiam infima hominum fors atque conditio humilitati propior est: sicut contra opes, potentia, & secularis sapientia superbia sunt propiora. Cuius rei gratia Apostolus scientiam inflare ait, & diuitibus huius seculi præcipit, non sublime sapere: quod hoc vitium (nisi diligenter caueatur) opulentia atque seculari sapientia finitimum sit. Huius rei indicium vel figura est, quod toties in sanctis videmus Deum maximos natu filios & primogenitos repudiasse, minores autem elegisse. Exemplo filij A. primogenitum Cain repulit, Abel natu minorem elegit: ex duobus vero Abraham filijs Ismaele primogenito repudiato, ad Isaac translata benedictio est. Ex duobus autem filijs Isaac, Esau & Iacob, hanc Dominus prodidit sententiam: Iacob (natu minorem videlicet) dilexi, Esau autem odio habui. Illud in literis sacris animaduertendum, adeo Dominum humilitatis virtute delectari, ut humilitatis etiam imaginem (quæ in infimis rebus elucet) honorare quodammodo videatur. Quod non obscure in Euangelio significauit, cum pueros ad se allatos blandè recipiens atque complexans, ait: Sinite paruulos venire ad me, & nolite prohibere: talium enim est regnum celorum. Duas virtutes, humilitatē & virginitatem (quarum altera præcipitur, altera consulitur) ita Dominus honorat, ut ipsarū quoque imagines honorare quodammodo videatur. Quo minus mirandum est, si tantus hic humilitatis amator sapientes seculi, seculari scientia inflatos reliquerit, & rudes piscatores elegerit, utpote qui à superbia tumore longius abessent, & veræ humilitati propiores essent.

Humili

CONCIO.

39

Humilitatem verò ducem esse ad sapientiam, idem Dominus exemplo suo protinus confirmat, cum ait: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde*. Causam verò cur homines ab eo discere debeant, mansuetudinem & cordis humilitatem esse ait: quoniam qui his virtutibus præditi sunt, diuinæ sapientiæ participes efficiuntur: ideoque digni sunt quibus cælestis philosophiæ magisterium committatur. Super quem enim requiescet Spiritus ille Prophetarum & Ecclesiæ magister, nisi super humiles mentes & mansuetas? Hinc Salomon ait: Vbi fuerit superbia, ibi erit contumelia; & vbi humilitas, ibi & sapientia. Hinc D. August. Si à me quaesieris, quæ sit certissima ad sapientiam via, humilitatem respondebo: & si secundò idem quaeras, humilitatem iterum respondebo: & si tertio tandem ac centies idem à me requiras, idem à me responsum feres. Superbos autem veræ sapientiæ expertes esse, idem August. cæcitatē suæ exemplo ostendit, cum ait: Tumore meo, Domine, separabar abs te, & nimis inflata facies claudebat oculos meos. Iam verò mansuetos eodem modo à Domino illuminari atque doceri, Regius Propheta testatur his verbis: Diriget te Dominus, & nimis inflata facies claudebat oculos meos. Si ergo mites & humiles præceptorem & magistrum Deum habent; diuinam profectò est, ut qui tanti magistri discipuli sunt, aliorum magistri fiant, & ab omnibus audiantur. Quare non immerito hunc sibi Dominus honorem & officium sumit, cum ait: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde*. Discite à me non mundum fabricare, non mortuos suscitare, sed quoniam mitis sum & humilis corde. Magnus esse vis, à minimo incipe. Cogitas magnam fabricam construere celstem prima ad veram celsitudinem (hoc est, ad veram animarum quietem & felicitatem) via esse dicitur; altera verò apertissimè Dominus in præsentī lectione testatur, cum fecit: Si enim cæcus cæco ducatur, nonne ambo

Prover. 17.

August.

Sapientia
via certa
quæ sit.

Psalm. 24.

Magistri
aliorum qui
cōstituti sūt.

August.

Fides prima
virtus.

Matth. 23.

*Erron. ea
put. quid.*
In foueam cadent? Inter omnes autem mortalium errores, qui varij & multiplices sunt, ille mihi præcipuus esse videtur, quod virtutis viam asperam & contrariam, à diabolo decepti, credunt, vitiorum autem amenam & iucundam. Quæ res facit, ut virtutis & honestatis via relicta, per blandam vitiorum itinera, ut ipsis apparet, gradiantur. Ea enim humani cordis est natura, ut, sicut ille ait, dulcia & voluptuosa maximè appetat, fugiatque contraria. Nonne Dominus his suis verbis, *Venite ad me omnes qui laboratis*, improborum hominum curas & labores, & piorum incunditatem & requiem demonstrat? Quos enim hoc in loco alios ad se nisi peccatores, peccatorum suorum pondere grauatos, vocat? Quibus verò refectionis & alleviationis opem, nisi ad se confugiuntibus (hoc est, pijs hominibus) promittit? Saluator suum iugum appellat suauem, Moyses autem iugum ferreum. Trium sunt potissimum improborum hominum onera, quæ illos in præsentem vitam premunt.

Dent. 28.
Primum est peccati odium siue supplicium. Ingens sceleris est, aduersus rationis lumen, ac diuinæ legis imperium, & ipsam naturæ præscriptionem deliquisse. Hanc peccati deformitatem ipsi Gentiles, fidei lumine destituti, cognouerunt & detestati sunt. Sic enim Cicero ait: Nobis persuasum esse debet, si deos hominesque celare possemus, nihil tam avarè, nihil iniuste, nihil libidinosè esse faciendum. Quid potuit? Quid hic Christianus homo dicet, quem caelestia & terrestria, quem supera & infera, quemque ipse rerum omnium conditor & Dominus, expansis in crucem manibus, à peccando deterret? Hoc igitur primum peccati onus est, quod quamuis vulgus hominum non agnoscat, sapientum tamen iudicio grauissimum mentis nostræ onus est. Misera profecto, imò verò bis mortua illa mens est, quæ huius tam tetti facinoris pondus intra se retinens, nihil sentit.

*Christia-
nus peccati
plane inexcusabilis.*
Secundum onus est, sceleris conscientia, quæ graniter etiam sceleratos homines, nisi omnè prorsus humanitatem & communè sensum exuerint, premere solet. Sic enim naturæ conditor Deus naturam instituit, ut intra ipsam aculei quidam essent, qui nos semper ad virtutem exstimularent, & à turpitudine reuocarent. Hoc ipsum Gentiles senserunt. Hinc illa Pythagoræ merito laudanda sententia: Neminem tam audacem esse, quem mala conscientia non faciat timidissimum. Idemque dicere solebat, virum iniquum plus mali

pati afflictum conscientia, quam eum qui corpore castigatur & caditur: multo enim grauiora sunt agroti animi mala, quam corporis morbi. Ut enim, si aliquis transfixus esset venenato telo, quod è corpore euelli non posset, nullum temporis punctum dolore vacuum haberet: sic, ubi iniustitiæ mortiferum venenum in viscera penetrat, & in præcordiis hæret, animòque mortiferum vulnus imponit, vix quidquam est quod miserum hominem valeat è summis angoribus, & assidua dolorum acerbitate liberare. Epicurus, voluptatis assertor, Certè, ait, quonià ego omnibus in rebus voluptatem capto; nihil tamen virtutis honestate atque decore voluptuosius aut iucundius esse cognosco. Perpetuò epulatur, qui virtutum & meritorum suorum conscientia pascitur & oblectatur. Secura mens quasi iuge conuiuium. Magnum peregre proficiscentis solatium est, cum certissimè se rectè ingredi scit: magna autè cura & sollicitudine iter facit, qui se rectè iter reliquisse, & per auios saltus, & inuia loca ingredi videt. Hoc secundum improborum onus est grauissimum.

Simile.
Tertium verò ex dissimili providentia, quam Deus malorum & bonorum gerit, facile colligitur. Hanc conditionem ille Azarias, Spiritu Dei afflatus, Ala Regi ab Æthiopum eade cum magna gloria redeunti significauit his verbis: Dominus vobiscum, quia fuistis cum eo. Si quaesieritis Dominum, inuenietis eum: si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos. Hæc Dei lex est, hæc iustitiæ & acquitatis diuinæ regula est. Homo Dei præsidio derelictus sua culpa, quid suo alienauit? qui malorum omnium profugium à se vitio Hic Deum habet custodem ut pupilla oculi. Habet sua spiritualia arma, fidem, spem, charitatem, orationem: at improbus homo his armis sepius non est, Deum habet aduersariū. Hic malis omnibus facile patebit, sicut vinea sine maceribus. Memor, inquit Tobias, esto fili, quod pauperem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum. Hic pauperis vitæ facit mentionem, quo verbo ea mala quæ superius commemorauimus, complexus est. Cum verò ait, multa bona nos esse habituros si timuerimus Deum, malorum omnium profugium, & caelestes piorum opes comprehendit. Quid enim illi deesse poterit, cui omnipotens rerum omnium Dominus adest, ut cum Propheta dicere possit: Dominus regit mihi, & nihil me deerit: Pijs hominibus Deus omnia est in omnibus, in labore requies, in Actu solatiū.

Quis iam adeo erit impudens, ut audeat graue aut acerbum appellare, quod ipsa veritas leue & suaue esse testatur? Veritati libenter aures praebeamus, ipsamque ad se nos amantissimis vocibus compellantem audiamus: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis.* Qui enim hanc electis suis refectionem, requiem animarum pollicetur in via: non dubium, quin multo illis maiores ac diuturniores repositas se: ut in patria opes. Iam vniuersè rem demonstraui: nunc sigillatim ad omnia capitalia vitia, virtutesque eis contrarias descendam: quantum in singulis quibusque vitijs cruciatus & laboris sit, quantumque in virtutibus suauitatis & incun-

Vitia capitalia septem.

Superbia (quæ est vitiorum omnium caput) est inordinatus honoris & propriæ excellentiæ amor: cum homo nulli feruire, nulli obtemperare, sed omnibus præesse accrimè concupiscit. Hic superbus semper in continua fame ac siti versatur, dum quod appetit, adipisci nequit. Exemplo esse poterit superbus ille Aman, qui Mardocheum sibi non assurgentem, & totam Iudæorum nationem extinguere conatus est, qui erant in regno Assueri. Talia sunt superbi tormenta, quibus perpetuo illum cruciari necesse est. Ab his longè abest vera cordis humilitas. Hæc est virtus qua homo verissima sui cognitione sibi ipsi vilescit. Superbus semper supremum, at humilis infimum desiderat locum suæ gratitudinis: Humilis est instar quadrati ligni, quod quocunque ieceris, fida & solida statione consistit. Arbores in excelsis montibus consistunt, ventorum omnium flatibus expositæ sunt, à quo periculo absunt quæ in ima valle creuerunt: ita superbiorum mentes aduersarum rerum turbinibus semper excitantur, humiles verò quietæ & immotæ manent.

II. Avaritiâ excutiamus: quæ est inordinatus pecuniæ amor, id est, inexplebilis auri fames. Habet autem hoc vitium similes atque superbia tortores, ne dicam plures. Quid pecuniæ studium, inquit Greg. Nyss. an non dolium perforatum est toto fundo persuens: cui si vel totum mare effundas, ea natura est, ut expleri non possit. Cætera desideria cum fuerint expleta, conuiescunt: avari autem cupiditas, nulla copia potest satiari. Avaritiæ contraria misericordia, quæ ad elargiendum, quâtu avarus ad colligendum, prompta est. Hæc scit solam misericordiam comitem defunctorum.

III. Ad luxuriam transeamus: quæ est immoderatus & impudens commissionis ardor. Constat nullibi magis communis

peccati virus & potestiam, quàm in hoc impuro affectu decessisse, quo ipsius peccati labe in posteros transmittitur. Constat item vitium hoc tanto ceteris acrius impudici hominis pectus lacerare, quâto & cupiditas eius immanior & concupitæ rei assecutio difficilior est. Qui voluptatibus dediti sunt, famem qua laborant, sedare non possunt: sic superbi honorum studio, nec auari pecunijs satiari queunt. Quæ cum ita sint, quid quæso castitate iucundiùs, quæ solo strenuè decertandi labore ab his omnibus molestijs libera, placidissimam & ab omni curarum æstu solutam vitam homini confert? Multo plus est laboris in impudicitia, quàm in castitate: quâuis stultis hominibus longè aliud prima fronte videatur.

Ad iram veniamus: quæ est vehemens ultionis & vindictæ appetitio: cui mansuetudo & clemencia (charitatis & misericordiæ filia) contraria est. Quis est autem adeo humanarum imperitus, qui luce clariùs irati hominis perturbaciones & furorem non videat? contraque lenitatem, placiditatem & suauitatem mansueti hominis non agnoscat?

Alter enim fonti perlucido, lenitèrque fluenti: alter procelloso & furèti pelago, naues ad scopulos allidenti, similis est. In illo tranquillæ sunt omnia & placida, in hoc concitata & turbulentis motibus irrequieta. Hinc illud vulgo iactatum, aempe, iratum à furioso, tempore solum differre. Hoc furore Saul lacerabatur, quando sine vlla criminis suspicione, septuaginta Sacerdotes Domini, vestitos Ephod lineo, ante oculos suos strangulati fecit. Ira dæmonij furorè & rabiem: mansuetudo autè Angelorum lenitatem & tranquillitatem imitatur. Hinc illud: Mansueti autè hæreditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis. Vnde enim pax, nisi ex lenitate & mansuetudine nascitur? In Euangelio verò Dominus ad lenitatis & humilitatis suæ nos imitationem inuitat, quod hac ratione animabus nostris requiem (ad quam humana mens semper adspirat) inuenire possimus.

Nunc ad gulæ vitium veniamus: quod voluptarijs hominibus iucundissimū inter cætera vitia creditur. Videte, inquit Saluator, ne grauètur corda vestra crapula & ebrietate. Quid sobrijs & ebrijs, temperatis & intemperantibus discrimina commemorem? in dubium vocari certè non potest, quod Ecclesiæ Vigilia, & cholera, & tortura viro infrunito: somnus salutaris in homine parco. Dormiet usque manè, & anima illius cum ipso delectabitur. Et iterum: Quam sufficiens est, inquit, homini erudito vinū exiguum! & indormiendo non

Luxuriosi non satiantur.

Simile.

1. Reg. 22.

Psal. 36.

Luce 22.

Ecc. 31.

2. idem 31.

labo

44 IN FESTO B. THOMAE AQUINAT.
laborabis ab illo. Videris quanto sit sobrietas ebrietate &
intemperantia iucundior?

1. Iam ad inuidiam & inuidiæ aduersam charitatem venia-
mus. Constat eam esse vtriusque habitus huius naturam, vt
quo i alteri cruciatus, alteri lætitiæ materiam præbeat. Vt
enim aliena felicitate torquetur inuidia: ita hac potissimum
vera charitas exultat atque triumphat. Inuidia, tinea, æru-
go, animæ ferra dicitur. Quantū amarulentia: liuor, tantum
iucunditatis habet charitas.

vii. Superest vitiorum extremum acedia, cui spiritualis ala-
critas, & deuotionis virtus aduersa est. Illius est hominem
ad omnia virtutis & pietatis officia morosum, segnem ac
tardum efficere: huius autem proprium, alacrem & expedi-
tū reddere. Ex hac vitiorum ac virtutum collatione lucu-
clarius videmus, piorum vitam vt honestissimam, ita & iu-
cundissimam: contra verò improborum hō minis laborio-
sam & acerbam, quā perniciosam & turpē esse. Audiamus
Dominum per Salomonem loquentem: Ducam te per semi-
tas aequitatis: quas cum ingressus fueris, non arcebutur
gressus tui, & currens non habebis offendiculum.

IN FESTO BEATI THOMAE
AQUINATIS, CONCIO: IN QVA DE
dono sapientiæ (quod in diuo Thoma præci-
puè fuit) deque itineribus, quibus ad eam
peruenire possumus, disseritur.

THEMA. Optavi, & datus est mihi sensus: innocens
& venit in me spiritus sapientiæ. Sap. 7.

Concionā-
di munus
quare in-
stitutum.

Quætionandi munus, vt scitis, Auditores, in hoc
institutum est, vt fidelium mentes ad virtutum
amorem, & vitiorum odium excitentur. Id quod
non in aliis Concionibus modò, sed in iis etiam
quæ Sanctorum laudibus dicatæ sunt, fieri debere, D. Basi-
lius præcipit. Rhetores quem celebrant, eius gloriam &
præclara gesta illustrare dicendo conantur: nos autem glo-
riam, quā ad vitæ nostræ institutionem accommodare de-
bemus. Parum enim nostra refert, si sciamus illos virtutibus
cunctis ornatissimos fuisse, nisi nos pro virili nostra illorum
virtutes

CONCIO.

45

virtutes æmulari studeamus. Quamuis autem sancti omnes
omni genere virtutum cumulati fuerint, alij tamen in aliis
magis excelluerunt: vnde illa sponsa Christi varietas exsi-
sit, quæ ad eius dexteram sedet in vestitu deaurato, circum-
data varietate. Cuius vestis typum gerebat tunica illa poly-
tona, qua sanctus Patriarcha Iacob filium suum Ioseph ve-
stire & ornare voluit. Nostrium erit, vt pro varia dignitate
& conditione Sanctorum, varias quoque eorum virtutes
in Concionibus nostris vobis imitandas proponamus. Ita-
que in Apostolis eximiam charitatem, ac diuinæ gloriæ, atque
humanæ salutis desiderium commendamus: in Martyribus
fidei ardorem & insuperabilem constantiam attollimus: in
sanctis Pontificibus diligentissimam ouium suarum curam,
& pastoralis officij sollicitudinem prædicamus: in sanctis
verò Doctoribus, sapientiæ atque doctrinæ cælestis studium
collaudamus: in Virginibus autem illibatam corporis &
animi puritatem ad imitandum proponimus. In hoc sancto
Thoma Aquinate (qui inter Ecclesiæ Doctores velut cla-
rissimus Lucifer sapientiæ dono emicuit) quid in eius lau-
dibus potius, quā hoc ipsum donum prædicabimus? Hic
enim maximo Dei dono sapientiæ exornatus fuit. De hoc
igitur excellentissimo sapientiæ dono sermonem hodie in-
stituere paro: de quo duo mihi dicenda esse video. Primum
enim sapientiæ nomine exposito, eius dignitas & fructus,
qui ex ea consequuntur, ac deinde gradus & virtutes, qui-
bus ad eam peruenitur, explicanda sunt. Sapientiæ donum
inter septem illa Spiritus sancti dona, primum obtinet locū:
quare maxima etiam & altissima esse debent, quæ de ipso
alici possunt. De hac re dicturi, cælestem opem imploremus.

Ps. 44.

Genes. 7.

In sanctu
Dei quid
attende-
dam.

Thoma
Aquinate
virtutes.

A VE MARIA.

Quoniam de altissimo sapientiæ dono sermo nobis insti-
tuendus est; quid sapiēcia sit, ante omnia expediāmus. Cum
autem sapiēcia cognitio quædam sit, scire oportet, dupli-
cem esse rerum cognitionem: quædam enim cognoscimus,
quia de eis multa vel legimus vel audiuimus: quædam verò,
quoniam eorum vim atque naturam experimento nostro
didicimus. Aliter enim partus dolores puerpera sentit, quæ
illos experta est: aliter quæ hoc solum auditu aut etiam
lectione didicit: aliter etiam paternum erga liberos amorem
intelligit qui filios habet, aliter qui non habet. Sic etiam
duplici

Sapientia
quid.

duplici cognitione Deum ab hominibus in hac vita cognoscitur: aut enim legendo ac disputando, Dei virtutes & laudes agnoscimus: aut hæc ipsa familiariter cum Deo agentes, illamque toto pectore amplectentes, in nobis ipsis quodammodo experimur. Sapientia nomen à sapore deductum est, ut sit sapientia, quasi sapida quædam & suavis scientia. Hæc autem cognitio, quæ Spiritus sancti magisterio paratur, est diuina illa sapientia, quæ inter cætera eius dona principium locum tenet: ad quam alia ordinantur. In hoc sapientia non sic D. Thomas excelluit, ut dum deuotius oraret, sic à seipso excedebat, ut omnis prorsus motus & sensus expers fieret. Est enim sapientia vapor quidam virtutis Dei, & emanatio quædam claritatis illius sincera, quæ de cælis ad homines descendit, eorundem etiam mentes & corpora educere nititur, vnde ipsa descendit. Hanc rem D. Thomas exemplo confirmare licet, qui non raro, dum attentius oraret, à terra eleuabatur: corpore videlicet mentis in Deum raptæ motum & impetum sequente. Ut enim aqua igni admota, ubi eius in se calorem concepit, motum quoque immittitur: & cum natura grauis sit, deorsumque feratur, natura tamen suæ quodammodo oblita, more ignis sursum agitur: ita nonnunquam sanctorum hominum corpora (ubi eos diuini Spiritus vis, per sapientia donum ad sublimia eleuat) eius quoque motum sequuntur, & aduersus omnem naturæ vim sursum aguntur. Intelligere licet, humanæ vitæ felicitatem non in fluxis huius vitæ rebus: hoc est, non in corporis voluptatibus, non in opibus atque diuitijs, non in honoribus & imperio (quibus in rebus seculi homines sitam esse arbitrantur) sed in diuinæ pulchritudinis contemplatione (quæ à sapientia dono proficiscitur) positam esse. Hæc enim mentem hominis per amorem cum Deo copulat, hæc desideriorum nostrorum sitim exstinguit, sedat: & in summi illius boni, in quo sunt omnia bona, cunctis huius vitæ delicijs repudiatis atque contemptis, suauissimè dormire & requiescere facit. Potest homo habere ingentem felicitatem, id est, scire facit. Potest homo habere ingentem felicitatem, id est, scire facit. Potest homo habere ingentem felicitatem, id est, scire facit.

Homo felicitate frui potest.

D. Thomas de motu.

Simile.

Mundi homines quid mirentur.

se trema inopia atque uuiditate constricti, hac spirituali felicitate frui, quam omnibus huius vitæ opibus circumuentem, ea destitui. Quis hoc vestrum, Auditores, credat? quis non miretur? & tamen hoc esse verum, sacra presentis diei lectio apertissimè confirmat. Sic enim sapiens diuino Spiritu actus, de hac sapientia dicit: *Proposui illam regni & sedibus. & diuitias nihil esse duxi in comparatione illius.* In his verbis Spiritus sanctus omnia ferè terrenorum bonorum genera, quæ vulgus hominum miratur, complexus est: nempe argentum, aurum, diuitias, lapides pretiosos, imperia, ac postremò salutem & pulchritudinem, cæteraque quæ sub his nominibus continentur: quibus omnibus non modò sapientia donum antetulit, sed ex his etiam quæ commemorauimus, nempe diuitias, arenâ exiguam, vile lutum, ac postremò nihil, sapientia comparatione, esse testatus est. Quid igitur hoc testimonio apertius atque illustrius? quis huic veritati diuinis oraculis confirmatæ resistere audeat? Adjiciamus exemplum. Rex Salomon vtriusque felicitatis conditionem expertus est. Hic tantus vir qui vtriusque felicitatis experimentum cœperat, de interna hominibus felicitate (quæ dono sapientia constat) sic ait: *Beatus homo qui inuenit sapientiam, & qui affluit prudentia.* Melior est acquisitio eius negotiatione argenti, & auro primo fructus eius. Preciosior est cunctis opibus: & omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari. Quo vno verbo omnia expetendorum genera complexus est, cum dixit: Omnia quæ desiderantur, non valent ei comparari: quibus omnibus sapientiam longo intervallo prætulit. Quis dubitare poterit, tales opes atque delicias cunctis mundi opibus & volumina etiam inopia futuros, quàm si illis destituti, rerum omnium si opibus & mundi fortunis renunciarunt, ubi hanc cælestium rerum dignitatem degustare cœperunt. Quis ne bona, longè plenius atque felicius pii hominis, qui soli Deo vacat, mentem, quàm fallacia, lubrica & momentanea implere posse? Deus est ille Sol, qui alijs astris præstat lumen: Deus est ille fons, à quo cætera bona manant: quæ tam men omnia cum illo collata, bonitatis nomē amittunt: isque vnus

Sapientia nihil comparandum.

Prover. 3.

Felicitas vera quæ.

Deus fons indefectus.

vnus mentem hominis infinitis partibus vberius atque copiosius reficere atque implere potest. Hæc, Auditores, facile declarant, quantus in sapientiæ possessione thesaurus sit, quando inchoata felicitas, extremumque expetendum omnium, quæ in hac vita haberi possunt, in eius actione sit positum. Quo nomine Sapiens in hac lectione, infinitum thesaurum esse ait. Hæc sunt sublimia, & communem hominum fidem atque virtutem superant: quæ tamen dum sanctissimorum virorum laudes & virtutes prædicamus, transire silentio non possumus. Hæc enim & ipsorum sanctitatem declarant, & diuinæ gratiæ vim atque magnificentiam commendant, hominibusque minimè desides, veræque felicitatis appetentes, ad has tantas diuinæ gratiæ opes aspirare faciunt. Iam, Auditores, existimo neminè inter vos esse adeo ceterum diuinarum negligentem, qui, dum hæc audit, felicitatis huius desiderio non capiatur, & quo in loco tantus hic thesaurus (quem cunctis mundi opibus anteferri diximus) delitescat, scire cupiat. Nec enim aut passim aut facile tantæ res inueniri potest. Quærît innocens & tamè expertus Iob: Sapientia vbi inuenitur? & quis est locus intelligentiæ? Non inuenitur in terra suauiter viuentium. Abyssus dicit: Non est in me: & mare loquitur, Non est mecum. Vnde ergo sapientia venit? Abscondita est ab oculis omnium viuentium: volucres quoque cæli latet. Per volucres autem cæli, mundi sapientes, & summos Philosophos intelligit, qui nondum ea quæ in terra marique nascuntur, sed ea etiam quæ in cælo sunt (hoc est, astrorum & signorum cursus, variæque eorum conuersiones & affectiones) rimantur. Qui tamen omnes, vbi esset vera sapientia, quæ homines efficere beatos, assequi non potuerunt. Post hæc igitur tam longâ inquisitionem, breui oratione sapientiæ locum in solo Deo esse docet. sic enim ait: Deus intelligit viam eius, & ipse nouit locum illius. Et dixit homini: Ecce timor Domini, ipsa est sapientia: & recedere à malo, intelligentia. Quibus verbis non modò sapientiæ locum designauit, sed viam etiam, qua ad illam peruenitur, ostendit. Verè enim initium sapientiæ timor Domini. Similique consilio cum Salomon hominibus felicitatem in Ecclesiaste varijs rationibus indagasset, tandem in re ea sita esset, nouissimis his verbis concludit: Finem loquendi omnes pariter audiamus: Deum time, & mandata eius obserua: hoc est enim omnis homo. Quibus verbis totam hominis felicitatem in timore Dñi collocat, vtpote

Iob 28.

Volucres
cæli qui
sunt.Sapientia
vbi inue-
nienda sit.

Psalm. 111.

Eccl. ult.
in fine

vtpote qui nos in sapientiæ possessione constituat. Prima igitur cura, Auditores, ad parandam sapientiam, vitæ puritas & innocentia est, sine qua omnis diuinarum rerum commentatio insuauis est. Scitum est enim illud August. Palato non sano porrea est panis, qui sano est suauis: & oculis ægris odiosa lux, quæ puris est amabilis. Vnde idem August. Deum appellat, purgatæ mentis sapientiam. Iis enim dulciter sapit, qui purgatum animæ palatum gestant. Quocirca sapientiæ studiosus vitæ puritatem præcipuè colere debet: quoniam (vt Sapiens ait) in maleuolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Proposita verò iam vitæ puritate (quæ totius iustitiæ & sapientiæ fundamentum est) charitatis studio cum primis vacare conuenit, quæ sicut ceterarum virtutum, ita etiam sapientiæ vita & forma est. Vnde duo illa quæ sapientiæ nomen complectitur, Dei videlicet cognitionem atque saporem, charitas subministrat. Quid enim charitate dulcius? eius quippe proprium est, de dilecti præsentia mirificè gaudere, Apostolus ait: Hoc oro, vt charitas vestra magis ac magis abundet in omni sensu, & in omni scientia, vt probetis potentiora. Qui vult, ait D. August. cognoscere Deum, amet. In Deum charitatis discitur Deus. Qui non diligit, non nouit. Hæc charitas, præcipua doni sapientiæ causa extitit: quoniam forma & vita eius est. Proxima verò sapientiæ causa, est flagrantissimum eius desiderium. Flagrantissimè enim nihil iurant. Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quidquam manus eius operari. Nequaquam igitur huiusmodi languida desideria, sed ardentia & operosa ad sapientiam viam muniunt. Hinc Sapiens: Initium, inquit, hoc donum consecutus fuisse, idem Sapiens in hac lectione ostendit: Optavi, & datus est mihi sensus. Eademque sapientia, Transite, inquit, ad me omnes qui concupiscitis me, & à generationibus meis (hoc est, à fructibus meis, adimplemèntis. Non igitur diuina sapientia opes suas inertibus, sed concupiscentibus, hoc est, ad illas vehementer aspirantibus) pollicetur. Hinc Salomon de eadem sapientia differens, Si desideris illam, tunc intelliges timorem Domini, & scientiam Dei inuenies. Opus est hic quadam spiritali fame & siti. Ex hoc desiderio nascitur continuum orationis studium.

August.

Vitæ puri-
tas neces-
saria.

Sapient. 1.

Thilip. 1.

1. Ioan. 4.

Prov. 23.

Desideria
quæ requi-
runtur.

Sapient. 6.

Eccl. 24.

Proverb. 2.

Oratio ad
quid va-
leat.

Esaiæ 56.
Psalm. 35.

Oratio
quid.

Deut. 33.

Thoma
Aquinas
scripta
multa.

D. Hieron.

Oratio ad omnia valet, potissimum tamen ad diuina dona consequenda. Oportet in oratione perseverare: inde nobis fieri quod Saluator ait: Adducam eos in motem sanctum meum, & latificabo eos in domo orationis meae. Accedite, inquit, vates regius, ad eum, & illuminamini, & facies vestrae non confundentur. Ad Deum verò accedimus, cum illum attendimus oramus, cum oratio, mentis in Deum eleuatio esse dicatur. Moyses item, Omnes, inquit, sancti in manu Dei sancti & qui appropinquant pedibus eius, accipient de doctrina eius. Illud in diuino hoc Thoma viro sanctissimo, & in diuinis literis versatissimo, maxime mirabile est, quod cum quinquagesimo anno viuendi finem fecerit, tam multa scripserit, ad quae legenda & intelligenda vix longa hominis aetas sufficiat. Mirari satis non possumus, Doctoris huius mentis, tot difficultatibus implicitam, tam facile assurgere potuisse in Deum. Haec tanta res (ut verum fatear) me frequenter in stuporem admirationemque diuinae virtutis adducit. Hec omnia Auditores, eo consilio dicta sunt, ut tum eximiam sancti Doctoris Thomae sanctitatem atque doctrinam miremini, tum etiam ut animos vestros ad amorem sapientiae (in qua humanae vitae felicitas posita est) inflammarem, viamque vobis ostenderem, quae ad illam esset perueniendum. Via enim, pietas & innocentia vitae via, charitatis studium, via quoque, ardens illud sapientiae desiderium: via item, frequens atque deuota oratio, ab hoc desiderio profecta, quae hoc ex se habet donum continenter à Domino flagitet. His gradibus ad clarissimum sapientiae donum ascenditur: in cuius exercitatione inchoatam felicitatem, quae in hac vita haberi potest, sitam esse diximus. Iam restat, ut aliquid de D. Thomae virtutibus, hoc est, de sapientia, castitate, & humilitate agatur. Ecclesia ob duas causas vitas sanctorum nobis & exempla proponit: altera, ut per eos clarior diuinae bonitatis notitiam adipisceremur, ut per eos clarior diuinae bonitatis notitiam adipisceremur, ut per eorum imitationem, clarissimarum virtutum exemplis propositis, accingamur. Constat felicitatem omnium salutis nostrae initium in Dei cognitione positum esse. Omnis enim homo (ut D. Hieron. ait) absque conditoris sui cognitione, bellua, non homo existimandus est: Deum verò per magnifica ipsius opera in hac vita cognoscimus. Ex fructu cognoscitur arbor, ex fabrica operis opificis ars atque peritiam: ex effectibus virtus & praestantia causa cognoscitur. Ex terentium quo effectus nobilior atque praestantior, eo illustriorem causam suam esse declarat. Cum autem inter omnia diuinae

diuinae virtutis opera principem locum opera gratiae teneant (quae ad rationalis creaturae sanctificationem destinata sunt) vix quidquam est quod in hac vita maiorem nobis diuinae bonitatis atque virtutis cognitionem, quam exempla & opera sanctorum praebeant. In quibus (ut alia praetereamus) diuinae bonitatis magnitudinem ita cognoscimus, ut cum Propheta exclamare cogamur: Quam bonus Israel Deus iis qui recto sunt corde! hoc est, quam benignus, quam misericors, quam exorabilis, quam amabilis Pater, quam pius Dominus, quam fidus amicus iis qui recto sunt corde! Nec sola Dei erga pios bonitas & benignitas, sed admiranda quoque eius virtus & potentia hac ratione cognoscitur. Quid enim potentius & mirabilius, quam ex carne spiritum, ex terreno caelestem hominem efficere, & impura carne septum, Angelicae vitae puritatem imitari? Quod si hanc salutarem vim & potentiam (quam Apostolus in Roman. 1. Euangelio sitam esse dicit) agnoscere velis, in sanctorum Martyrum, Virginum, & Confessorum praclarissima gesta oculos conice: omnia enim eorum magnifica opera, ineffabilem diuinae virtutis & gratiae vim & potentiam praedicant atque testantur. Atque (ut alia huius rei argumenta praetereamus) quam obsecro illa vis fuit, qua inuictus Christi Martyr Vincētius immanissimo tyranno dixit: Insurge & toto malignitatis spiritu debacchare: videbis me Dei virtute plus posse dum torqueor, quam possis ipse qui torques? Hoc ipse tyrannus expertus est, cum ait: Victi sumus. In huiusmodi D. Thomae laudibus, cum omnes eius virtutes enarrare longum esset, tres ex iis quae in eo praecipue esse videntur, attingemus: nempe ineffabilem eius sapientiam, castitatem, & humilitatem. Sapientiae virtus doctrinae dignitate & excellentia scholasticis Ecclesiae Doctores principem locum obtinere, eosque sua superare, ut matutinus Lucifer cetera celi sidera splendore suo vincit. Quo fit, ut in omnibus sacris Conciliis, quae post eius obitum celebrata sunt, Patres ea definierint quae D. Thomas antea docuerat. Quam rem ipsa Conciliorum decreta satis indicant, quae miro modo cum sancti Doctoris doctrina cohaerent. Hic noster Doctor de qualibet materia disseruit, sicut Sapienter quae egreditur de pectore. Nichil enim fuit de quo Doctor sanctus non disliceret. Ita explanauit philosophiam & sacram Scripturam, ut ij qui corpora fecerant, ut anatomae addiscant:

Sanctorum
exempla
efficacia.

Psalm. 72.

Roman. 1.

Thomas
Doctor ex-
cellentissi-
mus.

sanctæ deuotionis gaudent se offerre Deo in odorẽ suauitatis. Hunc Angelũ non ex infinitis, sed summis illis ordinibus existisse, non solum D. Bernardus, sed multi etiam sanctõrum Patrum arbitrantur: quod & ipsius quoque; nominis interpretatio (interpretatur enim fortitudo Dei) & legationis dignitas facillè declarant. Nec enim hoc tantum munus, quo salus & instauratio mundi cõtinebatur, nisi summo alicui nuntio committi debuit, præsertim cum, iuxta Patrum traditionem, inferiorum Angelorum sit, minora; Archangelorum autem, maiora nunciare. Nullum autem nuntium hoc neque maius, aut mirabilius, aut mundo salutarius hætenus annuntiatus fuerat. Vnde colligere possumus, & Angelos, & sanctos item homines, quo Deo propiores sunt, eo magis quæ nostra sunt curare, magisque nobis omni ratione consulere. Vnde & colligere licet, eos quos proximorum mala non tangunt, qui alienis miseris nõ commouentur, qui illis, pro facultatibus quisque suis, subuenire negligunt, qui saluis rebus suis si omnia funditus corruant, nihil ad se pertinere putant, longissime à charitate Christiana, imo à Deo ipso distare: quando & Angeli, & sancti omnes quo Deo viciniore, hoc communis salutis, & publicæ utilitatis sunt audiores; cum diuinitatis natura, bonitas, & benignitas, ac misericordia sit. Angeli omnes ministratorii sunt Spiritus, qui in ministerium mittuntur propter eos qui hereditatem capiunt salutis. Vnde item apud Daniele, apud Esaiam Prophetas, qua sedulitate sua officia exsequantur. Sed ad historiam redeamus. Hic ergo Gabriel, insignis Angelus, à Deo mittitur in ciuitatem Galilee, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph. Quæ fuit necessitas, ut quæ illibata virgo futura erat (quæ est eile Dei matrem decebat) viro desponsata esset? Multæ sunt causæ, sed illa tamen præcipua, quam D. Ambrosius adfert, quod hac ratione Dominus genitricis suæ honori & famæ consultum esse voluit, ne videlicet sacer ille partus dedecoris & infamie notam aliquã virginis, quamuis falsam, iniret. Ita factum est, ut Virginis filius, sicut matris integritate nascendo, non minuit, sic nec eius gloriam aliqua dedecoris labæ adperferit; nec enim in hoc venerat, ut quæ nostra essent minueret, sed ut ea nouis accessionibus aucta cumulat. Disceant omnes, tum præcipue virginēs & mulieres, saluam tueri. Pudica mulier ut corporis castitatē, ita nominis integritatē summa cura tueri debet. Hinc Philosophus quidam interrogatus quæ esset pudica femina, prudenter respondit: Illa,

Immisericordie equorundam.

Hebr. 1.

Daniel. 7.
Esai. 6.

Ambrosius
de Maria
eius de sps.
sacra fuerit.

Forma tuæ
de omni
tua.
Mulier quæ
pudica.

Illam, inquit, de qua mentiri fama veretur. Ingressus ergo Angelus ad Virginem, his etiã verbis salutauit: *Aue gratia plena, Dominus tecum: benedicta tu in mulieribus.* Iam primum cõstat, nusquam Angelos (qui tam sedulo Patribus & Prophetis apparere) quemquam ex ipsis hac tam magnifica salutatione honorasse: quæ tamen vni illi seruabatur, quæ hominum & Angelorum Dominũ erat paritura. Ideoq; non modò inter mulieres omnes singulari priuilegio insignitam prædicat, sed tanta etiã gratia plenam, quanta matrẽ Dei ornatam esse decebat. Mensuram ergo gratiæ D. Thomas ex propinquitate ad fontem gratiæ sumendam esse ait. Quid propinquius filio, quàm mater? aut in quẽ filius munera sua largiùs atque libentius quàm in matrem effunderet? Hac mensura plenitudo gratiæ, quæ Virgini ab Angelo tribuitur, metienda est. Hæc autem sacra Virgo, ne non satis tribuere videretur suæ vocationi, in ardētissima charitate fuit perfecta, & planè excellenti, & ideo Dei templum facta est. Sed quoniam de Virginis charitate mentionem fecimus, de profundissima eius humilitate (quæ charitatis custos & comes indiuiduus est) ex hac eadem lectione pauca profectamus. Sequitur: *Quæ cum uidisset, turbata est in sermone eius.* Solent, ait Bernardus, virginēs, quæ verè virginēs sunt, ad omnem viri pauere adspiciendum, semper pauidæ, & nunquam securæ esse, & ut caueant inuenda, etiã tuta pertimescere: scientes se in vasis fictilibus thesaurũ portare preciosum, & nimis arduum esse, angelicè inter homines viuere, & in terris more cœlestiũ conuersari. Videmus Mariæ humilitatem: quare sancti Patres asserere non dubitant, Mariam virginitate quidem concepisse, humilitate autem placuisse: eiusque humilitatem scalam fuisse (vt D. Augustinus ait) qua Deus ad homines descenderit. Superbia effecit, ut quinq; illæ satux virginēs ab ipsis cæli foribus repulsæ fuerint, quia (vt Chrysostomus ait) magnum virginis consiliũ consilium seruantes, paruum humilitatis mandatum seruare neglexerunt. Superbia quippe virginitati inuadat, quæ & alios contemnere, & sibi nimium tribuere non protinus eos despiciere qui ea destituti sunt. Fieri enim potest (& id quidem non ratò) ut qui in aliqua virtute alios vincit, in multis ab aliis superetur. Saluator ait: *Disce à me, quia mitis sum & humilis corde.* Beatissima Virgo supra omnes creaturas humilitatis virtute excelluit, quamuis peccati omnis expers fuerit. Ex humilitatis radice oritur displicentia

Thomas.

Maria hanc militat.

D. Bern.

Matth. 23.

Chrysost.

Virginēs
quid cogita
tata de
beant.

Matth. 23.

fui; in qua humilitas ipsa consistit: deoque humilitatem D. Bernardus sui ipsius displicentiam esse ait, quæ ex sui cognitione proficiscitur. Iam hic homo non sibi, sed soli Deo tuto credit ac fidit. Humana præsidia, ut instabilia, ita sunt incerta, infida, fragilia, & spes nostras sæpe fallentia. Hic quoque humilis est semper ad gratiarum actionem propensus, qui omni quod potest, illi adscribit, a quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum. Clamat hic cum Propheta: Fortitudo mea, & laus mea Dominus; & factus est mihi in salutem. Dominus est illi in salutem non diuitiæ, non nobilitas, non potentia. Assumamus nobis hanc virginem, quæ in omnibus virtutibus mirabiliter eluxit, vitam magistræ, & apud filium advocatam nostram. Vbi ab Angelo ad eam magnificis titulis se ornari audiuit, Turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista saluatio. Pastores visio Angelo, dominicæ natiuitatis nuncio, timuisse perhibentur timore magno. Zacharias item, Ioannis Baptistæ pater, Angelo ei à dextris altaris incensi apparente, vehementer turbatus est, & timor irruit super eum. Daniel verò fulgentis Angeli visione non modò turbatus, sed penè exanimatus est. At sanctissima Virgo, quamuis coruscantis Angeli speciem vidisset, & nihilominus ad eius adpectum expauisset, sic tamen honorifica illa Angeli salutatione, laudibusque suis turbata fuit, ut illius trepidationis causa fileatur, huius verò sola exprimat. Erat virgo omnibus adornata virtutibus, præsertim humilitatis, tanquam spiritualis ædificij fundamentum, ne illa ei elationis vel exigua labes obreperet. Hæc virtute erat destitutus ille clarissimus Angelus, qui eleuauit cor suum in decore suo, quare corruit. Paulo datus ille stimulus carnis, occasio fuit ut sese in officio cõtineret. Purissima Virgo his stimulis non indigebat, quæ propter singulariorem maternæ dignitatis honorè omni impuritatis stimulo carere debebat. Audiuit suas laudes; audiuit humillima Virgo, quòd esset benedicta inter omnes mulieres: nihil mouet ad elationem. Aliud ille Phariseus egit, qui suas laudes prædicauit. Flatus ille superbiæ est subtilissimus, cui quàm diligenter aditus omnes obstruas, si vel vna ei rimula pateat, illa intrat, illa penetrat, & incomparabili humilitatis rheum viro, qui tot adulantium greges post se trahit, vel hoc vnum ab hac sanctissima Virgine discerent, ut ad laudes eius, vel Angelico etiam ore prolatis, trepidi semper expauescant.

Bernard.

Zach. 1.

Tsal. 117.
Salus nostra
quæ
esset debeat.

Luc. 2.

Luc. 1.

Dan. 10.

Ezech. 18.

2. Cor. 12.

Maria ex
portant
libus.

Luc. 18.

Princ. p.
et uictores
sunt.

substiterent. Principes cum omnia habeant, deest illis qui verum dicat. Sed ut eò, unde digressa est oratio, redeat, cum Angelus trepidationem virginis intellexisset, metum illi omnè his verbis adimit: Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum. Rectè ait, Inuenisti. Ea enim inuenire dicimus, quæ aliud agentes, non tam quærita, quam oblata deprehendimus: sicut Euangelicus ille fossor thesaurum in agro, quæ non quærebat, inuenit. Misericordia Dei infinitis partibus peccata omnia superat: ita quoque eius liberalitas, merita omnia longissimo intervallo vincit. hoc est, sicut infinitis partibus plus est quod Deus ignoscere, quam quod fragilis homo peccare potest: ita longè plus est, quòd Dei gratia donare, quam quod iusti hominis labor & industria mereri potest. Nec enim ea meritis hominum (quæ exigua sunt) alligata semper est, sed ab ineffabili Dei bonitate pendet, quæ merita non immensa est. Rectè ergo Angelus, Inuenisti, ait gratiam apud Deum: quia ad eam dignitatis magnitudinem euecta es, quæ merita omnia superat, quàmque sola diuinæ bonitatis largitas donare potuit. Quid verò hæc tanta gratia contineat, exponit protinus, cum ait: Ecce concipies in utero. & paries filium. & vocabis nomen eius Iesum quod quidè Saluator sonat. Quid autè tam optabile miseris, tam necessarium perditis, quam hoc nomen Iesu Saluatoris? Huius nominis suauitatem sponsa in Canticis degustauerat, cum ait: Oleum effusum nomen tuum. Hic locus exigit, ut cuiusmodi hoc Christi regnum sit, exponamus. Constat domum Iacob & Israëlitis, Ecclesiam Christi esse, ex veris Israëlitis (hoc est, ex iis qui Israelis fidem sectantur) constare. Si enim Israëlita est, qui genus, hoc est, carnem & sanguinem ducit ab Israël: quomodo Israëlita non erit, qui spiritum & mentem habet Israel? Illum autem Apostolus designauit, cum ait: Videte vultu secundum carnem. Hunc autè Saluator ostendit, cum, vultu Nathanaele, dixit: Ecce verè Israëlita, in quo dolus non est. Ille enim carnem & sanguinem, hic fidem & spiritum ab Israele fortitur. Illi Abraham sue Israëlitis dicendi sunt filij, qui eorum fidem & pietatem referunt, non qui ab eis originem ducunt. Regnum Christi, de quo hic Angelus mentionem facit, est spirituale, in quo homines spiritualibus opibus locupletantur, & inimicitia Dei liberauit, & ita liberauit, ut omnia diuini furoris tela, in nos intenta, in se vnus exciperet. Ipse etià iustissimis legibus vitam nostram regit ac moderatur. His

Seneca.

Matth. 13.

Merita non
sua qua-Iesus quid
sonet.

Cantic. 1.

Regnum
Christi qua
le sit.

2. Cor. 10.

Ioan. 1.

rationibus Christus Dñs in cælo residens, Ecclesiam suam ductu atque imperio sempiterno regit & moderatur. Ecce, inquit, ego vobiscum sum omnibus diebus, vsq; ad cõm-
Matth. 28. mationem sæculi. Et in alio loco: Non vos relinquam or-
phanos; vado & venio ad vos. hoc est, nunquam vos dese-
ram, sed semper inuisam ac tuebor; quæ vestra sunt, curabo.
Ita fit, vt quisque nostrum cum Propheta dicere possit: Ego
quidẽ mendicus sum & pauper, Dominus sollicitus est mei.
Psal. 39. Hoc est autẽ regnum illud, quod quotidie in oratione Do-
Matth. 6. minica ad nos venite precamur. Rectẽ orat D. Bernardus:
Veni Dñe Iesu, & disperde hostes meos in virtute tua: qui-
Moses spi- tu es Rex meus, & Deus meus. hostes, id est, auaritiam, libi-
rituale; vi- dinem, iactantiam. His igitur tam magnis mirandisq; pro-
ria sunt. missis auditis, sacra virgo in id præcipuẽ oculis conicere
quod prima fronte, quam Deo sacrauerat pudicitiam lædẽdo
videbatur: idẽque ait, *Quomodo fiet istud, quoniam virum non*
cognosco? Et respõdens Angelus, dixit ei: spiritus sanctus superue-
niet in te, & virtus altissimi, &c. hoc est, nõ humano more, sed
cælesti virtute facer hic fœtus in lucem edendus est. Ea est
enim eius dignitas & maiestas, vt duplici miraculo, & de
Spiritu sancto cõcipi, & ex virgine debeat nasci. Quod si hu-
August. ius tantæ rei modũ & rationem inquiras, D. August. tibi re-
sponderet his verbis: Si cogitamus virginem, quæ sine concu-
piscencia carnis concepit carnem, & sine viro peperit virũ, si
volumus facti huius quærere rationem, in ipsa inquisitione
Esaiæ 50. succumbimus, cũ scriptũ sit: Generationẽ eius quis enarra-
bit? Si enim ratio quæratur, non erit mirabile: si exemplum
exigitur, non erit singulare. Demus Deũ aliquid posse, quod
nos fateamur inuestigare non posse: in talibus enim tota ra-
Maxime. tio est potentia faciẽtis. Vide miraculum in arida virga, quæ
fronduit & floruit. Deus olim condidit hominẽ, nec semen
patris, nec viscera matris quæsiuit: hic nouum puerũ potuit
formare in aluo virginis. Tres valde mirabiles nascendi spe-
Natiuita- cies operatam reperies Trinitatẽ. Et prima est quidẽ, quod
tes tres mi- Adam figuratus est ex limo; secunda, quod mulier formata
rabiles. est de masculo; tertia, quæ & cælestis est, quod Christus ex
virgine. Quid horum non nouum? quid hic reliquum est, nisi
vt sacrum hoc venerandumq; mysterium humiliter magis
August. adorantes, quàm curiosè perferutantes, cum D. August. di-
camus: Considero cõceptum tuũ, beata virgo, & expauesco:
intueor partum tuum, & contremisco: adoro filium tuum, &
reniuisco: Expõsa ergo ratione mysterij, nihil morata sacra

virgo, summa animi submissione respondit: Ecce ancilla Do-
mini: fiat mihi secundum verbum tuum. Hæc responsio summa
humilitatis, perfectę obedientiæ, & fidei admirandæ existit.
Quo vno verbo, salutis & redemptionis summa opus, cun-
ctis retro sæculis desideratum, hodierna die cõceptum est.
Longẽ minus erat, quod Zachariæ, quod Ezechia, quod Ge-
deoni prænunciatum est: qui tamen omnes, ad infirmam fidei
lux solatium, signa à Domino petierunt. Abraham autem in
ætate iam affecta filium promittenti Deo credidit, nec si-
gnum petiit: quod sanẽ iustitiæ illi in laudem imputatum
est. Ecce (inquit) ancilla Domini: fiat mihi secundum verbum
tuum. Vbi primum hoc fidei verbum protulit, ibi statim fide
concepit, & ineffabile Dei Verbum è sinu Patris in viscera
sua traxit, ibique protinus in a summis, & humana diuinis
sociata sunt. Ibi enim Deus & homo perfectus, sub exigua
tamen carnis materia, quod humilitatis summa fuit, inuen-
tus est. Nouum, inquit Hieremias, fecit Dominus super ter-
ram, semina circumdabit virũ. Perfectus enim vir Christus
Dominus in illo temporis puncto fuit, qui virgineis visce-
ribus, sine villo viri consortio, latebat inclusus.

DE EXIMIA CHRISTI IN NOS CHARITATE.

DE I in nos perspecta charitas eximia, nos ad Dei mu-
tuam dilectionem excitare debet. Plurima quidem ad
hoc ac innumera eius beneficia valent, quibus is carbones
ignis congestit super caput nostrum: plus tamen eius in nos
dilectio viget, quæ beneficijs prior & beneficiorũ omnium
causa est. Ideo enim beneficia in aliquem conferimus, quia
eum diligimus. Quo fit, vt amor donorũ omnium primum,
bonumque maximum esse dicatur. Quod enim maius homini
veluti fonte, cætera eius dona in nos dimanant. Nam & ad
viam æternam prædestinari, & iustificari, & sanctificari, ac
postmodò æterna felicitate beari, ab hoc amore profiscun-
taxerunt. Filij incarnatio non iustitiæ nostræ, sed peccata
nostre bonitatis & charitatis opus est. Commendat, inquit
Apostolus, charitatem suam Deus in nobis: quoniam cum
nobis peccatores essemus, secundum tempus Christus pro
nobis mortuus est. Sic Deus dilexit mundũ, vt Filium suum

Luce 1.
4. Reg. 2 &
Iudic. 6.
Genes. 17.
Roman. 4.

Damasce-
nus.
Hiere. 31.

Augusti-
nus.
Roman. 8.

vnigenitum daret. Et Apostolus: Proprio Filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illū. De se autem idē Filius ait: Sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos. Rectē ait Iob: Quid est homo, quia magnificas eū, aut quid apponis erga eum cor tuum? Itēque Regius Prophetas: Domine, quid est homo, quia innotuisti ei, aut filius hominis quia reputas eum? Homo vanitati similis factus est, &c. Licet homo sit ipsa vanitas, indignus planē qui à Deo amatur, attamen Sol ille iustitię, suo splendore vniuersum mundum illuminat: ita is iustitiam & gratiam in iustos omnes meritis & virtute sua effundit. Omnes sancti, qui ab exordio nascentis mundi ad finem vsque erunt, ab hoc iustitiae Sole sanctitatē & gratiam perceperūt. Verē ab Apostolo dictum est, Charitatē Christi omnē scientiam, hoc est, omnem etiam Angelorum cognitionem, supereminere. Cum se tam ignominiosē ab hominibus impijs tractari, & in crucē agi sustineret, qua quāso is animi prōptitudine, qua a lacritiae Patris mandatū amplexus est, qua dilectione homines propius secutus, quos ei Pater eternus quā charissimos esse voluit, quē mens, quis intellectus, quis Angelus pro dignitate concipere valeat? Quam charitatē Apostolus considerans, se ab ea vim pati pronūciabat, dicens: Caritas Christi urget nos, hoc est, vim quodammodo cordibus nostris infert, ut illum ad mortem vsque diligamus, à quo tantopere dilecti sumus. Ipse semper sit nobiscum. AMEN.

IN FESTO INVENTIONIS SANCTAE CRUCIS, CONCIO: IN QVA, POST breuem Euangelij explanationem, de Dominica crucis beneficijs agitur: ad quod verba in Themate proposita latius explanantur.

THEMA. Arcum meum ponam in nubibus cali, & erit signum foderis inter me & terram. Gene. 9. Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis. Ioan. 3.

VERBA priora locutus est Dominus ad Noē post diluuium, quorum ego mysterium in presenti concione explicandum suscepi: quod ea summum quoddam Dominicae crucis beneficium (cuius hodie inuentionem celebramus)

mus) maximē declarant: prius tamē Euangelica lectio breuiter explananda est. Figura ea, quae nobis de serpente anco proposita est, maximum mysterium (cū Apostolus ait, omnia in figuris cōtigisse) continere videtur: mirabili namque ratione, quo nam modo Dominicae crucis beneficium consequi valeamus, exponit. Vt autem hoc piē & religiose, & pro tantarum rerum dignitate, praeſtare valeamus, caelestem opem, sacratissimae Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

Hodierna sancti Euangelij lectio, Auditores, instar Dialogi cuiusdam est, inter quendam Phariseorum principem, ac Dominum Saluatorem, in quo vtilissima quaedam quaestio (cuius ad nos cognitio maximē pertinet) tractatur: nēpe, quid nobis facto opus sit, quo sempiternam vitam atque salutem consequi valeamus. Initio disputationis princeps hic breui oratione Domini beneuolentiam captare incipit, his verbis: *Rabbi, scimus quia à Deo venisti magister: nemo enim potest haec signa facere quae tu facis, nisi fuerit Deus cum eo.* Et ait hic plane princeps, quamuis Phariseus, à Phariseorum vitijs, liuore scilicet, auaritia, & ambitione, immunis: ideoque priorum amator Dominus illius mentem hac luce collustrauit, ut ex clarissimis Christi miraculis fidem in eum conciperet. Quamuis enim miracula, fidei veritatem plenissimē confirmant: quia tamen fides Dei donum est, necesse est ut cum ipsis miraculis, diuini Spiritus virtus mentem hominis ad credendū excitet. Quā multa enim miracula in Aegypto Pharaō, quā multa Iudaei à Christo Domino edita viderunt! qui & quadriduani Lazari, & ipsius etiam Domini resurrectionem, sepulchri custodibus apertissimē illā condemonstrantibus, agnouerunt: qui tamen his atque innumeris alijs Domini signis inspectis, in perfidia sua obstinatis animis persistiterunt. Hinc Saluator, Si signa, inquit, in eis non fecissem, quā nemo alius fecit, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Quo mirabilis mirandum est, Auditores, si multi quotidianis concionibus audiendis nihil proficiant, quando infelices isti nequaquam nostra verba habent in fide profecerunt. Faxit autem Christus, ne tales simili cordis obstinatione & caritate laborarent.

1. Cor. 10.

Phariseus
t. 1. reger.

Ioan. 15.

Negligen-
tia nostra
culpanda.

borent. Sed ad institutum redeamus. Princeps hic à divina gratia iam præventus, illud à Domino quæsiuit, quod pius quidam adolescens ab eo quæsiuit, his verbis: Magister bone, quid faciendo vitam æternam possidebo? Ex Dominica responsione hoc quæsisse apparet: subdit enim Dominus: Amen, amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit denuo, non potest videre regnū Dei. Quod perinde est, ac si diceret: Tu quidem salutarem Theologiam assequi cupis: scire enim desideras, quid tibi facto opus sit, ut ad cælestē regnū peruenire, cum Deo regnare, diuinæ felicitatis consors fieri valeas. Hic est ultimus humanae vitæ finis, ad quem homines à Deo cōditi sunt. At in ciuitatem cælestem nihil intrat coquinatum & immundum. Ad tantam ergo dignitatem oportet ut homo similis Deo fiat in vita, qui similis ei fieri cupit in gloria.

Simile.

Videmus preciosissimas gemmas annulis aureis, non ferreis aut aeneis insculpi: ita preciosissima illa cælestis gloriæ gemma nequaquam ferreas & impuras, sed aureas, atque ab omni terrena fece purgatas mentes requirit. Felicitas enim & gloria Angelorum, puritatem quoque in hominibus requirit Angelorum. Quid enim magis absolum aut præposterum, quam vita pecudum, & gloria Angelorum? hoc est, velle in hoc sæculo pecudum more vitam ducere, & in futuro sæculo Angelorum gloria frui? Mutet vitam, qui vult habere vitam: qui fuit superbus, sit humilis: qui vitis dedicatus, sequatur virtutes. Oportet Domini sententia hominem denuo nasci. Usque aded enim humana natura per commune peccatum à prima illa originis suæ puritate degenerauit, ut, nisi diuini Spiritus virtute renouetur, ad cælestis regni gloriam capessendam minimè idonea sit. Hoc autem est, quod cælestis magister significauit, cum protinus subiiecit, *Quod natum est ex carne, caro est: quod natum est ex spiritu, spiritus est.* Carnem à spiritu distinguit: carnem nomine significare voluit, quidquid diuino Spiritu vacuum est. Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam: & terrena inhabitatio deprimat sensum multa cogitantem. Qualis autem caro nostra post peccati lapsum relicta sit, Apostolus expressit, cum ait: Scio enim quod non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum. Qualis igitur Spiritus noster erit huic carni implicitus atque immerfus? Quod igitur huic tanto malo remedium abhiberi poterit? Non aliud certe, quam quod Saluator designauit, cum nos denuo nasci oportere dixit: hoc est, ut vetus homo moriatur, & nouus pro illo resurgat.

Caro quid
denotet.
Sapient. 1.

Roman. 7.

Homo ve-
rus & n-
uus.

resurgat, nō iam ut antea carnalis, sed spiritualis, qui sit aptus regno Dei. Debet igitur diuinam quodammodo vitā viuere, ut qui Deo similis futurus est in gloria, similis etiā sit in vitæ puritate atque sanctimonia. Charissimi, inquit Io. nunc filij Dei sumus, sed nondū apparuit quid erimus. Vult igitur hac regeneratione planè nouos homines. Territus autē hac responsione Nicodemus, ait: *Quomodo potest homo nasci, cum sit senex? Nunquid potest in ventrem matris suæ iteratō introire, & renasci?* Cui Dominus rationem exponit, qua hæc vitæ tanta mutatio fieri debeat. Non enim humanis viribus, sed regenerationis lauacro, & Spiritus sancti virtute, qui in eo operatur, peragenda est. hoc est enim quod ait: *Amen dico tibi, quia nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non potest introire in regnū Dei.* Hoc igitur cælesti Spiritu hausto, idōque protinus causam: *Quod natum est ex carne, caro est: & quod natum est ex spiritu, spiritus est.* Quod perinde est ac si diceret: Effectus omnis causæ suæ conditionē sequitur. Sic enim ex bona arbore fructus bonus: ex mala verò malus nascitur. Sic etiam ex perito opifice perfectum opus: ex imperfecto proficiscitur. Ad hunc ergo modum, quod ex carne nascitur, caro est, neque supra carnis naturam assumere potest: quod verò cælesti spiritu hausto in nouam creaturam animatum est, & cælestem & spiritualem vitam deitari nō debes, si tu, qui ad hoc regnū adspiras, hoc cælesti spiritu animari, eiusque virtute denuo renasci debeas. Quia verò rudis adhuc Phariseus, neque hanc tantam diuini Spiritus vim, neque hanc tantam vitæ mutationem satis percipiebat, aëris exemplo vtrumque illi Dominus exponit, his verbis: *Spiritus ubi vult spirat, & vocem eius audis, &c.* Hoc in loco Spiritus nomine, non Spiritus sanctus, sed aër & vëtus quid non commodissimè intelligitur. Nicodemus erat meticulosus: loquax adit igitur nocte ad eum. Verū qui aded imbecillus erat per id temporis, incomparabilem animi firmitatem atque constantiam paulo post demonstrauit. Tempore enim demonsttrauit se planè amicum Christi, corpus eius sepeliendo, videt, eius tamen causam (ut ventum) non agnoscit. Hoc enim exēplo Dominus & Nicodemus, & omnibus qui discipulis esse putant denuo nasci, & in nouam creaturam transformari,

1. Ioan. 3.

Spiritus
quid no-
uit.

Ioan. 19.

Timor no-
bis admi-
sur.

formari, metum atque timorem adimit, cum hanc tantam vitæ mutationem non sola hominis virtute, sed Spiritus sancti ope & beneficio fieri doceat, qui omnia in electis operatur. Hac enim de causa, ubi Apostolus dixisset, se plus omnibus laborasse, aiecit protinus: Non ego autem solus, sed gratia Dei mecum. Quamvis autem cælestis magister satis apertè hanc doctrinam tradidisset, Phariseus tamen mysteriis legis ceremonijs assuetus, novæ legis gratiam & mysterium minimè assequabatur: deoque rogat, *Quomodo possunt hæc fieri? Cui Dominus, Tu, inquit, magister in Israel, & hæc ignoras? Ecce. Terrena appellat moralis vitæ præcepta, & naturæ cognitionem Philosophi rationis beneficio, & naturæ lumine pervenerunt. Quæ tamen cum Dominus explicaret populo, & inter cætera crimina avaritiam grauitè accusaret, à Phariseis irridebatur. Rectè igitur ait: Si terrena hæc, hoc est, moralis vitæ præcepta, non percipitis: quomodo cælestia dogmata & occulta diuini Spiritus opera percipietis, quæ nemo tradere perfectè potest, nisi qui à cælesti sede in hunc mundum demissus est? Hoc est enim quod ait: Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo.*

Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto: ita exaltari oportet Filium hominis: ut omnis qui credit, &c. O quam magnè hæc tam breui oratione sacramentum nobis propositum est: Hic enim animaduertere licet, humani generis salutè in Christi aspectu positam esse, cum vel illum cælestis Pater adspiciat, ut nostri misereatur: vel ipsum nos adspicimus, ut eius misericordiam consequamur. Historiam serpentis aenei videlicet, Egyptij aquis fuerant interempti, qui aquis Moysen serpentum moribus perierunt, qui serpentum malitiam sectabantur.

Eccles. 10. Detractores digni pœna. Ait namque Salomon: Sicut mordent serpentes in fœne sic qui fratri suo detrahit occultè. Quod si hæc eadem pœna Dominus detractores hoc tempore paniret, omnia serpentibus repleverentur, ut venenatæ linguæ serpentum veneno atque morsu interirent. Iussu Domini serpens aeneus à Moyse suspenditur pro signo: ut qui percussus adspiceret illum, & hinc latere: Melius fuisset serpentes abigere, ut ante, quando ranæ in paludes, & locustæ in mare relegate fuerunt à Domino. Quid sibi vult hoc remedij genus, id est, aeneus serpens in edito loco positus: Deus nihil agit temerè aut frustra, sed summo consilio & ratione omnia sua opera molitur, hæc ipsa

Serpens aeneus.

ipsa rerum inconcinnitate (quæ in diuinam sapientiam cadere nullo modo potest) nos ad sublimius aliquid inuestigandum excitat. Quid igitur hoc est? Nimirum sicut per veros serpentes, veros peccatores intelligimus: ita per imaginem serpentis, peccatorem non quidem verum, sed apparentem intelligimus. Quis verò peccati omnis expers alius, & peccatoris imaginem gerens, nisi Christus Dominus inter latrones patibulo affixus? qui, ut Esaias ait, cum impijs deputatus est: de quo tamen paulo antè dixerat, quod neque peccatum fecerit, neque dolus fuerit in ore eius. Hic igitur peccati omnis expers, à peccato nos liberat. Omnes enim nos quasi oves errauimus, unusquisque in viam suam declinavit, & Dominus posuit in eo iniquitates omnium nostrum. Hic ergo serpens, non verus, sed apparens, contra venena serpentum refugium & medicamentum est. Sed qua ratione serpens hic nos à morsu serpentum liberat? Qui percussus, inquit, adspexerit eum, sanabitur. Hæc certè figura non tam figura, quam apertum vaticinium, quod crucis virtutè prædicat, existimanda est. Quid enim aliud significare poterit, nisi hoc ipsum significet? Quid sit autem serpentem adspicere, idem Dominus apertè insinuat, cum post hæc verba subiunxit: *Ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Adspicere ergo est credere, & Christum profiteri: quem videlicet proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius. Nolite, Auditores, errare: fidem dico, non mortuam, sed viuam fidem intelligi de qua scriptum est: Iustus autem meus ex fide viuit. Fides si fuerit mortua, non dabit vitam.

Fides est duplex, mortua & viuæ. Mortua est quidem vera fides, at est tanquam lucerna sub modio, quæ licet accensa sit, minimè tamen lucem præfert. Viua fides est, quæ bona opere, & à malis abstinere omni studio atque labore conatur, quæ fidem cum pietate colit. Hæc est igitur fides quæ viuit, quæ hominem iustificat, quam Apostolus à nomine exigit, quam diuinæ literæ ubique prædicant, quæ nos suis habitare facit, ac postremo quæ (ut Ioannes ait) vincit mundum: nec mundum modò, sed vires etiam atque potentiam inferorum. Vbi Samson capillis suis ornatus erat, homo cunctis erat valentior: at ubi fraudulentæ vxoris dolio capillos amisit, infirmus, aliorum hominum more, effectus est. Ad hunc ergo modum fides nostra, ubi pijs & in-

E e

flammatis motibus & affectibus, velut capillis ab ea prodeuntibus, instructa & ornata fuerit, omnibus mundi atque gehennae viribus superior est: si verò his destituta fuerit (quod non rarò vitio nostro euenit) infirmum & telis omnibus expositum, & (quod ad mores attinet) similem aliorum hominum, qui fide destituti sunt, relinquit. Quot enim fideles sunt, qui licet veram fidem habeant, nihilo melius quam ethnici & exleges homines viuunt! Confitentur se nosse Deum, factis autem negant.

Fides igitur velut digito Christum Dominum in cruce pendentem ostendens, idem vnicuique nostrum dicere videtur, quod olim Ioannes Baptista, Christum Dominum induens, dixit: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. O fidelis anima (vult dicere) hic quem in cruce appensum vides, peccata mundi sustulit, hic chirographum peccati deleuit; hic tibi clauas caelestis regni fores aperuit, hic tibi morte sua immortalitatis gloriam contulit. Quisquis igitur venenato serpentis antiqui morsu sauciatus est, in Christi cruce remedium sibi paratum esse cognoscat, si rectis tuis oculis illum intueatur. Hic, o fidelis anima, est sponsus tuus: hic est verus Isaac, qui pro salute tua in ara crucis immolatus est: hic medicus tuus, qui sacramentorum & gratiarum suarum medicamentis sanat omnes languores tuos: hic vindex libertatis tuae, qui te à malorum omnium fonte, hoc est, à peccato, & carnis tyrannide per crucem suam liberauit, Apostolo testante, qui ait: Verus homo noster simul crucifixus est, vt destrueretur corpus peccati, vt vltra non seruamus peccato.

Iam quid ad vitæ nostræ institutionem colligi possit, inspicimus. Ille magnifica in nos contulit beneficia; iam consequens est, vt illum totis viribus diligamus, gratias agamus, & omnes spes nostras in eo repositas habeamus. Inueniamur crucis instrumenta, & ea non parum poterunt nos ad deuotionem excitare. Quid enim, inquit ille, in eo deesse potest, in quo & omnipotens misericordia, & omnipotentia misericors est? Maiorem, inquit ipse Saluator, hac dilectionem nemo habet, quam vt animam suam ponat pro amicis suis. Quisquis igitur hanc spem & dilectionem ex crucis mysterio concepit, is planè altissimam crucis philosophiam affectus est, idemque Dominicam crucem cum Helena sancta inuenit: hoc est enim spiritualiter crucem Dominum inuenire. Parum enim profuerit, salutare crucis lignum

inuenire, nisi crucis mysterium & philosophiam simul inueniamus, quæ in hac spe & dilectione constituta est. Pro nobis sanguinem fudit, & mortem pertulit: quid aliud desiderat & designat, quam quod nobis & seipsum, & vitam suam impendere cupiat? Ab ipso Christo, & regia & sacerdotalia beneficia speranda sunt. Ad Regem spectat, magnifica in populo suo munera conferre: ad Sacerdotem verò, preces pro populo suo ad Deum funderè, & commissorum veniam, & salutarem in necessitatibus opem impetrare. Hæc duo officia Christus Dominus in Ecclesia exercet, dum magnifica in nos beneficia confert, & pro nobis apud Patrem sine intermissione aduocat, & vulnerum suorum ostensione causam nostram apud illum agit. Vtrumque autem hoc munus & officium, & preciosum crucis lignum nobis aptè repræsentat. Crux enim velut imperij Christi sceptrum & insigne est, quod regiam eius potentiam (qua mundum imperio suo subiegit) declarat: & crux item ara illa est, in qua summus hic Sacerdos seipsum æterno Patri pro nobis obulit in sacrificium. Hæc omnia & dilectione à nobis exigunt, & spem nostram roborant atque confirmant. Hæc singula salutem, hæc firma præsidia, hæc caelestes opes nobis pollicentur. Pudeat ergo nos nostræ vanitatis ac infanitiæ, qui mundi amori adhæremus. Rectè sanè contra nos D. Bernardus: Mundus, inquit, clamat, deficiam; caro clamat, inficiam; demon clamat, decipiam; Christus clamat, reficiam: & tandem ea est mentis nostræ cæcitas & amentia, vt, Christo nos ad se amantissimis verbis inuitante relicto, deficientem mundum, carnem inficientem, ac demonem decipientem sequamur. Quamvis quæso ille mundi amor est, qui ne tot quidem eius plagis atque repulis exstingui potest? Apostolus Paulus meritò in cruce Christi gloriabatur, quod per illam & mundum sibi, & se mundo mortuum esse predicabat. Colligimus, medicinam eorum qui à serpente venefestabantur, in serpentis anei adpectu positam fuisse. Hoc autem mysticè nobis innuit, omnium malorum nostrorum medicamentum in crucifixi Domini contemplatione consistere. Ad Dominum autem accedimus, non passibus corporis, sed affectibus mentis: hoc est, fide, spe, charitate, deuotione, compassione, & grati animi obsequio, pendentes in cruce Dominum contemplantes.

Christus
Sacerdos
& Rex.
Psal. 109.

Christus
Rex &
Sacerdos.

Bernardus.

Galat. 6.

Accedere
ad Deum
quid sit.

68 IN FESTO INVENT. S. CRVCIS.
RATIO FESTI INVENTIONIS
CRVCIS.

Adrianus Imp. Rom. perfidus, & idolorum cultor, anno 140. Christi crucem, & latronum, qui cum illo penderant, & clauos in eodem loco defodi iussit, & rudibus impleri, & in eodem loco Veneris simulacrum erigi: ut si quis fidelium in eo loco crucem adoraret, non crucem, sed Venerem adorare videretur. Sed non est consilium contra Dominum. Anno enim salutis nostræ 218. imperante Constantino Magno, crucis gloria patefieri cepit. Cum enim idem Imperator, adhuc paganus, cum Maxentio tyranno militaribus copiis instructissimo congressurus fore de deque belli exitu trepidaret, vidit circa meridiem sole declinante, crucis signum in cælo coruscans, his literis inscriptum: IN HOC VINCE. Cum autem is & de signo & de inscriptione incertus esset, eadem nocte Christus Dominus illi apparens, & signum quod viderat ostendens, præminis illi apparens, & signum quod viderat ostendens, præcepit, ut eo signo omnia militaria vexilla insigniret, quo victoriam de hostibus reportaret. Cum autem in eo prælio victor euasisset, & Christianorum illud esse signum intellexisset, ipse quidem primus Romanorum Imperatorum maxime istatam Domini Saluatoris cognouit & honorauit, & eius Ecclesiam infinitis propè muneribus & ornamentis auxit. Post aliquod verò tempus, Helena, insigni pietate & religionem femina, & Imperatoris mater, nocturno visu admonita, Hierosolymam petiit, ut Dominicam crucem, ex qua salus humana pependit, inquireret. De hac inuentione miracula Ecclesiasticos Scriptores. In hac pia inquisitione crucis suæ non defuerunt, quibus Dominus pretiosum crucis suæ vexillum & prodidit & honorauit. Crucis maiestas à latronum suppliciis transit ad frontes Imperatorum: & quæ antea probro erat hominibus, nunc summo honori esse cepit. Felix igitur, qui à communi hominum errore liber, spes omnes in creaturis fallaces esse intelligēs, spes omnes suas curas & cogitationes in crucis præsidio constituit. Dominus nobiscum semper. Amen.

IN

CONCIO.

69

IN FESTO APOSTOLORVM
PHILIPPI ET IACOBI, CONCIO: IN
qua lectio Evangelica explanatur.

THEMA. *Ego sum via, veritas, & vita. Nemo venit ad Patrem, nisi per me.* Ioan. 14.

Odie, Auditores, duplicatam duorum insignium Apostolorum Philippi & Iacobi gloriam sub vna solennitatis lætitia celebramus. Et quidem de Philippo in sacra huius lectione dici, & sæpe alias Evangelicis literis mentio: de Iacobo autem, qui frater Domini dictus est, & Lucas in Actis Apostolorum, & Paulus in Epist. ad Galatas & Corinth. mentionem facit. Alium, inquit, Apostolorum, vidi neminem, nisi Iacobum fratrem Domini. Frater autem Domini appellatus est, quod eius esset consobrinus, utpote Mariæ Cleophæ, sororis beatissimæ virginis Mariæ, filius. Cuius femina singularis pietas in hoc elucet, & quod iuxta crucem Domini cum piissima virgine additit, & quod quatuor sanctissimorum filiorum mater exstitit, nempe Iacobi huius, Simeonis, & Thaddæi (qui alio nomine Iudas appellatur) atque Iosephi. Hæc ex Alpha hoc quatuor has cælestes propages suscepit; quartum tres, hoc est, Iacobum; Simonem, & Thaddæum, Dominus ad Apostolicum muneris dignitatem extulit; quartum verò, nempe Iosephum, in discipulorum ordinem cooptauit. Hodierne Evangelij lectio de solo Philippo mentionem facit. Admonitos autem vos, Auditores, in huius concionis initio velim, Evangelij huius scriptorem esse Ioannem Euangelistam, qui & Aquilæ, & discipuli quem diligebat Iesus, nomine designatur. Hic autem Euang. hoc præcipue inter alios suscipit, ut agentia hominum pectora, diuini amoris igne inflama diuinæ charitatis beneficia, in genus hominum collocata, ante oculos ponit. Quod singulari quadam ratione in hac sunt igniti amoris incitamenta. Idem tamen, ut aquila ad eos sese supra nubes attollit, & inter nubila condit, non raro caligantem mentis nostræ aciem effugiat. Quod

Gal. 1. 2.
Iacobus
cui frater
Domini.

Ioan. 19.

Ioan. 1. 1.
Euangelista
Iam.

in hac etiam lectione animaduerrere licet, quando, quæ in ea Dominus disseruit, neque Thomas neque Philippus asse- qui potuerunt. Quæ de causâ eorum tarditatem corripuit. Tanto, inquit, tempore, vobiscum sum, & non cognouistis me: Quæ cū ita sint, aperte liquet, nos diuinæ gratiæ lumine indigere, vt hanc cælestem aquilam in sublime volantes, altissimæque Christi mysteria docentē, consequi valeamus. Quod vt præstare possimus, cælestem opem, sacratissimæ Virginis intercessionē, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

Non turbetur, inquit Dominus discipulis, *cor vestrum*. In hac lectione discipulos Dominus de abscessu suo, & futurorum laborum atque persecutionum, quæ illos manebant, prædicatione turbatos, multis rationibus consolatur. Triplici de causâ discipulorum animi turbati erant. Primum, quod dilectissimum magistrum, cuius gratia omnia reliquerāt, à se discedere intelligebāt, vt non possent filij sp̄s, ablato sponte, non lugere. Deinde quod audierāt vnū ex ipsis in tantum nefas prolapsurum, vt magistrum hostibus proderet. Quantum enim huius tam tetri facinoris sibi conscij nō essent, licet tamen infirmitatis me mores, pro se quisq; tantum illud nefas formidabat. Itaque contristati valde, ceperunt singuli dicere, Nunquid ego sum Domine? Postremo, illos etiam grauitè angebat, quod audierant, Petrum, qui vult eorum columna erat inter eos, Dominum esse negaturū, ipsosque eā nocte graue scandalum passuros. Hanc igitur discipulorum trepidationem Dominus adimere intendit, cū ait *Non turbetur cor vestrum*, id est, nō deficiat fides vestra quia Satanas expetuit vos, vt cribraret sicut triticum. Scio quod negabitis me voce, attamē fides permaneat in corde vestro, illa non deficiat. *Credidit quidem in Deum, & in me credite*, ne illarum temptationum mearum eucta terreamini & scandalizemini. Aderit hiems, sequetur statim æstas, ne dubitetis. *Credite in Deum, & in me credite*, hoc est, sicut fidem atque spem vestram in vno Deo repositā habetis: ita & in me etiam reponite, mihi fidite, me tutorem, defenforem, ac patronum & salutis vindicem agnoscite: nihil enim minus in me diuinitatis ac potestatis, quā in Patre est. Cogitate quid scriptum sit: iuxta est qui iustificat me, quis contradiceret mihi? Stemus simul. Quis est aduersarius meus? accedat ad me. Ecce

Ecce Dominus Deus auxiliator meus, quis est qui condemnet me? Pij conquiescunt in Domino: quare aiunt cum Propheta: *Lætami in Domino, & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde*. Monet in Deo, non in se lætari, nō in humanis prædijs. Pater cælestis non minorem illorum, quā parentes filiorum curam & prouidentiam gerunt. Hoc igitur primum Dominus discipulis præsidium atque solatium proponit. Sequitur aliud: *In domo Patris mei mansiones multæ sunt, quæ minis*, hoc est, alioqui, vel si secus esset, dixissem vobis. *Quia vado parare vobis locum*. Hac ratione Dominus protectionem suam ad eorum salutem pertinere ait, quod ad parandum eis locum proficisceretur: quocirca nō modò illis minime trepidandum, sed summo opere etiam lætandum esse. *In domo*, inquit, *Patris mei mansiones multæ sunt*. Summus ille bonorum omnium largitor, non aliam sibi, aliam fideiatis seruis beatitudinem proposuit: sed quod sibi diuinitatis iure conuenit, in illos per adoptionis gratiam cōtulit. Hic eadem gaudia & Angelis & hominibus. In illius igitur amplexu & contemplatione felices erimus, in illo summo gaudio explebimur, in illo volubilis & inquieta desideriorum nostrorum rota conquiescet: quia nihil vltra habebit quod desiderare possit, cū in illo summo & infinito bono, bonorum omnium summam deprehendat. Hoc enim bono cum apparuerit gloria tua. Hic est autē denarius ille diurnus, qui Dominicæ vineæ operarijs in Euangelio promissus est. Denarius autem complexu suo omnem continet numerum: vt hac ratione intelligamus, bonorum omnium summam in hoc sempiternæ felicitatis præmio contineri. Sunt in domo Patris mei mansiones multæ, sunt multiplices felicitatis & gloriæ gradus. Ex eodem fonte alius maiorem, alius minorem aquæ mensuram pro vasis magnitudine reddet. Ita quicunque flagrantiori charitate Deum in hac vita dilexerunt, feruentioresque & alacriores in eius obsequio fuerunt, hi planè maiori voluptate atque gaudio afficiantur, cū illum ipsum aperta facie videant, quem adhuc videntur tantopere in hac vita dilexerunt. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Alia claritas est solis, alia claritas, atque alia stellarum: stella quoque differt à stella in seruitute: sic & ipsæ mansiones multæ sunt, & in gloria differunt: quæ tamen gloria Denarius vnus dicitur. Cæterum discipuli hanc tantā gloriam quā diutissimo temporis

Pij in Deo conquiescunt.
Psalm. 34.

Angelis & hominibus eadem gaudia.

Psalm. 16.

Denarius diurnus.

Simile.

Matth. 5.

Mansiones multæ sunt.

spatio differendam putarent, adiunxit protinus, se proficisci, ut eas illis mansiones pararet. *Et si abiero, inquit, & preparauero vobis locum, iterum veniam, & accipiam.* &c. Itaque meus hic ad horam discessus sempiterna mecum societate (quam nulla vnquam vis poterit dissoluere) compensandus est. Neque vllus vos error ab hac tanta spe deiciat. *Et quum vt* *Matth. 24.* *vbi est corpus, ibi congregentur & aquilæ; vbi caput, ibi membra; vbi magister, ibi discipuli; vbi denique sponsus, ibi etiam filij sponsi. Nam & quod ego vado scitis, & vram scitis.* Magnus enim ad felicitatem gradus est, & in quo sit vera felicitas, & quod ad illam itinere perueniatur, agnoscere: quod vtrumque vos minimè latet. Vtrumque enim Dominus illos non raro docuerat, cum se ad Patrem, vnde in hunc mundum venerat, tunc regredi nunciasset. Via autem qua ad Patrem peruenitur, & mors Christi, & diuinorum mandatorum obedientia est: quam sæpè Dominus discipulis exposuerat. Quod autem dicit; *Iterum veniam, & accipiam vos ad me ipsum:* hoc in fine vitæ Apostolorum, atque adeo priorum hominum accipiendum est, quo tempore illos Dominus ad felicitatis suæ consortium rapiet. Nec in morte tantum, sed ante mortem etiam spiritualiter eos inuisere solet. Oritur hic questio. Quid enim sibi vult quod Saluator ait, se in hoc proficisci, ut locum discipulis inter cælestes illas mansiones pararet? Hæ namque mansiones ab æterno iam diuine præparationis decreto electis omnibus paratæ sunt: & quam quisque felicitatis mensuram sit percepturus, iam olim à Deo constitutum est. Est ita, fateor: sed qui in his mansionibus collocandi sunt, non sunt adhuc parati. Has namque mansiones non impuris hominibus, sed iustis, sed Dei amicis, atque adeo filiis charissimis (qui adoptionis iure in paterni patrii monij possessione collocandi sunt) Pater æternus destinauit. At omnes posterius Adæ, impuri, & in peccato cõcepti sumus, sicut Eliaas ait: Et facti sumus immundi omnes nos, & omnes iniusti nostræ quasi pannus menstruatæ. Omnes item inimici Dei, omnes naturâ nascimur filij iræ, omnes ferè multis criminibus alligati, & sempiternæ mortis rei effecti sumus. Quocirca necesse est, impedimenta hæc, quæ hominibus cælestis regni aditum intercludunt, amouere; vt digni efficiantur qui in illas mansiones admittendi sint. Christus suo incommodo mortis illas nobis parauit; ipse suo precioso sanguine chirographum, quod erat nobis contrarium, deleuit. Ioannes inquit: Qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris

Via qua ad Deum peruenitur.

Mansiones cælestes quibus parati.

Esaiæ 64.

Apost. 1.

nostris in sanguine suo. Qui, inquit Apostolus, dilexit nos, Galat. 2. & tradidit semetipsum pro me. Qui ergo fieri potest, vt non illum redameim, qui tanto me amore dilexit? Vnusquisque fidelium singulariter sibi impensum existimet. Vt enim solis *Simile.* lumen, quod omnia illuminat, non minùs vnicuique lucet, quàm si eum solum illuminaret: ita Dominicæ passionis sacrificium, quod pro omnibus oblatum est, non minùs vnicuique prodest, quàm si pro eo solo oblatum esset. Si bonitatis & beneficiorum magnitudo ferrea etiam corda ad amorem excitat, quæ maior diuinæ bonitatis declaratio, quàm hoc beneficium, vt amorem amore recompensemus: item ne amittamus quod Saluator tam immani odio execratus est, & patientes in laborum perpeffione sumus. Sic Apostoli in tormentis gaudebant, & martyres Christi. Cum autem Saluator eos de mansionibus cælestibus certiores fecisset, Thomas (qui nondum hanc perceperat cælestem philosophiam, sed de aliquo corporeo loco atque itinere Dominum loqui existimabat) *Domine, inquit, nescimus quò vadis; & quomodo possumus viam scire?* Quia enim Dominus paulo ante Petro dixerat: Quod ego vado, non potes me sequi: mox, sequeris autem postea: discipuli nihil his Domini verbis, nisi corporeum locum intelligebant: ideoque Thomas suo & illorum nomine rogat: *Domine, nescimus quò vadis; & quomodo possumus viam scire?* Agit hic Dominus cum discipulis, sicut *Ioan. 4.* vgerat cū Samaritana. Agebat Dominus de spiritali aqua; at carnalis mulier semper de materiali aqua Dominum loqui arbitrabatur. loquitur hic Dominus de suo transitu per mortem ad Patrem; at rudes discipuli, nihil horum assequentes, solæ corporea loca & itinera cogitabant. Dominus tamen illis condescendit, & blandè loquitur vt in viam adducat. Instruit igitur Thomam in hac philosophia, & ad spirituales inducit sensum, dicens: *Ego sum via, veritas, & vita. Nemo venit ad Patrem, nisi per me.* Faxit autem idem Dominus, qui hæc aurea verba sanctissimo ore suo protulit, vt illorum talis verbis totam Evangelicæ philosophiæ summam contineretur. Itaque cum Thomas & de via & de vitæ termino indit, qui simul & via & vitæ terminus esset: Quia enim in ipso duplicem naturam confitemur & adoramus, humanam scilicet, & diuinam: per illam quidem viam, per hanc autem vitam

Christi beneficium magnitudo

Matth. 24.

Ioan. 4.

Discipuli Christi rudes.

Euangelii summa quæ.

terminus est. Itaque, ut Hilarius ait, nequaquam in erraticam
ducit ille, qui est via: nec illud per falsam, qui est veritas: ne-
que in mortis relinquit errore, qui est vita. Hac ratione Sal-
uator omnibus omnia factus est. Ego sum via vite, veritas
doctrinae, vita salutis aeternae. Ego sum via in exemplo, veritas
in promisso, vita in premio. Sed nunc via termino prae-
ter-
missio, de via differamus, de qua Dominus adiecit: *Nemo ve-
nit ad Patrem, nisi per me*, quia videlicet ego sum via qua ad
Patrem pervenitur. Necesse est sane, ut qui ad vitam tendi-
mus, viam, qua ad illam pervenitur, probe teneamus. Recte
enim dicitur, melius esse per viam claudis etiam pedibus in-
gredi, quam extra viam celeriter currere. Quo enim quilibet
celerius extra viam currit, hoc magis a via decitat atque de-
clinat. Ideoque Propheta sollicitè hanc viam rectam quaten-
dam esse monet, cum ait: *State super vias: & interrogate quae
sit via bona, & ambulate in ea*. Quod eo diligentius curan-
dum est, quo occultiora in hac via nobis ab antiquo hoste
offendicula tenduntur. Qua de re Propheta quaritur: *In laqueum
mihi*. Ne igitur in re tanti momenti fallamur, sciendam est,
diuinam sapientiam, quae homini, diaboli invidia lapsa, operum
ferre decrevit, cum multis hoc rationibus efficere potuisset,
hanc commodissimam iudicasse: ut quia unius hominis su-
perbia & inobedientia exitum attulerat mundo, summa
vnius Dei & homini humilitas & obedientia (qua usque ad
mortem crucis progressa est) salutem conferret mundo. Hanc
vniuersi Filij Dei humilitas & obedientia Patre caelestem
nobis reconciliauit. Non igitur operum nostrorum merito,
sed propter vindicis salutis nostrae sanguinem, idque gratis,
saluamur. Iustificati, inquit, gratis per gratiam ipsius, per
redemptionem quae est in Christo Iesu, quem proposuit
Deus propitiorem per fidem in sanguine illius. Fides in
Christum, est prima radix & origo nostrae iustificationis.
Ex eius magisterio (nisi nostro vitio & arbitrij libertate im-
pediatur) cetera omnia quae ad iustificationem sunt neces-
saria, oriuntur. Fides igitur non sola (ne quis vestrum de-
sola sibi informi fide blandiatur) sed his virtutibus adiuta,
iustitiam & salutem parit. Ut enim sunt inter cibos aliqui per
se quidem viles, qui certis tamen condimentis apparati
sunt, ut grati & suaves edentibus fiant: ita fides, vel in-
formis etiam, inter Dei dona numeratur: quae tamen ipsius
charitatis, & poenitentiae virtutibus, seu condimentis qui-

*A via de-
clinare.*

Item. 6.

Psalm. 141.

Roman. 3.

*Fides ra-
dix salu-
tis.*

Simile.

quibusdam, perficienda & velut condienda est, ut & nobis
salutaris, & Deo gratissima fiat. Jam facile videtis, qua ra-
tione Christus Dominus via esse dicatur. Quod quidem
Christus non dissimili metaphora significauit, cum ait: *Ego
sum ostium: per me si quis introierit, saluabitur, & ingredietur
& egredietur, & pascua inueniet*. Ipse nobis Patris prae-
cepta, quibus itur ad caelum, planissime nobis exposuit, imò & exemplis do-
cuit. Ipse tanquam bonus pastor ante oues suas vadit. Ipse
quoque nouae legis sacramenta, quibus natura agra sana-
tur, instituit. Est igitur Christus ad caelum via. Sed & per
scalam, quam Iacob in somnis vidit, adumbratus est. Am-
brasius inquit D. Augustinus, per hominem, & peruenies ad
Deum. Nulli commodius viae & scale nomen, quam Deo &
homini, convenire potest.

Hec tria nomina quae Christo metaphoricè tribuuntur
(quibus illum viam, ostium, & scalam appellamus) plurimum
nobis ad plenioris eius cognitionem conferunt. Hac est
autem vita aeterna, ut cognoscant te solum verum Deum, &
quem misisti Iesum Christum. Cognito Filio, qui est eiusdem
cum Patre substantiae, proutinus & Pater ipse cognoscitur.
Vnde ad Philippum Saluator ait: *Philippus, qui videt me videt
& Patrem*. Quae ex re liquet, in perfecta Filij cognitione vitam
aeternam consistere, quando in ea Pater etiam cognoscitur:
nam ea cognitio sit quam Ioannes definiuit, cum dixit:
Qui non diligit, non novit Deum. Eius nomen & officium
est Iesus, id est, Saluator. Artifices, qui victum sibi suis offi-
cij exercendis parant, continenter labori, incumbunt: to-
tos enim se his operibus destinarunt: ita Christus Dominus,
qui Saluatoris nomen & officium sortitus est, se quoque to-
tum, atque omnem vitam suam, ad salutem hominum de-
stinavit: quos omni ratione ad hoc iuvare nunquam in vita
desistit. Hoc Christus tum ante passionem, tum quoque post
resurrectionem abundantissime praestitit. Nec solum eo tem-
pore quo inter homines versatus est, verum etiam postea-
quam mundum reliquit, & ad Patris dexteram sedet, hoc
idem officium nunquam intermittere, sicut ipse ait: *Amè dico
vobis, qui credit in me, opera quae ego facio, & ipse faciet, & maio-
ra horum faciet: quia ego ad Patrem vado, & quodcumque petieritis
apud Patrem agam: & quod in nomine meo petieritis, impe-
trabo*. Ego inquit, vobiscum sum omnibus diebus usque ad
consummationem

*Fides via sa-
lutaris.*
Ioan. 10.

*Sacramen-
ta Christo
instituit.*

Genes. 28.
Augustinus.

Ioan. 17.

1. Ioan. 4.

Simile.

*Christi of-
ficiump.*

M. tr. 28.

consummationem seculi. Tale discedens reliquit nobis solatium. His rationibus Iesus noster Saluatoris officium nascens, viuens, moriens, à mortuis resurgens, in cælum ascendens, & ad Patris dexteram sedens, perpetuo exercet. Nobiscum autem esse, est, nobis omni tempore adesse, nobis omni ratione prodesse, quæ nostra sunt curare, & pro salute nostra apud Patrē intercedere. Vt enim à niue frigus, ab igne calor, à Sole lumen oritur: ita, ac multo etiam magis, à perenni illo bonitatis fonte omnia bonitatis opera & officia manant. Quisquis autem hoc cum animo suo attentius reputauerit, & quibus in rebus seculi homines amorem suum collocant, expederit: non poterit eos aut insignis stultitiae, aut singularis improbitatis non accusare. Addit deinde Dominus: *si cognouissetis me, & Patrem meum utique cognouissetis.* Hac oratione Dominus se viam esse ad Patrem, nomenque ad Patrem nisi per ipsum venire, confirmat planè, cum subdit: *si me cognouissetis, & Patrem meum cognouissetis, & sic intelligeretis, quoniam modo ego via sum ad Patrem agnoscendum, quando me cognito, cognoscitur etiam Pater.* Hoc autem ita esse, clarissima illa duo Saluatoris nomina declarant. Is namque, ut Apostolus ait, imago Dei inuisibilis, idemque verbum Patris est. Nihil autem rectius quidcuius rei cognitionem, quam eius imago præbet: neque quidquam aliud latentem animi nostri sentum commodius, quam verbum indicat. Sunt enim, ut ait Aristoteles, ea quæ sunt in voce, earum quæ sunt in anima passionum notæ. *si me, inquit, cognouissetis, & Patrem meum cognouissetis.* Sed bono animo estote, amodo enim cognoscetis eum. cum videlicet Spiritus sanctus mentes vestras cælesti sapientia imbuet, plenissimamque diuinitatis cognitionem præbebit. *Et vidistis eum.* Quia videlicet eum me vidistis, illum in me videre potuistis. Ad hæc Philippus, Domine, inquit, ostende nobis Patrem, & sufficit nobis. Simili ignorance ac tarditate Philippusque qua Thomas laborabat, nihil nisi corporeum, corporeis que oculis videndum cogitabat. Beati oculi qui vident, qui & tarditatem corripit. dicens: *Tanto tempore vobiscum sum, & non cognouistis me? &c.* His quidem verbis Dominus se esse eiusdem cum Patre substantiæ, aduersus sacrilegam animæ impietatem, apertissime declarat. Deinde discipulos docet, eam cognitionem quæ de Patrē haberi in hac vita solet (quando nequaquam illum per speciem, sed per eius opera

Secularis
hominum
studium.

Colestis.

Aristoteles.

Pater in
filio uiu-
tur.

Lucæ 10.

cognoscimus) iam dudum illos habuisse, cum Filij opera vidissent. itaque ait: *Verba quæ ego loquor vobis, à meipso non loquor: Pater autem in me manens, ipse facit opera.* Quod perinde est, ac si diceret: Tanta inter me & Patrem meum vnitas est, ut verba quæ ego loquor, ipsius quoque verba sint: & insignia miraculorum opera quæ ego facio, ipse in me & per me exsequatur. Quocirca si me ex verbis & operibus meis iam pridem cognouistis, & Patrem meum utique cognouistis: cum hæc ipsa verba quæ audistis, & opera quæ rei fidem faceret, indissolubile argumētum ex diuinis operibus atque miraculis attulit. *Alioquin, ait, propter opera ipsa credite.* quæ cum solius Dei opera sint, Deum habes huius fidei auctorem ac testem: qui ut naturam vniuersam omnipotentis virtute condidit: ita eandem pro arbitratu suo variè versat ac voluit. Tanta eius est potentia, & hanc facultatem in se credentibus conferre non dedignatur. Petrus sola corporis vmbra omnia morborum genera depulit, & in vno die quinque millia ad Christum conuertit. Adsit nobis Deus semper.

Pater per
opera co-
gnoscitur.

Ad 5.

IN NATIVITATE SANCTI IOANNIS BAPTISTÆ, CONCIO: IN QUA & lectio Euangelica explanatur, & Ioannis virtutes & laudes explicantur.

THEMA. *Erit magnus coram Domino: vinum & sic-
ceram non bibet.* Lucæ 1.

CLESIA hodie, Auditores, præcursoris Domini natalem diem communi lætitia celebrat: natalem, non quo ad immortalitatem, melioris vitæ conditionem, natus est: sed quo ex utero matris in hanc æram nosam vitam editus est. Et mirandum cur Ecclesia maiori solennitate diem hunc celebret nativitatis, quam illum in quo per gloriosam mortem ad beatam vitam felicissime est renatus: præsertim cum Ecclesia in festis sanctorum, non dies quibus in hanc vitam ingressi sunt, sed quibus in alteram demigrarunt, solenni ritu honorare solita sit, eosque natales eorum appellare. Ad hoc respondemus,

Ioannis na-
tuitas cur
solennius ce-
lebratur.

demus, Ecclesiam in Ioannis seculo non illud inspicisse, quod illi commodius & gloriosius fuit, sed quod universi orbis salutaris & iucundus erat. At Ioannis natiuitas, Christi natiuitatem, cuius ipse praecursor erat, mundo nuntiavit: quo nuncio nihil mundo faustius atque felicius poterat nunciari. De Christo ait: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollis peccata mundi. Quid iucundius mundo nunciari poterat, quam aduenisse Agnum illum sine peccato, qui tolleret peccata mundi? Peccato nihil nocentius. Iniquitates vestras (inquit Propheta) diuiserunt inter vos & Deum vestram, & peccata vestra absconderunt faciem eius a vobis, ne exaudiret. Non temere Angelus Domini ad Zachariam patrem Ioannis ait, multos in natiuitate Ioannis gauros. Multi in hoc die gaudent fideles & infideles: illi tamen potissimum sincere gaudent, qui peccatum summum malum esse statuunt, qui peccatum morte peius oderunt: qui si esse statuunt, quod est humana infirmitas in peccatum labantur, ita anguntur & moerent, ut cum Propheta dicere possint: Miser factus sum, & curuatus usque in finem. Qui ergo tanta cordis amaritudine, tantoque lachrymarum imbore peccata desunt, ut penitus oculorum lumen amittant: qui animi alacritate, quo plausu hoc felicissimum Ioannis peccatum excipiant: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollis peccata mundi? Tales hoc nuncio praeter laetitiam gestire sibi videntur, quod adstet iam caelestis medicus, qui lethalia eorum vulnera sanat. At mali, nihil hoc nuncio afficiuntur: illi in rebus pessimis exultant. Non omnes gaudent, sed multi. Imploramus diuinum numen.

A V E M A R I A.

Inter omnes praecursoris laudes, non postrema illa est, quod Prophetas, quod Angelos, quod Euangelistas, quod ipsum Dominum habere meruerit laudatorem. Propheta illum appellant Angelum: Angeli magnum coram Domino praedicant: Christus Dominus maximum inter natos mortuorum testatur: Euangelistae vero gesta eius, & mirabilia sanctitatem satis literis commendauerunt: ut cum gestis Domini Saluatoris, gesta quoque praecursoris Euangelica auctoritate comprobarent. Quid autem de illo scripserint, iam nunc expendere incipiamus.

Fuit in diebus Herodis Regis Iudae sacerdos quidam, nomen Zacharias,

Zacharias, de vice Abia: & uxor illius, &c. Haec prima praecursoris laus, a iustis parentibus esse prognatum. Adulterabile namque plantationes non dabunt radices altas, nec stabile fundamentum collocabunt: ab iniquo enim thoro seorsum Deum. Magna sanctitatis commendatio, iustos esse ante Deum, qui est discretor cogitationum & intentionum cordis, qui solus veram ac falsam iustitiam discernere potest. Itaque, inquit Apostolus, nolite ante tempus iudicare, quoad hoc ueniat Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium: & tunc laus erit iustis a Deo. Phariseus ille reputabat se iustum, imo etiam homines, sed qua mente, quo affectu faciant, praecipue suo improperat, quod religionis opera, quae aliquando edebat, non ad Dei gloriam, sed ad suam cupiditatem referebat. Improperat Dominus, quod recta non recte faciebant, quando bona opera non ad Dei gloriam, sed ad suam commoditatem referebant. Multos autem hoc eodem morbo ad suam commoditatem trahere nititur. At sancti itti coniuges iusti ante Deum erant, quia illud Apostoli praecipuum implere satagebant: Omnia vestra in charitate fiant, in templo Salomonis omnia erant aurea: ita nihil in spiritali Dei templo, hoc est, in viri iusti anima, esse deberet, quod non charitatis auro vestiretur. Addit etiam Euangelista: Mandata Dei iustificauerunt homines. Sunt inter aues, ac praecipue inter aves illae, quibus aucupes uti solent, ut earum cantum habere possint: quae quidem duplici nomine in praedicatione aliae captivae. Simile quiddam in virtutum aucupio inuenire licet: quarum illae quidem plurimi faciendae sunt, quae nos ad alias adipiscendas plurimum inuant. Inter has benigna est, quae non amulatur, non cogitat malum, sed omnia iustitiae, omnia credit, omnia sperat: quam hoc nomine virtutibus cunctis anteponimus. Hi ergo beati coniuges patres utraque virtutes studiosissime colebant, Inco-

Sapient. 4.

1. Corin. 4.

Luc. 16:18

Zachar. 7.

Opera bona facite sicuti.

Parentes in u-

2. Cor. 6.

Simile.

Charitas

quod est prae-

mi locum.

1. Cor. 13.

SO IN NATIVIT. S. IOAN. BAPTISTAE

iusti erant: providentes scilicet bona non solum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus: illud diligentissime curantes, ne cui, verbo aut facto, offendiculo esse possent. Hoc ubique cauet Apostolus. Nemo ergo nostrum solo conscientiae suae testimonio contentus sit: oportet enim habere bonam testimonium & ab his qui foris sunt, ne cuiquam offensionis occasionem praebeamus. Sic Iudith insignis viri-
dua vitam instituit, ut non esset qui de ea loqueretur malum verbum. Talis autem horum beatorum coniugum erat virtus, qui in omnibus mandatis Domini sine querela incedebant. Addit deinde Euangelista: *Et non erat illis filius, eo quod*
Sterilium esset Elizabeth sterilis, & ambo procreassent in diebus suis. Multi
parentes si-
ty magni.
insignes viri ex sterilibus parentibus Deus nasci voluit, ut Isaac, Iacob, Ioseph, Samuel, Samson, item beatissimam matrem Domini. Multae sane sunt causae, sed illa tamen praecipua est, quod cum electos suos Dominus insigni aliquo munere afficere vult, eo tempore atque eo modo afficit, quo aperte liqueat, divinum illud beneficium, non humanum opus existisse, ne homo habeat superbiendi materiam. Sic in Gedeone videre est, qui dimissis maximis copiis, trecentis innumerabiles hostium copias fudit. O si hoc nobiles essent cogitarent & agnoscerent! non utique animis essentur, non sic infollescerent, non sic dilapidarent suam intelligentiam se dispensatores esse. Felices profecto quibus virtutem que Dominus donavit: infelices vero quibus hoc datum non est, quibus divina dona & beneficia in malum suum vitio suo versa sunt. Sequitur deinde: *Factum est in loco hoc, in*
cerdotio fungeretur Zacharias. Sciendum est in loco hoc, in tabernaculo Domini extra velum (quo Sancta sanctorum tegebantur) altare aureum ex praecepto Domini constitutum fuisse: a dextra vero laeva-que altaris huius candelabrum aureum, & mensam quam propositionis panes continebat. Ad hoc autem altari bis in die soli sacerdotes tus Domini, hoc thymiamata addebant. Semel autem in anno, septimo mensis, in die qui expiationis vocabatur (quo videlicet Israelitici populi peccata expiabantur) solus summus Sacerdos, vel qui eius vices gereret, ingrediebatur, ut pro peccatis populi minimum precaretur. Quo tempore nequaquam populo licebat in atrijs templi orare (quod alijs tamen temporibus licebat) ideoque hoc in loco dicitur, populum foris ad orandum stare. Cum ergo Zacharias, vices summi Sacerdotis gerens, in Sancta sanctorum esset ingressus, apparuit ei Angelus Gabriel, *stans a dextris altaris incens.*

CONCIO.

81

Ex qua quidem figura & loco facile liquet, in humana specie Angelum apparuisse. Stare enim, & a dextris stare, ad humani corporis figuram pertinent. Eius vero conspectu vehementer Sacerdos perterritus est. Sic etiam pastores illi, quibus Domini nuntiata est, timuisse dicuntur timore magno. Hoc eodem modo Daniel Angelici fulgoris conspectu sic exanimatus est, ut in terram corruens, respirare vix posset: adeo Angelicae dignitatis sublimitas, humanae naturae conditionem superat. Iubet tamen Angelus Domini bono esse animo, dicens: *Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est oratio tua, & Elizabeth uxor tua, &c.* Nemo putet hoc in loco Zachariam pro impetranda sobole Domino orationem fuisse: quandoquidem publicus minister publicam illam expiationis die populi causam agebat. Senex inuentus vix non praesumpsit. Dum sollicitus pro populi salute supplicat, promissus est ei talis filius, per quem populus salvaretur. Intantum vero pro suscipiendo filio non oravit, ut hoc fieri posse, Angelo promittenti non crederet. Addit deinde Angelus nascituri filij nomen. *Et habebit, inquit, nomen Ioannes.* quod interpretatur donum Dei & gratia. Cur tanta Deo nominis electorum suorum cura fuit? Certe ut hac ratione & donorum suorum magnitudinem declararet, & donorum suorum memoriam commendaret: ut si quando humana illis obliuio obreperet, ipsa nominis appellatio & nuntius & filios ad recolendam Domini beneficentiam mitteret, atque ita magis in benefactoris dilectione proficerent, maioribusque donis digni haberentur. Incipit deinde de celestis legatus nascituri filij laudes explicare. *Erit, inquit, magnus coram Domino, vinum & siceram non bibit.* Alij horum hominibus, alij coram Deo magni esse perhibentur: feratur autem vera magnitudo; illorum vero, si priori congeniti patrimonio, splendida mensa, & corporis ceteris delectationibus fortuna opibus destitutus, deserto pro domo, solitudine pro familia, cilicio pro vestibus, & locustis melleque, quibus sermo est, herbarum radices esse a multis creduntur: quae nec ignis usu, nec vlla conditura egent. Aliud est, se-

Angelus
in humana
specie vi-
sus.
Luca 2.
Dan. 10.

Zacharias
exauditus.

Ioannes
quid signi-
ficet.

Magnus qui
fiat.

de Locustis
dicit ter-
76.

82 IN NATIVIT. S. IOAN. BAPTISTAE,

mel in vita his omnibus renunciasse; aliud, singulis per omnem vitam diebus crucem abstinentiae ferre, & corpori delicias suas avidissime exquirere, pro dulcibus epulis amara fercula ministrare. Duæ rationes adducuntur, quare tum Ioannes, qui nullo modo peccare potuit, tum Anachoritarum corpora sua tam arctè disciplinarunt. Una est, quòd hac ratione viri sancti omnium peccatorum occasiones velut videri abscindere volebant. Constat enim ex Apostoli sententia, malorum omnium radicem esse cupiditatem. Isti sancti homines canes è Nilo bibentes imitari esse videntur, quos ferunt currentes aquam paulatim attingere magis quam bibere: ne videlicet, si aliquam in bibendo moram fecerint, à crocodilis, cæterisque serpentibus, qui in eo flumine abundant, dilacerentur. Ad hunc ergo modum viri sancti humanæ vitæ subsidia parcissime ex venenato huius mundi flumine carpebant: ne, si plenius eo sese ingurgitare vellent, commercium cum eo habere cogerentur, & lethali serpentum mortu, qui in eo plurimi degunt, sauciarentur. Hæc igitur prior huius tantæ asperitatis causa exstitit. Altera est, quòd hoc omnibus viris sanctis propositum esse, ut omne tempus, quo de Deo non cogitarent, vel diuina præcepta non exquirerentur, reputant se perdidisse. Volunt esse à terrenis curis liberi atque soluti, ut in sublimia possint ferri. Itaque aquilatum naturam imitantur, quæ semper in sublime volant, nec ad terram deprimuntur, nisi cum fame urgentur; tales quam cum expleuerint, protinus supera loca repetunt. Talis fuit S. Franciscus, tales omnes antiqui eremi Patres: veteris filij Prophetarum, qui (ut testatur D. Hieronymus) veteris testamenti monachi fuerunt. Talis hic Ioannes Baptista, qui ut cæteris dignitate superior, ita in victu & cultu pareior exstitit. Nos aliter sapimus, omnes nostras curas & cogitationes ad terrena bona conuertimus. Dubium sanè an cum istis partem habituri simus. Sed ad finem properantes, cum hanc abstinentiæ laudem, multasque alias Zachariæ stupelactis enunciaffer, ille tantarum rerum magnitudine stupelactus hæsitare de Angelica promissione cepit. Quam is culpam nouem mensium silentio castigauit: quod tamen in filij natiuitate solutum est. Tunc enim laxatum est vinculum linguæ eius, & loquebatur benedicens Deum. Quæ ex re diuinæ misericordiæ lenitatem D. Ambrosius collegit, his verbis. Vide quam bonus Deus, & facilis indulgere peccatis. Nemo solum ablata restituit, sed etiam non sperata concedit.

Simile.

Simile.

Monachi olim quales.

Ambrosius.

CONCIO.

83

ergo diffidat, nemo veterum conscius delictorum, præmia diuina desperet. Nouit Dominus mutare sententiam, si tu noueris emendare delictum. Quia verò Zacharias Sacerdos sacerdotij & legis veteris typum gerit, non sine mysterio is ante Ioannis natiuitatem mutus; in Ioannis verò, id est, gratiæ natiuitate, eloquens factus est. Hac enim imagine intelligimus, legem ante Ioannis aduentum elinguem & mutam, hoc est, obscuram & inaccessam fuisse, quæ tamen post eius aduentum in Euangelij luce patefacta est. Vbi enim innocentissimi agni sanguine & sacrificio, à diaboli seruitute & potestate mundus est liberatus, & peccata hominum expiata, tunc apertè fideles intellexerunt, quid sibi omnia illa veteris legis sacrificia, effususque pecorum sanguis designaret. Hoc æstimari utique potest, verbis explicari non potest. Hæc ergo tanta Seruatoris nostri charitas, Auditorum, tanta bonitas & misericordia acerrimos nominis & stimulos addere debet, ut tantæ salutis auctorem colat, & veneremur, illius laudes exemplo Zachariæ, perpetuo decantemus, illum toto pectore diligamus; ut celestis hereditatis patrimonium percipere mereamur.

Elizabeti. inquit Euangelista, impletum est tempus pariendi. *Simile.* Sicut aurora inter diem & noctem media est, partem quidem diurnæ lucis, partem verò tenebrarum & noctis continens: ita Elizabeth, dum sterilis est, veterem legem designat, dum gratiam repræsentat. Sterilis enim erat lex, quæ literam occidentem, non spiritum viuificantem habebat: ideòque (ut Apostolus ait) neminem ad perfectum adduxit. Et audierunt, inquit Euangelista, vicini & cognati eius, &c. Apertè homines hunc partum diuinæ misericordiæ tribuebant: quia in eo duplex fecunditatis impedimentum, senectutis videlicet & sterilitatis, diuina virtute sublatum est. Atque hac potissimum de causa in desperata parentum ætate Ioannem Dominus & concipi & nasci voluit, ut liquidò homines eam esse agnoscerent; atque hoc argumento & Deo in rebus etiam desperatis fidere, & beneficiis eius grati esse addiscerent. Sequitur deinde: Et factum est in die octauo, venerunt circumcidere puerum, &c. Verè ita est, quia cum Ioannis nomen vocarentur, pauci tamen erant in quos nominis huius ratione caderet, donec ille veniret, de cuius plenitudine omnes tu.

Sacrificia quid designant.

Simile.

Hebr. 7.

Ioannes diuino munere natus.

acciperent gratiā pro gratia; hoc est, propter singularem aduentus sui gratiam, ipsi quoque gratiam acciperēt, quē illos Deo gratos efficeret. Hanc autem de Ioannis nomine con-
trouersiam Zacharias pater diremit, qui rogatus filij nomē, postulatū pugillaribus, cum piā vxoris voluntate consen-
tiēs, scripsit, Ioannes est nomen eius. Imposito ergo à patre no-
mine, apertum est illico os eius, & lingua eius: & loquebatur, be-
nedicens Deum. Quibus verbis benedicebat? *Benedictus, ait, Dominus Deus Israel: quia visitauit & fecit redemptionem plebi suae, &c.* Dum ergo Ioannes nascitur, diuturnum patris silen-
tium soluitur: nec soluitur modò, sed etiā prophetico spi-
ritu loquentis pectus impletur. Vt enim vtero matris inclu-
sus, gaudio suo matrem & Spiritu sancto impleuit: ita cum in lucem fuit editus, patre eodem Spiritu repleuit. Quo spi-
ritu actus, pulcherrimum illud carmen edidit, quo humana redemptionis beneficium celebravit. Qua in re non parua admiratione dignū est, quòd cum sanctus hic Sacerdos tam nouis atque miris à Deo beneficiis, tali praestito filio, fuerit ornatus, sic tamen summi huius beneficij magnitudine stu-
pefactus sit, ut eorum omnium quodammodo oblitus, hoc so-
lum praedicet, & pro hoc vno deuotissimas Domino gratias agat. Et quidē amissam loquendi facultatem recepit: Spiritu sancto & Prophetico lumine repletus fuit: Euāgelij arcana, & incarnationis Dominicae sacramentum, Spiritu docente, cognouit ac cecinit: filiū desideratissimū, tot titulis insignē, recepit; nec filium modò, sed Prophetam, & plusquam Pro-
phetam, sterilitatis macula è domo sua, cunctis admirantibus & gaudentibus, deleta: & tamen tot beneficiorum, quē illius animum mirè exhilarare atque efficere poterāt, velut obli-
tus, pro hoc ineffabili communis salutis beneficio gratias agit, dicēs: *Benedictus Dominus, &c.* Visitauit enim nos appar-
rens in carne Dñs, & longius à se recedentes ineffabili benig-
nitate quāsuat. Visitauit quasi medicus aegros, qui, & in-
ueteratum superbiae nostrae morbum sanaret, nouum nobis stupēdē humilitatis suae exemplum, velut antidotū salutari, adhibuit. Fecit verò redemptionem plebi suae, qui venū-
datos homines sub peccato, & antiqui hostis seruituti ad-
dictos, oblato sanguinis sui pretio redemit. Vnde oportune nos hortatur Apostolus, dicēs: *Empti estis pretio magno, glorificate & portate Deum in corpore vestro. Plebem autem suam appellat, non utique quam veniens plebem suam reperit, sed quam visitando & redimendo suam fecit.* Q R A

Deus visi-
tavit nos.

1. Cor. 6.

TV sancte puer, qui in squalenti deserto, sine praeepto-
re, sine literarum studio, sine coeui pueris versaris, quid hic negotij geris? quomodo vitam hanc, rerum omnium indigam, ferre potes? vbi habitas? vbi cubas? vbi ab iniuriis & elementia caeli defenderis? vnde tibi cibum, vnde vestem, vnde reliqua ad vsum vitae necessaria paras? Quamnam hanc est professio quam profiteris? Cur tam rigidum vitae pro-
piter arripuisti? quod scelus tuum? quae crimina in tam tenera aetate admittere potuisti, quae tam aspera vitae insti-
tutione luenda sint? Ad haec quid ille respondere potuisset, nisi se à Spiritu sancto in illam solitudinem aduectum, illius ductum sponte secutum fuisse? Nec mirum esse, puerum in deserto solitariam vitam agere, qui in visceribus matris de-
litescens, auctorem suum diligere, colere, & venerari iam puerum coepisset.

Erat Ioannes vestitus pilis camelorum, & zona pellicea *Matth. 3.*
circa lumbos.

Quid existis in desertum videre? hominem mollibus *Lucas 7.*
vestitum? Hic venit in testimonium, ut testimonium per- *Ioan. 1.*
liberet de lumine. Ioannes ab omni populo habitus est pro *Lucas 3.*
Christo. Inter natos mulierum, non surrexit maior Ioanne. *Matth. 10.*

IN FESTO APOSTOLORVM
PETRI ET PAULI, CONCIO: IN QVA
lectio Evangelica explanatur; atque in fine
de Petri fide, & Pauli charitate differitur.

THEMA. Tu es Petrus, & super hanc petram aedifica-
bo Ecclesiam meam, & porta inferi non preualebunt
aduersus eam. *Matth. 16.*

 Odie, dilectissimi, beatorum Apostolorum Petri
& Pauli natalitia celebramus: quorum alter sin-
gulari Dei beneficio ex piscatore doctor; alter
ex persecutore fidei, factus est propugnator eius
aque defensor. His autem duobus ministris potissimum

Dominus ad Ecclesiam suam erigendam & stabiliendam uti voluit: ut quo huius tanti operis ministri inferiores erant, eo eius gloria esset illustrior. Sicut enim Davidis victoriam aduersus Philisthæum celebramus, quod incrimis puer armatum gignantem solo fundæ ministerio prostrauerit; & Samsonis fortitudinem commendamus, quod mandibula asini mille viros occiderit, & castra fuderit Philistinorum: ita Dei nostri omnipotentiam prædicamus, quod duodecim piscatorum ministerio totam mundi potentiam fregierit, aras idolorum euerterit, & Ecclesiam suam stabilierit. In quo quidem opere duo isti Apostolorum principes supra ceteros defudarunt. Hi namque sunt duo luminaria magna, quæ Dominus in Ecclesiæ suæ firmamento posuit, ut eam tum doctrinæ splendore, tum vitæ sanctitate illuminarent. Sunt item due cælestes tubæ, quibus Euangelij vox per universum mundum insonuit: quod brevissimo temporis spatio (ut Apostolus ait) prædicatum est in omni creatura, quæ sub cælo est. Sunt fortissimi duces Christi, quibus ipse mundus dum sub imperium atque ditionem suam subiunxit. Paulus, ut doctor Gentium, Gentes expugnauit; Petrus Iudeis Euangelium prædicauit. Cum ergo duo isti fortissimi duces, subacti iam & deuicti mundo, cælestem Hierosolimam sanguine laureati ingressi essent; alter crucis, alter ensis signia in triumpho secum ferentes: quæ quæso cælestis curiæ alacritate, hodierna die illos exceptos fuisse arbitramur? Quod si Roma olim tanta hominum frequentia & communi lætitia Imperatorem aliquem è bello redeuntem excipiebat, qui prouinciam aliquam aut amplum regnum principis huius mundi dominatu ereptas, ad lucem veritatis attulerunt, & legitimo Christi Domini imperio subdidicimus: Gaudet cælum, gaudet terra: adhuc loquantur. Impioremus diuinum Numen.

A V E M A R I A.

Fides salutis fundamentum.

Cum mediatoris & seruatoris nostri fides, totius Christianæ religionis & salutis nostræ fundamentum sit, hanc præcipuè cælestis magister in discipulorum mentibus plantare & stabilire curauit. Ad hoc autem commodissima ratio inueniendus est: Vocatis enim his ad se, ait: *quem dicunt homines esse filium*

filium hominis? Hac interrogatione Dominus exemplo suo non solum Ecclesiæ præfectos, sed vnumquemque, etiam nostrum admonet, ut fideles amicos, quid de nobis sentiant, interrogemus; & ipsi etiam nos ipsos, seposito nostri amore, nobis semel aut iterum, sed quotidie perferutemur, & apud nos ipsos causam dicamus, & à nobis ipsis, cum opus ita fuerit, vapulemus, si quid præter decorum aut modum deliquimus. Quisquis enim hac ratione vitam suam expenderit, breui à consuetis vitis liber erit. Ad hoc studium multi Patres nos adhortantur. Quod quidem consilium adeo salutare est, ut cum nihil in vita magis homini quam diuinum iudicium formidandum sit, in quo de tota æternitate sententia ferenda est, huius tamen iudicii periculum euadat, quisquis hoc modo seipsum quotidie iudicat, Apostolo attestante, qui ait: Si nosmetipsos diiudicemus, non utique iudicemur. Quisquis enim hoc facit, ante iudicium parat iustitiam, atque ita dicere ad iudicem poterit: Non intres in iudicium cum seruo tuo Domine, quia ego iam Apostoli tui voce iudicauimus. Quis autem ex nobis huius tanti periculi metu seipsum iudicaturus appareat, non iudicandus? Cum ergo Dominus & saluator noster hoc à discipulis quæsisset, illi varias vulgares sententias protulerunt: *Alij*, inquit, *Iohannem Baptistam, alij verò Eliam, alij Hieremiam, aut vnum ex Prophetis.* Credebant hi forsitan (ut Pythagorici Philosophi tradunt) animas in corpora migrare. Vos autem, inquit, *quem me esse dicitis?* Magnam hæc prima vox emphasim habet. Perinde enim est ac si diceret: Populus, qui operum meorum virtutem non agnoscit, ista fabulatur: vos ergo, qui mihi perpetuo assistitis, qui doctrinam meam quotidie auditis, & miracula videris, vitam meam contemplamini, *quem me esse dicitis?* Videris quomodo maiorem diuinæ cognitionem ab his exigebat, quam à populo: sic etiam plus aliquid in extremo iudicio requiretur à Sacerdotibus, quam ab aliis. Hi gloriantur Petro auctore, hi quotidie & sanguinis Christi, qui clauis habent regni cælestis, qui Angelorum officium in terra gerunt, qui sunt saltem nonem discipuli haberent, interrogasset; Petrus corporea, & supra humanæ naturæ conditionem clausus, confiteretur in Christo gloriam diuinitatis: quia non ad

Examen
cōscientiæ
nostræ.

1. Cor. ii.
Psalm. 142.

Sacerdos
quid scire
debet.

88 IN FESTO APOST. PETRI ET PAULI,

folam respexit substantiam carnis & sanguinis. Religionis nostræ fundamentum est fides in Christum. Cum Dominus discipulos suos in hac fide stabilire atq; solidare vellet, singulari ad hoc modestia & prudentia usus est. Cum enim ipse (cui omne cor patet) optimè nosset, quid in discipulorum coribus esset, voluit ut Petrus verum de eo testimonium ferret. Quod cum ipse probasset, & merita laude & officij dignitate remunerasset, ceteri deinde Petri confessione digni scerent, quid de ipso credere & sentire deberent. Hoc enim docendi genus longè modestius fuit, quàm si ipse dixisset, Ego sum Filius Dei viui. Qua quidè modestia post ablutionem pedum Apostolorum usus est, cum ait: Vos vocatis me magister & Domine hoc enim verecundius dicitur, quàm Ego sum magister & Dominus. Petrus. Tu es, inquit, Christus Filius Dei viui. Petrus itaq; in carne positus, mensuram carnis egressus, Christum Iesum Dei viui Filium confitetur, quod omnium mortalium pectus latebat, prima Petri lingua, nouo est sermone confessa. Cui Dominus, Beatus es, inquit, Simon Bar. Iona: quia caro & sanguis non reuelauit tibi, &c. Non quo illum nomine Petrum appellauit, qui antea Simon appellabatur. Ut enim cum Abram multarum gentium patrem constituit, nouum illi Abraham nomen indidit, quod hanc numerosam filiorum propagationem significabat: cum Simonem solidissimum & sempiternum Ecclesiæ fundamentum constituere voluit, nouo Petri siue Petre nomen appellauit, ut ipsum etiam nomen officij dignitatem & stabilitatem significaret: quam protinus aperte declarauit, cum subdit: Et porta inferi non preualebunt aduersum eam. Hic Leo Papa: Ego, inquit, dico tibi hoc est, sicut Pater meus tibi manifestauit diuinitatem meam, ita ego notam tibi facio excellentiam meam. Quia tu es Petrus, id est, cum ego sim immobilis petra, ego lapis angularis, qui facio utraque vnum, tamen tu quoque petra es, quia mea virtute solidaris: ut quæ mihi potestate sunt propria, sint tibi mecum participatione communia. Dominus prædicat tui turam Ecclesiæ impugnationem, & eiusdem firmitatem. Quot enim bella aduersus Ecclesiam concitata sunt: quot exercitus instructi: quot arma mota: quod non afflictionum & vindictæ genus excogitatum! proserptiones, aliaque innumera tormentorum genera, neque dictis memoranda, neque factis toleranda! Atque hæc non ab extraneis, verum etiam à nostris domesticis. Neque enim ciues cum ci-

Modestia Christi in docendo.

Ioan. 13.

Maximus.

Genes. 17.

Petrus quid significat.

Ecclesia per seculo. nuntius nuntius quam ex pugnat.

Heretici domestici hostes.

CONCIO.

89

uibus, verum etiam cognati cum cognatis, domestici cum domesticis, amici cum amicis considebantur: nihil tamen horum dissoluit Ecclesiam, ac ne inferiorem reddidit. Tenebra Ecclesia ita adorsa est, nec succubuit: quid iam faceret stabilita? Et tibi dabo clauis regni calorum, &c. Quid, Auditor, magnificentius Petro? inquit Maximus, qui tantæ confessionis merito, cum corruptibili adhuc esset in corpore, & necdum ipse adscendisset in cælum, regnum illi cæleste & claudere & aperire concessum est. Hæc autem potestas, quæ singulariter Petro, tanquam Ecclesiæ principi, concessa est, in ceteros deinde eiusdem Ecclesiæ ministros deriuatur, quorum ministerio fidelibus cæli portæ referantur: dum enim à peccatis solvuntur, idonei fiunt, qui in cælesti palatio recipiantur: ut hoc argumento intelligatis, quanta sit vere poenitentia, & puræ confessionis sublimitas, qui frequenter homines è statu damnationis in statum transfert æternæ salutis. Non solum pro se Petrus has accepit clauis, sed etiam nobis. Hæc autem gratia non ad legem, sed ad Euangelij dignitatem & gloriam maximè pertinet. Est autem Euangelij dignitas & Euangelium discrimen. Lex terret, Euangelium consolatur. Lex viam in cælum ostendit, Euangelium vires ad ingrediendum præbet. Euangelium felix & laetum nuncium significat, quo Deus nos in gratiam & amicitiam suam per Christum recipit. Ad Euangelicam lectionem in Ecclesia assurgimus, ad Prophetarum ac Apostolorum lectiones sedemus. Quanta illa Dei nostri bonitas & clementia, quæ clauis cæli homini in terra degenti tradidit! Aperi tu Ecclesiæ ministro crimina tua, & aperiatur tibi cælum: non est opus maria transfretare. Christus dilexit nos, & lauit à peccatis nostris. Est igitur Euangelium faustissimum nuncium, quo poenitentes animas suas sanctificant: illis tamen qui oblata salutis medicamenta respuunt (dum cissimum est: quando in extremo illo iudicio (quod cuique in morte imminet) nihil habebunt quo socordiam & impietatem suam tueantur, cum gratis oblatum salutis beneficium accipere noluerunt. Hactenus de Evangelica lectione: nunc ad beatissimorum Apostolorum laudes prædicandas orationem cōuertamus. Hodie namque, Auditores, Ecclesiæ beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli agonem & mortem festiuius gaudiis celebrat. Gloriosi enim principes terræ, quo modo in vita

Maximus.

Poestastia audi per Petri & Sacerdotibus concessa.

Legi & Euangelij discrimen.

Euangelij sit ita assurgere.

Apo. 1.

sua dilexerunt se, ita & in morte non sunt separati. Morte autem humano iudicio, nihil horribilius. Hodie hodiernæ causa fixus est, hodie Paulus decollatus est. Hæc hodiernæ causæ festiuitatis, hæc præsentium materia gaudiorum. In conspectu Domini mors preciosa sanctorum. Vix enim sunt oculis insipientium mori, illi autem sunt in pace. In paucis quidem vexati, &c. Quomodo autem hi duo Ecclesiæ principes fuerint à mundo vexati, & qua animi fortitudine atque constantia eius infestationem pertulerint, exponemus breuiter.

Act. 12.

Primum quidem Petrus ab Herode captus, & in carcerem coniectus, ac morti adiudicatus, populoque post Pascha producendus. ut sanguine suo inimicorum situm atque rabiem satiare, tamen inter duos milites accubans, vinculis catenis duabus, dormiens ab Angelo excitatus & liberatus est. Per orationes Ecclesiæ liberatus est. Tandem sponte suo, nullo adigente, se morti obtulit. Cum enim ad impericulum fidelium preces Roma egressus esset, ut mortis periculum effugeret, obuiam in itinere Christum habuit. Rogatus à discipulo quoniam irer, Vado, inquit, Romam iterum crucifigi. Verum discipulus magistri intelligens mentem, in vitem sponte reuersus, ad crucis supplicium damnatur: quod quem in vita predicauerat, morte quoque imitaretur. Quod ille supplicium adeo sibi gloriosum duxit, ut honoris partem reficiens, non sublimi capite, sed ad terram depresso, stipiti affigi postulauerit, ne parem cum Domino suo gloriam sortiri videretur. Sic igitur Petrus agonem suum feliciter consummauit, admirabile humilitatis & constantiæ exemplum morte sua Ecclesiæ sponse relinquens. quod utinam ante oculos haberemus.

Petrus crucifixus.

De eius vero coapostolo Paulo quid dicendum? quibus verbis & laudibus eius virtutes & certamina celebrabimus? Certè non aliis quam quibus eum Dominus commendauit. Ananias enim dicenti, Domine, audiui à multis deuito hoc, quanta mala fecerit sanctis tuis in Hierusalem, &c. Dominus respondit, Vade, quia vas electionis est mihi iste, & nunc portet nomen meum coram Gentibus, & Regibus, & filiis Israël. Ego enim ostendam ei, quanta oporteat eum pati pro nomine meo. Quibus verbis singularem Pauli patientiam, & laborum tolerantiam (prætermittis aliis eius laudibus atque virtutibus) extulit. Non enim dixit, Ego illum in tertium cælum atque in paradysum rapui: ego illi arcana celestia, quæ non licet homini loqui, declaravi: ego docto

Act. 9.

Pauli conuersio.

doctorem Gentium, & magistrum, & Apostolum creauit: horum nihil dixit, sed tantum patientiæ meminit: tantum in hac virtute dignitatis est. Solent qui vehementer amant, amoris affectum verbis amantissimis prodere. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Quæ mater, quæso, amantissimum infantem adeo blandis verbis & nominibus compellaret, sicut iste suos? Apostoli verbis non video quid amantius dici potuerit. Charitatis esse, gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus, idem Apostolus ait: hoc est, aliena commoda & incommoda propter eandem amoris communionem sua reputare, sicque ut suis, non ut alienis affici: quod ab inuidiæ liuore alienissimum est. Ab hoc autem vicio Paulus fuit alienissimus. Aliena verò mala quo affectu vir diuinus se lugere testatur! Quis in verbis Pauli plus quam maternum animum non agnoscat, qui aliena peccata lugebat ut sua, & sic eum alienis sceleribus, ut suis, humiliari à Domino prædicabat? Tam verò cum Galatas à pseudoapostolis in fraudem coniectos esse intellexisset, quæ verborum acrimonia in eos inuehitur! Alii enim velut paterna censura sæuies, ait: O insensati Galatæ, quis vos facinurari non obedire veritati? Nullus enim (ut diuus Chrysostomus ait) tanto affectu mala propria, quanto ille desebat aliena. Est & aliud, præter ea quæ diximus, maximum quos amore germanæ dilectionis argumentum, nempe iis iustissime desiderare. Cum enim amare sit bene velle, quo quisque ardentius maiora alicui bona expetit, hoc illum ardentius amare conuincitur. Quo autem Paulus alienæ salutis desiderio flagrauit, certè non humano eloquio, sed angelico (si id quidem fieri posset) explicandum erat. Ad Romanos ait: Optabam ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis. Animaduertitis, Auditores, quantum hic vir diuinus salutem populi Iudæorum sitiebat, qui illum tot malis affecerat. Quid tali desiderio, quid hac tanta dilectione mirabilius, erga illos præsertim, qui tanto ipsum odio prosequerantur? Ecce, quanto magis efferebantur inimici, quis indulgentissimus pater afficitur erga filium phrenesiam laborantem, cuius quanto magis conuiciis ictibusque pulsatur, tanto magis eum miseratur atque desit: ita Paulus, qui de ipsa magnitudine passionum, eorum à quibus affligebatur, æstimabat furorem, maiora illis adhibebat fomenta pietatis. Hanc tantam dilectionis vim in mentem

Patientia dignitas singularis.

Philip. 1. Philip. 4. Roma. 12. 1. Thes. 3.

2. Cor. 11. 2. Cor. 2. 2. Cor. 12.

Gal. 3. & 4. Chrysost.

Amare quid sit.

Rom. 9.

Paulinus in eos amant. Simile.

Pauli Dominus immisit, ut celesti virtute roboratus, non famem & sitim, non vlla terræ marisve pericula, nullas hominum insidias, nullas denique vel hominum vel demonum infestationes propter Evangelij gloriam, & hominum salutem formidaret. Omnes labores, omnia certamina Paulus salutis humanæ gratia non solum patientissimè, sed etiam libentissimè sustinuit, ut Christi oves ex diaboli faucibus extraheret. Quis igitur hoc tam inuictum animi robur non miraretur, non obstupescat? Cui ergo rei, inquit Chrysostomus, poterit quisquam Pauli pectus comparare, cui ferio, cui adamanti? Planè de his duobus Apostolis dicere poterimus: Mirabilis Deus in sanctis suis. Rectè proinde annua laudam: Gloriosissimos Christianæ fidei principes, annua laudantem celebrantes, ipsum Dominum, qui huius auctor levanitate celebrantes, ipsum Dominum, qui huius auctor est fidei, debita religione veneramur. Hos tanta celestis dignatio visitavit, ut hic fieret de piscatore doctor, ille de persecutore defensor. Verè igitur Deus est mirabilis, ut Propheta contemplans aiebat: Quàm magnificata sunt opera tua Domine! Omnia in sapientia fecisti: impleta est terra possessione tua. Iterumque: Mirabilia, inquit, opera, & anima mea cognosceat nimis. Quid igitur de operibus gratiæ dicendum, quæ tanto sunt præstantiora, quanto ad nobiliorem finem destinata sunt: quæque præcipuè diuinæ glorificationis & charitatis magnitudinem erga sanctos suos promerentur? Quam rem in his potissimum duobus Apostolorum principibus cõtemplari licet. Quid enim mirabilius quàm quod Lucas de Paulo refert, quod eius videlicet sudaria & semicincta omnia morborum genera curaret? hoc est, quod tanto Dominus amore Apostolum suum complecteretur, tantoque illum honore afficeret, ut non ipsum modò, sed sudariola etiam, quibus ille narium incrementa purgabat, tanti faceret, tantumque illis honorem exhiberet, ut ipsa naturæ iura, legesque à se præfixas, illorum virtuti subiceret. Quo igitur in pretio Apostoli sui corpus & animam haberet. Quo igitur in pretio Apostoli sui corpus & animam haberet. Quo igitur in pretio Apostoli sui corpus & animam haberet. Quo igitur in pretio Apostoli sui corpus & animam haberet.

1. Cor. 4.
2. Cor. 11.
Pauli pro-
res apales.

Chrysost.

Psalm. 67.
Maximus.

Psalm. 103.

Psalm. 138.

Act. 19.

Pauli vi-
tim.

Act. 5.

Psalm. 138.
Ierem. 14.

tus eorum: Et illud item: Amè dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet. Certe enim plus est quod Petro Dominus contulit, quàm quod sibi ipsi sumpsit. Is nanque aut verbo, aut cõtactu manus aut vestis, ægra corpora sanabat: Petrus autem sola etiam vmbra: quo virtutis & potentia genere non legimus vsum fuisse Dominum. Vide quid Petrus pœnitentia, quid lacrymis promeruit. Tibi enim Petre hoc tempore Ecclesiæ gubernacula, & regni cælorum claves, quas antè fuerat pollicitus, tradidit. Verè de Petro pœnitente ait diuus Gregorius: Dux in prælio illum militem plus diligit, qui post fugam conuersus fortiter hostem premit, quàm qui nunquam fugit, & nunquam fortiter egit. Medicus noster, inquit diuus Augustinus, omnipotens est: & sic consuevit plagas nostras curare, ut ne cicatricum quidem vestigium post ipsius medicamenta remaneat. Hoc & in Davide cernere licet. Habemus exempli loco pœnitentiam in Petro: habemus & patientiam & constantiam eius. Humanæ quippe naturæ fragilitate diligenter inspecta, valde miramur, qui fieri potuerit ut non Apostoli modò, sed innumerabiles Christi martyres adeò noua & horrenda supplicia præsentis æui illis dissimillimi sumus, qui acceptam iniuriam vix agnoscere volumus. Virtus omnipotentis gratiæ Dei illos fecit insuperabiles. Hæc Apostolum Petrum ita in fide stabilivit. Petrum non parum iuuat celestis præmij singularis quædam prælibatio. Vidit Transfigurationem Christi. Paulus non modò humanitatis Christi, sed etiam diuinitatis gloria singulari Dei beneficio frui datum est. Habemus quidem omnes fidem: fides tamen sanctorum, quæ tam magna intrinseca, insignita & illustrata erat. Petrus ipsum Dominum habuit laudatorem: Beatus es, inquit, Simon Bar-Ioanni. Ipsi cœtus Apostolici principatus ut dignissimo commissa est. De diuo Paulo Chrysostomus ait: Sicut Magi Pharaonis, ubi signorum vim & excellentiam quæ Moyses & diuinam potestatem in eis esse intellexerunt, ita quis Dei & vim diuinam in eo esse, apertissime deprehendit. Espergiscimini quæso, Auditores, & vel ex Apostolorum Martyrumque tormentis celestis hereditatis præstantiam digni

Gregorius.

Augustin.
Medicinus
per quales
sit.

Act. 4.

Matth. 17.
2. Cor. 12.

Matth. 16.

Simile.

P. rotario.

94 IN FESTO VISIT. B. VIRG. M. VIRIÆ,
dignitatēque cognoscite: nec vos pigeat exiguo obe-
dientia, pietatis, charitatisque labore comparare, quod illi
omnes sanguine suo, & acerbissimo mortis supplicio mer-
cati sunt. Amen.

IN FESTO VISITATIONIS
BEATISSIMÆ VIRGINIS. MARIÆ,
concio: in qua Evangelica lectio explanatur.

THEMA. *Exsurgens Maria, abiit in montana cum
festinatione.* Lucæ i.

SALUTAVIT hodie, Auditores, Virgo cogna-
tam suam Elizabeth, quam revelatione Angeli
gaudiam esse cognoverat. Cuius autem virtutis
fuerit ea salutatio, præsens S. Euāgelij lectio satis
declarat. Simul enim atque salutationis eius vox in beata
sterilis aures insonuit, tum ipsa, tum etiam infans Ioannes
in utero eius delitescens, Spiritu sancto, celestibusque do-
nis pleni repetēte fuit. Quæ res facit ut fidelis quisque illud
maximè optare debeat, ut ab hac sacra Virgine simili felici-
tate saluti recreatur. Ad hoc autem impetrandum eādem nos
dissimulatio esse videtur, si deuotissimo affectu eādem nos
quoque Virginem salutemus. Si enim honesti & urbani ho-
minis est, salutantem resalutare: agrestis verò & inhumani,
hanc mutuam officij vicissitudinem non reddere: quomodo
hoc officium beatissima Virgo, quæ totius est probitatis &
humanitatis exemplar, prætermittet? Hac igitur ratione sa-
lutationem eius promereri licebit, qua eiusdem beatissimæ
Virginis amicitiam & gratiam sanctus Bernardinus Con-
fessor promeritus esse dicitur. Hic cum adhuc puerulus ef-
fret, singularem erga Virginē dilectionis affectum gerebat,
& sæpius Angelicam salutationem cum lachrymis ante eius
imaginem repetebat. Quo factum est, ut singularem apud
illam gratiam inire mereretur. Eadem igitur, Auditores, ra-
tione beatissimæ Virginis opem, qua nunc potissimum in-
digemus, impetrare studeamus.

AVE MARIA.

Principio Evangelicam historiam (quæ miris diuini Spi-
ritus delicijs & mysterijs referta est) quātum Dominus de-
derit,

CONCIO.

95

derit, explanare incipiamus. Quod cum facimus, cū disci-
pulis Domini spicas manibus confricamus, ut ad latentia
grana perueniamus. Historia igitur sic habet: *Exsurgēs Ma-
ria* videlicet post auditam celestis nunciij legationem, qua
nunciabatur) *abiit in montana cum festinatione.* Initio sacra
huius lectionis inquirenda nobis huius festinationis causa, *Festinatō
quatenus
utalis fue-
rit.*
Maxima Dei gloria est, homines à morte ad vitam reuoca-
re, & maximis eos beneficijs afficere. Omnes, inquit Apo-
stolus, peccauerūt, & egent gloria Dei, hoc est, ut Deus pec-
catorum nostrorum gratuita remissione, pietatis & miseri-
cordia suæ gloriam illustret. hinc illud Esaiæ: Propterea ex-
spectat Dominus, ut misereatur vestri: & ideo exaltabitur *Esaiæ 30.*
parcens vobis. Merito omnes cū Ecclesia in Angelico can-
tu dicere debemus: Gratias agimus tibi propter magnam
gloriam tuam: quoniam gloria tua, salus & redemptio no-
stra est. Quod ipse quoque Dominus per Esaiam testatur his
verbis: Dabo in Sion salutem, & in Hierusalem gloriam
meam. Quæ quæso Domine, gloriam in Hierusalem osten- *Esaiæ 46.*
ditis, in qua victus, consputus, irrisus, flagris concisus,
& inter latrones affixus patibulo ignominiosè fuisti? Ni-
hilum hæc maxima bonitatis & misericordia tua gloria
fuit, nisi quam antea simili opere patefacta, quod tot tan-
tisque supplicia perpeti dignatus fueris, ut homines, quos
nobis, ad clarissimam pietatis atque honestatis lucem tra-
duceres. Quæ certè in re, quo illustrior diuinæ bonitatis
gratia apparet, eo salutis nostræ ratio vberior existit. His
igitur ita constitutis, facile erit, itineris à sacra Virgine tan-
tæ festinatione suscepti causam intelligere. Si enim glo-
ria Domini in salute nostra promouenda posita est, ipse au- *Maria cur
properet.*
tem infinito amore & gloriam suam, & salutem nostram
in quid mirum si sacra Virgo à filio acta, quem felici vte-
re fecerat, tanta festinatione ad sterilis Elizabethæ filium
conducendum, & ab originis peccato purgandum, & Spi-
ritu sancto replendum properat? Hac enim festinatione
dominum studium salutis nostræ, & ardentissimam in genus
humani charitatem, & infinitam bonitatem suam facile
declarat. Ad gratiam hominibus conferendam properat,
penam suæ vindictam inferendam tardissimus est. Non
enim

Exech. 18. enim vult mortem peccatorum, sed magis vt conuerterantur & viuunt. Expendant hæc pii omnes & incredibile dictu est, quantopere eorum mentes afficiat, & singulari quadam spe confirmet, & in amorem tantæ bonitatis accendat. Docemur ita hac Virginis festinatione, qua animi alacritate & promptitudine viri sancti Dei præceptis obtemperare, & illi obsequi atque inferuire soleant. Hi semper cum Apostolo non tam verbis quam re ipsa dicere videntur: Domine, quid me vis facere? itaq; vt famuli, qui ad fores palatii Regum excubant, sic ad vocantis domini vocem attentum sunt, vt cum primum illa insonuerit, sine vlla mora accurrant, & sermonem, quem cum amicis magna cum voluptate conferebant, maiori cum iucunditate intermittant: sic fideles Christi serui ad Domini sui non modò vocem, sed etiam nutum, rebus omnibus posthabitis, parati sunt & expediti. Sic ubique obediendi promptitudo commendatur. Sic Abrahamæ obedientia commendatur, qui cum nonagenarius iussus esset à Domino circumcisionis cauterium suscipere, eadem ipsa die & se, & Ismaelem filium, & omnes vernaculos suos circumcidit, nec in sequentem diem distulit. Sic ubique obediendi signa edidit. Abraham festinat, Sara festinat, puer Abraham festinus Domini præceptum exsequitur. Nihil (ait Origenes) piger est in domo sapientis: omnes ad parandum celeres, omnes alacres & expediti. Nescit enim (ut Ambrosius ait) tarda molimina Spiritus sancti gratia. Charitas non remissis actibus, sed vehementioribus & ardentioribus augetur & intenditur. Non oportet res diuinas tractare. His sacratissima mysteria languidè & negligenter tractare, quales Dei nostri mos est, vt talem se hominibus exhibeat, quales se illi homines exhibere solent. Qui ergo magno studio & seruiore animi Deum quatit, magna quoque ab eo auxilia percipit, magnisque diuini splendoris radiis illuminantur, quibus in Dei amorem mirabiliter exardescens, magnos quod die in virtute progressus facit. Contra inertes & floccordes, qui non magis curant siue afficiuntur cum diuina tractant, quam cum ea negligunt. Hi neque accedentem ad eos Dominum, neque recedentem sentiunt, atque ita longe penè similes in omni vita permanent. Vtrumq; autem paucis Salomon expressit, cum ait: Egestatem operata est manus remissa, manus autem fortium diuitias parat. Et iterum: Manus forium dominabitur: quæ autem remissa est, tribus seruiet. Seruiet autem varijs affectibus, seruiet mundo, propriæ

Act. 9.
Simile.

*Obedientiæ
comenda-
tur.*

Genes. 17.

Genes. 22.

Genes. 18.

*Orig. in
Genes.*

*Charitas
summa vi-
re Chri-
stiana.*

*Deus qua-
lis in no-
bis sit.*

*Vide sub-
lam de
Gallo.*

Prover. 10.

Prover. 12.

propriæque voluntati: quibus omnibus inertes homines obedientiæ tributæ pendent: à qua seruitute manus fortium libera est. Vnde hoc vel maximum inter utrosque discrimen esse videtur, quòd isti (quantum ad celeritatem parendi attinet) sunt instar sphaerici corporis in plano constituti, quòd leuissimo tactu, atque adeò solo flatu, quocumque volueris, mouetur: illi verò instar onustæ nauis, quæ, nisi vehementissimis flatibus concussa fuerit, immota manet. At quanto aliter hodie sacra Virgo, quæ Spiritus sancti ductu ad cognatam venire iussa, cum festinatione ad montana procellit! Quamuis enim ardua sit via salutis (est enim ad cælum) vis tamen diuini Spiritus impedita omnia vincit. Sed iam ad sequentia veniamus: subdit enim Euangelista: *Et intrauit domum Zachariæ, & salutauit Elizabeth.* Minutus in hac historia videretur Euangelista, qui non modò festinationem, sed etiam salutationem Virginis describit (quam quilibet alius historiæ scriptor prætermittendam putaret) nisi hæc omnia mysteriis grauida essent. Hoc enim ad Virginis gloriam maxime pertinet, cuius vocem Christus Dominus, qui in eius utero delitescbat, instrumentum esse voluit, per quod ad Ioannem gratiæ sanctificatio perueniret. Ideo namq; in Cantic. cum mystici corporis, hoc est, Ecclesiæ membra designantur, Christo quidem capitis, Virgini autem colli, resper tribuitur: colli, inquam, quod Christo capiti adheret, per quod à capite ad corpus omnes gratiarum atque donorum influxus manant. Ecce enim, inquit, vt facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio infans, &c. Simul enim vt vox Virginis aures pulsauit annosæ matris, simul etiam vt vox Virginis ille afflatus totam latèntis infantis animam peruasit, admirandisq; muneribus ornauit. Videtis ergo, Auditores, Virginis vocem & salutationem viuum inuentum extitisse, quo Christus Iesus in utero adhuc delitescens vsus est, vt infantem Ioannem celesti Spiritu repleat. Vnde sanè liquet, non exigua beneficiorum partem, quæ a Virgine sequestre & internūcia donari. Sicut enim Deus facit omnia hominibus bona per filium, ita filius per matrem pleraque concedit. Hinc, sicut ille mediator apud Patrem, ita mater (vt D. Bernardus ait) apud filium pro hominibus mediatrix est: vt omnes hoc nomine sicut honorificent filium, honorificent etiam matrem, eamque sibi pijs

*S. mira
probitus.*

Simile.

Cantic. 1.

*Maria lin-
gua instru-
mentum
Christi.*

*Maria pa-
trona aui
Deum.*

Bernardus

98 IN FESTO VISIT. B. VIRG. MARIAE,

precibus & recte factis propitiā semper reddere studeant. Hic studiosus Concionator multas huius festinationis rationes adducere pro instructione poterit: Deus ignis est: & qui hunc intra se habent, à bonis operibus ociosi esse non possunt. Ignis non potest latere neque quiescere: ideo ubi cumque diuina hæc flamma fuerit, foras erumpere nititur. Hoc indicio de animæ suæ statu quisque iudicare poterit. Sunt enim multi qui vehementer scire cupiunt, odio ne amore digni sint: hoc est, an intra se Deum commorantem habeant. Feruor spiritus non postremum locum obtinet: qui autem tepet & languet in bonis, ignem hunc non habet. Neque verò absurdum est, si interpremur etiam festinationem hanc, Virginei pudoris & verecundiæ indicium fuisse, quæ in publico videri erubesceret. Nam pudor, virginitatis ac pudicitia tutissimus custos est; ut contra inuerecundia impudicitia dux est. Vide Ambrosium. Hoc præceptum Dñi Jacob filia, seruare neglexit. Oculi seruandi, ne per eos mors ingrediatur. *Et factum est, ut audiret salutationem Maria Elizabethæ. Hæc exsultauit infans in utero eius.* Quis mirum, si salutem Maria, salus illi domui facta sit, cum eam Apostolis Dominus facultatem concesserit, ut si intrantes domum, pacem hospitibus bene precarentur, super illos pax Domini quiesceret? Cum igitur sacra Virgo salutem Elizabethæ bene precata fuerit, vera & certa salus (quæ non alia quam Spiritus sanctus est) in eius animam descendit. Qua admiratione & quo gaudio affecta fuerit, quæ vis orationis explicare valeat? Mytheria omnia, quæ Paulus Gentibus in paradiso nuntianda didicerat, Spiritu sancto tradente, beatæ hæc sterilis plenissime intellexit. Constat autem, inter omnia diuina opera summum locum Euangelij sacramentum, & incarnationis Dominicæ mysterium tenere, quibus tamen Dei operibus variè solent homines permoueri. Improbis enim & qui nullo diuini amoris sensu tanguntur, virtutibus sunt lignis persimiles, quæ subiecto igne vsque adeo non accenduntur, ut ipsum frequenter ignem humore suo exstinguant. Homines autem pii, & qui alios quos diuini amoris igniculos internis præcordiis conceperunt, pulcherrimi sulphurei vim atque naturam imitantur, qui vel leuissima scintilla vehementissime inflammantur. Sed iam relicta matrem, ad eius filium veniamus, de quo eadem ad sacram Virginem ait: *Ecce enim ut facta est vox saluationis tuæ in auribus meis, exsultauit in gaudio infans in utero meo.* Infans iste, sicut omnes

CONCIO.

99

omnes alij, originalis peccati labe infectus, à Deo auersus, & ab eius gratia alienus erat. Ea verò fuit diuinæ pietatis & gratiæ magnitudo, ut nullis præcedentibus meritis, ab eodem quo detinebatur peccato fuerit emundatus, & Spiritu sancto repletus, & fidei lumine illustratus, & ad redemptionem suam cognitionem informatus: in cuius amorem ita exarsit, ut, præ amoris magnitudine, intra materni uteri angustia salierit, & gaudio exsultauerit. Dum autem infantem hunc gratis donis ornat, omnes nos ad bene spectandum inuitat. Quomodo enim negare aliquid illis poterit qui ipsum diligunt, qui mandatis eius obtemperant, qui tam liberalis in eum fuit, qui necdum seipsum agnoscebat? Apud hunc omnia virtutum officia plurimum valent, amoris tamen vinculis maxime capitur. Amor enim illum adduxit ad homines, & amor item homines adducit ad eum. Infantis autem huius exemplo, qui præ gaudio exsultauit, docemur, ut non solum interno, sed etiam externo pietatis & benignitatis studio Dominum colamus. Sunt enim qui diuina ad spiritualia exercitia propensi, qui tamen ad beniguitatis officia, ad quæ non raro vocat necessitas charitatis, tardiores sunt. Hoc præceptum habemus à Deo, ut qui diligunt Deum, diligat & fratrem, lingua & opere. Iam Elizabeth acta Spiritu sancto, in hæc pietatis & deuotionis penultima verba prorupit: *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui.* Verè benedicta tu, quia benedictus uteri tui fructus. Non sanè quia tu benedicta, ille benedictus: sed quia ille te omni benedictione spirituali in celestibus benedixit. In cæteris quidem arboribus fructus ab arbore commendatur: hic autem diuersa ratione fructus arborem nobilitat & commendat. Huius autem arboris benedictus fructus omnia illa damna reparauit, quæ ex interdictione arboris fructus in mundum injecta sunt: ut hac ratione diuinæ sapientie ordinem agnoscamus, qui, qua via mors introiuit in mundum, eadem ipsa vitam reuocare constituit. Femina damnauit seculum pomo; femina item vitalem fructum mundum attulit: ut merito & arborem & salutarem eius fructum beatæ Elizabeth sine intermissione laudare debeamus, dicentes: *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui.* qui nobis antidotum & medicamentum aduersus venenatæ arboris fructum attulit. Et vnde inquit, hoc mihi, ut regina mater Domini mei ad me? Quasi dicat, Quæ mea dignitas, quæ mea merita, ut mater Domini ac Regis Angelorum

Peccato originali infusa omni.

Deum vs promeretur.

1. Ioan. 3.

Damna mundi quæ absterget.

ad me venire dignetur? Huic simillima sunt Centurionis verba, quibus ad Dominum dixit: Domine, non sum dignus, ut intrēs sub tectum meum. Dic cōmunicaturus hac verba, & dic cum hac Elizabeth: Vnde hoc mihi, ut veniat Dominus meus, in rō rerum omnium Dominus, in hanc ruinofum & sordidam domum? Summa hominis perfectio in hac felicitate cum Deo communione posita est. Amor Deū impulit ad hominis creationē; & amore item homo in suum principitū recurrēns, suam consequitur perfectionem. Natura enim perfectio est, sed vnde primū fluxit, conueniens & apta cōversio. Neque enim aliunde petendum est vitæ extremum, quā vnde vitæ principium duximus. Post hac igitur admirationis & reuerentiæ verba, addit sancta femina salutationis causam, his verbis: *Ecce enim ut facta est vox salutationis tue in auribus meis, exultauit infans in gaudio in vtero matris.* Quibus sanē verbis liquidō constat, Angeli promissionem fuisse impletam, ut scilicet nasciturus Zachariæ filius Spiritu sancto repleatur adhuc ex vtero matris sue: hoc enim pueri gaudium à Spiritu sancto in eius animam intrante manauit. A quo sanē Spiritu primū ita fuit in gratia cōfirmatus, ut ab omni peccato in vita immunis seruaretur: quod munus & Apostolorum fuit, & beatarum mentium est, quæ sunt in gratia confirmatæ. Nos vel hoc nomine miseri, qui in freto grauissimis tempestatibus æstuarii nauigamus, qui in hac vita militamus, quæ tota tentatio est; qui cum scorpionibus habitamus, qui in medio laqueorum positi sumus, qui super aspidem & basiliscum ambulamus, qui cum antiquo serpente continenter bellum gerimus, certi de pugna incerti de victoria. Nec enim seruata diu innocentia securus nos reddere potest, cum ea nec Dauidem sanctissimum, nec Salomonem sapientissimum, nec Nicolaum Spiritu sancto plenum, & ab Apostolis inter primos Ecclesiæ diaconos electum, à fœdissimo casu liberauerit. Petrus quoque Apostolus, qui tot Domini miracula viderat, qui ait: Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo: vix animosa hæc verba protulerat, cum fœdissimè lapsus est. Si igitur tales viri ac tanti ita corruerunt: quis adeo stupidus & infirmus tatis suæ nescius erit, qui similem casum non formidet? Et horum quidam post lapsum surrexerunt, alij verò in eodem ad finem vsque miserabili obstinatione perstiterunt. Quis autem nostrū scire potest, an sit resurrecturus post ruinam, cum hoc opus magis sit diuinæ virtutis, quā humanæ facultatis?

*Amor vobis
Deo con-
iungit.*

Exch. 2.

*Casus ma-
gistrorum
quærit.*

Act. 6.

Matth. 26.

facultatis: Nos itaque, Auditores, miseri sumus, quippe quorum salus & vita, quamdiu in hoc corpore militamus, in tanto discrimine versatur: felix autem Ioannes, qui sine vlllo suo merito, hodierna die in gratia confirmatus, perpetuæ innocentia donum nactus est. Neque verò hoc solum beneficium diuinæ largitas Ioannem affecit, sed adiecit clarissimum fidei lumen, & rationis vsum, quæ & incarnationis Domini sacramentum, & lærum Euangelij nunciū, & Domini sui præsentiam agnouit & honorauit. Qui enim rudis illius linguam in humanæ vocis organa formauit, quæ Prophetæ insipientiam corripere; qui mutorum ora solet aperire, & linguas infantium disertas facere; vtique potuit sanctis infantis animam rationis & fidei lumine illustrare. O verè felix præcursor Domini, & iudicis præco, qui mortaliū omnium primus aduentum Domini mundo nuntiasti! Intemerata quidem Virgō mysterium hoc prima cognouit, sed sub silentio tenuit: at Ioannes & cognouit, & matri nunciavit. Vocem enim Mariæ Elizabeth audiuit, sed Ioannes prior gratiam sensit: illa Mariæ, iste Domini sensit aduentum. Mater ergo à paruulo suo hoc mysterium prima didicit; quod postea Zachariæ, ac deinde Ioseph, tum Simoni, Annæ, pastoribus & Magis, ac postremo toti mundo nuntiatum est. Miramur Ionam in vtero piscis orantem; Ioannes in vtero prophetat. Creator creaturarum noluit illis subiicere. Quid verò nos, in huius mysterij fide nati, neque educati, ad hæc dicemus: qui hoc tanto salutis nostre opere ante oculos posito, ne tantillum quidem commoueamur? Huius verò tantæ ingratitudinis atque adeo stuporis causa esse videtur, quotidiana hoc ipsum audiendi consuetudo. Naturale enim est hominibus, magis noua, quā magna mirari. Sancti viri, qui nunquam oculos ab hoc lumine diuinæ dignationis opere diuellabant, ita afficiebantur, ut in Christum Dominum pro illis natum & mortuum rati, sibi præ doloris & amoris magnitudine viderentur. Sed erit tamen aliquando, cum huius obliuionis & ingratiæ examine reddenda sit ratio. In illo quippe supremo mundi iudicio, nihil erit de quo districtiorem supernus ille arbitretur, scilicet quantum reposeat. Sed omissa iam Elizabeth, ad Euangelium Virginem redeamus. Quid, quæso, o beata Virgo, miseri tot miracula diuina, & inter tam magnifica laudum

*Militia via
ta nostra.*

Nam. 24.

Ambros.

*Maria cō-
fissa myste-
riorum.*

Ionas 2.

*Seneca.
Piorum
studium.*

tuarum preconia cogitas? quid Elizabeth super omnes mulieres te benedictam prædicanti respondes? Magnificat anima mea Dominum. Et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo. quod Hebræa lingua dictum est, In Deo Iesu meo. Hoc est autem illud Canticum, quod ab hominibus Prophetæ diu multumque exigebant, quod tamen hæcenus nemo cecinerat. Cecinerunt olim sanctæ temen cantica multa, quorum tamen nullum nouum, sed omnia vetera fuerunt, in quibus præ collatis omnibus beneficiis gratias Domino agebant. Sic Anna Samuelis mater, sic Maria Moysis soror, sic Deborah, sic etiam Iudith, pro partu victoria laudes Domino cecinerunt.

Psal. 93.

Propheta canticum nouum ab hominibus, propter singularis & communis salutis beneficium, (quo omnium populorum, gentium, ac nationum salus continebatur) exigit: quod beatissimæ Virgini ante omnes cantandum iure optinio commissum est, ut pro amplitudine muneris esset

1. Reg. 18.

etiam dignitas cantoris: Legimus olim Dauidem cantu suo dæmonem à Saul Rege fugasse: quæ res magno miraculo & mysterio non vacat. Ille cantus, qui ex pio & grato animo proficiscitur, pro acceptæ salutis beneficio, ille fugat diabolum. Quisquis igitur ex vobis, Auditores, imporcuni huius hostis impetum trangeret vult, ad ciuitatam Dominicę crucis confugiat, ibique toto affectu pro hoc tanto salutis beneficio Redemptori gratias agat. Interim conetur Christum & eius matrem in summa humilitate imitari. Dicit

Psal. 130.

cum Propheta: Domine non est exaltatum cor meum. & habebit verissimè partem in regno celorum. Dominus nobiscum Amen.

IN FESTO BEATÆ MARIE
MAGDALENÆ, CONCIO: IN QUA
lectio Evangelica explanatur.

THEMA. Lachrymis cepit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes eius, & unguento ungebat. Luca 7.

CUM DE MIRABILI peccatricis mulieris cōuersione & pœnitentia nobis hodie dicendum sit, Auditore, certè requirimus veram pœnitentię studiosos, & qui flere magis quàm audire parati sint. Hoc

Hoc enim animo D. Gregorius ad hoc ipsum argumentum tractandum accessit, cum orationem suam sic exorsus est: Cogitanti mihi de Mariæ pœnitentiâ, flere magis libet quàm aliquid dicere. Cuius enim vel saxeum pectus illa huius peccatricis lachrymæ ad exemplum pœnitentiæ non emolliant? Quod si non eodem nos animo ad audiendum, quod beatus hic Pater ad dicendum, conuenerimus; frustra hæc insignis mulieris pœnitentia, singularisque erga eam Domini misericordia nobis ante oculos ponetur. Vix enim tanto ad pœnitendum exemplo commouebimur, & tanta illa Domini misericordia ad sperandam veniam excitabimur. Quia verò hoc præstare non quidem opis nostræ, sed diuinæ gratiæ munus & beneficium est, ideo hanc à Patre misericordiarum, beatissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

AUE MARIA.

Inter omnes humanæ vitæ misérias, non postremum locum obtinet illa, quod homo per se quidem labi potest in peccatum, lapsus verò surgere per se non potest, nisi singulari Dei opæ atque auxilio iuuetur. sic enim Saluator ait: Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum. Hieremias quoque: Scio, inquit, Domine, quod non est hominis via eius, neque viri est ut ambulet, & dirigat gressus suos. Sunt auicula quædam oblongis alis, perniciosissimeque volatus; quæ si casu in terram deciderint, adurgere ac volatum resumere non possunt, quod alarum longitudo terram contingens, conatum ad volandum impedit. Id quod iustis etiam in peccatum lapsis contingit: qui quamuis in cælum sese diuini Spiritus alis attollant, in peccatum tamen lapsi, eo redire possunt, unde corruerunt. Constat sanè, neminem ex iusto fieri iustum, nisi is peccatum super omnia detestetur, illudque super omnia vitare constituat: hæc verò suo habere nemo potest, nisi Deum diligat super omnia. sequitur quod homo potens sit ad peccatum, adeoque impotens ad iustitiam & pietatem existit. Quot beneficiis hic populus Iudæorū affectus? Quid deinde? In omnibus his peccauerunt adhuc, nec sperauerunt in salutari eius. Post hæc namque omnia vitulum fabricati sunt, ei que diuinos honores tribuerunt. Videmus ergo, sine interna Dei opæ, externa omnia salutem minimè conferre: simul hæc

Gregorius.

Magdalena pœnitentiæ exemplum.

Ioan. 6.

Hierem. 10.

Similes.

Homo facile peccat.

Psal. 77.

Simile.
Iuac. 16.

2. Reg. 12.
Eccli. 21.

Psalm. 6.

Psalm. 37.

Meretricis
proprium
quid.

Marc. 16.
Magdale-
na insigni
peccatrix.

ratione peccati metū immittere vobis cupimus, à quo (si in illud forte ruatis) nisi Deus manum porrigat, exurgere non potestis. Samson cum primū in Philisteorū manus incidit, luminibus orbatus est: ita ubi primū homo in potestatem hostis antiqui venit, diuinā gratiā lumen amittit, atque ita cæcus ad diuina contuenda relinquitur. Sic per peccatum mortuus iacuit Dauid per annum, at tandem per Nathan excitatus est. Recte ait Ecclesiast. Quasi à facie colubri fuge peccatum. Vide huius Davidis pœnitentiam: qui admitti sceleris conscientia percussus, tanto animi dolore concutiebatur, ut diceret: Lauabo per singulas noctes lectū meū, &c. Quo significare voluit, se plorando lumen oculorum amisisse. Quod ipse alibi declarat, cum ait: Lumen oculorum meorum & ipsū non est mecum: Sed his aliisque similibus exemplis prætermisissis, locupletissimum hodie exemplum in hac beata peccatrice proponit nobis sanctus Lucas, his verbis: Rogabat Iesum quidam Pharisæus ut manducaret cum illis. Et ingressus domum &c. Hoc verò commune peccatricis nomen tantam mulieris huius fuisse turpitudinem declarat, ut indigna esset, quæ proprio nomine exprimeretur. Quid enim turpius quam prostitutione corporis quantum faceret? Verū hoc etiam nomine vsus est, ut non huius flagitij tantum, sed omnium quoque aliorum, quæ hoc vitium comitari solent, ream ostenderet. Duabus enim de causis homines à peccatis abstinere solent, hoc est, vel Dei metus, vel hominum. Vtrumque autem Mariā perdiderat, quæ meretrici turpitudini vacabat: cuius est, pudorem omnem et verecundiam prorsus exuisse. Cum ergo nec Dominum timebat, nec homines reuereretur: quo freno sese ab illo scelerē contineret? Non immerito hæc mulier peccatrix appellatur, non solum quod impudicam vitam, sed etiam quia multis aliis vitiis contaminatam degeret. Quam sententiam D. Gregorius confirmat, qui hanc esse Mariam illam credit, à qua septem dæmonia à Domino eiecta fuisse Marcus memorat. Septem autem dæmoniorum nomine, idem sanctus vniuersitatem vitiorum, quibus mens illa erat obfessa, comprehendit vult. Exaggerant autem sancti Euangelistæ morbi magnitudinem, ut medici peritiā atque potentiam ostendant. Quamuis hæc turpissima esset, Dominus tamen (cuius immensa misericordia ad omnia pertingit, cuiusque bonitas nulla superari malitia potest) ex aliis omnibus, quæ minus peccauerant, hanc elegit, in quam suam ostenderet

misericordiam. Hæc sunt Dei iudicia, iusta quidem, sed stupenda & occulta: quæ nobis non solum timoris, sed lætitiæ quoque materiam præbere debent. Opes in peccatores effusa, iustorum diuitias & felicitatem ostendunt. Vt verò Dominus peccatricem ad se traheret, & à lethifero illo somno excitaret, faciem illam in mentem illius prætulit, qua illuminata, vidit protinus horrenda scelerum monstra, quibus undique obfessa erat; vidit terram peccati faciem, quam induerat. Erubuit, ait ille, salua res, non excusauit. Et cognouit quid Iesus accubuit in domo Pharisæi, attulit alabastrum vnguenti, &c. Hac igitur fiducia confirmata, ad animatum medicum Dominum Iesum, in Pharisæi domo discumbentem, pergit. Quis tibi, o mulier, indicauit, Dominum Iesum potestatem habere dimittendi peccata, cum hoc diuinum solum potestatis sit, contra quam peccata committuntur? Hoc enim arcanum Ioanni Baptista diuinitus reuelatum est, qui primus omnium, mirantibus discipulis, dixit: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Ad hæc illa: respondebit illi, nimirum me hoc mysterium docuit, de quo scriptum est, Erunt omnes docibiles Dei. Ille ergo me erudiuit, ille me trahit, & ego ab illo didici, quia verò hic est Agnus Dei, qui tollit peccata mundi. Quam quidem rem postrema lectionis Euangelicæ verba testantur. Cum enim Dominus mulieri dixisset, Remittuntur tibi peccata tua; & quidam ex conuiuiis dicerent, Quis est hic, qui etiam peccata dimittit? Dominus ad eam dixit: Fides tua te saluam fecit. Ex quibus verbis liquet, peccatricem hanc ex reuelatione summi Patris hoc mysterium agnouisse. Hac igitur fide instructa, venit ad Dominum Iesum importunissime. Antea tenebris obæcata nihil meruebat, quia nihil videbat: modò verò, ubi desuper lapsa luce, horrendam peccati faciem videt, nullo modo potest quiescere. Itaque prudens mulier neque hospitium frequentiam, nec hominum iudicia, neque Pharisæorum contemptum veretur. Quia, inquit D. Gregorius, semetipsam reor foris. Peccati enim pudor omnem alium ab animo suo habemus nostras excusationes: quia qualis sit facies peccati, non perinde à cælesti Patre didicimus. At qui ab hoc magis docti & instituti, virus & pondus peccati agnouerunt, ne ad momentum quidem intolerabile eius pondus sustinere possunt. Hoc igitur peccati horrore stupefacta Maria, con-

Peccata
terra mon-
stra.

Iuan. 1.

Iuan. 6.

Peccatore
qui trahat

Gregorius.

Peccati
ingum in-
tolerabile.

inij domum ingreditur, & stat retrò secus pedes Domini. O pudor verè pœnitētis! Solent huiusmodi personæ esse inuerecundæ. Hæc retrò stat, non audet comparere ante conspectum O mutatio dextre excelsi! O si hos nobis Dominus oculos contulisset, quibus animæ deformitatem peccatorum inquinatam cerneremus! tanto pudore afficeremur, ut eam damnatis, montibus diceremus, Cadite super nos; & collibus, Operite nos. Hæc retrò accessit, quoniam oculos ad Christum leuare non audebat. Accessit nō iuxta legem offerens aliquid, sed: Sacrificium Deo spiritus cōtribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non despiciet. Itaque non hircos aut vitulos, sed meipsam, hoc est, animam meam illi offero, illamque lamentis acerbissimisque doloris gladio in sacrificium mactabo. Aperit igitur oculi suorum fontes, de quibus tanta inundauit copia lachrymarum, ut Christi Domini pedibus abluerendis sufficeret. Fleuit Petrus amare, dum Dominum negauerat, qui tamen tot viderat miracula. Sed quod mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix, quæ sanguinem cor erga diuinam gerebat, sic tota in lachrymas dissoluta, hoc certè ingenti admiratione non vacat. Demiratus propheta Dei potentiam, qui è silice in deserto aquam stienti populo eduxit, exclamat: Qui conuertit petram in stagna aquarum, & rupem in fontes aquarum: at ego non minùs plane demittor, lapideum peccatricis huius cor ita Dei virtute emollior, ut tantam piarum lachrymarum vim profunderet, quæ lauandis Domini pedibus satis essent. Quis vnuquam audiuit tale obsequium alicui Regi aut Imperatori exhibitum, ut pedes eius aureis feminarum capillis tergerentur? Hoc obsequium nō habuit à se ipsa, nec caro & sanguis docuit, sed idem ille Spiritus, qui illam aduxit. Adiecit & capillorum ministerio oscula & vnguenta. Sed quis verbis cōsequi possit, quo charitatis ardore pia oscula sacris illis vestigiis insit, quod turpiter sibi exhibuerat, hoc iam Deo laudabiliter offerebat: ut totum Deo seruiret in pœnitētia, quæ Deum contemplerat in culpa. Verè pœnitentibus inuenerunt, ut vires, opes, & facultates, quibus Diabolo antea mitterant, & vanitati seruierāt, eas modò in obsequium Domini conuerterant, & piis vsibus addicant. Apostolus ait: Sicut ignis exhibuistis membra vestra seruire iniquitati, &c. Hoc igitur hodie Maria fecit, quæ omnia vanitatis & turpitudinis instrumenta à diaboli seruitio vindicata, in obsequium Domini conuertit, & super ea quasi super ligna quæ de nemore

Psalm. 50.

Matth. 28.

Psalm. 113.

*Lachryma
eius exhi-
bita.*

Gregorius.

*Pœnitētia
vera quæ.*

Roman. 6.

Baal (quod Gedeon iussus fuerat destruere) succiderat, cor-
dis humiliati atque contriti sacrificium obtulit. Quod si
queras, quibus tandem rebus ad hunc summum puritatis
& dignitatis gradum hæc mulier à Domino perducta fue-
rit, non dubium quin humilitate, charitate, fide, & pœnitē-
tia instructa, hanc tantam gratiam fuerit consecuta. Fides
enim fuit, quod ad Dominum Iesum salutarem animarum
medicū curanda venit; humilitas fuit, quod non aula est
ante conspectum eius apparere, sed stans retrò: pœnitētia
fuit, quod tantam vim lachrymarum effudit, quibus animæ
sue sordes lauit: charitas verò fuit, quod pedibus Domini
osculis fixit, quod capillis suis terfit, quod vnguento vnxit.
Inter has autem virtutes humilitas potissimum illuxit. Pu-
blicanus, mōdò actæ vitæ cōscientia territus, percutiebat pe-
dus suum, dicens: Deus propitius esto mihi peccatori. Sic
Maria nostra, ab eodem Spiritu edocta, ad vestigia Domini
sele deiecit. Oratio humiliantis se penetrat nubes: & donec
appropinquet, non consolabitur, & non discedet, donec al-
tissimus aspiciat. Regius vares ait: Adsparges me Domine
hyssopo, & mundabor: lauabis me, & super niuem dealbabor.
Hyssopi nomine, inquit D. Aug. humilitatis virtutē designat,
quæ verè pœnitentis habitus est, qui sui ipsius demissione
Deum, quæ peccando cōtempnit, honorat, & sui ipsius deiectione
placat, quem elatione atque timore ad irā concitauerat.
Est enim hyssopus herbula quædam exigua, quæ tamen ad
pulmonis tumore purgandū maximè salutaris est: cuius ra-
dices durissimos etiā lapides penetrant: quæ omnia maximè
humilitati cōueniunt. Primum enim verè humilis paruulus
est in oculis suis, qui etiā nō vult apparere humilis, sed vilis.
Deinde humilitas iactantiam cum tota viriorum propagine
ab anima pellit, atque ita à seruitute diaboli hominē liberat.
Vera est enim illa D. Aug. sententia: Quæcunque superbum
videris, filium diaboli esse non dubites. Hyssopus fragilis du-
rissimos lapides, ita sanè humilitas omnipotentis Dei iram
in lenitatem vertit, & ad misericordiam flectit. Hæc igitur
virtute primum Maria instructa venit, cū retrò stans se ad
pedes Domini suppliciter abiecit: quæ iram eius ita leniit, ut
illum ex iracundo leone in agnum mansuetum verterit.
Post humilitatem autem, veræ pœnitentia lachrymas
profudit, quibus Dominicos pedes rigauit. Hic spiritus san-
ctus charitatis ignem vehementer in corde eius accēderat,
ut ex hoc caelesti imbre irrigata, ex rudi incultoque dumeto
paradi

Indie. 6.

Lucæ. 8.

Ecclesi. 35.

Psalm. 50.

*Aug. de
d. Doctri-
nae Chri-
stiane.*

*Hyssopus
causam
ra sit.*

Bernard.

Augustin.

*Humilitas
virtus o-
prima.*

IN hodierna sancti Euāgelij lectione imago quædam humanæ infirmitatis in duobus Christi Apostolis, Iacobo & Ioanne, nobis ob oculos ponitur. Hi namque in Christi schola (quæ veræ communis magisterium erat) nutriti, & diuinis eius præceptis imbuiti, post hanc tantam veræ sapientiæ & humilitatis disciplinam, modò subornata matie, dextras & sinistras sedes, hoc est, summum in Christi regno (quod tertium esse arbitrabantur) principatum petunt, qui paulo ante reficiendis retibus operam dabant. Hic planè non parua nobis timoris materia exhibetur. Si enim in his duobus fratribus, qui toties ab inexhausto illo veritatis & sapientiæ fonte potati fuerant, honoris & principatus sitis exstincta non est, quid de nobis sperandum erit, quibus ea felicitas minime continetur.

contigit; quorumque vota ac desideria ad hanc terrenam felicitatis gloriam continenter aspirant: Hanc enim nobis, hanc amicis & consanguineis optamus: hanc auda mater filijs, quos in sinu gestat, precatur; pro hoc vota facit, & eos solos felices putat, qui huius felicitatis cōpotes sunt. Quam altè hæc honoris & principatus cupiditas visceribus nostris infixa sit (vt alia prætereamus exempla) declarat frater Ioseph inuidia; qui fratris somnium de principatu suo adeo indigne tulerunt, vt de indignissima eius nece, pessima consilia inierint. Sic duo illi gemelli, Iacob & Esau, in materni vteri visceribus cōstituti, mutuo collidebantur. Homo constat carne simul & spiritu: iam corpus quarit quæ sua sunt, verum animus sua negligit. Ad hoc dicendum, eam esse rerum omnium conditionem, vt vnumquodque eius rei naturam induat, in qua receptum est. Si enim aut clarissimam aquam in atramentum, aut purissimum vinum in acetum colium fuderis, claritatem aquæ in obscurum atrumque colorem, & vini puritatem in acetum conuerteris. Ad huc ergo modum cum spiritus noster carni immerfus sit, in carnis quodammodo naturam degenerat: adeoque carnis naturam refert, vt interdum etiam ipsius carnis mancipium fiat: nisi diuini Spiritus beneficio ab hac seruitute liberetur. Sicut enim qui adhæret Deo, vnus cum eo spiritus fit: ita qui hinc meretrici, hoc est, carni suæ adhæret, in eius quodammodo naturam transit. Hinc multos videre licet, quorum omnis cogitatio in sola earum rerum inquisitione, quæ ad carnis voluptatem spectant, posita est. Antequam accedamus ad Euangelium, diuinum numen implorandum erit.

A V E M A R I A.

Mat. 4. Scitis, Auditores, Petrum, & Andræam fratrem eius, antequam ceteros Apostolos fuisse vocatos à Domino. Cum enim in mari Galilææ retia laxarent, à Domino ad aliam multo digniorem atque vberiore piscationem vocati sunt. Vbi autem hos vocasset, procedens inde, vidit alios duos fratres, Iacobum hunc, qui Hispanorum dicitur Apostolus, & Ioannem cum Zebedæo patre, reficientes retia sua, & vocauit eos. At illi, relictis retibus & patre, secuti sunt eum. Quid hæc diuina vocatione mirabilis? Qui piscatorum statum, atque eorum præcipue, qui reficiendis laceris retibus vacabant, abiectius? Quid verò Apostolici muneris dignitate in Ecclesia

clesia sublimius? Et tamen mirabili hæc Saluatoris dignatione, abiectissimi piscatores ad tantam celsitudinis gloriam vocati sunt, vt appareat verum esse quod Sapiens ait: Facile est in oculis Domini subito honestare pauperem. Et susci- Eccl. 11. tans à terra inopem, & de stercore erigens pauperem: vt col- Psal. 112. locet eum principibus, cum principibus populi sui. Causam huius vocationis aliam assignare non possumus, nisi diuinam liberalitatem atque voluntatem, sicut ipse ait: Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, &c. ne quis habeat Ioan. 15. vnde meritò ex se gloriari possit. Horum ergo duorum discipulorum mater, Zebedæi vxor, & beatissime Virginis soror, quæ Maria Salome, scilicet filia, appellatur (illa, inquam, Salome, quæ cum Maria Magdalena, & Maria Iacobi matre, Mare. 19. summo mane cum aromatibus ad Dominicum corpus vngendum venerat) cum videret filios suos inter primos Apostolorum à Domino vocatos, & sanguinis cōiunctione propinquos, petit, vt eos regni sui (quod terrenum ac temporale, Iudæorum more, futurum somniabat) summos principes faceret, eisque ad dexteram suam atque sinistram cōsessum præberet. Mater ergo à filiis subornata, & materno amore decepta, hunc tantum honorem filiis in Christi regno petebat, qui paulo antè cum Zebedæo patre lacera retia reficiebant. Accessit ergo mater ad Dominum Iesum, adorans & petens aliquid ab eo. Quis huius orationis exordium audeat improbare? Adorare enim & orare, vtrumque ad religionis officium pertinet, quæ est moralium omnium virtutum præstantissima; ad quam post Theologicas virtutes, diuini numinis cultus præcipue spectat. Et tamen si quis orationis huius mentem propositumque consideret, inueniet eam vanitatis & ambitionis labe prorsus infectam. Ideo enim hæc mulier Christum adorant, ideo se illi supplicem exhibet, vt terrenam dignitatem filiis impetret. Quod exemplo mouetur, vt sollicitè in iis operibus, quæ cum pietate suscipiunt, maximam intentionis, & finis quem intuemur, rationem habeamus. Caro sibi cupit tributum aliquod impendi. Constat autem omnes nostras actiones ex fine, quem mentis concipimus, esse diiudicandas. A fine pendet omnis honestatis ratio. Qui voluptatem finem suum instituunt, sine leu- Aristote- aliter varias, non sunt prudentes habendi. Cum igitur finis in- tota operis nostri dignitas ex fine pendeat, sollicitè admodum, quid nos in pietatis operibus moueat, quod intentionis nostræ oculis tēdat, quid præcipue capret, indagare de-

214 IN FESTO B. IACOBI APOST.

118 IN FESTE B. IACOBI APOST.

meam & sinistram, non est meum dare vobis. Verba sunt Domini in forma serui loquentis. Nam ex persona Filij idem ipse ait:

Matth. 11.

Omnia mihi tradita sunt a Patre meo. Ad hanc autem diuinitatis Filij gloriam & prædestinatio, & celestium sedium distributio non minus, quam ad Patrem pertinet. His autem verbis Dominus viam illis regiam ostendit, qua non ad temporariam & inanem, sed ad veram dignitatem & gloriam est. uenitur: quæ non alia quam variorum laborum patientia est. Hoc enim passim diuina volumina prædicant atque decantant. Si quis, ait Dominus, vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Et alibi ait: Qui non accipit crucem, & sequitur me, non est me dignus. Et Apostolus: Qui Christi (inquit) sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis. Itaque non est

Luce 9.

Matth. 10.

Galat. 5.

latis, & vitiis & vitiorum cupiditatibus obistere, easque cruci affigere: sed ipsam quoque carnem, quæ & vitiorum & cupiditatum seminarium est, eiusdem Apostoli Pauli exemplo castigare monemur, dicentis: Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo; ne cum aliis prædicauero, ipse reprobus efficiar. Omnes sancti hunc calicem bibere conati sunt. Sic Ioannes, cuius Euangelium facit mentionem, in

1. Cor. 9.

Sanctifica-

licem Do-

mini bibe-

rent.

seruitutem redigo; ne cum aliis prædicauero, ipse reprobus efficiar. Omnes sancti hunc calicem bibere conati sunt. Sic Ioannes, cuius Euangelium facit mentionem, in sergentis olei dolium missus, & exilio multatus: Iacobus vero ante omnes alios Apostolos martyrio fuit laureatus. Ita qui principem inter alios locum petebant, meliori conditione principatum adepti sunt: dum enim primis omnium calicem Domini diuus Iacobus bibit, clarissimum fidei & constantiæ suæ exemplum reliquit. Ex omnibus istis addiscimus patientiam, ut Apostolus docet: Recogitate eum, qui

Hebr. 12.

talentem sustinuit a peccatoribus contradictionem. Petitio autem discipulorum, & responsio, non minus ad nos quam ad ipsos pertinet. Ambiebant illi regnum terrenum, nos ad æternum aspirare debemus. Ad hanc enim sortem & finem conuerti, & a Iesu Christo prædestinati sumus. Oportet autem per calicem ad calicem peruenire. Ad hunc calicem non nisi per varios labores & cæramina peruenire non possumus. Contendite, inquit celestis magister, per angustam portam intrare: quia lata porta & spatiosa via quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Multa enim ferenda, multi labores tolerandi sunt, ut in pietatis ac virtutis curricula ad finem usque perseveremus. Oportet & crucem tollere, & abnegare nosmetipsos. hoc est, seipsum non agnoscere, se tanquam externum & inimicum tractare. Proponitur nobis

Luce 12.

Matth. 7.

Matth. 16.

crux.

CONCIO.

119

et lux, patientia, paupertas, & omnia vitia detestantur. Non immerito sponsa sponsum suum fasciculum myrrhæ appellauit: quoniam si eius doctrinam omnem spectare velis, nihil frequentius quam laboris, doloris, lachrymarum, patientiæ, inopiæ, & amaritudinis myrrham deprehendes. Neque vero solam eius doctrinam, sed vitam quoque ipsam amaritudinis myrrhâ plenissimâ fuisse, calicis nomine declarat in hoc Evangelio, cum ait: Potestis bibere calicem quem ego biburus sum: Vtroque igitur modo, verbis scilicet & exemplis, nos ad laborum tolerantiam inuitat. Si ergo refutatio omnium Dominus, nullis nostris meritis prouocatus, sed sola misericordia calicem hausit passionis non pro se, sed pro me: cur ego, tali exemplo prouocatus & excitatus, pro salute mea non faciam, quod is pro aliena facere non dubitauit? Recte

Labores
subeundi.
Cantic. 1.

Calix ebri-
bendus.

Leo

Hæretici
hallucinandi
sunt.

Leo Papa Dominicam passionem sacrificium esse dicit & exemplum: & sacrificio quidem insensum nobis Patre placasse, exemplo autem homines ad sui imitationem allexisse. Hic hæretici hallucinantur, qui solam sacrificij virtutem attendunt, ut salutem sibi orientes alieno labore parent: virtutis autem exemplum minimè considerant, ne illum imitari compellantur. Nos igitur, qui Catholice Ecclesie filij sumus, utrumque in Christi calice considerare debemus: ut sacrificij eius merito spem concipiamus, & passionis exemplo ad charitatem & patientiam excitemur. Quid autem nos magis ad harum virtutum amorem, quam immortalis Dei mors, inflammare debeat? Hoc autem exemplo nullum constare esse maius. Si præter hoc alia desideratis, habetis omnes Christi Domini discipulos, qui simili passionis sacrificio Dominum glorificauerunt. Habetis in præsentem Evangelio duos fratres, Iacobum & Ioannem, qui hunc calicem biberunt. Iacobus hunc calicem bibit, quando primus Apostolorum ingulum licet, propter fidei confessionem, prauit. Quis autem verbis consequi possit, qua animi promptitudine & alacritate vir diuinus ad supplicij locum procedebat? Agatha virgo, quasi ad epulas inuitata, lætissime ibat ad carcerem, ut hic multo alacrius. Dominus Deus, ut Apostoli sui dolorem leniret, qui voluit omnes esse saluos, effectus carnificem Iosiam, martyrij consortem, momento temporis haberet. Quanta Apostoli gratia, cuius meritis tanta gloria Iosie concessa est, ut ex persecutore fidei fidelis, et carnifice martyris efficeretur! Quis negare audeat, hoc tantum munus, Apostoli meritis & precibus tributum fuisse!

Iacobi & Io-

Agathe

Elemens
Alexand.
constat.

Pal. 36. Verè dictum: Salus autem iustorum à Domino, & protectorum in tempore tribulationis. Mors sanctorum, & vita nostra pia, preciosa erit in conspectu Domini. Faxit Deus ut eam ducamus, & vitam consequamur æternam. Amen.

IN FESTO BEATI LAVRENTII,
CONCIO: IN QVA POST EVANGELICÆ
lectionis explanationem, ad dolorum atque
miseriarum quibus hæc vita referta est, tole-
rantiam adhortamur: ad quod nos beati Lau-
rentij patientia inducit.

THEMA. *Qui odit animam suam in hoc mundo, in
vitam æternam custodit eam.* Ioan. 12.

Hodierna sancti Evangelij lectio, Auditores, Do-
minicæ passionis fructum, simul & exemplum
quod imitari debeamus, breviter exponit. Huius
autem doctrinæ tradendæ Gentiles quidam, qui
adscenderunt ut Dominum in Ierusalem adorarent, occa-
sionem Domino præbuerunt. Hi namque, audita mirabi-
lium operum eius fama, eiusque videndi desiderio incens-
i, Philippum adire, hoc illi desiderium suum declarantes.
Philippus autem hoc ipsum Andreas significavit, & verque
Domino. At Dominus, qui altissima semper mysteria animo
verfabat, hac occasione, hoc est, pio Gentilium desiderio
commotus, de Gentium conversione, quæ sacratissima pas-
sionis suæ merito & sacrificio iam iam perficienda erat, dis-
serere cœpit, his verbis: *Amen dico vobis, nisi granum frumenti
cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet.* Hac com-
paratione seipsum frumenti grano in terram iacto similem
facit: hic passionis suæ ignominiam, & eiusdem passionis in-
comparabilem fructum breviter ostendit. Hic enim fructus
innumerabiles secum homines felicitatis & gloriæ suæ con-
sortes, passionis suæ merito effecit. In hac oblatione, miseri-
cordia, obedientia, humilitas, charitas, patientia, misericordia
non pecudum strages, sed Christi oblatio. Pater cælestis his
placatur muneribus & oblectatur, imò horum sacrificiorum
merito opes suas in nos transfundit. Quia verò Christi san-
guine à diaboli servitute & peccati iugo redempti sumus,
æquum

Gentiles
Christi a-
more fla-
gravit.

Christi pas-
sionis fru-
ctus.

æquum ut eius adiungamur imperio. Hic est igitur copiosus
ille electorum omnium fructus, qui ex cælestis huius grani
morte consecutus est: qui omnes, hoc tantum salutis suæ be-
neficium vni illi acceptum referentes, apud Ioannem ma-
gna voce clamant: Redemisti nos Domine in sanguine tuo
ex omni lingua & populo & natione, & fecisti nos Deo no-
stro regnum & Sacerdotes. Proponit igitur in Euangelio hoc
duas vias: altera est mandatorum, altera verò consiliorum,
id est, altera imperfectorum, altera verò perfectorum. Hic
omnes quidem sed eos potissimum instituit, qui mortis &
crucis suæ exemplo, mortificationis crucem in omni vita
portare decreverunt; per quam sibi ad cæleste regnum viam
munierunt. Ex hoc fecundissimo grano innumerabilis Mar-
tyrum exercitus prodit: ex hoc myriades sanctorum Ponti-
ficum & Confessorum: ex hoc purissimus sanctorum Virgi-
num chorus: ex hoc item clarissima Monachorum & Ana-
choritarum examina: ex hoc denique quidquid electorum in
libro vitæ scriptum est. Quos omnes sanctus Ioannes tam-
quam turbam magnam se vidisse ante thronum testatur.
Omnes enim isti in ducem suum, in edito crucis loco posi-
tum, oculos coniicientes, & mirabilem eius charitatem, pa-
tientiam, constantiam, obedientiam, & humilitatem, reli-
quasque eius virtutes considerantes, ab eo spiritu & virtutem
extraxerunt, quibus & mundum, & mundi delicias & pom-
pas contemnerent, & per varios labores atque certamina
suum ducem sequeretur. Quid verò mirum, si Saluator pro-
posito sibi huius tam multiplicis fructus gaudio libenter
mori voluerit, ut tam copiosus fructus ex huius grani morte
prodiret? Quia verò Saluator noster non ob hoc solum pas-
sus est, ut nos mortis suæ merito & sacrificio redimeret, sed
etiam ut exemplo suo nos ad sui imitationem, hoc est, ad
laborum patientiam, atque tolerantiam induceret; subdit
protinus: *Qui amat animam suam, perdet eam: & qui odit ani-
mam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam,* hoc
est, quisquis carnem suam vna cum vitiis crucifigit & mor-
tificat, is planè hac spiritali morte & salutari odio non qui-
dem eam exstinguit, sed in vitam æternam custodit. Itaque
dum carnem suam odit, amat; dum amat, odit: dum illam
molliiter nutrit, perdit: dum verò illi necem infert, in vitam
æternam servat. Tria in passione Christi potissimum nobis
consideranda sunt: nempe sacrificium, beneficium & exem-
plum. Et quidem sacrificio Dei Filius Patrem placavit:

Apoc. 5.

Granum
frumenti
cuius vir-
tutis.

Apoc. 7.

Deus non
sper quid
sit.

Galat. 5.

Caro nostra
odienda.

beneficio homines ad sui amorem pellexit: exemplo autem suo ad virtutum suarum imitationem compulit. Sacrificio igitur spes nostra roboratur: beneficio charitas accenditur: exemplo autem patientiæ eius ad imitationem invitamur. *Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.* En salus animæ sempiterna. Amor Dei, & amor sui, sunt vclut bilances: in quibus quo magis altera deprimitur, hoc magis altera attollitur. Sui enim amore decrefcente, Dei amor crescit: contrā verò ubi sui amor augetur, ille carnis desiderijs minimè acquiescit. Qui contrā facit, & pro disciplina securitate, molli indulgentia corpus suum nutrit, illud sanè experietur, quod à Salomone dictum est: Qui delicate nutrit seruum suum, postea inueniet eum contumacem. Deinde verò Dominus addit: *Qui mihi ministrat, me sequatur.* & ubi sum ego, illic & minister meus erit. En Christi societas & contubernium felicissimum. Sequimur autem Dominum non gressibus corporis, sed passibus mentis: hoc est, imitatione laborum atque virtutum: vt videlicet sicut ipse amplexatus est crucem, vt obediētiam Patris impleteret: ita nos crucis mortificationem in corpore nostro circumferamus, vt diuinæ legis præcepta fideliter exsequamur. Huius igitur doctrinæ summa est, vt quoniam Christianæ vitæ finis in charitate positus est, nihil autem post lethale peccatum, charitati magis quàm immodicus sui amor obstat: aduersus hunc amorem arma sic capiamus, vt pro hoc amore Dei, ætatem nostri odium mentibus nostris infigamus. Amor Dei, prius vitam & omnia vitæ incommoda, quàm charitatem amittere paratus est: amor sui, cuiusvis utilitatis gratia diuinas leges violare non veretur. Ille castigat corpus suum, & in seruitutem spiritus redigit: hic totus in oblectanda carne molliterque tractanda intentus est. Ille soli Deo, ille soli carni & seculo placere & obsequi cupit. Ille diuinis eloquijs sacrisque lectionibus & precibus pascitur: hæc omnia diuina eloquia, omnisque spiritualium rerum commoditatem, tædio & fastidio est. Ille publicum fugit, & solitudinem amat, vt solus soli Deo vacare possit: iste frequentiam diligit, vt inter homines humana solum atque terrena tractet. Lique ex hac tam longa collatione, quātum inter Dei suique ipsius amorem interit. Atque, vt paucis absoluiam rem omnem, Dei amor virtutes omnes: sui autem immodicus amor omnia vitia parit. Verissimè à dno Augustino dictum est: Radix boni

*Simile.**Prou. 29.**Christum
quatenus
sequamur.
2. Cor. 4.**Amor
Dei &
amor sui.**2. Corin. 9**Qui amat
solitudinem.**Augustin.*

bonorum omnium, charitas: radix verò malorum omnium, cupiditas. Vnde consequens est, vt nulla ratione vterque amor in eadem simul mente cohabitare possit: ideoque alter pellendus est, vt alteri sit locus. Expelli autem amor nostri non potest, nisi spiritualemente crucem & mortem mentibus nostris affigamus: tunc enim animus noster verè Deo vinit, cuius vita in charitate est, cum sibi fuerit mortuus. Quis enim Deum diligit, viuit: qui non diligit, mortuus est. Postremò Dominus addit: *Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum Pater meus.* En summi parentis honor: à quo honorari summus honor & vera gloria est. His igitur tā magnificis præmijs propositis, non adeò difficile erit supra naturam per gratiam assurgere, & hanc aduersus carnem suā pugnam capeffere. *Qui itaque amat animam suam, perdet eam.* Qui immoderato amore corporis vitam diligit, sequi totum illius obsequio & voluptati tradidit, is plane non vitæ animæ solum, sed corporis simul cum anima vitam sempiternæ morti addidit. *Qui verò odit animam suam, hoc est, qui salutari sanctoque odio carnem suam prosequitur, qui eius semper cupiditatibus obstat, qui turbidos illius motus & impetus frangit, qui eam ieiunijs & inedia subigit & macerat, ne aduersus spiritum insolescat, & sessor excutiat, hic planè carnem simul cum spiritu ad sempiternam vitam seruat.* Hinc diuus Bernardus quibusdam seculi hominibus, qui monachorum eius abstinentiam, & asperitum vitæ cultum accusabant, & videlicet seipsos odio habere viderentur (quippe qui hostili odio corpora sua prosequi viderentur) prudentissimè respondit: Vos, inquit, estis qui corpora vestra odio habetis, quandoquidem propter temporariam & exiguam voluptatis illecebram ad acerbissimam eam mortem nullo vnquam tempore finiendam damnatis. Sic igitur perdit homines, cum seipsos nimium diligunt, oderunt: contrā verò ipsi, cum seipsos salutari odio prosequuntur, verissimè diligunt. An verò seipsum D. Hieronymus odio habebat, cum se, vt ipse ait, gehennæ metu, asperitimo vitæ cultu: quasi ad carcerem damnauerat? Imò verò tunc se maximè diligebat, cum temporalia pœna euadere æternam curabat. Hoc item modo seipsos sancti martyres odio habuerunt, qui non dilexerunt animas suas vsque ad mortem, hoc est, qui corporis vitam propter fidei confessionem perdidērunt: ideoque sempiternam vitam pro temporaria percipere meruerunt. Quod plenissimè beatus Laurentius præstitit, qui non vno mortis

*Amor
nostri
pellens
dno.**Odium
sancti
incare.**Bernardus**Monachi
excusantur.**Hieronymus**Apoc. 12.*

mortis genere, sed multis hanc mercatus est. Huic enim Dominus & patiendi materiam, & robur inuictum, & propensam ad patiendum voluntatem & alacritatem contulit. Primum enim scorpionibus, iubente Imperatore (cuius animus demonum furis agitabatur) immanissimè toto corpore excrucietur & laceratur. Deinde nouo alio flagellorum genere, eisdem temporibus usitato, hoc est, crudelibus virgis, scilicet, eisdem caditur, inde plumbatis, ut totum corpus contrunderetur, & ossa confringerentur, excrucietur. Cum ergo sanctus martyr mortem sibi iam imminere credidisset, sublati in caeli oculis, caelestem Imperatorem his verbis appellat: Domine Iesu, suscipe spiritum meum. Quid ad hæc Dominus Iesus? O miranda diuinæ sapientiæ consilia. Ad hanc Martyris petitionem clarissima ex caelo vox delapsa est, quam ipse etiam crudelis tyrannus audiuit: Adhuc multa tibi desunt certamina. Cum in craticula igni vreretur, ad teterissimum ait tyrannus: Agnosce miser, & re ipsa doctus intellige, me istis tuis ignibus adeo non terri, ut ij mihi magno etiam refrigerio sint. Agnosce ergo te victum, agnosce te mea fide & constantia superatum, & conatus tuos omnes irritos & inanes fuisse. Agnosce ergo, miser, Romanum Imperatorem, non modò ab vno adolescente superatum, sed etiam irrisum atque contemptum. Itaque assasti vnam partem, gyra aliam, & manum ducam. Videtis quantum ex hac passionis acerbitate Martyris gloria creuerit? Vnicuique sanctorum omnium studium fuit, modis omnibus Dei gloriam magnificis laudibus & operibus celebrare. Dei gloria, fide & obsequio seruorum eius maximè declaratur. Quod cum ita sit, quantum quæso beatissimus Laurentius Dei gloriam illustrauit, cuius tantam maiestatem, tantum imperium credidit, ut pro ludo haberet omnes tormentorum machinas, omnem Imperatorum potentiam, ne caelestem Imperatorem suum aliqua infirmitatis nota offenderet. Ut verò fidelis famulus in Domitiano, ita fidelissimus Dominus exstitit in seruum: qui tanto illum spiritus robore donauit, totque miraculis eius fidem confirmauit, & certissimam illi spem salutis & gloriae futuræ ostendit. Nam cum in carcere esset, signo crucis subitam & insperatam videndi facultatem cæcis contulit: & Hippolytum, carceris custodem, eiusque familiam ad Christi fidem ita conuertit, ut martyris participem effecit. Quin & Angelum misit, qui martyris sui sanguinem, ex vulneribus defluentem, linteo abstergeret. Hoc

Laurentij
passio acer-
bissima.

Imperator
Domitianus.

Hippoly-
tus conuer-
titur.

Hoc ergo modo fidelissimus cum fidei seruo Dominus certate quodammodo videbatur. Quo enim martyr grauiora tormenta patiebatur, hoc maiora illi Dominus ad patiendum subsidia & adiumenta conferebat. Iam verò ad Catholicæ fidei exemplum & firmamentum, quantum roboris hæc Laurentij tormenta præbuerunt! Quo enim immaniora supplicia, ne à fidei sinceritate deficeret, passus est, hoc clarior & firmiter sanguine suo Catholicæ veritatis & fidei testimonium tulit. Quid verò de martyris gloria & corona, hæc tam dira passione aucta, dicam? Vnus martyris dies totam æternitatis gloriam illi contulit: tantoque maiorem, quanto passionis certamen acrius fuit. Quo quidem fructu sanctus martyr fraudatus fuisset, si postremum hoc craticulæ supplicium defuisset. Eius igitur gloriæ & felicitati Dominus cõsulebat, cum maiora illi certamina superesse caelesti voce denunciabat. Beatus Laurentius diuinæ gratiæ opibus ditissimus erat: cuius virtute tormenta illa, & multo etiam atrociora sustinere poterat. Iam ex his quæ diximus, colligere licet, eos multum errare, qui metu laboris, quem in diuinæ legis obseruatione esse putant, ab ea deterrentur. Non enim diuinæ gratiæ virtute (quam fortasse nunquam experti sunt) agnoscunt: cuius tanta vis est, ut non modò legis diuinæ suauem ingum, & onus leue, sed ferrum etiã, & ignes, & scorpionum verbera, & crates ferreas alacriter ferre possit. Quæ quidem gratia omnibus, qui se ad eam parare student, in promptu est: cum ipsius gratiæ auctor personarum acceptor non sit, sed omnibus ad se redire volentibus, misericordiæ suæ opes explicare & impartiri soleat. Quam ergo ignauia nostræ excusationem in extremo illo examine prætexere poterimus, cum gratiæ collator expanse semper manus in stuce habeat, ut sua in nos munera largiatur?

Hinc etiam colligere licet, quanta sit illa supernæ patriæ felicitas, quam omnes sancti Martyres dignam putauerunt, propter quam omnia tormentorum genera perpeti decreuerunt, cum tamen certum sit, ne omnes quidem passionis simul congestas, vel vnum felicitatis huius diæ æquare possent. Quæ ergo gratiæ virtus eas hac felicitate dignas efficeret? Quæ ergo dementia ac cæcitas est, nosse solo diuinæ legis suauissimo ingo sine vulnere & sanguine mercari, quod martyres omnes membrorum omnium dilaceratione sibi comparant? Quid hi quæso facient, cum viderint se ab hac tanta gloria excidisse, quæ tam leui diuinæ legis sarcina sine ferro

Passio quid
Laurentio
cõtulerit.

Ingen-
dum Do-
mini leue
& suauis.
Matth. 11.

Excusatio
omnis ad-
pro nobis.

Non sunt
condigna
passiones,
Rom. 8.

ferro & vinculis promereri potuissent? O qualis tunc erit
luctus, quantus furor, cum hanc tantâ sordidam & amen-
tiam suam ad mentem reuocauerint! Mortificamus nos
membra nostra super terram, fornicationem, immunditiam
libidinem, concupiscentiam malam, & avaritiam, propter
quæ vitia venit ira Dei in filiis incredulitatis: vt his pesti-
bus liberati, ad gloriosa Martyrum contubernia peruenire
mereamur. Quia verò sic se odisse, propter vehementem a-
moris proprii vim, difficile admodum est, maximum illico
Dominus huius odij præmium proponit: vt quos operis dif-
ficultas terret, mercedis magnitudo ad laborem inuiter. Vbi
enim dixisset, *Qui mihi ministrat, me sequatur*, subdit pro-
nus: *Et ubi sum ego, illic & minister meus erit*. Magna sanè felici-
tas, & quâ nulla maior esse potest, vt, sicut diuus Augustinus
ait, ibi sit adoptatus, vbi est vnicus. Additque deinde: *Si quis
mihi ministrat, honorificabit eum Pater meus*. Cur hoc hono-
randi hominis officium præcipue exhibuit Patri, cum ipse
quoque hoc etiâ præstare queat? Certè quia nihil aliud vult
genitus Patris Filius in vita, quàm Patris honorem & glo-
riam, quæsiuit, sicut ipse ait: Pater, manifestaui nomē tuum
hoc est, nominis tui gloriam, hominibus. In huius ergo te-
delissimi obsequij præmium, hoc suscipit Pater, vt qui Filio
suo fuerint obsequētes, illique fideliter, ministrauerint, sem-
piternis atque diuinis honoribus ab ipso afficiantur. A quo
honore perfecta laus, plenissima felicitas, & summa gloria
est: quam ipse nobis largiri dignetur.

TRACTATIO THEMATIS.

*Qui mihi ministrat, me sequatur: & ubi sum ego, illic
& minister meus erit.* Ioan. 12.

FIDELES omnes auidissimè cum Christo regnare cupiunt: at cum Christo pati, & calicis eius participes fieri
reculant. Regnum cælorum desiderant: iter tamen, quo ad
hoc regnum peruenitur, omni ratione fugiunt. Voiant sine
certamine vincere, & sine victoria coronari. Sæctorum glo-
riam appetunt, sed Sæctorum vitam imitari detrectant. No-
lunt in lachrymis seminare, & volunt tamē cum exultan-
tione metere. In vtroque igitur seculo felices, in vtroque
beati esse cupiunt: quod tamen fieri nulla ratio ne possit
Impos-

Impossibile quippe est, vt homo ex deliciis transeat ad deli-
cias: vt hic ventrem expleat, illic mentem: & in vtroque se-
culo primus, in vtroque felix habeatur. Aduersus hunc autem
communem multorum errorem & præsens sancti Euangelij
lectio, & omnia sanctarum Scripturarum volumina aperte
militant. Quia verò homo rationis est particeps, & rationi-
bus magis, quàm testimoniorum auctoritate gaudet, ratio-
nes adferam, quibus errorem refellam.

Requiritur vt vita, quæ nos ad finem, qui æterna est bea-
tudo, ducit, talis esse debeat, vt non humana, sed diuina:
non communi aliorum hominum more, sed singulari qua-
dam & supernaturali virtute instituta esse videatur. Qui nō
ex sanguinibus, inquit Ioannes, neque ex voluntate carnis, Ioan. 6.
neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati: hoc est, qui repu-
diaro prioris natiuitatis ingenio, & affectibus carnis con-
culcatis atque compressis, non vt ceteri filij hominum, sed
vt filij Dei, vitam longè diuersam agunt. Hic expugnandus
est immodicus amor sui, qui nimis visceribus est infixus:
quod sine labore & contentione fieri nullo modo poterit.
Vt supra naturam assurgamus, natura prius subiicienda &
calefanda est: cuius vires potentissimæ sunt. Christus ait: In
patientia vestra possidebitis animas vestras. hoc est, sempi-
ternam animarum vestrarum salutem, passionū & laborum
meritis obtinere debetis. Apostolus Paulus vtrūque requi-
rit, id est, fidem, tanquam initium: patientiam, vt virtutum
omnium adiumentum & complementum. Altera laboris &
patientia causa est, vt vigilemus cōtra hostes, qui sunt dia-
bolus, caro nostra, & hic mundus: vt sic vna manu operi in-
stemus, & altera arma capiamus. Diabolus est leo rugiens: 2. Petr. 5.
caro est altera Dalila, quæ virum suum, deliciis emoluitum, Iudic. 6.
in potestatem tradidit hostium suorū. De mundo ait Iaco-
bus: *Qui voluerit esse amicus mundi, inimicus Dei consti-
tuitur*. Quisquis igitur virtutis amore captus est, fortitudi-
nis & constantie virtutem sibi tanquam sponfam indissolu-
bilis vinculo copulare debet, seque totū illius studio atque
amori addicere. Virtus vt natura sua est nobilissima, ita iu-
cundissima atque gratissima. Diligenter perpēde quoddā nemo
achæta sine labore coronatur, quomodo ergo nos illā sem-
piternæ gloriæ coronam adipiscemur sine vllō labore? Vide
quid fecerunt Christi martyres, qui nullos cruciatus, nulla
tormentorū genera, pro hoc tanto bono adipiscendo recusa-
uerunt. Vt prudentissimi enim mercatores terrena contempe-
runt.

Natura
superanda
est.

Luca 21.
Hebr. 6.

2. Petr. 5.
Iudic. 6.

Iacob. 4.

Virtus in-
cunda est.
Simile.

Martyres
quid pro
salute fe-
cerint.

runt, ut inuenirent cælestia: temporalia reliquerunt, ut possiderent æterna: vitam corporis ad horam neglexerunt, ut animæ simul & corporis vitam, & sempiternam gloriâ mererentur. Mitto alios, vnus nobis Laurentius satis erit, qui tam multis atque horrendis cruciatibus hoc tantum bonum mercatus est. Quid quæso nunc beate martyr agis? quæ cogitationes versantur in animo tuo? Mille iam anni à passionibus cum inestimabili gloria frueris: nunc autem infinita annorum spatia supersunt, in quibus eadem gloria fructurus es. Quas ergo gratias tantæ felicitatis auctori ager, qui & in tormentis salutari gratiæ suæ ope, & Angelico ministerio, & miraculorum gloria confirmauit, ac diuinis armis sepsit, & modò te claritatis & gloriæ suæ in omni sæculorum æternitate conforrem facit? O quàm felices nunc illos tuos agones & certamina iudicabis: felices craticulas, felicia vulnera & verbera, quæ momento temporis exactæ, sempiternam tibi gloriam, sempiternam requiem & laudem pepererunt! Quem ex sanctis Martyribus tanta solennitate per totum orbem terrarum Ecclesia celebrat? Hoc exemplo, Auditores, discimus, exiguum & breuem virtutis laborum non horrere, quòd sempiternam nobis ex eo felicitatem partum iri certò confidamus. Flagret saltem in nobis Christi charitas, & facillè omne difficile erit. Adsit Christus. Amen.

Laurentium
quam se-
lix.

IN FESTO ASSUMPTIONIS

BEATÆ Mariæ Virginis, CONCIO:
in qua lectio Euangelica, & literali & mystica expositione enarratur: deinde de huius diei gloria, & communi Virginis ac cælestis curiæ lætitia, agitur.

THEMA. *Martha Martha, sollicita es & turbata erga plurima. Porro vnā est necessarium: Maria optimā partem elegit, quæ non auferetur ab ea.*
Lucæ 10.

HODIE, Auditores charissimi, beatissima Virgo Mariæ ex hac lachrymarum valle, cum summa totius curiæ cælestis

cælestis lætitia, in superas illas sedes in æternum regnatura migravit. Hodie exilium in patriam, mortem in vitam, mororem in gaudiū, lachrymas felici commercio in æternam lætitiā commutauit. Hodie sanctarum animarū septa agminibus, & Angelorum vallata choris, ad æthereum thalamum, sibi ab æterno destinatum, cum clamore & iubilo deducta fuit. Si enim sancti Lazari mendici anima ab Angelis deducta in sinum Abraham fuit; si beati Martini, multorumque aliorum Sanctorum corpora hymnis cælestibus canora cælestis turba ad tumultum vsque profecuta est: quid de sanctissima Virgine pietas Christiana credere debet, quæ tanto maiori gloria digna fuit? In libro Regum legimus Davidem olim arcem Domini cum hymnis & canticis, cum clamore & iubilo, maximæque totius populi frequentia ad locum, quem ei parauerat, adduxisse. Quæ ergo hodie lætitia, quibus cælestium virtutum laudibus & canticis, nō vmbra, sed vera arca, in qua Dei Filius nouem mensibus requieuit, ab eodem Filio in cælum deducta est? Quæ igitur, cum in hac vita maneret, dignum Dei Filio & in corpore, & in anima sua parauit hospitium, qualem hodie ab eodem Filio hospitalitatis huius mercedem accepisse credenda est? Hac enim de causa lectio sancti Euangelij, quæ hospitium describit, quo Martha & Maria Magdalena Dominum excedo pascibat; altera, eius verba audiendo, ipsius animum reficiebat) in hac sacra solennitate legitur: ut in hoc præhospitalitatis officio beatissimæ Virginis officium, quod erga Dei Filium exercuit, intelligamus: quæ, præterquam quòd illud in visceribus suis excepit, & humanitatis nostræ veste induit, non semel aut iterum, sed toto vitæ eius tempore ad crucem vsque ministravit. Ex huius hospitalitatis & officij dignitate, mercedis magnitudinem, quam hodie mater à filio recepit, poterimus vtrumque conicere. Hoc autem festum sancti Apostoli primū omnium dignissimè hodie celebrant. Dicturi aliquid, cælestem opem imploremus.

Lucæ 16.
Sancti ad
cælū delati
per Ange-
los.

2. Reg. 6.

Maria Christi
suo seculo
seruauit.

Dionysius
testatur de
assumptione
Mariæ.

A V E M A R I A.

Lectio sancti Euangelij, Auditores, si nudam solū rei gestæ historiam, quæ in ea describitur, spectare velitis, nihil ad presentem solennitatem facere videbitur: si verò rei gestæ

mysterium attendatis, nihil ad eam commodius afferri potuit. In ea verò narratur, duas illas sorores, Martham & Mariam, Dominum Iesum, ubi castellum quoddam ingressus esset, intra domum suam excepisse, & omnia illi hospitalitatis & humanitatis obsequia deuotissime exhibuisse. Prudentissime enim pia sorores, hospitis sui mores & ingenium agnoscentes, sic inter se officia partiti sunt, ut altera sacri corporis eius, altera animam pascendae officium sibi sumeret; & altera quidem illum in domo sua, altera in mente reciperet. Martha enim, satagens circa frequens ministerium, mensam, qua corpus Domini reficeretur, apparabat: Maria verò, deuotione & amore, atque caelestis verbi auditione, praedicatis Domini animam, dum pasceretur, ipsa pascebat. Nouerat enim, ipsum, ubi Samaritanam mulierem docuisset, & ad fidem conuertisset, discipulis cibum offerentibus dixisse: Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Cumque illi de hoc cibo quaesissent: Meus, inquit ille, cibum est, ut faciam voluntatem eius qui misit me. Cum ergo hoc probe teneret Maria, simili obsequio Dominum reficere curauit, ad illius pedes sedens, & verbum eius deuotissime audiens, illumque hoc modo non solum reficiens, sed etiam intra animam suam hospitium excipiens. Cum ergo Martha satageret circa frequens ministerium, sororemque ad pedes Domini assidentem sine ulla solitudine cerneret, studio magis hospitalitatis quam indignatione commota, ad Dominum ait: Domine, non est tibi cura, quod soror mea reliquit me, &c. usque ad finem. Multa sunt, quae tum in hac Martha querela, tum in Dominica responsione commentari possemus: sed illud praecipue hoc in loco obseruandum est, quod sancti Patres annotarunt, nempe per has duas sorores, duo viuendi genera, quibus in Ecclesia praeparatae sunt, omnes exercentur, commodissime designari. Martha enim, quae in hospitalitatis & misericordiae opere desudabat, Activam vitam representat: Maria verò, quae ad pedes Domini sedens, audit verbum illius, Contemplatiuam designat. Est enim actiua vita, quae in iis operibus versatur, propter quae Dominus in extremo iudicii die caeleste regnum omnibus suis se esse largiturum promittit, cum ait: Esuriui, & dedistis mihi manducare, &c. Contemplatiua verò vita est, ab his quidem operibus (cum necessitas charitatis non vrget) feriatim vacare, & gustare quoniam suauis est Dominus, hoc est, diuinorum rerum contemplationi toto pectore inhærere, ac caelestem vitam in terra meditari. Tale vitae genus sancti illi Anacho-

Eoan. 4.

Maior refectio mentis quam ventris.

Duo vitae genera: Actiua, & Contemplatiua.

Matth. 25.

Psalm. 33.

Anachoritarum in desertis egerunt, ab omnibus vitae cultus liberi, terrena bona contemnentes. Illi verba Prophetarum dicebant: Diligam te, Domine, fortitudo mea, &c.

Psalm. 17.

Vtraque vita Deo est gratissima, atque, quae sit praestantior caelestis magister declarat, cum ait: Maria optimam partem elegit, quae non auferetur ab ea. Christi voce nihil certius. Illud hanc vitam maximè commendat, quod in ea actione versatur, ad quam praecipue homo à Deo conditus est. Non est nobis mens, in qua intellectus inest, concessa, ut inferioribus seruiat, sed inferiora menti seruire natura ipsa debent. Non est enim dominus propter seruum, sed seruus propter dominum; neque equus propter equum, sed propter equitem atque sessorem equus. Illud semper opus praestantissimum habitum est, ad quod & totus mundus & homo ipse praecipue conditus est; quod quidem contemplatiuae vitae proprium est. Omnes illi qui vnquam rectè philosophati sunt, in hac ipsa contemplatiuae vitae actione humanam felicitatem, & summam hominis bonum posuerunt. Hic vitae huius dignitas aperte colligitur. Inter omnia quippe Spiritus sancti dona principem locum obtinet sapientia. Proprium autè sapientiae opus est, diuina contemplari: id agunt in terra, quod beati in caelo semper exercent. Multa virtutum officia simul cum vita finiuntur, hoc tamen munus & officium tunc perfectius incipitur, cum in hac vita finitur. Charitas, inquit Apostolus, nunquam excludit, &c. Hic Apostolus designare voluit, charitatis munus & officium manere in patria, cum tamen alia Spiritus sancti dona & benignitatis officia ibidem locum habere non possint, ubi miseria nulla, nulla imperfectio est. Quam quidem rem aperte Saluator exposuit, cum Mariae partem nunquam ab ea auferendam esse dixit. Fides enim & spes non erunt in patria; charitas verò, & diuina pulchritudinis contemplatio, perpetuo in ea manebunt. Ex his autem illud etiam colligitur, nempe, hac familiari & assidua cum Deo, rebusque diuinis consuetudine, paulatim hominem humanam omnia dediscere, & in spirituale atque diuinum hominem euadere, Apostolo testare, qui ait: Qui adhæret Domino, vnus spiritus est. Quisquis huic studio addictus fuerit, gloriari verè poterit esse Prophetam, dicēs: Funes ceciderunt mihi in praeclearis. Plurimum illi hallucinantur, qui hanc vitam vacante & otiosam ducunt, quod per eam homines sibi ipsis prospiciant tantum, & non etiam publicae salutis & utilitati. Aduersus hos D. Bern. ait: Otiosum non est vacare Deo, sed negotium negotiorum omnium. Bernardus.

Homo ad vitam contemplatiuam conditus.

Felicitas summa.

Sapientia proprium.

1. Cor. 13.

Homo paulatim fit diuinus.

1. Cor. 6.

Psalm. 15.

Felix qui dicitur. Felix igitur ille est, qui se totum à mundo abdicauit, qui videlicet omnes curas in hanc vnam curam, amores omnes in hunc vnum amorem, & gaudia omnia in hoc vnu gaudium commutauit. Quisquis enim ob amorem Christi omnia reliquit, eadem centuplum aucta non in altera solum vita, sed etiam in presenti percipiet. Quisquis autē ad hanc felicem vitam adscendere parat, amorem illum immodicum sui abiciat, conscientiae puritati studeat, atque cupiditatum omnium cohibitioni diu multumque insudare debet. In maleuolam quippe animam non introibit sapientia, neque habitabit in corpore subdito peccatis. Vnde sponsa in Cantic. cum solum ad lectum inuitat (hoc est, ad internae quietis & spirituum deliciarum locum) floribus illum respersum esse ait: hoc est, non prauis cupiditatibus, sed piis affectibus & sanctis desiderijs plenum. Libenter enim sponsus ad huiusmodi loca declinat. Habet contemplatiua vita suas laudes, actiua tamen in extremo iudicij die suum praeium habebit, dum iudex electis dicturus est: Venite benedicti Patris mei, &c. Intelligunt sane pij omnes, quam summo illi misericordiarum parenti grata est in homines, quos ipse ad imaginem suam fingit, misericordia. Hac virtute, misericordia, non solum Deo assimilamur, sed etiam quodammodo parui dii cum illo efficimur. Hoc enim à Deo vir misericors distat in hoc officio, quod quidem (cuius immensa bonitas & potentia) omnibus prouidet, ipse verò (cuius tentes opes sunt) non omnibus, sed paucis hominibus consulit. Quam rem breuiter Eccles. significauit, cum ait: Misericordia hominis ad proximum suum, misericordia autem Dei ad omnem carnem. Quod cum ita sit, quomodo Deus non eximio illum amore prosequatur, quem secum cernit cooperantem, & adiutrices manus ad opus, quod ipse indefessa cura molitur, porrigentem? Si enim qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem accipit Prophetæ; quid de illo sentiendum est, qui ipsum Domini opus vrget, & eandem salutaris humanitatis curam suscipit? Nemo igitur Mariæ partem, quam Dominus optimam praeclauit, sic attollat, vt Marthæ minus & officium deprimat, quæ hominem, Dei imitatore & germanum filium, ac penè diuinum efficit. Proprium eorum Dei est, misericordiae viscera gestare ac inducere, & miseros ad se allicere. Hæ duæ vitæ sorores sunt; quarum quod ait se mutuo germana charitate iuuare. Expendendum quod ait *Marth. 6.* Saluator de vno illis necessario: Quærite regnum Dei, &c.

Timete Dominum omnes sancti: quoniam nihil deest timentibus eum, &c. Verum de his hactenus: iam autem tempus est, vt ad sacræ Virginis festum veniamus: licet ea quæ hactenus dicta sunt, non omnino ab eius laudibus abhorreant. Ipsa totius vitæ suæ consuetudinē in amantissimi filij contubernio atque cōspectu transegit, quem nunquam adspexit, quin ardentissimi amoris facibus inflammaretur. Ambas vitas, id est, actiuam ac contemplatiuam, si quis vnquā exercuit, ipse omnium diligentissimè exsecuta est. Quis lingua aut sermone explicare poterit, quos pro eo labores subierit? Ipsius corporis verè gladius doloris pertransiit, dum cum eo Herodem fugiens, in Egyptum concedere, ac cum idololatris morari coacta est. Inde stans iuxta crucem, pijs oculis lacrum amantissimi filij corpus contemplata est. Potuit quidem Dominus Iesus calicem suæ passionis haurire vel in scia matre, vel absente, vt fuisset expers doloris: at Deus, quos habet charissimos, maximis in hac vita laboribus exercere solet, sic matrem præsentē esse voluit, vt tormentorum testem ac sociam. Postremus autem Virginis labor fuit, tam diu in hoc mundo post filij adscensum in calū permanisse. Quantus autem hic cruciatus fuerit, quis pro dignitate poterit explicare? Si enim Tobie mater filij peregre profecti absentia continuis lachrymis deflebat; si Apostolus Paulus ob eximiam in Christum charitatem tanto eius videndi desiderio flagrabat, vt dissolui cuperet, vt eius præsentia frueretur; si Dauidi Regi licuit dicere, Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarū, ita desiderat anima mea ad te Deus: quale beatissima Virginis videndi filij desiderium fuisse putandum est, quæ tanto maiore charitatis ardore flagrabat? Si de sanctis omnibus verè dictum est, quod mortem habeant in desiderio, & vitam in patientia: quid de hac sanctissima Virgine credendum est? Si enim quo maior est dilectio, hoc ardentior dilecti videndi, & eius præsentia fruendi cupido est: quæ tantum in charitatis virtute ceteros omnes sanctos anteibat, quanto maiore videndi amantissimi filij desiderio flagrabat? Sciebat vtrique se matrem Dei, ac proinde tanto præstantiorem in calis locum super omnes beatarum mentium ordines habituram, quāto maior gloria Regis matrē, quā Regis seruos & ministros decet. Ipsa acta Spiritu sancto dicere potuit, Beatā me dicent omnes generationes. Ipsa cum Apostolis & Euangelistis commemorari debuit, tanquā eorum magistra, vt eos de omnibus Christi operibus certiores faceret. Fuit (teste Ruperto

*Psal. 33.**Festini ad tractatur.**Luca. 2.**Mater Christi non fuit expers dolorum.**Tobia 10.**Philip. 1.**Psal. 41.**Sancti mortem desiderant.**Ignorantem deservant.*

234 IN FESTO ASSUMP. B. MARIAE VIRG.

Tuit. lib. 1. in Cant.) in Concilio quod Apostoli celebrant, & omnia ad nutum eius in Ecclesia plantatione instituebantur. Verum huic dolori perfectissima eius obedientia occurrebat, quæ mororem leniret, quæq; illam diuinæ voluntati plenissimè subijceret. Illius voluntas diuinæ voluntati semper consentiens & subdita erat, & adeò in diuinam voluntatem translata, vt ex duabus voluntatibus vna quodammodo effecta & quasi conflata videretur. Videamus meritorii eius præmia; Omnes sancti Deum tanquam Dominum, nemo verò tanquam filium, sicut ipsa, dilexit. Vnusquisque propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem, ait Apostolus: qualem ergo hodie mercedem percipiet, quæ tot labores cum Christo & propter Christum passa est? Vos estis, inquit Christus ad discipulos, qui permansistis mecum in tentationibus meis: & ego dispono vobis regnum, &c. At hi paruo tempore Christum secuti sunt, quæ tandem passionis tempore (quod minimè decebat) deseruerunt. Quod igitur regnum illi paratum erit, quæ ab infantia ad crucem vsque filium secuta est, & quæ iuxta crucem stetit, vbi & amantissimi filij vocem loquentis audiuit, & sanguinis riuos ab eius vulneribus defluentes, pijs oculis vidit, & ignominiarum filij, tanquam vera eius mater, particeps effecta est? Si verò martyribus tam copiosa in cælo merces constituta est, quod martirium cum hoc Virginis martyrio comparari potest? Nullus enim martyr tam charam corporis sui vitam habuit, quam Virgo & mater filij: vnde consequens est, vt maiorem dilectionem maior cruciatus consequeretur. Rectè, inquit Bernardus: Quantum gratiæ in terris adepta est præ cæteris, tantum in cælis obtinet gloriæ singularis. Quod si oculus non vidit, neque auris audiuit, neque in cor hominis adscendit, quæ præparauit Deus diligentibus se: quid præparauit gignenti se? Salomon matrem suam ponendo iuxta thronum suum honorauit: qua gloria Virginis filius virginem matrem hodie decorauit? Super omnes igitur Sanctorum ordines, super omnes Angelorum choros exaltata, ad dexteram filij gloriosa hodie consedit, vocem illam ex Cantico libro repetens: Inueni quem diligit anima mea, tenui, nec dimittam. Constat Angelorum ministeria in hoc numerari in primis, quod sint animarum nostrarum (si pie vixerimus) in cælum portitores. Sic enim mendicus ille Lazarus ex Evangelio, ipso Domino referente, ab Angelis in sinu Abraham portatur. Sic multorum Sanctorum animas chori Angelorum detule-

1. Cor. 3.

Luca 22.

Maria in
Christum
amor.

Bernardus.

1. Cor. 2.

3. Reg. 2.

Cantic. 3.

Luca 16.

Angeli mi

CONCIO.

235

detulerunt exultantes. Iam facile conicere poterimus, nistratores
qua celebritate & pompa, quibus hymnis & canticis, & qua spiritum.
cælestis illius Senatus lætitia mater Regis æterni hodie excep-
pta sit. In terrenis quippe regnis hoc videmus, quod cum
noui Regis nuptiæ celebrantur, aut filius regni hæres nascitur,
aut etiam Rex ad Imperatoris dignitatem euehitur, & imperatoria
corona redimitur, regni procures, quo quisque Regi charior & in eius regno præstantior est, eo sumptus
maiores in Principis sui gratiam facere, maioremq; lætitiæ
significationem dare. Conicere par est, qua hodie lætitia
superni illi ciues persultant, qua frequentia ad hunc diem
celebrandum conuenerunt: cum intelligerent, gloriam mat-
ri Dei exhibitam in Regis sui gloriam redundare. Accessit
& alia causa, quod cum superni ciues felicitatis suæ gloriā, causa læ-
& omnia gratiarum genera, quibus ad illam peruenerunt, titia alia,
humanitati Christi debeant, hoc est, innocentissimo illi
Agno, qui occisus est ab origine mundi, cui omnes salutem
suam in Apocal. magnis vocibus acceptam ferant: cum
igitur tantum honoris & gloriæ huic sacræ humanitati &
sanguini debeant; consequens erat, vt proximo loco beatif-
simæ Virginis se debitores profiterentur: ex cuius inteme-
ratis visceribus illa caro, ille sanguis, illa humanitas deli-
bata est. Illam igitur post Filium, tanquam mediatricem sa-
lutaris, matrem gratiæ, vitæ ianuam agnoscent, diligunt,
amplectuntur, & toto affectu reuerentur. Iudith, abscisso
principis Assyriorum capite, Iudæorum populum ab immi-
nenti exitio liberauit. Seniores populi & sacerdotes magni-
ficis eam titulis ornantes, Tu, aiebant, lætitia Israël, &c.
Quanto igitur iustius hæ vocēs & laudes beatissimæ Virgini
conueniunt, quæ non Principis Assyriorum, sed serpentis
antiqui capite contrito, nos à diaboli seruitute, à morte
peccati, & gehennæ incendio liberatos, cælestis regni ciues
effecit? Tu, inquit, genitrix gratiæ, inuentrix vitæ, mater
salutis. Tu stella illa orta ex Iacob, ex qua radius processit,
qui vniuersum mundum illuminauit. Tu atrium illud pro-
pitiatiorum, per quod infensum sceleribus nostris diuinum
numen placatur. Tu thalamus, in quo cælorum Rex & Do-
minus requieuit. His igitur titulis, his vocibus Sanctorum
chori Virginis beatæ gloriā prædicabant. Ibi sanctus Iacob
mysticam illam scalam, quam is in somnis fuerat contem-
platus vidit, per quā salus mundi ad homines descendit. Ibi
sanctus David virgam illā ex radice Iesse ortam intuitus est,

Simile.

Causa læ-
titia alia,

Apoc. 13.

Iudith vlt.

Maria
quid nobis
cōsuleris.

Genes. 28.

Esai. 11.

ex qua pulcherrimus ille flos ortus est, supra quē requieuit
Ibidem. Spiritus sanctus. Ibi Hsaia intemeratam illam Virginem cō-
Hier. 31. templatus est, quam is prädixerat Deum & hominem pari-
Ezech. 44. turam. Ibi Ieremias feminā illam vidit, quā nouo miraculo
virum erat circumdatura. Ibi Ezech. Propheta orientalem
illam portam demiratus est, quā ceteris clausa, soli celsi
Principi patefacta fuit. Ibi primus ille generis humani patēs
mulierem illam vidit, quā antiqui serpentis (cuius fallacia
mundus interierat) caput erat contritura, hoc est, eius po-
tentiam & peccati regnum euersura. Ad electos Saluator in
Matth. 25. extremo iudicii die se dicturum esse ait: Venite benedicti
Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab
origine mundi. Quanto ergo iustius hāc eadem verba ad
matrem Filius inelamabat! Veni, inquit, benedicta Patris
mei, & accipe thalamum tibi ante mundi constitutionem
præparatum: quā me esurientem paup̄i, sitientem potasti,
& omnia misericordiae opera sedulo exhibuisti. Hac super-
norum ciuium lætitia, hodierna die, ad thronum sibi à Deo
paratum, beatissima Virgo deducta est. Ad hanc gloriam nos
quoque conditi sumus, & ad hanc Christi sanguine redem-
pti & vocati. Si milites aliqua opulenta potiri essent ciuitate,
& illam diriperent, ac praeda onusti diuites euaderent; alius
cum pueris in platea luderet, occasionem hanc negligeret;
nonne eius magna esset amētia & desidia? Tales nos sumus,
qui cum multis seruorum Dei videamus, omnibus rebus
mūdi sp̄etis, hoc moliri, vt virtutum meritis opes sibi sem-
piternas comparent, nos ludicra veris, & mortalia immor-
talibus anteferimus. Opportunè ergo mihi nunc in mētem
Proverb. 1. venit euni Salomone clamare: Vsq̄quo paruuli diligitis
infantiam, & stulti ea quæ sunt sibi noxia cupient, & impru-
dentes odibunt scientiam? Hæc vera & summa est sapientia,
vt homo, in anibus huius vitæ curis sp̄etis atq; contemptis,
Dei gratiam & amicitiam, animæ suæ salutem & sempiternam
felicitatem omni contentione & studio consecratur.
Hac vnare felix & beatus erit, vt nihil aliud possideat: ea
verò destitutus, stultus erit & miser, etiam si ceterorum bo-
norum omnium compos fuerit. Quam quidem mentem, &
Zoon. 1. sensum Christus Dominus, qui est vera Patris sapientia, &
lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in
hunc mundum, nobis largiri dignetur: qui cum Patre &
Spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum. Amen.

IN FESTO BEATI DOMINICI,
VBI CONCIO ERIT HABENDA, EX
R. P. Ludouici quatuor Concionibus hanc
vnicam habeto: in qua tum Euangelica lectio
explanatur, tum vitæ eius historia breuiter
adducitur.

THEMA. Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt
videant opera vestra bona, &c. Matth. 5.

 Odie, Auditores, beati Patris Dominici festum
diem celebramus: cui nos hoc ipsum debemus,
quod eius filij sumus, eius Ordinis professores;
vos verò, quod nostro ministerio ad salutem ve-
stram perpetuò vtimini. Vtrique igitur debitores sumus,
vtique hodie pari deuotione ac pietate festum eius diem
celebrare debemus. Eluxit autem plurimis in Ecclesia vir-
tutibus, quibus tum Deum honorare, tum & nos instruere
conatus est: solam eius charitatem, quæ omnium virtutum
regina est, potissimum tractare, & flagrantissimum fraternæ
salutis desiderium, quod pari modo in eo emicuit, explicare
constitui. Vt autem hoc ad Dei gloriam, & vestram salutē,
pro dignitate tractare possimus, cælestem opem, sacratissi-
mæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

Charitas
viventium
regina

A V E M A R I A.

Cum cælestis magister discipulos suos ad prædicationis
officium instituere, eosque idoneos Euangelij sui ministros
creare vellet, his verbis officij huius fructum, dignitatem, &
periculum etiam aperire exorsus est: Vos, inquit, estis sal terræ.
Hoc autem salis nomine ad Apostolos, & Apostolorum suc-
cessores, hoc est, Episcopos & verbi Dei ministros præcipuè
dirigitur. Ad eos enim spectat, mores hominum condire, &
à peccati corruptione diuinæ sapientiæ ministerio præserua-
re. Sal enim in Scripturis sanctis pro sapiētia arque doctrina
accipitur: quæ præcipuè humana vita conditur. Quæ quidem
appellatione verbi Dei acrimoniam adnotare licebit: non
enim aut mel, aut vnguentum, siue quid aliud molle, sed sal
auncupatur, quod non nihil acrimonie & mordacitatis habet.

Sal sapi-
entia est.

Hier. 23. Qua de causa & ignis, & gladius, & malleus conerēs petras in literis sanctis appellatur. Quocirca, Auditor: s. neque mirari, neque succensere debetis, si quando concionatores acriter in corruptos hominū mores inuehantur, & medicandis animę viceribus dolorem incutiant. Quid enim aliud à sale, igne, gladio, & malleo expectari potest? Sal enim mordens, ignis vrit, gladius vulnerat; malleas petras, hoc est, dura & lapidea pectora conterit. Hoc igitur facit, quisquis sincerē ac legitimē verbum Dei prædicat: qui iuxta Apostolū, exhibet se operarium inconfutibilem, rectē secantem, tractantem verbum veritatis. Contrā, de iis qui popularem auram & imperitię multitudinis plausum captare student, scriptū est: *Ezech. 13.* Vā qui consuunt puluillos & cervicalia sub omni cubito manus (vt videlicet blandius homines in flagitiis suis dormiant) & liniunt parietem luto absque paleis: ne videlicet peccati turpitudine atque deformitas appareat. Hi sunt qui se corruptis hominum desideriis accommodant, & diuinę legis acrimoniam blandis interpretationibus molliunt & enervant. Vinum tuum (inquit Esaias) mistum est aqua. Quod faciunt, qui diuinarum legum austeritatem, terrenę prudentię aqua indulcare, & carnalium hominum moribus aptare nituntur. Popule meus, inquit Dominus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & semitas pedum tuorum dissipant. Munus eorum est, vt magis lachrymas moueāt quā risum, qui salis officio funguntur. Subdit: *Quid si sal euannērit,* hoc est, si vniuersum sal acrimoniam suam & salendi vim amiserit, in quo salietur? hoc est, qua re alia pristinam vim atque saporem suum recipiet? Quod perinde est ac si diceret: Si vnus tantum in vrbe sit medicus, qui ægrotis omnibus medeatur, is autem infatuatus fuerit, quis illum curare poterit? Quis medebitur incantatori à serpente percussō? Ad hunc igitur modum, si priuatus homo infatuatus fuerit, ad hunc condiri poterit: at sale ipso infatuato, qua re alia pristina illa vis restitui & reparari queat? *Ad nihilum valet vixit, nisi vt mittatur foras, & conculcet ab hominibus.* Cū autem sal, præter eam salendi vim quam habet, ad alia nihil conferat, sed planē inutilis sit; consequens est, vt tanquam inutilis abijciatur, & conculcet ab hominibus. Ecclesiastici debent (alia omnia illis sunt interdicta) diuinarum rerum studio, condiendisque hominum moribus vacare: si hoc munus negligant, in quem vsum deputari possunt? Ecclesię ministri, dum malē viuunt, Deum honore debito fraudant, iusto

Ecclesiasticorum officium.

iusto Dei iudicio ipsi quoque suo honore fraudantur. Dominus præiudiciuit quod nostro infelici seculo euenire ceruimus: Vos autem recessistis de via, & scandalizastis plurimos in lege, &c. Non contentus Dominus sal terrę eos appellasse, vocat etiam lucem mundi. Magna profectō prædicatorum dignitas, qui voce veritatis eodē nomine designantur, quo seipsam veritas nuncupauit, quę ait: Ego sum lux mundi. Hęc igitur primaria lux, hac secunda luce (quę ab illa deriuatur) velut instrumento quodam vtitur ad hominū mentes illuminandas, & diuini amoris igne inflammandas. Quare illi vocanti, atque interius te hoc instrumento mouenti, gratias cum primis agere debes. Nemo enim apī, quę sanum conficit, sed ei qui apem mellificare in vsum hominū docuit, gratias agit. Addit & aliud nomen Dominus nō minus illustre, nempe ciuitatem supra montem positā. ad hanc omnes conspiciunt, confugiunt, quę omnibus conspicua est. Tales esse Ecclesię pastores decet, qui videlicet more Pauli omnibus omnia fiant, vt in eis ager curationem, mæ-*2. Corin. 9.* penitentiam, desperatus fiduciam, imperitus doctrinam, strenuū, nomen aliud supra positū adiungit, nepe lucernam supra candelabrum positam. Lucerna autem ardet & lucet. Quia enim dixerat, Ecclesię Doctores lucem esse mundi, ne quis huic muneri se satisfecisse putaret, si doctrinę suę splendore aliis præluceret, eaque doceret, quę nō opere, sed carolorum exstitit, quem Dominus lucernam ardētē & lucētē appellauit, qui exemplo & doctrina ad amorem Dei incendebat hominum corda. Homines malunt exēpla quā verba: quia loqui facile, præstare difficile. Dominus magnos in regno cælorum futuros ait, qui & fecerint & docuerint. Videmus quōd tum Concionatores, tum ipsi Auditores sint in causa, quo minus sal conuersum proficiat. Auditores non se præparant ad conciones, sed ex consuetudine accedunt qui habent cauteriatam conscientiam. Peccator, inquit Sapiens, cū venerit in profundum, contēnit. Populus Israëliticus, licet durę ceruicis, tamen cū occideret eos, bella & plagas experimur, & tamen parum mouemur. Sequitur deinde: *Nolite putare quoniam veni solvere Legem aut* *Prophetas.* Tacitę obiectioni respondet, quā dicere possent, in aduentu Messię aliud testamentum nouum, veteri longē

Mal. 2.

1. Ioh. 2.

Simile.

2. Corin. 9.

1. Ioh. 5.

Laetitia.

Verbum Dei

quare non

sanctificat.

1. Tim. 4.

Pro. 18.

Ps. 77.

Hier. 31.

dis simile, esse condendum: *Non veni solvere legem.* Quæ enim ad inculpatæ vitæ mores in Lege & Prophetis continentur, aded non dissoluam, ut multis etiâ accessionibus perfectionem reddam. Lex præcipit non occidendum: ipse addit etiam non irascendum. Pro eo quodd amicos diligere iubet, ipse etiam inimicos diligendos & beneficijs prosequendos consiliiatque sic de cæteris. Ea etiâ quæ vetus lex & Prophetæ siue promittunt obsequiis, siue inobedientibus minantur, sic implenda sunt, ut ne vnum iota aut, apex à lege præterire debeat, donec omnia fiant. Cogitemus sedulo, hæc vitæ spatia; non ad ludum & fastum, non ad luxum & crapulam, sed ad penitentiam nobis data esse. Euigilemus igitur. Veniamus ad sequentia. *Qui ergo soluerit vnum de mandatis istis minimis, &c.* Mandata minima vocantur, quæ civiles etiam leges præcipiunt, eatumque violatores legitimis poenis coercerentur: qualia sunt: Non occides, non moechaberis, non furtum facies, non falsum testimonium dices, & quæ sunt his similia. Sunt alia maiora, quæ ad Evangelicæ vitæ perfectionem spectant, per quæ ad summum illud diuinæ dilectionis mandatū peruenitur, quod Saluator mandatorum omnium maximum & primum esse ait. Spectat huc illud Davidis: Ad omnia mandata tua dirigebar, omnē viam iniquam odio habui. Debemus paulatim (quamvis Deus imperfectiores non abiciat) ad montem perfectionis peruenire. Videndum nobis, ne oculos aperiamus cum sero sit, quid amiserimus, & cuius rei gratia amiserimus, dolentes. Non erit tunc nobis opportunitas bene agendi, si merendi occasionem neglexerimus, ut fatuæ virgines. Ecce da lucerna fidei quæ sub modio latuit, & ponenda super candelabrum in hoc tempore. *Qui autem fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno celorum.* Nec merces illa, quam Iacobus Apostolus præferibit, parui facienda est: sic enim ait: *Qui conuerit fecerit peccatorem ab errore vitæ suæ, &c.* Is qui parvis consiliis alium inducit ad flagitium, flagitiorum eius particeps efficitur: ita qui alium reuocat ab illis, hanc à superno iudice mercedem percipit, ut ipse à suis sceleribus quoque liberetur. His tantis præmijs propositis hoc agamus, hoc diligentissimè curemus, ut partim verbo, partim exemplo & pijs admonitionibus alios ad seniores mentem perducere studeamus. Cum enim alienæ salutis negotium gerimus, nostram planè causam agimus: sicut scriptum est: *Anima quæ bene dicit, impinguabitur: & quæ inebriatur, quoque*

Exod. 24.
Matth. 23.

Leuit. 19.
Vita nostra
modo instituenda sit.

Mandata
minima
& maxima.

Matth. 23.
Psalm. 118.

Iacob. 5.

Peccatore
Incrandis

Prover. 12.

quoque inebriabitur. Hac autem ratione beati Patris Dominici ingentes gratiarum opes & virtutes colligere licebit. Si enim qui fecerit & docuerit, magnus est habendus in regno celorum (hoc est, in Ecclesia quæ nunc contra hostes militat, & in ea quæ gloriosa de triumphato hoste trophæa reportat) quàm magnus utrobique erit, qui tota animarum millia, vitæ atque doctrinæ suæ ministerio, tum per Ordinis à se instituti ministros Christo lucrificet! At si, in qua potissimum virtute beatus Pater Dominicus excelluerit, à me requiratis: audebo planè dicere, non in vna aliqua virtute excelluisse, sed in omnibus ita fulsisse, ut discernere nequeas, quæ cui anteferenda sit: aded in illo summa reperiuntur omnia. Quam rem facile animaduertet, quisquis singulas eius virtutes fuerit contemplatus, nempe charitatem, humilitatem, voluntariam paupertatē, fidei ardorem, orandi & prædicandi studium, martyrij spiritum, cæterasque virtutes, quæ omnes in illo summæ fuerunt. Sed ut insignius aliquid ex tot virtutum floribus delibemus, charitatis ardor, & ex ea profluens animarum zelus, hoc est, fraternæ salutis vehemētissimus ardor, in eo potissimum eluxit. Rectè de Euangelij lectio hodierna in eius festo legitur, quæ tota de virtutis huius officiis & muneribus differit. Esse enim salutem mundi, lucernam super candelabrum, & ciuitatem supra montem positam, ac demum facere & docere. Hæc igitur omnia præsens sancti Euangelij lectio continet. Illud costare debet, Christianæ vitæ perfectionem in diuini amoris perfectione sitam esse. Amor autem sui immodicus, ita repugnat, ut in eodem pectore vterque simul amor habitare non possit. Oportet igitur sui amorem expellere, & odium sui sanctum in animam inducere. Qui amat, inquit Saluator, animam suam, hoc est, corporis sui vitam, perdet eam: & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Hanc curam beatus Dominicus, à diuina gratia præuētus, in infantili ætate arripuit. Ipse enim in pueritia primam virtutis rudimenta (qui tamen omnia diuinæ gratiæ adscriptis) futurorum laborum præfagia erant. Carnem maceravit vigiliis & ieiuniis & catena ferrea ad fidei & desiderii enutrimus. Qui delicate à pueritia nutritum suum, postea inueniet cum contumacem. Huic virtuti

Dominici
cuius quid esset
fuerit in
Ecclesia.

Joan. 12.

Prover. 29.

tuti comes indiudivus esse debet oratio. Huius officii est, illustris illa victoria, qua Gedeonis exercitus castra Madianitarum superavit. Fractis enim lagenis inclusum intra eas lumen effulsit: quo territi hostes, precipites se in fugam dederunt. Sic igitur dum sancti viri corpora sua variis propter Christum cruciatibus & laboribus obtulerunt, fidei & virtutis eorum ita lumen effulsit, ut mundus, qui immanis ante Christi hostis erat, deposita hostili inimicitia, eius se iungo subderit. Quod si hac precipue ratione, cum corpus atteritur, virtutis splendor elucet: quantum in Ecclesia beatus Dominicus effulsit, qui tam multis modis sacri corporis lacerationes & insidias, quis eorumdem probra & contumelias verbis consequi possit? Tres virtutes omnes sancti ex animo coluerunt, nempe amorem Dei, peccati odium, & carnis macerationem: quæ pari propè mensura se inuicem consequuntur. Tunc pius homo maximè Deum diligere comprobatur, cum dilectissimam sibi atque germanam carnem proterit atque cõculeat, & hostili quodam odio infectatur. Si sanctorum exempla nos minùs mouent, moueat miserandum illud diuitis epulonis exemplum. Rectè quoque hic Dominicus cani assimilatus est: nam vitia vehementer carpebat. Ex charitatis quodam fonte illa temporis partitioproficebatur, qua sic animarum salutis operam dabat, ne salutis curam negligeret. Memor quippe illius consilij erat, quo Apostolus Timotheum instruit, cum ait: Attende tibi & doctina: hoc enim modo & te ipsum saluum facies, & eos qui te audiunt. Ob nimiam charitatem, & animarum zelum, iam undis pedibus ab Hispania in Galliam, ex Gallia in Italiam, ex Italia rursus in Hispaniam cõtendebat. In quibus itinertibus non seculi dignitates, non claritatè nominis, non terrenos thesauros, sed solam Dei gloriam, cum animarum salute coniungam, studiosè quærebat. Merito dicere de se potuit. Zelus domus tuæ comedit me. Et, Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua inimici mei. Hebraei propheta pro Dei gloria flagrantissimum zelum quis incanduit? Quid verò Moyses? quo diuini ardoris zelo terra mississimus, quanto is diuinæ gloriæ zelo exarsit, cum monte descendens, populum ante vitulum, quem sacrilega perfidia pro Deo fabricauerat, nudètem inuenit! Tanto enim furore ac dolore exagitatus fuit, ut sacratissimas illas

1. Cor. 6.

Augustin.

Psalm. 133.

Ezech. 1.

Gregorius.

Dominicus
cuius quævis
vite emi-
nerit.

1. Cor. 13.

hominibus potissimum eluceat. Hoc appositissimè adûbrat illustris illa victoria, qua Gedeonis exercitus castra Madianitarum superavit. Fractis enim lagenis inclusum intra eas lumen effulsit: quo territi hostes, precipites se in fugam dederunt. Sic igitur dum sancti viri corpora sua variis propter Christum cruciatibus & laboribus obtulerunt, fidei & virtutis eorum ita lumen effulsit, ut mundus, qui immanis ante Christi hostis erat, deposita hostili inimicitia, eius se iungo subderit. Quod si hac precipue ratione, cum corpus atteritur, virtutis splendor elucet: quantum in Ecclesia beatus Dominicus effulsit, qui tam multis modis sacri corporis lacerationes & insidias, quis eorumdem probra & contumelias verbis consequi possit? Tres virtutes omnes sancti ex animo coluerunt, nempe amorem Dei, peccati odium, & carnis macerationem: quæ pari propè mensura se inuicem consequuntur. Tunc pius homo maximè Deum diligere comprobatur, cum dilectissimam sibi atque germanam carnem proterit atque cõculeat, & hostili quodam odio infectatur. Si sanctorum exempla nos minùs mouent, moueat miserandum illud diuitis epulonis exemplum. Rectè quoque hic Dominicus cani assimilatus est: nam vitia vehementer carpebat. Ex charitatis quodam fonte illa temporis partitioproficebatur, qua sic animarum salutis operam dabat, ne salutis curam negligeret. Memor quippe illius consilij erat, quo Apostolus Timotheum instruit, cum ait: Attende tibi & doctina: hoc enim modo & te ipsum saluum facies, & eos qui te audiunt. Ob nimiam charitatem, & animarum zelum, iam undis pedibus ab Hispania in Galliam, ex Gallia in Italiam, ex Italia rursus in Hispaniam cõtendebat. In quibus itinertibus non seculi dignitates, non claritatè nominis, non terrenos thesauros, sed solam Dei gloriam, cum animarum salute coniungam, studiosè quærebat. Merito dicere de se potuit. Zelus domus tuæ comedit me. Et, Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua inimici mei. Hebraei propheta pro Dei gloria flagrantissimum zelum quis incanduit? Quid verò Moyses? quo diuini ardoris zelo terra mississimus, quanto is diuinæ gloriæ zelo exarsit, cum monte descendens, populum ante vitulum, quem sacrilega perfidia pro Deo fabricauerat, nudètem inuenit! Tanto enim furore ac dolore exagitatus fuit, ut sacratissimas illas

Iudic. 7.

Sancti ve-
lucant in
Ecclesia.Caro non
sua ut
sua im-
munda.

Luca 16.

1. Tim. 4.

Psalm. 68.

1. Reg. 17.

Num. 12.

Exod. 32.

Sancti glo-
riam fugi-
bant.

1 of 30

Dei boni.
E. 44 172 7203.

Pfal. 144.

Kle

IN FESTO B. BARTHOLOMÆI
APOSTOLI, CONCIO: IN QVA LECTIO
Euangelica explanatur, ac deinceps beati
Apostoli martyrium exponitur.

THEMA, secundum usum Romanæ Ecclesiæ ac
Curiæ: *Exiit Iesus in montem orare, & erat per-
noctans in oratione Dei: & cum dies factus esset, ve-
cavit discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis, &c.*
Lucæ 6.

Nonnullæ Ecclesiæ habent Euangelium, Hoc est
præceptum meum: cuius explanationem vide in
Communi Apostolorum.

NON omnes idoneos esse diuini verbi auditores
declarat illa toties in Apocalypsi repetita sen-
tentia: Qui habet aures audiendi, audiat. Multos
enim aures corporis, non cordis, verbum Dei
quotidie in Ecclesiis audire cernimus, qui tot concionibus
auditis, nihilo meliores euadunt. Cæterum ad salutarem
Euangelicæ historiæ fructum percipiendum, non satis est,
idoneas habere aures, quibus Christi Domini doctrinam
utiliter audiamus, sed perspicaces etiam oculos habere con-
uenit, ut clarissima virtutum exempla notare atque imitari
valeamus. Vtriusque autem rei gratia Esaias ait: Et erunt
oculi tui videntes præceptorem tuum, & aures tuæ audient
vocem post terga monentis: Hæc est via, ambulare in ea
quod perinde est, ac si diceret: Videbunt oculi tui virtutum
exempla quæ imiteris, & aures audient doctrinam quam
amplectaris: quorum altero intellectus erudiatur, altero af-
fectus ad imitationis studium accendatur. Verè enim non
minus nos Christus Dominus exëplis quàm verbis docet.
Quod in hodierna sancti Euangelij lectione animaduerten-
licet: in qua Dominus exemplo suo, sine vilo verborum li-
pitu, perfectam orandi formam regulamque demonstra-
uit. Dum enim aduersa faciente die in montem ascendit, & in
oratione pernoctat, ac deinde facto mane ex discipulis Apo-
stolos, eligit, ostendit planè, & quo loco, & quo tempore,
qua perseverantia, & quibus potissimum in rebus orandi
Electi

Apoc. 2.

Aures &
oculi qui
habendi
sunt.

Esaiæ 30.

Christus do-
cet exem-
plo.

IN FESTO B. BARTHOL. APOST. CONCIO. 147

Electurus enim Apostolos, qui fidei fundamenta iacerent, *Christus do-
cet orare,*
Euangelij doctrinam vbique terrarum disseminarent, hanc
orationem præmisit, ut nos exemplo suo doceret, nihil ma-
gis & arduum sine præuia & longa oratione quemque
Euangelij. Vtrumque autem habere, diuinæ benignitatis
donum esse, Salomon ait: Oculum videntem, & aurem au-
dientem, Dominus fecit vtrumque. Ob hanc rem, ut oculos
& aures habeas, cælestem opem imploremus.

A V E M A R I A.

Nulla est in mundo creatura tam vilis & abiecta, quam
diuina non condidit potentia: ita nulla est, cuius non singu-
larem curam & prouidentiam habeat. Quid formica vilis? *Formica
cuius non
admonet.*
Nam tamen in illo paruo corpusculo tantæ prouidentia cõdi-
tor posuit, ut miris modis eius vitæ consulat atque prospiciat.
Ocare & Salomon inertem hominem ad formicarum exem-
plum hortatur. Vade ad formicam, ô piger, & considera se-
ntentiam eius, & discite sapientiam: quæ cum non habeat ducem
præceptorem, parat in æstate cibum sibi, & congregat in
hieme quod comedat. O vtinam hanc vnam Dominus pro-
videntiam immitteret, ut mentis nostræ aciem non ad præ-
sentia solùm, sed ad futura etiã protenderemus! Hoc Moyses
populo desiderabat: Vtinam scirent ac intelligerent, *Deut. 32.*
quidnam prouideret. Nouissimum autem omnium, vitæ
nostræ finis est. Cur autem ab hoc fine oculos mentis auer-
temus? cur in hac prouidentia à formicis homines supera-
mur? Formica in æstate, ad futuram hyemis sterilitatem
præcauendam, opportuno tempore alimenta congregat.
Quod formicis æstas, hoc nobis præfens hæc vita est: in qua
meritorum copiam parare nobis licet. Quod illis
in hieme, id nobis futura vita est, in qua nõ satisfaciem-
us merendi, sed recipiendi & partis fruendi tempus est.
Quam hanc temporis opportunitatem vacuum abire sinimus,
quæ iterum redituram? Nõne hoc est quod nos op-
monuit Salomon admonet, cum ait: Quodcumque potest *Eccles. 9.*
opus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec
scientia, nec scientia erunt apud inferos, quò tu properas?
Idem Salomon ait: Propter frigus piger arare noluit, *Prov. 26.*
indicabit ergo æstate, & non dabitur ei. Sic enim fatuæ

Formica
cuius non
admonet.

Deut. 32.

Hyems
quid nobis.

Eccles. 9.

Prov. 26.

ille virgines mendicant, dicentes: Domine, Domine, pateri nobis. quibus responsum est: Amen dico vobis, nescio vos. Hæc obiter de fornicatorum occasione dicta sunt: nunc ad id quod institueramus.

Si tam latè diuinæ prouidentie cura atque solertia pater, vt ea etiam quæ minima & abiectissima sunt, non negligat, quid de homine existimandum est, quem inferioris hominis mundi principem constituit, & cuius gratia hæc omnia condita sunt? Certè quo dignitas eius inter omnia magnè entinet, hoc maiori cura illi diuina prouidentia cõsulet, dum nihil, quod ad eius salutem & incolumitatem spectet, pretermittit. Quam rem non modò Christiana, sed etiã ethica

corum philosophia apertè prosteretur: sic enim Cicero: Commoda, inquit, quibus vtimur, lucem qua fruimur, spiritum quem ducimus, à Deo nobis dari & impartiri videmus. Vt quem ducimus, à Deo nobis dari & impartiri videmus. Vt quem ducimus, à Deo nobis dari & impartiri videmus. Vt quem ducimus, à Deo nobis dari & impartiri videmus.

Eccl. 11. Idemq; Dominus per Prophetam: Ego Dominus formator lucem, & creans tenebras; faciens pacem, & creans malum: ego Dominus faciens hæc omnia. Denique, vt paucis mutis complectar, tam latè hæc diuinæ prouidentie cura pater,

Lucæ 12. Saluator in Euangelio dicat: Nõne quinque passeret vt neunt dipondio: & vnus ex illis non est in obliuione coram Deo? sed & capilli capitis vestri omnes numerati sunt. Non lite ergo timere, multis passeribus pluris estis vos. Non p

Providentia Dei. terat vllis verbis hæc diuinæ prouidentie cura magis amplificari, quam cum capillorum nostrorum numerum Deo notum esse dixerit, quorum nec vnus quidem sit perituro. Persuasum igitur nobis esse debet, Auditores, omnia sunt naturæ, siue gratiæ beneficia, siue quæ ad corporum salutem & incolumitatem, siue quæ ad animarum sanctitatem & salutem pertinent, non à terra, sed à cælo, hoc est, à diuina benignitate descendere. Palmes non potest à seipso fructum ferre. Vnde sicut hic inferior mundus omnibus in rebus superiori, hoc est, à cælesti regione pender (illius enim omnia gignuntur, conseruatur, & ad iustam maturitatem perueniunt), sic vita, salus, sanctitas atque felicitas nostra ab illi

149

inexhausto bonorum omnium fonte dimanat. Omne, inquit Iacobus, datum optimum, & omne donum perfectum, de Iacob. 1. sursum est, descendens à Patre luminum. Hæc ed spectant, vt Saluatoris nostri in orando perseverantiam, imitemur. Omnes quæ secunda sunt, sitienter appetimus; quæ verò aduersa, auersamur. Si ergo tantopere quæ nobis profutura sunt exquirimus, & nocturna refugimus, vtraque autem in manu Dei sita esse inconcussa fide credimus: quid quæso aliud agere, quid moliri, quàm vt mentis nostræ aciem in cælum semper intentam habeamus, vt cum Propheta dicamus: Ad te leuavi oculos meos, qui habitas in cælis? Et: Oculi mei semper ad Dominum: quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos. Et illud Iosaphat Regis: Cum ignoretis quid agere debeamus, hoc solum habemus, vt oculos nostros dirigamus ad te. Rectissime quidam dixerunt, hominem esse arborem inuersam, quæ radices fixas habeat in cælo, ramos verò expansos protēdat in terram, qui radicum virtute aluntur, & fructus ferunt. Radices excolimus, cum mentem ad Deum attollimus, & omnes curas & cogitationes nostras in cælo fixas habemus. Hoc ille faciebat, qui dicebat: Leuavi oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi. Vides quàm firmum in Domino positi homines ad omnia præsidium habeant. Hoc igitur, Auditores, proprium auge præstantissimum vitæ Christianæ munus, à Deo pendere, ab ipso omnia expectare, in illo spem salutis omnem collocare, ab eo omnia, quibus indigeris, postulare. Hoc illis Israël addixit Dominus. Si, inquit, audieritis vocem meam, & custodieritis pactum meum, eritis mihi in peculiū de cunctis populis (mea est enim omnis terra) & vos eritis mihi in regnum sacerdotale, & gens sancta. Sacerdos talis regnum & officium est, vt omnem salutem & opes in Deo positas esse credant, illius opem continenter petere. Dominus more aquilarū se cum illis dicit egisse. Hæc enim aquila, præter aliarum avium morem, pullos suos super alas differt, quoties aliqd migrare, aut eos ad volandum excitare vult. Qua similitudine Dominus & flagrantissimam pietatis charitatem, & paternam curam ac proleptantiam apertè declarauit: vt ex ea omnia sibi fausta & salutaria promitteret, si hoc sacerdotali officio ritè fungeremur. Quod illis igitur, Auditores, dictum est, nobis dictum est, quia eundem Dominum colimus: quod illis promissum est, nos quoque fideliter expectemus: hoc est, vt

facerdorum munus, quod in orationis studio positum est, diligenter exsequamur.

*Pericula
mormant.*

Quod si hæc ratio minùs fortasse ad officium nos mouet, moueat illud saltem, quod in medio laqueorum positi sumus, quodq; innumeris vndique tentationibus & periculis cincti sumus, quæ nos de gradu virtutis per singula ferè momenta deiicere tentant: moueant innumera quoque Sanctorum exempla: qui infirmitatis suæ conscij, vitam omnem in orationis studio consumeabant. Inter quæ nò parum beatissimi Apostoli Bartholomæi exemplum eminet, quem fecerunt centies in die, & centies in nocte orare solitum. Dictum ei fuit cum ceteris: Gaudete & exsultate, quia nomina vestra scripta sunt in cælis. Si hoc igitur tantus hic Apostolus faciebat, quid de illis sperandum est, qui in medio laqueorum positi, & impura carne circumdati, & variarum cupiditatum stimulis agitati, in hoc mundo inter scorpiones atque serpentes habitantes, vix oculos in cælum attollunt, vix vngui ad tot pericula depellenda opem Domini implorant? O miserandam hominum cæcitatem! Quid enim ex hac tanta cæcitate consequi necesse est, nisi vt qui diuinam gratiam postulamus, eius auxilio destituti simus, atque ita in omnia diaboli laqueos, & peccatorum præcipitia incidamus? Hi

*Bartholomæus
scilicet orauit.
Matth. 6.
Lucæ 10.*

*Ethnici
qui deteriores.*

Ethnici sunt deteriores, qui nunquam opus aliquod incepterunt, quin prius fictitios deos placassent. Quamvis ergo pudor, Auditores, quantum Christiani nominis dedecus est, ab Ethnicis & cæcis hominibus in religionis officio superari? Miseri profectò & amentes, qui, quam habemus fidem frustra habere videmur. Ad Euangelium.

Discimus Saluatoris exemplo, sedulo orare. Nec solum orandi necessitatem nos exemplo suo docet, sed etiã orandi modum atque leges præscribit. Oraturus quippe secedit in solitudinem, & secretum locum petit. Locum orandi designauit, cum relictis turbis in secretum locum secessit: quo nos exemplo suo, cum orare volumus, idem facere moneret. Cum se perna enim illa & immensa maiestate locuturi, ab hominum frequentia (nisi cum in templis oramus) secedere debemus, vt nihil extra sit, quod animi nostri intentione aliò desistere valeat. Nec satis est corpore secedere, nisi animo etiam secedamus. Bene orare admonet D. Ambrosius: Qui, inquit, bene orat, à terrenis ad superiora progrediens, verticem patriæ sublimioris ascendit. At ille in montem non ascendit, qui de seculi diuitiis & honore sollicitus est: non ascendit

*Oraturus
quid agere
debeat.*

Ambros.

in montem, qui fundi ius optat alieni. Sicut Abraham filium in monte immolaturus, seruum & asinum ad radicem montis expectare præcepit: ita nos seruilia opera atque terrena omnia à tergo relinquere debemus, quoties hunc montem ascendere paramus. Itaque, ait Bernardus, cogitationibus nostris dicere debemus: Expectate hinc cū asino corpore; & postquam adorauerimus, reuertemur ad vos, & huc citò reuertemur. Deinde verò quoddam nocturnum tempus Saluator

Genes. 22.

Bernard.

*Nocturnum
tempus
aptum.*

elaraui, in quo à diurnis curis & negotiis feriat, tenebris & silentio, atque solitudine noctis iuuamur: quo tempore neque oculi rerum imaginibus, neque aures alienis vocibus mentem turbant, neque negotia eandem rerum cælestium intuitum & contemplatione auocant. Hæc temporis opportunitatem nos captare Propheta monet, cum ait: Consurge in nocte in principio vigiliarum, & effunde sicut aquam cor tuum in Dominum. Ad hoc ipsum pios omnes regius Propheta inquit, cum ait: In noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominum. Nec minore cura ipse præstabat, quod alios facere adhortabatur: Media, inquit, nocte surgebam ad consistendum tibi. Et: Memor fui nocte nominis tui Domine. Idem quoque Esaias Propheta de se ipso proficitur, cum ad Dominum ait: Anima mea desiderauit te in nocte, sed & spiritu meo in præcordiis meis de mane vigilabo ad te. Sancti omnes vsque adeò nocturnum hoc tempus diuinis laudibus & precibus destinant, vt diuus Franciscus (qui vigilans cum Deo noctes transigebat) appo-

Thren. 2.

Psal. 138.

Psal. 118.

Francisc.

*Monachus
Cicada sic
milit.*

quod Cicada sine vlla intermissione Sole vigente canat. Quin & Plinius Iunior Traiano Principi scripsit, nulla in Christianis eius ætatis crimina reperiri, nisi quoddam antelucanum hymnos in cuiusdam hominis laudem, qui in Palestiner crucifixus erat, decantarent. Quibus exemplis intelligere videtur, Auditores, quàm fuerit apud sanctos quosque viros precibus, nocturni temporis silentia diuinis laudibus & exemplo suo docet, cum pernoctat in oratione. O vtinam his exemplis permoti, Auditores, salutate hoc institutum amplecti vellemus, vt aliquam saltem noctis patrem huic vere Christiano studio impenderemus: non dubium quin licet vitam degeremus. Opus igitur aliquod inchoaturi, ab

oratione aspiciemur, & felicius succedet. Illud homini Christiano persuasum esse debet, Auditores, ea omnia, quae diuinis auspiciis atque ductu gerimus, faciles semper exitus habitura: contra vero, quae consiliis nostris freti, inconsulto Deo gerimus, infesta atque perniciose saepe futura. Quam rem quotidianis exemplis ferme comprobare licet. Sic dicitur Josue 9. Josue & ceteri Israelitici populi principes fuere lapsi in petitione Gabaonitarum, quod os Domini minime interrogasse perhibentur: ideoque illos Dominus lapsi atque errare perni iussit. Sic etiam apud Esaiam filios Israel Dominus acculat, quod se inconsulto atque relicto, suis consiliis atque humanis praedictis niterentur. Vae, inquit, filij desultores, ut faceretis consilium & non ex me: ordiremini telam, & non per spiritum meum, &c. Hac autem de causa cum idem populus iniussu Dei cum hostibus in deserto configere vellet, Moyses, diuinorum arcanorum interpret, eos ab hoc temerario usu renocare volens, aiebat: Nolite ascendere non enim est Dominus vobiscum, ne corruiatis coram inimicis vestris. Quid illi ad haec? sanctissimi viri voces aspicientes, ad pugnam se parant. Sed cum primum appropinquantes hostes conspiciati sunt, terga verterunt, eorumque gladius fœdè consilij perierunt. Quicumque igitur sapienter vitam instituunt, nihil audent nisi ex illius imperio, consilio, & praescriptione moliri. Vnde vox illa Moysis, qua veniam atque pacem exposcit, Deumque pro salute populi sibi committi veneratur. Si tu ipse non praecedas, inquit, non educas nos de loco isto. Intelligebat enim vir excelsus, tolerabilius multo fuisse, in vasta illa solitudine incommotis omnibus vexari, atque senio fœdisque morbis intabescere: quam viam aliquam, in qua Deus non esset ductor, inire. Illo enim duce non ad incertum euentum omnis vitae labor impenditur, sed ad certam vitae felicitatem omne studium destinatur. Apostolos electuros pernoctat in oratione: orabat Patrem caelestem, ut spiritus virtute hos Euangelij ministros corroboraret, ut nullis laboribus seu difficultatibus ab hoc ministerio detererentur. Haec oratio apud Patrem praerogatum valuit: qua instructi ac armati, ut vniuersum terrarum orbem peragrantes, Euangelium Christi longè lateque disseminarent. Nulla aduersitas, non omnes Reges terrae & Principes, filij frementes, conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius, deterere eos potuerunt. Duodecim ergo piscatores hoc caelesti spiritu instructi, omnem

omnem mundi atque inferorum potentiam debellarunt. Ipsi autem prius vitam amittere, & omnes cruciatus perferre, quam commissum sibi officium deserere maluerunt. Bartholomaeus detracta pelle excoxiatus est, ac alij clarissimum constantiae atque fidei suae exemplum posteris reliquerunt. Hunc autem duodecim Apostolorum numerum multis modis voluit Dominus & in veteri & in nouo Testamento figuris clarissimis adumbrari atque honorari. Hos enim duodecim Patriarchae filij Iacob designarunt: quia ut illi carnalis populi, ita isti spiritualis patres exstiterunt. Hos etiam duodecim boues adumbrantur, supra quos impositum illud aeneum mare erat, in quo Sacerdotes lauabantur. Sic enim isti baptismatis mare per totum mundum detulerunt, quo peccatorum omnium sordes abluuntur. Hos item duodecim illi fontes Elim figurantur: quia ex horum fontibus salutaris sapientiae aquam populi omnes hauserunt. Hi sunt etiam duodecim illae gemmae in summi Sacerdotis Christi ornameto collocaae: quas Paulus Ecclesiarum Apostolos, & Christi gloriam appellat. Hi sunt etiam duodecim illae stellae in corona sponsae miro doctrinae splendore fulgentes: hi duodecim nouae ciuitatis fundamenta, duodecimque portae quae ex singulis margaritis constant: quorum hi primum fidei fundamenta iecerunt in mundo, & per eos nobis aditus in caelestes illas sedes patefactus est.

Hos igitur duodecim ex Apostolorum numero Dominus vocauit, quos, ut ait Ambrosius, ad propagandum auxilium salutis humanae per terrarum orbem satores fidei destinaret. Simul aduerte caeleste consilium, non sapientes aliquos, non diuites, non nobiles, sed piscatores & publicanos, quos dirigeret, elegit: ne traduxisset prudentia, ne redemisset diuitiis, ne potentiae nobilitatisque auctoritate traxisset aliquos ad suam gratiam videretur: ut veritatis ratio, non disputationis gratia praevaleret. Christi flagrantissima charitas enim nos apparet, qui tam longa oratione Patrem exorauit, ut nasceretur nouae Ecclesiae idoneos ministros & duces sibi designaret, qui perditos homines in viam salutis & sempiternae felicitatis dirigerent. Si autem nostra salus tam fidei cordi Christi, quam eadem nobis chara esse debet: Quid enim te pro salute tua facere oportet, quando pro te Christus in oratione pernoctat? At qui sint nostra studia, vide, quo totas noctes & sterimus, laetissimus, aut ludis transigimus? Christus pro nostra salute est sollicitus: at nos phreneticorum more ride-

Apostolorum
duodecim
num con-
stantia

Apostoli
duodecim
adumbrati

Genes. 29.

Exod. 25.

Exod. 39.

2. Cor. 8.

Apoc. 12.

Apoc. 26.

Ambrosius.

Piscatores
mundum
conuertunt

So. ex fia
no. 12.

mus, infanimus. Iudas tunc temporis non erat indignus hac electione, qui postea degeneravit. Sic Saul defecit, sic Salomon, sic Nicolaus diaconus ex septem. Paulus male cepit, sed bene finiuit. Pauebat sanctus ille Rex, cum diceret: Confige timore tuo carnes meas Domine, à iudiciis enim tuis timui. Sic in cruce alter latronum eligitur, alter relinquitur ad supplicium. Iudam ad tam nefandum facinus impulit pestis illa auaritia, vt magistrum pecunià traderet hostibus. *Auaritia* Auaritia omnibus modis detestanda est. Beatus vir qui post aurum non abiit, nec sperauit in pecuniæ thesauris. Quis est hic, & laudabimus eum? Apostolus noster Bartholomæus, sua detracta à corpore pelle, regnum Dei comparauit. Quid nos dicemus? Si nos non mouet illa tantæ felicitas gloriæ, moueat saltem horrenda illa poenarum æternitas & acerbitas, quæ rebellibus, & diuinarum legum contemptoribus parata est. Ferrea enim præcordia gestat, quem tam atrox & immane supplicium sempiternis seculorum ætatibus duraturum, ad leue illud Christi onus, & piam diuinæ legis facinam ferendam non inducit. Conuertamur per veram penitentiam, & veniamus per iustitiam. Adsit Christus. Amen.

IN NATIVITATE B. VIRGINIS,
CONCIO: IN QVA DE MIRABILI
Euangelij virtute & gratia, simulque de sacræ
Virginis dignitate, disseritur.

THEMA. Liber generationis Iesu Christi, filij David, &c. Matth. 1.

*Thracum
moret qua-
les*

Solent huius seculi principes natalitium suum diem festiuis gaudiis celebrare, mortis verò diem luctu atque lachrymis prosequi: at longè alium Thraciæ populus morem fuisse, historię Gentium referunt. Hi namque filiorum natiuitatem lamentantes, mortis diem lætum atque faustum esse prædicabant. Prudenter enim videbant, quàm multis ærumnis & calamitatibus, quàm variis casibus hæc vita obnoxia sit, quæ corpus tam multis morbis, animum verò tam multis curis & angoribus vexat atque discerpit: quorum omnium finem, mortem esse dicebant. A quo quidem iudicio atque sententia non

non admodum insignis ille Philosophus Anaxagoras dissidebat, qui cædido atque odio vitæ mortē sibi confiscare per incediam volebat: ac multo minus ille qui dicebat: Nemo vitæ acciperet, si daretur scientib. tantum in ea malorū ac miserationum esse intelligebat. Hunc autē Thraciæ morē, quamuis alio spiritu & consilio, probare videtur Ecclesia, quæ natales Sanctorū dies silentio transiens, mortis diē solennibus officiis, & communi alacritate celebrat, eundemque non mortis, sed natiuitatis diem appellat. Quam rem D. Augustinus in sermone de beato Cypriano demiratur his verbis: Quid est hoc fratres? quod sanctus hic natus sit, ignoramus: & tamen quia hodie passus est natalem eius hodie celebramus? sed quando natus est, etiam si sciremus, nequaquā diem illum celebraremus. Illo namque die in peccato natus est, isto autē die peccatum omne finiuit: illo die ex fastidioso matris utero in hanc lucem processit, quæ oculos carnis illecebrat: isto autem die ex profundissimo carcere in illam lucē discessit, quæ visum mentis illustrat. Ab hoc autem communi Ecclesiæ more beatissima Virgo singulari ratione excepta est, cuius non modò pium defunctionis diem, sed natiuitatis etiam totius orbis gratulatione & gaudio celebrat: non solum natiuitas eius Saluatoris aduentum prænuñciabat, sed etiam quia omnis peccati expers ab utero matris in hac lucem processit. Cum enim domum Dei sanctitudo deceat: consequens profectò erat: vt quæ in Dei domum electa erat, antè etiā quàm nasceretur, & ab omni peccato libera & eximia sanctitate cumulata esset. Qui enim eā sibi in domū elegit, eandem cælestis gratiæ ope præuenire voluit: quæ nec lethali, nec veniali aliquo delicto maculata fuit. Nulla in hoc mūdo rosa sine spinis inuenitur: at hoc candidæ puritatis lilium ab omnibus spinarū aculeis immune fuit. Meritò igitur natalem Virginis diē lætis hodie canticis & laudibus Ecclesia celebrat: quia vbi nullū agnoscit peccatū, nullam lugendi, sed maximā contrā lætandi causam habet: præsertim cum post auroræ splendore, proximum esse iam veri iustitiæ Solis ortū intelligat. Vt igitur faustissimum hūc diem religiosa deuotione & alacritate celebremus, cælestē opem, eiusdem Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A VE MARIA.

Historiarum cognitio mirè ad vitæ nostræ institutionem valet. Hæc enita verè & sincerè admonet, quod adulatores greges

Seneca.

*Augustinus sermo.
de sancto
Cypriano.*

*Natiuitas
beata Maria
sancta
plani.*

*Historia
ad quid valet.*

greges (quibus stipari Reges incedunt) delicatis eorum auribus ingerere metuant. Atque utinam qui bonam dici vel noctis partem aut in charratum ludo, aut in mendacibus historiis legendis infumunt, sacras historias aut sanctorum vitas evolueret student! non dubium quin maximum ex ea re fructum ad vitæ institutionem caperent. Habemus hic Regum & Patriarcharum nomina, quæ nobis materiam de nobilitate & vanitate mundi præbent dicendi: deinde ad facta Virginis laudes venimus. Multi homines hallucinatur, dum se tam iactanter ostentant de nobilitate, qui ignorant quæ sit vera, & quæ falsa nobilitas. Sciendum duplicem esse nobilitatē: est enim Christiana nobilitas, & est civilis. Christiana verò nobilitas est, de qua Ioānes Euang. ait: Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Non enim mores carnalium parentum, à quibus carnem & sanguinem trahunt; sed celestis Patris, cuius Spiritum hauserunt, mores & vitam referunt. Hæc est igitur non modò Christiana, sed vera & firma nobilitas. Quid enim maius quàm à Deo genus ducere, Deumq; ipsum ample & elatè Patrem appellare? Hac enim generis dignitate, Sancti omnes nobilitati fuerunt: soli quippe nobiles sunt, qui à Deo noua natiuitate geniti, de Deo Patre gloriantur. Ut autem quæ sit civilis nobilitas expediam, obseruandum primò est, nobilitatem inter humana bona numerari, eamq; in boni alicuius adeptione consistere. Tria autem bonorū genera Philosophi statuunt: honestum, utile, atque iucundum. Sunt autem ut mores hominum, ita ingenia quoque diuersa; ita ut quæ sit vera civilis nobilitas, non facile cognoscere liceat. Sunt enim nonnulli qui infeliciter sunt nati, ut nullam honesti, nullam veri honoris & laudis rationem habeant, sed omnis eorum cupiditas atque cura in sola corporis utilitate & voluptate sit posita. Apud hos sola penè cura ventris & veneris est, quem sibi, vt Apostolus ait, Deum fecerunt. Est autem hoc vitium ignobilis & servilis ingenij maximè proprium, à quo præclara indolis ingenia abhorrescere solent. Quicumque hoc animo atque ingenio sunt, verò ignobiles & rustici æstimandi sunt. Sunt autem alij felicitatis nati, qui vsque adeò in veræ laudis & honoris amorem propensi sunt, ut omnia agant ad laudem & celebritatem nominis consequendam. Hos, quibus hanc civililem nobilitatem tribuimus, veri honoris amantes esse dicimus. Hi illud ingeniosi Poëtæ bene expendunt:

*Veneris**Venter, pluma, Venus, laudem fugienda sequenti.*

Hac nobilitate, hoc animo fuisse multos Romanorum Imperatorum & Græcorum constat. Vnde præclara illa Ciceronis sententia manavit: Neminem unquam magnū sine afflatu diuini numinis fuisse. Nos omnia præclara opera Spiritui sancto attribuimus: illi Gentiles præstantiam carnali deorum generationi. Sic Herculem, sic Romulum, sic Alexandrum Iouis filios esse dixerunt. Liqueat ex his quæ breuiter attigimus, quibus in rebus nobilitas & ignobilitas posita sit. Hoc tamen semper statuendum ante omnia, iustissimum rerum æstimatorem non externam sanguinis nobilitatem, sed internam animi virtutem in pretio habere. Idcirco eos qui de Abraham patre gloriabantur (quorū tamen opera ab illo degenerauerant) non Abraham, sed diaboli filios esse dixit, cuius opera & desideria perficere nitebantur. Vidit enim summa illa sapiētia, non alienis virtutibus, sed nostris, veram nobilitatem definiri: nec quemquā alienis meritis, sed suis laudem promereri. Iam si rotam hanc seriem Regum & Principum, qui in hoc Euangelio referuntur, exitus consideremus, quàm brevis & fragilis sit huius seculi dignitas & gloria (quàm mortales omnes adeò sitient appetunt) intelligemus. Numerantur hic potentissimi Reges, qui aliis fuerunt formidini: quis illorum, nisi mors, exitus? Transferunt omnia velut umbra volans, & tamquam nuncijs præcurrens, &c. Quocirca merito diuus Prosper insolentiam eorum hominum, qui vel diuturnā sibi vitam pollicentur, vel in terrena opulencia gloriantur, castigat his verbis: Respice te queso homo, quia mortalis es, & quia terræ es, & in terram ibis. Respice sepulchra, & vide quis servus, quis dominus, quis diues. Discerne si potes, quis vinctus à Rege, quis fortis à debili, pulcher à deformi. Hæc cū ita sint, rectè Hoinerns vitam humanam folijs arborum comparauit. Hoc ipsum Salomonem significasse videtur, cū ait: Generatio præterit, & generatio aduenit: terra autem in æternum stat. Cū ait, aliam generationem præterire, & ea extincta aliam venire, folijs utique arborū vitam nostram comparauit. Agimus igitur non vt ciues in hoc seculo, sed tamquam hospites & aduenæ. In hac Regum serie non solum humanæ gloriæ breuitatem, sed fortunæ quoque inconstantiam animaduerrere licet; quæ modò Reges exseruis, modò Reges ipsos ad seruilē conditionem deiecit. Sic videmus B. Ioseph, qui à regia Davidis stirpe genus trahēbat,

*Nobilitas duplex.**Ioan. 1.**Nobilitas vera quæ.**Philip. 3.**Ignobiles qui.**Cicero.**Ioan. 8.**Mortalis vanitas.**Sapient. 5. Pr. 1. per.**Homerus. Eccl. 9.**1. Petri 2.**Fortuna inconstans ita.*

hebat, eo paupertatis & inopie deuenisse, ut serra atque securi victu sibi tenuem compararet. Nec minus mirandum, Virginem sanctissimam, quæ eadem nobilitatis gloria eminebat, humili fabro desponsatam, inopem in hoc mundo vitam perduxisse. Hæc pauperem in seculo vitam duxit, quæ modò non in cælo solum, sed in toto terrarum orbe, summa cunctorum mortalium reuerentia celebratur. Sic & ille, qui, cum diues esset, pro nobis egenus factus est. Hic Evangelicæ paupertatis virtutem honorari voluit. Hoc autem exemplo, nostrarum virginum vanitas & superbia damnatur, quæ opificum coniugia dedignantur, maluntque otiosos & cultos adolescentulos, licet egentes ac tennes, quam diuites opifices in coniuges accipere, cum quibus postea, inopia constrictæ, miserrimam vitam agunt, aut malas artes, ut larcinia, meretriciam, exercent. Ex hac item Regum & Patrum serie aptè colligere licet, nobilitatem generis, quam vulgus hominum miratur, si virtutibus destituta sit, solisq; maiorum imaginibus nitatur, inanem prorsus atque commentitiam esse. Vera quippe nobilitas non magis sine virtute, quam homo sine ratione intelligi potest. Si liberi numquam à parentum moribus degenerarent, esset meritò vulgaris hæc nobilitas in pretio habenda: at vel ex hac auctorum & atavorum Christi serie, longè aliud animadvertere licet. Ex patre enim sanctissimo Isaac nascitur profanus Esau: ex Iacob autem, Isaac filio, parricidæ filij nati sunt: quos idem Ioseph apud patrè pessimi criminis accusavit. Ex David nascitur scelestissimus Absalom, qui sanctissimum patrem vita & regno priuare conatus est, eiusque uxores nefarie violauit. Salomon genuit stultum Roboam, S. Ezechias impium Manasse, Samuel filios malitiosos. Vade nunc igitur, & generis nobilitatem iacta, à qua tam multos degenerasse videmus. Persepe sit, ut multi nobilitatis occasione indolescant, & infimos quosque superbe despiciant, & nobilitatis obtentu omnia sibi licere putent, cum in maxima potentia, minima esse licentia debeat. Est & aliud quod in hac Regum serie non solum considerare, sed etiam lamentari debeamus. Ex tot enim Regum numero, tres solum Ecclesiasticus religionis & iustitiæ cultores fuisse memorat, his verbis: Præter David, & Ezechiam, & Iosiam, omnes peccatum commiserunt: nam reliquerunt legem Altissimi, & contempserunt timorem Dei. Quæ ex re non solum humanæ naturæ morbus, & ad malum procliuitas, sed multo magis

Cor. 8.

Virg. num.
superbia.Nobles habendi qui.
Genes. 37.

a. Reg. 15.

Nobles superbi sunt plerique.

Eccl. 49.

potentiæ, atque principatus periculum agnoscimus. Quocirca diuus Bernardus difficile putat, esse in honore sine timore, in prælatione sine elatione, in dignitate sine vanitate, raramque esse humilitatè honoratam. Verè enim ac propriè diuinum est, cum omnia possis, te in arcto constringere, nihilque posse, nisi quod iustum est, & cum Apostolo dicere: Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Iam verò tot adulatorem gregibus, quibus Reges stipantur, oculos aures habere, ne quid homines de te prædicent, sed quid tu intra te videas, iudicare, singularis & rarissimæ prudentiæ est. David in regno confirmatus, elationis exemplum dedit, dum populum numerare iussit. Vide quo Saul euaserit. Nonne magna est mortalium cæcitas, qui tanta auaritate adspirant seculi dignitates, quæ non tam loca quam præcipia sunt? Hinc clamat Bernardus: Quem sequimini filij Adam, quem sequimini? Nonne videtis Satanam sicut fulgur de cælo cadentem? Illud etiam in hac serie Regum diligenter considerandum est, quanta pace & otio Israëlitis populus fruebatur, cum ij clauum regni & sceptrum tenerent, qui religionis & iustitiæ cultores erant. Tales fuerunt David, Ezechias, Iosias, Iosaphat, optimi Reges, Deum timentes. Contrà verò, cum Reges diuinæ legis obliti, omnia illis in diuersum cadebant. Scito (inquit Dominus per Prophetam) & vide, quia malum & amarum est, dereliquisse te Dominum. Consurrexit Satan, omnis mali auctor, aduersus Israël. Et quid tandem fecit? Incitauit, inquit David, ut numeraret Israël, hoc est, caput impetiuit, ut toti corpori noceret. Quæ cum ita sint, magna & quotidiana cura illud Apostoli consilium implere debemus, quo admonet, orationes & obsecrationes fieri pro Regibus, &c. Sciebat Ecclesi. 10. enim vir diuinus, verum esse quod Ecclesi. dixit: Qualis Rector ciuitatis, tales & inhabitantes in ea. Salomon quàm diu Deum coluit, omnia prosperè succedebant: quando verò Deum dereliquit, vxorum suarum delinitus blanditiis, vndique Dominus aduersarios ei excitauit. Hic multiplicari possunt Primùm hinc liquet, summam sapientiam (qualis in Salomone fuit) si Dei timore & præsidio destituta sit, minimè ad salutem sufficere. Vnde in Ecclesi. legimus: Quàm magnus est qui inuenit sapientiam & Domini super omnia se superposuit. Mirandum sane, quòd Salomon sapientissimus defecerit ad nefandum idolorum cultum.

Bernardus.

Cor. 8.

Jerem. 2.

1. Par. 21.

1. Tim. 2.

Eccl. 17.

Roma. 11. cultum. Clamat ille: O altitudo diuitiarū sapientię & scientię Dei, &c. Recte monet diuus Petrus, vt cum timore incolatus nostri tempore vitam agamus. Beatus enim homo qui
1. Petri 1. semper est pauidus. Est & aliud quod in hac Saluatoris genealogia obseruare licet, fidem videlicet diuinā promissionum, singularemque Dei erga fideles seruos charitatem. Quę res vehementer nos ad tanti benefactoris obsequium & amorem impellere debet. Hoc apertē in Dauidis filiis demonstrauit: nūquam enim in eius stirpe Iudę Reges, propter eiusdem patris merita & pietatem, deesse voluit. Propter miserat Deus tum Abraham, tum Dauidi, ex eorum sobole mundi Saluatorem esse nasciturum: ideoque necesse erat, vt
Psalm. 30. vtriusque generis ratio diligēs haberetur, vt Deum in promissis fidelem atque veracem agnosceremus. Dicitur Deus, Deus veritatis. Veritas enim, quā Deus piis hominibus retelam & patrocinium suum, atque paternam curam in literis sacris passim promittit, velut impenetrabile scutum est, quod nullā dæmonum sagittā perrumpere queant. Meminisse debemus promissionis Christi: Amen, amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Hac itē generis sui descriptione, immensa diuinę bonitatis & charitatis amplitudo & dignatio commendatur, quā eo vsque nostri gratia maiestatis suę celsitudinem deiecit, vt carnem ex his hominibus sumere vellet, quorum multi impuri, perfidi atque sacrilegi existerunt. Vt enim medicorum est, agrotorū excrementa non horrere, quo agrotorū salutē prospiciant: ita cælestis ille medicus, qui peccata mundi curaturus aduenerat, neque peccatorū genus, neque peccatorū contubernia & mensam dedignari debuit. Non est, inquit, opus valētib; medicus, sed malē habentib;. Hęc igitur tanta Dei nostri humilitas promissā dignitatis, quę per Euangelium nobis exhibetur, fidem facit. Nec modō fidem facit, sed etiā beneficij magnitudinem amplificat. Iam tēpus est, vt ad sacratissimam Virginem, cuius hodie natiuitatē celebramus, conuertamur. Hodie, eum eius natiuitatem celebramus, redemptionis nostrę exordium recolimus: quando hodie mulier illa in mundū venit, cuius semen serpentis ante hunc regnum & potentiam erat euerfurū. De quā quicquid in eius laudem dicere possumus, minus est, quā quod in sine huius Euangelij Matth. subiecit, cum ait: *De quā natus est Iesus, qui vocatur Christus.* Huius enim dignitatis magnitudo facit, vt nulla mortalis lingua eius laudibus par esse

queat, vt inquit D. Augustin. Quod quidem paucis Euange. *Augustin.* præstitit, cum de illa natum mūdi Saluatorem esse dixit. Femina cælorum & Angelorum Dominum concepit, & illum plena voce filium appellare audeat: Fili, inquit, quid fecisti nobis sic? Et quomodo ipsa filium audacter & gloriāter appellat: ita is eam matrem charissimam sine vilo rubore prædicat atque confitetur. Quid igitur hac dignitate sublimius? *Simile.* Si ex fructu cognoscitur arbor: qualis illa arbor exstitit, quę talem mundo fructum protulit? Hęc est enim arbor illa, de quā Esaias multo antē vaticinatus fuerat: Egredietur virga *Esaias 11.* de radice Iesse, & flos de radice eius adscendet. Radix, familia Dauidis est, virga Maria, flos Marię, Christus. Qualis ergo nobilis hęc virga sit, ex flore, quem protulit, diiudicandum est. De eadem quoque femina Ieremias ait: Noui fecit Dominus super terram? femina circumdabit virum. Verē nouum, & nusquam antea in mundo visum, quoddā sola femina, sine vilo viri consortio, intra viscera sua circumdedit virum. Magna sanē feminę gloria, illum intra se continere, quem cælum & cæli cælorum capere non possunt. In Apocalypsi vidit Ioannes mulierem sole amictam, cuius pedibus luna substrata erat. Sol autem iustitię Christus Dominus est. Quo quidem sole sanctissima hęc mulier amicta fuit, quę vndique diuinę lucis præfidiis vallata erat: ne in eius mentem aut vllum culpę contagium, aut vlla terrenę cogitationis labe vilo modo posset irrepere, sed quicquid in ea esset totum esset diuinum atque cælestē. O verē beata mater, quę tota intus & foris in corpore & anima, Deo plena fuisti! Hęc erat sole plena, sole amicta: lunam igitur sub se habuit, hoc est, totum hunc inferiorem mundum, variis vitia, gloriam, cupiditates, prospera & quę ac tristia. Talem dicitur esse feminam, quę ipsum mundi conditorem ac Dominum, filium poterat appellare. In ipsius liquidē moribus nihil nisi diuinum atque cælestē apparebat. Moyses, quoddā quadragesima dierum spatio cum Deo in monte versatus est, tanta fuit claritate illuminatus, vt filij Israël nisi velamine super faciem posito in eam intendere nō valerent: quid igitur de hac Virgine sentiendum est, quę notiem mensibus clarissimum iustitię solem intra purissima & immaculata viscera sua continuit? De eodem item Saluatore Euangelistę referunt, quoddā omnis turba quærebat eum tangere, quia natus de illo exibat, & sanabat omnes. Si igitur quicquid

Saluatorem nostrum, aut etiam eius vestem contingebant, optatum salutis beneficium percipiebant: quas in illam gratiarum opes contulisse putandus est, quæ infantem illum in sinu gestabat, virginis vberibus lactabat, brachiis strangebatur, & omne illi obsequium deuotissimè exhibebatur. Quid verò Apostoli Petri vmbra commemorem? Si tantam illi Dominus virtutem contulit, vt ægrotorum corpora, quæ attigisset, sanaret: quam sibi virtutem reseruauit, qui tantum seruo suo donare potuit? Quæ igitur non Christi vmbra,

Maria dignitas.

Genes. 30.

Simile.

Maria si-
derium.

sed sacrum eius corpus in manibus semper habebat, quas quæso virtutum & gratiarum diuitias ab eo semper hauriebat? Laban ille idololatra, quia Iacob virum Deum colentem in suo habuit seruitio, sensit benedictionem in omnibus suis bonis: quam obsecro hæc senserit benedictionem, quæ illum intra domesticos parietes retinuit, & omnia ei humanitatis officia materna pietate exhibuit? Odoriferum & pretiosum aliquod vnguentum facit, vt pyxis, cui impolitum fuit, retineat odorem: quare igitur Christus sua diuina puritate Virginis sacratissimæ viscera non repleuerit? Dionysius ille magnus, cum videret matrem Domini profectus est, se in ea Dominum ipsum vidisse. Quæ igitur tot cælestibus donis cumulata fuit, quæ tantum apud filium valet: quibus donis atq; muneribus eos afficiet, qui se totos illius obsequio tradiderint, qui spem suam post Christum in eius misericordia collocauerint? Aiunt qui de natura scripserunt, neque laurum, neque aquilam fulminibus tangi: sub hac igitur aquila regia, & sub hac semper virentis lauri vmbra quiescamus, Auditores: vt eius virtute à peccati fulmine liberati & incolumes permanentes, ad eiusdem tandem Virginis (quæ ab omni peccati labe immunis fuit) consortium peruenire mereamur, præstante Domino Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto regnat in secula seculorum.

Hanc vt iudicis matrem, & peccatorum aduocatam, in omni calamitate inuocemus: eius singulares virtutes, humilitatem, obedientiam, misericordiam, imitari studemus. Qui illi similes in vitæ puritate fuerint, erunt in beatitudine æterna similiore. Amen.

IN

IN FESTO BEATI MATTHÆI
APOSTOLI ET EVANGELISTÆ, CONCIO:
in qua lectio Euangelica explanatur.

THEMA. Prateriens Iesus, vidit hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine. Et ait illi: Sequere me. Et surgens, secutus est eum. Matth. 9.

Reserunt historiarum Gentilium, Apellem illum inter pictores veteres celeberrimum, vbi perfectissimum Helenæ reginæ simulacrum absoluisse, sui quoque ipsius imaginem in eadem tabula ad viuum expressisse, quo & opus illud insigne, & operis artifex posteritatis & memoriæ commendaretur. Hoc mihi sanctus Matthæus Euangelista fecisse videtur, qui vbi totius vitæ Domini Saluatoris imaginem diuinis coloribus adumbratam, ad omnium fidelium salutem & instructionem, velut in tabula quadam proposuisset, se quoque ipsum, hoc est, admirabilem vocationem suam apertissima oratione descripsit. Quæ in re tantum abest, vt hac historia gloriā suam, vt Apelles, quæsierit, vt ceteri officij sui, quod exercebat, ignominia, nomen quoque suum (quod ceteri Euangelistæ honoris eius gratia tacuerunt) expresserit. Cum enim sanctis omnibus hoc semper propositum fuerit, vt Domini sui gloriam cum sua etiam ignominia quærerent, quicquid ad eius gloriam amplificandam pertinebat, magnis vocibus prædicare curabant. Cum autem ingens diuinæ bonitatis & potentie gloria sit, ex vili rudique materia opus efficere præstantissimum: ideo non solum quales ipsi facti à Deo sint, sed quales antea fuerint, diligenter conscripserunt. Sic Paulus se Ecclesiæ persecutorem, blasphemum, & peccatorum omnium primam apertam voce pronunciat: vt hac ratione appareat, quantæ bonitatis & potentie fuerit, hoc vas iræ & contumeliæ in vas electionis & gratiæ transformasse. Sic Matthæus se publicanum fuisse, ac per id temporis ad telonium sedisse, & debitorum rationes computasse scribit, cum ad Euangelici & Apostolici muneris functionem est à Domino ineffabili & gratuita pietate vocatus. De hac igitur mirabili vocatione hodie dicturi, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

Matthæus
vitā Christi
& suam
descripsit.

Sancti suam
gloriam
celant.

1. Cor. 15.
1. Tim. 1.

AVE MARIA.

Inter ea quæ Dominus partim admirandis operibus, partim sacrarum literarum testimoniis nos docere voluit, hoc vel maximum est, ut omnes aperte intelligamus, quæ eoque habemus, siue naturæ, siue gratiæ, siue quæ vulgus appellat fortunæ bona, eiusdem esse gratuita beneficia. Vult igitur ut aperte intelligamus eius beneficium esse, quod vivimus, quod monemur, & sumus: eius esse corpus & animam, quam is in corpus nostrum efflavit: eius esse, si quid rectè & cum pietate gerimus. Hoc item longa oratione, sanctus tuæ Domini cum Domino agens, confitetur his verbis: Manus tuæ Domine fecerunt me, & plasmaverunt me totum in circuitu, & sic repente præcipitas me: &c. Hac oratione, quicquid in se habebat, vni Deo acceptum referebat. Hinc & Apostolus ait: Non enim sufficientes sumus cogitare aliquid à nobis, tanquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Item, Cum metu & tremore vestram salutem operamini. Deus enim qui operatur in vobis & velle & perficere pro bona voluntate. Quibus verbis non solum bona opera, sed sancta eius desideria, diuinæ gratiæ beneficia esse constiterunt. Cælestis verò magister similitudine cōuenienti hæc omnia complexus est, cum ait: Sicut palme non potest ex se ferre fructum, nisi manserit in vite: sic nec vos, nisi in me manseritis. Sancti omnes hoc ipsum intelligentes, confitentur: Omnia opera nostra operatus es in nobis Domine. Is est operum præcipuus auctor, nos veluti instrumenta. Videmus, omnia opera nostra, ac præcipue iustificationis gratiæ, & æternæ salutem, eius esse singularia dona. Nec his tamen testimoniis & oraculis contentus, ipse etiam operibus hoc aperte demonstrat, cum non modò ad gratiam suam, sed ad sublimem quoque Ecclesiæ suæ dignitates, multos hominum, nullis meritis præcedentibus, sola electionis suæ gratia vocauerit. Cuius rei multa & præclara exstant exempla. Cum Moyse in terra Madiam propter admissum homicidij crimen profugus habitaret, locerique sui oves in deserto pasceret, ad altissimum dignitatis gradum exerceret, non modò ad regni solium euocatur, sed etiam Spiritu sancto repletur. Amos, rusticus & armentarius, prophetico Spiritu donatur. Hæc in veteri testamento. In nouo exempla

Matth. 17.

Job 10.

2. Cor. 3.

Philip. 2.

Rom. 15.

Esaie 26.

Exod. 13.

4.

1. Reg. 16.

Amos 7.

meretricis & latronis nobis proponuntur. Sic Petrus & Andreas piscatores, Iacobus & Ioannes, Ecclesiæ principes, luminaria mundi constituuntur. Paulus spirans minas in di-
scipulos Domini, homo sceleratus, fit Apostolus & magister Gentium. Quis in hoc opere admirando immensas diuinæ gratiæ opes non agnoscat? Veniamus ad beatum Matthæum, cuius hodie festum celebramus. Sedebat ad telonium, & publicanorum officia exercebat, qui vectigalia ab hominibus extorquebant magis quàm exigebant. Hoc munus infame erat, sic Saluator hominem profligatum ethnico & publicano comparauit. Hic non stabat, sed sedebat: fortasse indicat, quàm secura mente turpi lucro & officio operam dabat. Tres enim peccatorum gradus initio statim primi Psalmi interpretes obseruant. Alij enim abeunt in viam peccatorum, alij stant, alij sedent. Hæc autem sessio magnam in prauis operibus animi securitatem designat. Matthæus nihil minus tunc temporis animo tractabat, quàm quod illi ex immanitate Dei bonitate concessum est. Ex publicano, Domino vocante, factus est Apostolus: ex terrenorum bonorum dissipatore, arcanorum celestium doctor. Videmus his exemplis, salutem nostram, magnificentissimum diuinæ benignitatis opus esse: imò constat, non modò iustificationem nostram, quæ prima gratia donatur: sed quicquid etiam post primam gratiam cum pietate agitur, diuinæ clementiæ munus esse. Quid igitur hinc sequitur? Primum, ut quicumque peccati excusserunt, qui salutem suam rebus omnibus antefecerunt, nihil prius esse apud ipsos, quàm ut Deo venore an odio sit dignus: sunt tamè non vulgaria argumenta, & magnam præbent piis consolatione, & in certissimam erigunt salutis spem. Hinc sequitur vera cordis humilitas, quæ magnus hostis ab animo, hoc est, superbia eliminatur: sed vel à fortuna, vel à seipso receperit. Deinde ab hoc fonte emanat gratus in Deum animus, à quo videlicet, tanquam ab omnium bonorum fonte, vitam, salutem, vires, opes, & prodeunt illæ voces: Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt, nomini sancto eius. Præterea hæc eadem philosophia stimulos dilectionis erga Deum addit. Si enim Ecclesiæ ait: secundum ligna siluæ ignis excitatur: quantum diuinæ dilectionis ignis in ea mente exardescit, quæ se

Lucæ 7.

Lucæ 23.

Matth. 9.

Matthæus

ex telonia

vno factus

Apostolus.

Matth. 18.

Peccatorum

gradus tres.

Eccl. 9.

Opera boni

necesse

est.

1. Cor. 12.

Eccl. 28.

viam suam gaudens. Eandem quoque hodie latitiam Matthaeus noster facile ostendit, cum hoc tam magnifico epulum ceterisque amicis & Publicanis praeipit. Hoc enim perinde est, ac si cum bono illo & sollicito pastore diceret: Congratulamini mihi, quia inveni non quem quam perdideram, sed meipsum qui perieram. Eadem alacritas effecit, ut Matthaeus omnes alios ad Christum adducere, & felicitatis suae participes efficere voluerit. Hoc enim inter caelestium & terrenorum bonorum amorē distat, quod terrenorum amor, quanto est maior, tanto magis recondere & servare sibi studet ea quae amat: caelestium vero amor, quo maior est, eo magis communicare omnibus studet quod ipse diligit. Hinc diuus Augustinus: Vbi, inquit, gustaveram Dominum lumen tuum, fredebam quod aliis indicare non possem: hoc est, quo magis gratiae tuae opibus fruebar, eo ardenter ceteros ad eas invitare studebam: eorum videlicet sortem miseratus, qui tantorum bonorum extortes essent. Nec diuus Augustinus modò, sed quicumque his deliciis atque opibus fruuntur, quicumque torréte divina voluptatis contantur, adeò sitienter hanc eadē caelestia dona ceteris communicare appetunt, ut, si fieri posset, per publicas vias & plateas ingredi, & ad cunctos mortales vociferari vellent: O filij Adam, quid facitis? quid queritis? cur vos ipsos vano labore conficitis? cur verā felicitatis fonte relicto, per lacunas putidas & pestilentes, quae sitim vestram non extinguere, sed acere possunt, decerratis? O quas delicias, o quas divinae gratiae opes, quae vobis ad manum & in promptu sunt positae, ad quas à Deo facti & informati estis, amittitis! Convertimini, inquit divina sapientia, ad correptionē meam. Hoc spiritu, hoc eodem affectu sanctus Matthaeus Publicanos & amicos adduxit ad Dominum, ut eius divino eloquio & convivio inescati, relictis terrenis cupiditatibus & ludis eundem Dominum exemplo suo sequerentur, eiusdemque felicitatis & gratiae participes fierent. Hoc est autem quod in Apocalyp. Dominus praecipit, cum ait: Qui audit, dicat, Veni. Hoc item quod ipse in tabernaculi fabrica designavit, cuius cortinas sic inter sese colligari precepit, ut cortina coram traheret. Hoc autem in Ecclesia fit, cum is qui divina amore incensus est, alios incendere & ad Christum trahere contendit. Sed cum Matthaei laudes persequimur, Domini laudum obliuisci non debemus. Quis enim hanc tantā Domini humilitatem cum summa charitate coniunctam facis

Amor terrenorum & caelestium.

Augustin.

Pio. ii. v. 20. vult qualem.

Prophet. i.

Amor divinus quid faciat.

mirari queat? Dominus Angelorum Rex, conditor noster, ita sese demisit nostrae salutis gratia, ut non solum terras invadere & cum hominibus versari, sed etiā inter Publicanos & sordidos atque infames, ad mensam accumbere, aut cibum vna capere, miscere colloquia non erubuerit, ut ipsos lucrificaret. O quam verē te medicum hoc in loco appellasti Domine! Medici est, non inter sanos, qui medico non egent: sed inter aegrotos versari, vulnerum saniem non abhorre. Indignum vobis, o Pharisei, videtur, quod se Dominus ad Publicanorum convivia deiecerit. Magis Dominus de bonitatis suae magnitudine, quam de potentiae viribus gloriatur. Bonitatis verò proprium est, omnes alios bonos, id est, sui similes efficere. Nemo tamen ex hoc loco animum arripiat cum pravis hominibus versandi. Aliud enim perfectis, aliud imperfectis: aliud in virtute confirmatis, aliud infirmis convenit. Ad hos autem Apostolus, Scripsi, ait, vobis in epistola, non commisceri fornicariis, non dico fornicariis huius mundi, &c. Corruptunt enim bonos mores colloquia prava, &c. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Qui tangit picem, ait Sapiens, inquinabitur ab ea. Vnde liquat, facilius esse, bonos malorum consortio corrumpi, quam malos bonorum societate meliores fieri. Viri enim huiusmodi est, ut eam homines non nisi summo labore adipisci queant: quemadmodum nec humida materiam ignem facile concipere solet: contra verò, ad vitiorumordes omnes ferē mortales promptos propensosque esse, non secus, ut opinor, ac stipula ad ignem ob naturae siccitatem facile accenditur atque consumitur. Citius enim exiguum vitium vberimè largissimeque cuiquam impartiri solet, quam vel copiosissima virtus parē communicari. Mel imparterit: mel contra nec duplo quidem maius dulcedinem suam absinthio infuderit. Hanc ad imperfectorum doctrinam prudenter admonita sunt: cum viris perfectis, qui cautē se gerunt, magis aliquid ex maiorum contubernio accedat, quam solis radiis ex immundissimarum rerum contactu, quas quotidie attingunt. Pharisei autem, personarum discrimina ignorantes, incognita causa sententiam adversus Dominum pronunciant, vnde ad eius discipulos ait: Quare cum Publicanis & peccatoribus manducat magister vester? Mos est eorum qui vel ambitionis vel invidiae morbo laborant, virtutibus, quas in

Christus medicus.

1. Cor. 15. 1. Cor. 15.

Ecclesi. 13. Virtus studio & labore acquiritur.

Simile.

1. videtur mori.

aliis vident, & quibus ipsi carent, indigna vitiorum nomina imponere, vt ipsi quidem non virtutibus illis carere, sed ab illis vitiis se immunes esse ostendant: sic igitur Pharisei, cum non essent ea humilitate & charitate præditi, vt se ad humiliter modi contubernia, propter infirmorum salutem, demitterent (quod ea res eorum existimationi officere videretur) ne harum virtutum laudibus inferiores Domino apparerent, virtutibus eius turpia nomina imposuerunt: quo ipsi non his virtutibus carere, sed magis ab hoc crimine alieni esse censerentur. Sic videmus illos qui vix vnquam ad diuina sacramenta, nisi fortè coacti, accedunt, eos insectari atque mordere, qui illa deuotius frequentant. Cum enim religionis & officij huius commendatio in eorum dedecus cedat, qui ea carent; illi contrà non quidem virtutis, sed temeritatis & audaciæ religioni nomen imponunt, vt ita demum ipsi non parum religiosi, sed minimè audaces & temerarij esse iudicentur. Cæterum Dominus nihil hac improborum obtreffatione commotus, appositissima similitudine calumniam elusit. *Non est, inquit, opus valentibus medicus: sed male habentibus. Euntes autem discite, &c.* Sententia sanè Deo digna, quæ maximam eius in genus humanum bonitatem & charitatem declarat. Sacrificiorum religio pertinet ad Dei gloriam; misericordia verò ad leuandas hominum miseria. Vide quanta Dei charitas, quæ sui quodammodo oblita, ad hominum miseria subleuandas intentos nos esse vult; imò verò opus hoc sacrificij nomine donat. Sic Apostolus ait: Beneficentiæ & communionis nolite obliuisci; talibus enim hostiis promeretur Deus. Sacrificium autem recordiæ ex natura sua Deo gratum est: vitulorum autem mactatio, nisi religionis virtute conditur, nihil habet cur

*Sacrificia
& misericordi-
am quid
efficiant.*

Hebr. 13.

Cisterius.

Simile.

Deo, solius virtutis amatori, grata sit. Sicut aquilam ferunt pullorum suorum generositate ad solis radios explorata, quos oculis inconniuentibus solis splendorem sustinere atque derit, tanquam legitimos filios, sibi que similes, diligere atque nutrire; cæteros autem tanquam nothos, suisque dissimiles, à nido abigere: ita summus ille misericordiarum Pater in extremo iudicio misericordes homines, hoc est, paterne misericordiæ sectatores, intra sinum gloriæ suæ amant exoptet; crudeles autem & immisericordes procul à conspectu & complexu suo præcipites in tartara dabit.

*Misericordiæ opera
duplicita.*

Cum autem duplicia esse cõstet misericordiæ opera, quorum quædam ad corporum, quædam ad animarum salutem

spectant (& hæc quidem tanto sunt illis nobiliora, quanto anima corpori, & spiritualia bona corporeis, præstant) sanctus Matthæus harum præcipue studio omnem vitam suam dicauit. Quod enim aliud munus Apostolo & Euangelistæ propositum est, quàm omnia vitæ studia salutis animarum impendere, & pro illis, cum opus ita fuerit, vitam ipsam & sanguinem fundere? Vtrumque autè beatus Matthæus præstitit. Huic inter sancta illa animalia, de quibus agit Ezechiel, hominis facies tribuitur, propterea quod sacratissimæ humanitatis Christi opera atque mysteria luculentissime perfectus est. Ipse post resurrectionem Christi in Ethiopiâ promissus est (quæ illi prouincia in diuisione orbis terrarum obtinuit); immanes & barbaras nationes ad fidei & pietatis cultum doctrina & miraculis adduxit: & regio puero à morte ad vitam reuocato, Regem patrem cum vxore, & totâ prouinciâ ad fidem Christi conuertit. Sed Rege hoc defuncto, Hirtacus quidam regnū obtinuit: qui Iphigeniam prioris Regis filiam sibi vxorē optabat: Matthæus verò (quo auctore virginatē illa vouerat) vt in sancto virginitatis proposito perseveret, eandē hortabatur. Hirtacus igitur, molestissime fecit Iphigeniæ virginitatē constanter suis votis obfistentē, Matthæum (quem eius consilij auctore esse nouerat) ad alios sacra facientem, gladio confodi iussit. Atque ita beatus Matthæus & Apostoli & Euangelistæ martyrisque coronam adeptus est. Cuius sempiternæ felicitatis, Christus Dominus participes nos efficere dignetur, qui cum Patre & Spiritu sancto viuat & regnat in secula seculorum. Amen.

Ezech. 1.

*Matthæi
vita.*

*Virginitatis
propositum.*

*Marc. 4.
Luce 5.*

Matth. 4.

Matthæus Publicanus, cui & Leni nomen fuit, Alphai filius. Is primū ex communi discipulorum numero fuit, deinde ex eo à Christo ad Apostolicam dignitatem honoremque euectus. Cum Publicanorum munus ex illo non grauatur illico fecit. Matthæus ex quo Christum sectorem eius miraculorum, totius etiam vitæ imitorem, sollicitum voluntarium. Hæc ei cum cæteris communia fuere. Hic primus in Iudæa, propter eos qui crediderant ex circumsione, Euangelium Christi Hebraicis literis verbisque composuit. Quod quis postea in Græcum transtulerit, non

IN FESTO BEATI MICHAELIS
ARCHANGELI, CONCIO: IN QUA
lectio Evangelica explanatur: & quæ ad An-
gelorum pertineant naturam, edocetur.

THEMA. *Quicumque humiliauerit se sicut paruulus
iste, hic maior est in regno celorum.* Matth. 18.

*Vita no-
stra nau-
gatio.*

Solent, qui de nauigandi ratione scribunt, va-
dosa loca & scopulos præcipuè, qui sub vnda
latent, diligenter annotare, & in charta descri-
bere, vt ab illis nauæ naues submoueant. Cum
autem hæc ipsa vita quam viuimus, nauigatio
quædam sit, qua ad optatum sempiternæ vitæ portum (ad
quem cõditi à Deo sumus) nauigationis cursum dirigimus:
necesse est, vt nos quoque vadosa loca, & vitiorum scopu-
los, sub virtutis imagine latentes, sollicitè describamus, ne
ad eos innocentæ nauem illidamus, & iustitiæ atque piete-
tis naufragium faciamus. Inter omnes autem huiusmodi
scopulos nullus perniciosior: nullus occultior quàm super-
bia est, quam & maximum & occultissimū omnium vicio-
rum esse dicimus. Quod qui non credit, in summum illum
Angelum: quem S. Michaël ex summa cæli arce in tartarum
præcipitavit, oculos coniiciat: quem diuus Dionysius vnū
quidem ex summi cæli principibus, diuus Gregorius Ange-
lorum omnium principem esse ait. Hic omnium ruinarum
& malorum fons fuit. Verissimè à Salomone dictū est: Con-
tritionem præcedit superbia. Et: Ante ruinam exaltabitur
spiritus. Vnde enim hæreses omnes, vnde schismata, vnde
etiam carnis lapsus, in quos, qui virtutem sectabantur, in-
ciderunt, nisi ab hoc fonte manarunt? De hoc superbiæ ma-
ximo periculo, quod in hoc vitæ pelago nauigaturis immi-
net, agere studeamus. Ad quod & Evangelica lectio (in qua
Dominus occultam discipulorum superbiam curare voluit)
& sancti Michaelis festum nos etiam adigit: cuius illud me-
morabile facinus celebratur, quod superbientes aduersus
Deum Angelos, è cælestis regni sedibus præcipitauerit. Tria
sunt præcipua peccatorū genera: scilicet ira, quæ hominem
sibi eripit: inuidia proximum: at superbiā his multo grauior,
Deum ab homine alienat: quia cum debitum illi honorem
& glo-

*Superbia
maximum
malum.
Prou. 16.
Hæreses un-
de oriatu-
r.*

*Peccatorū
genera
tria.*

& gloriam surripiat, de gloriæ possessione atq; primatu ad-
uersus illum contendit. Antiquus hostis, qui propter super-
biam ex Angelo dæmon, atque ex felicissimo infelicissimus
factus est, venenum, quo ipse interiit, hominibus propinare
contendit, vt illi similiter intereant. Hoc morbo & discipuli
laborarunt, & de regni celorum primatu sæpè contende-
runt. Hinc discipulorum duorum contentio, hinc & Petri
inuidencia, pro quo Dominus soluit, & non pro aliis, di-
drachinam. Videre hic licet, quales eos Dominus accepe-
rit, quales Spiritu superueniente reddiderit: vt hac ratione,
quid natura, quid gratia posset, quid sibi, quid Deo tribuen-
dum esset, agnoscerent: in seipso humiles, erga Deum gra-
ti existerent.

Sapient. 2.

Lucæ 11.

Matth. 21.

Matth. 17.

A VE MARIA.

Accedentes ad magistrum discipuli, ab eo quærunt quis
maior esset in regno celorum. Huic autem interrogationi
noua quadam & insolita docēd ratione, Dominus respon-
dit: *Ad vocans enim paruulum, statuit eum in medio eorum, &*
Amen dico vobis, &c. Vtrobique Dominus diuersam ab
effectibus carnis nostræ viam elegit. Cum discipuli confes-
sum ad dexteram & sinistram eius peterent, passionis cali-
tem illis proposuit: cum verò primatum regni celorum in
præfenti lectione ambirent, infimam illis humilitatis viam,
qua ad regnū peruenitur, ostendit. Sic sapiens & fidelis ani-
marum medicus, non quid æger animus cupiat, sed quid ei
perissimū expediat, præscribit. Itaque ait: Vos de primatu
& sublimi sede contenditis, ego autem asseueranter prædi-
co vobis, *nisi efficiamini sicut paruuli*, non modò cælestis re-
gni primatum non assecuturos, sed nullum prorsus in eo
regno locum vos habituros. Vos item de terreni regni
gloria quæstionem proponitis, ego ad cælestis regni glo-
riam, quæ vera & sempiterna est, vos reuoco. Quam si adi-
pisci desideratis, hac lege vobis illam cõparare debetis. *Nisi*
totum conuersi fueritis, &c. Mos erat Prophetis olim, vt, cū ali-
quid audientium animis altius infigere vellent (quoniam
dem rerum imagines verbis addere studerēt: vt auditorum
mentibus conspicendum subiicerent, quod verba minùs aper-
te significabant. Sic Esaias ex Domini præcepto nudus in
medio populi ambulauit, vt Hierosolymitani regni vastita-
tem

Matth. 23.

Gloria via

quæ vera.

Esaiæ 20.

tem & populationem propter peccata populi futuram denunciat. Sic Hieremias catenas collo circumpositas bailare, & lagunculas praesente populo confringere praecipitur, ut eiusdem populi captiuitatem & vrbis excidium praenunciaret. Sic Ezechiel parietem noctu perfodere, per eum egredi, & pilos abscissos per aëra spargere, & gladium post eos ouaginare iubetur: quo eiusdem populi fugam, & futuram eius dispersionem hac rerum imagine ipsi ante oculos poneret. Ad hunc ergo modum Saluator, qui tam multis antea documentis humilitatis virtutē commēdauerat, nunc nouo quodam exemplo non verbis solum, sed expressa quadam eius effigie commendat. Aduocatum enim paruulum statuit in medio discipulorum. Rectē dictum: Sicut exaltantur celi à terra, sic exaltata sunt viae meae à viis vestris, & cogitationes meae à cogitationibus vestris. O quam dissimiles diuini Spiritus & humani cordis affectus sunt! Isti nihil nisi sublimē, excelsū, & honorificū cogitant: illi nihil nisi humile & abiectū. Quā ratione conuerti possumus, & effici sicut paruuli, hoc nos Petrus Apost. docet, cū ait: Quasi modò geniti infantes, rationabile & sine dolo lac concupiscite. Paulus item: Nolite, inquit, pueri effici sensibus, sed malitia paruuli estote. Iubemur ergo puerili ignorantia praetermissa, candidos puerorū mores nō pueriliter, sed prudenter imitari. Pueri enim primū, ut nomen praese ferre videretur, parentes simplices, innocentes humiles, & maioriū imperio obnoxii. Pueri facili placantur, citò ignoscunt, & iracundiam aut odium diu non retinent: non de sublimiori loco digladiantur, non factionibus student, non malè de alijs aut iudicant, aut loquuntur: denique malitia omnis à puerili simplicitate abest. Hanc ergo puerorum simplicitatem & innocentiam in moribus nostris caelestis magister referre nos & imitari iubet. Praecipue proponit humilitatem, quae est aliarum virtutum & fundamentum & regina, si ad virtutū culmen peruenire volumus. Humilibus Deus dat gratiā: ergo & castitatem & charitatem: superbis Deus resistit. Haec praescribit Spiritus, nisi super quietum & humilem. Haec praebet securitatem inter innumeros & diaboli laqueos & insidias. Numquam enim verè humilem amator paruulorum Dominus labi permittit. Quod intelligens Dauid Rex, ad huius virtutis praesidium, velut ad sacram anchoram confugiens, aiebat: Custodiens paruulos Dominus, humilatus sum, & liberauit me. Vide quam vocem audierit sanctus

Antonius, cū videret mūdum plenum laqueis, & miraretur quis euadere eos posset: Antoni ait, sola humilitas. Spiritualia vasa, quae superbiae vento inflata sunt, ignominia oblata crepant: nō crepant autem quae hoc superbiae vento carent. Qui Regis gratiam expetūt, ea solent diligenter indagare, quae ipsi praecipue iucunda sunt: ita qui gratiam Dei cupiunt, ea diligenter inquirunt. Hanc gratiam non posuit in aduersu, sed in descensu. Quo nomine diuus Bernardus grauius aduersus hominum superbiam incēdescit, quod, cū descendere sit facillimum, difficillimum autem ascendere: ipsi tamen malint cum labore & periculo ascendere, quā cum maximo suo fructu, parique facilitate descendere. Excelsus Dominus, & humilia respicit, & alta à longē cognoscit. Magna potentia Dei solius, & ab humilibus honoratur. Quid superbit terra & cinis? Oportet autem & assiduum orationis studium adiungere, quā continenter altissimam humilitatis virtutem à Domino crebris gemitibus & desiderijs postulamus. Hoc est autem quod praecipue in hodierni sancti Euangelij lectione caelestis magister docet, quare diligenter debuit nobis inculcari. Quisquis ergo superbiae commoda omnia diligenter considerauerit, facile omnem à se animi elationem atque fastum excutiet, & ita deus in insignem illam humilitatis virtutem assequetur, quā parui effectus, in regno caelorum magnus fiat. Sed quid de hoc paruulo, quem descripsimus, Dominus dicat, videamus: Qui, inquit, suscepit vnum paruulum talem in nomine meo, me suscipit. Magnum sanè praemium, & quo nullum maius: quia tali hospite nihil maius. Quo in loco suscipiendi verbum non tantum sonat hospitio excipere, sed etiam benignitatis obsequium exhibere. Hoc est, quod apostolus dixit: Suscipite inuicem, sicut & Christus suscepit vos: hoc est, adiuuate vos inuicem, mutuisque officiis fouete. Non te pigeat laboris, cōsoletur autem mercedem. Vt autē officiosis in hos paruulos inestimabile proponatur praemium: ita scandalum inferentibus, maximum Dominus minatur supplicium. Subdit protinus: Qui autem scandalum facit vnum ex his pusillis qui in me credunt, expedit ei ut pendatur mola asinaria in collo eius. Videamus primū quid scandalum sit. Scandalum Latinis offendiculum est, quod in gradientibus lapsus & ruinae causa existere solet. Hoc si à corpore ad animum transferamus, scandalum erit,

nescio quo spiritu acti, sub inferiorum deorum nomine ad
idem munus deputatos constituntur. Hi verò Angeli magna
cura munus suum obeunt, nō iustos modò, sed iniustos etiā
suar fidei commissos custodiētes: quoniam diuinæ prædesti-
nationis arcanū illis prorsus incognitum est. Ignorāt enim,
vtrum etiam improbi sint prædestinati. Quid enim non cu-
stodiant, qui videant publicanum cooptari in Euāgelistam,
& Ecclesie persecutorem in Doctorem Gentium? Quid autē
nobis præstent Angeli, Exodi 23. Dominus declarat his ver-
bis: Ecce ego mittam Angelū meum, qui præcedat & custo-
diat te in via, & introducat in locū quem preparavi tibi. Quā
in re singularem diuinæ providentiæ curam licet admirari
quam Ecclesie insinuat his verbis: Omnia duplicia: vnum
contra vñs, & non fecit quidquam deesse. Quia enim multa
in rebus conditis erant, quæ nobis nocerēt, decuit vt multa
etiam illis aduersa & inimica essent, quæ nos tuerentur, &
illorum vim reprimerent. Ad hunc ergo modum, quia quam-
diu in hoc corpore militamus, non desunt spiritus nequam,
qui sint ad malum incentores; non desunt etiam Angeli, qui
sint ad bonum hortatores; qui videlicet nos præcedant, hoc
est, qui lucem nobis ad veritatis cognitionem præferant, qui
viam quā itur in cælum, monstrant, qui ab hostibus tuen-
tur, qui à sceleribus auocent, & ad honesta semper inducant.
Sicut ergo illi semper mala suggerunt, ita contrā isti semper
honestia suadent. Ad eorum suggestiones dic cum Prophetā:
Psalm. 118. Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non vt lex tua.
Bonis enim cogitationibus & verbis gaudent Angeli, impu-
ris immundi spiritus pascuntur. In Vitis Patrum legimus
sanctam quandam virum inter colloquentes monachos vi-
disse Angelos ibidem adstantes; quibus paulo post abice-
dentibus, magnam porcorum gregem inter eos volutantē
conspexit. Quam rem vehementer admirans, & causam di-
ligenter inquirens, deprehendit eos initio quidem de spiri-
tualibus atque diuinis rebus inter se colloquia sermonē
pisse, deinde verò linguæ lapsu ad vana colloquia sermone
conuertisse. Sunt præterea iidem spiritus non modò mens
nostræ monitores, sed etiam animarum nostrarū in cælum
portitores. Hoc enim de medico Lazaro Dominus ait. Ma-
gnū certē solatiū, quod in hora mortis cuiusque nostrum
conueniet. Hec enim dies de tota vita nostra, imò de tota æter-
nitate sententiam fert: quoniam (vt D. Gregorius ait) post
supremū illud examen homo inueniet, quod in æternū
mutare

Exod. 23.

Eccles. 42.

Angelorum
officiū.

Psalm. 118.

In Vitis
Patrum
Exemplū

Luc. 16.

Gregor. 11.

mutare non poterit. De fida Angelorum custodia ait Regius
vates, vbi dicit: Immitter Angelus Domini in circuitu ti-
mentium eum, & eripiet eos. Vidit hoc planē puer Helisei, 4. Reg. 6.
cū totum motem igneis curribus plenum in circuitu He-
lisei demiratus est. Aduersarius quidē noster est leo rugiens,
cui tamen Dominus per Angelos resistit. Sic leo ille, qui
stetit iuxta corpus Prophetæ interfecti, hoc ipsum declara-
uit. Hic enim esuriens, neque corpori neque asino nocere
potuit. Diligentius tamen Angeli piorum animas à peccatō,
quā à morte corpora seruant. Testatur hoc illustris illa fe-
mina Iudith: Viuit (inquit, habens caput Holofernis in ma-
nu) ipse Dominus; quia custodiuit me Angelus eius, &c.
Nec à peccatis solū, sed ab occasionibus etiam, per quas
homines in peccatum labi possent, sollicitē custodiūt. Quod
non obscurē Regius vates designauit, cū ait: Angelis suis
Deus mandauit de te, &c. In manibus autem portare, est
peccandi occasiones abscondere, ne in peccatū præcipitium
incidamus. Vt enim vitrea vasa, quæ fragilia sunt, molli-
bus integumentis, ne ad duriora corpora allidantur atque fran-
gantur, conservare solēmus: ita misericordia vasa Dominus
angelicā protectione sepit, ne vlla vis eorum teneritudinem
ledere aut violare queat. Hōc in Iob videre est: Nōne, in-
quit iniquus, tu vallasti eum? Est etiam curā beatis istis spi-
ritibus, orationes & eleemosynas, piæque opera nostra com-
muni Domino præsentare. Quod satis apertē Raphaël An-
gelus Tobie significauit, cū dixit: Quando orabas cūm
achrymis, &c. De hoc autem Angelorū ministerio sic Ioan-
nes in Apoc. Venit, inquit, Angelus, & stetit ante altare, ha-
bens turibulum, &c. Cū ergo beati isti spiritus priorū vota
& preces esse Deo gratissimas intelligant, libenter adstant
orantibus, & interfunt meditantibus; vt habeant quod con-
fitori suo pro nobis offerant. Hinc illud in Cant. Que habi-
bit in hortis, amici adseculant te, fac me audire vocē tuam.
Vox est celestis sponsi ad amantissimam sponsam, in amec-
nissimis scripturarum hortis conuivacem. Ipsi dulciū ca-
nuntium modulatione delectantur, cū tamen humanæ
vocis organum longē sit gratius; ita beati isti spiritus diui-
ni precibus & laudibus humana voce decantatis magnope-
tentur. His igitur modis, multisq; aliis, quos recensere lo-
gum esset, beati isti spiritus sollicitam nostri curam gerunt.

Psalm. 33.

4. Reg. 6.

1. Reg. 13.

Iudith 13.

Psalm. 90.

Simile.

Iob 1.

Tobie 12.

Apoc. 8.

Cant. 8.

Simile.

August. in Soliloq.
Ipsi namque, ut ait August. adiuuant laborantes. Grandis est eis cura de nobis, magnus est affectus dilectionis eorum erga nos. Diligunt enim quos diligit Deus: custodiunt quos ille custodit, & deferunt quos ille deferit. Nec diligunt operantes iniquitatem, quoniam & ille odit omnes operantes iniquitatem. Quoties bene agimus, gaudent Angeli, & tristantur demones: quoties verò à bono deuiamus, diabolum laudamus, & Angelos Dei suo gaudio defraudamus. Gaudium est enim eis super vno peccatore poenitentiam agente: sed diabolo super vno iusto poenitentiam deferente. Da Patre eis semper gaudere de nobis, ut & tu lauderis in nobis, ut ad vnum ouile adducamur. Colligimus ex his primùm, ut dum tempus supererit, sic vitam instituamus, ut propitiū ac beneuolum Angelorum principem in hoc extremo mortis articulo inuenire possimus. Deinde, ut immortales Deo gratias agamus, propter Angelorum custodiam ad salutem nostram destinatam. Postremò, ut illud D. Bernardi consilium ante oculos nobis proponamus: Quouis angulo, quouis loco, reuerentiam habe Angelo tuo: & ne audeas coram illo facere, quod me presente non auderes. Non ab Angelo, sed ab ipso etiā superno iudice ubiq; videris. Ipse enim ita post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. Ipse alios videt, & tamē ab aliis non videtur. Hoc autem modo, videt ille qui peccata nostra per Prophetam improperans, ait: Ego tacens, & quasi non videns, & mei oblita es. Sed is tamen quem putamus nō videre, alibi etiam ait: Et faciebatis malum in oculis meis. & Ego sum iudex & testis, dicit Dominus. Ergo & Angelum, & Angelorum Dominum nostris operibus testes semper assistere considerantes, demus operam, ne quid purissimis eorum oculis indignum committamus. Rectē Seneca ait: Aliquis vir bonus nobis eligendus est, ac semper ante oculos habendus, ut sic tanquam illo spectante viuamus, & omnia tanquam illo vidente faciamus. Nisi ad regulam, praua non corriges. Atque alia commodior vitę regula, quis testis nobis sanctior, quam Dei & Angelorum conspectus? Itaque Deum ubique & semper presentem habeamus, Deum intueamur, nec ab illius conspectu mentis nostrę aciem vsquam deflectamus. Hęc enim ratione fiet, non solum ut is & testis nobis & adiutor sit ad vitę innocentiam, sed dux etiam & antesignanus ad immortalitatis & felicitatis sempiternę gloriam. Amen.

*Enca 15.**Adhorta-
tio.**Angeli
quid pre-
stent.**Cant. 2.**Esai 57.**Soli non
sumus.**Seneca ad
Luc.*

IN

IN FESTO B. HIERONYMI,
CONCIO: IN QVA DE VERA SAPIEN-
tia, quę in hoc Patre sanctissimo mirabiliter
eluxit, & in qua etiam hominis felicitas sita
est; de quę duplici felicitate, altera perfecta,
altera inchoata, differitur.

THEMA. *Preposui sapientiam regnis & sedibus, & diuitias nihil esse duxi in comparatione illius. Sap. 7.*

VM omnia, quę à Deo in hac rerum vniuersi-
tate condita sunt, mirabilem Conditoris sapien-
tiam atque potentiam testentur atque declarēt:
tum hoc in primis efficit infinita propē condi-
tarum rerum multitudo atque varietas, quę non in ipsis
modò rerum speciebus atque generibus, sed intra ea etiam
quę sub ipsis generibus continentur, elucet. Quanta enim
in aëribus celi varietas! quanta in quadrupedibus! quanta,
quamque mirabilis in tot piscibus maris! ac postremò quanta
in tot virgultorum atque arborum figuris, fructibus & frō-
dibus? Quid verò homines, qui sub eadem specie continen-
tur, toleram? Ut enim varios eorundem mores & ingenia
preteream, quis duos vultus omnino similes, etiam inter
fratres genuinos, deprehendat? ut non immeritò D. Am-
brosius, tantam inter se & fratrem quendam suum oris simili-
tudinem miretur, quę non rarò faciebat, ut etiam, qui cum
illis versabantur, Ambrosium pro Ambrosij fratre conueni-
rent: quorum is errorem intelligens, comiter & blandē re-
spondens, Videte, dicebat, ne fratri dixeritis.

*Dei sapien-
tia mira-
bilis.**Ambrosij
& fratres
similissimi.*

Quorsum hæc, Auditores? Nimirum ut intelligatis, quòd,
cum idem sit naturę & gratiæ auctor, sicut in tam variis na-
turę operibus immensas sapientię atque potentię suę opes
declarat, quo se hominibus & Angelis mirabilem ostē-
deret, idem etiam in operibus gratiæ, hoc est, in piorum ho-
minum sanctificatione effecit. Mitto nunc communē illam
Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum,
Confessorum, atque Virginum varietatem; in his ipsis San-
ctiſſimorum ordinibus quanta, quāso, gratiarum atque virtutum
varietas! Moyses mitissimus, ac Helias terribilis. Iam, si ad
nouī testamētī sanctos veniamus, quanta in virtutibus eorū

*Homines
diuersi.*

varietas! quanta etiam pulchritudo! Vide Petri humilitatem, vide & grauitatem in Ananiam & Saphiram: vide Cypriani sollicitam curam ouium suarum, in Antonio carnis macerationem, in Bernardo amorem religionis; in hoc nostro Hieronymo quantum diuinæ sapientiæ studium, cui se totum addixerat. Cum igitur tanta sit in sanctis hominibus virtutum varietas, nihil mirum si Ecclesia in sanctorum Confessorum festis vocem illam usurpet: Non est inuentus similis illi, qui conseruaret legem excelsi. Ferè enim in singulis eorum singulare aliquid effulsit, cuius gratia hoc elogium in illos cadere posset. Quocirca cum hac præcipue de causa Ecclesia sanctorum festa celebret, vt nos ad eas virtutes, in quibus illi præcipue enituerunt, imitandas inducat; non abs re videbitur, vt, cum sapientiæ donum in beatissimo Hieronymo præcipue elegerit, nos de eo in præsentī concione agamus. Cælestem opem imploremus, vt vtiliter possimus.

A V E M A R I A.

Scientia
boni vine-
di necessa-
ria est.

Varia & multiplices sunt scientiæ, quæ ab humano ingenio atque studio inuentæ sunt: quarum aliæ in naturæ explicatione, aliæ in rebus supra naturam positis, aliæ in siderum atque signorum cognitione, aliæ in morborum curatione. Inter has autem scientias, illa quæ rectè viuere docet, maximè necessaria est. Si quis enim omnes has disciplinas plenissimè calleat (quod illi omniscio Hippia ferunt contigisse) nesciat autem quo pacto vitam instituere debeat; quid illi hæc rerum omnium cognitio ad salutem conferat? Contra, verò, si quis vitam suam rectis institutis moderari sciat, nihil ei cæterarum disciplinarum ignoratio oberit. Quæ ex re liquet, hanc scientiam esse hominibus maximè necessariam, vt pote sine qua aditus illis ad superiorem felicitatem & beatitudinem minimè pateat. Ad huius autem discipline cognitionem nos Dominus Prophetica voce inuitat, cum ait: Discite, vbi sit prudentia, vbi sit virtus, vbi sit intellectus; vt scias, si vbi sit longiturnitas vitæ & victus, vbi sit lumen oculorum & pax. Pacis autem nomine, tranquillitatem animi, omniumque cupiditatum & perturbationum sedationem intelligit; quibus sedatis atque compositis, tranquillitas animi, quies mentis, & inchoata beatitudo consequitur; quam cætera bona, quæ hic Propheta recusat, comitantur. Recta autem institutio vitæ, ad hanc beatitudinem viam munit.

Huius

Huius autem beatitudinis flagrantissimum desiderium natura cōditor humanis mentibus ingenerauit. Omnes enim, natura instigante, ad eum statum peruenire cupimus, in quo ad hanc animi quietem & pacem perueniamus: in qua nihil aliud desideremus, quàm quod habuerimus. Vt enim famelicus homo, qui famem edendo sedauit, non iam esurit: ita qui ad hunc statum peruenerit, plenissimè requiescet, neque aliud amplius esuriet, quàm quod habet. Hic est perfectus status & finis vitæ humanæ, quem omnes homines (vt Philosophi loquuntur) infinito amore diligunt: quia videlicet non propter quidquam aliud, sed propter seipsum eum diligunt. Vt enim medici pharmaca ægrotis ea mensura propinant, quam sanitatis necessitas exigit; sanitatem autem sine ulla mensura dare volunt (dant enim quantam maximam possunt) sic ea quæ nos ad hunc finem adiuvant, eatenus amplectimur, quatenus fini cōsequendo conducunt: finem autem ipsum, hoc est, ipsam felicitatem & beatitudinem sine ulla mensura cupimus; quia ipsam propter se ipsam desideramus, neque ad aliud quidquam ordinamus. Hoc enim vltimi finis ratio postulat, vt omnia quidē ad ipsum, ipse verò ad nihil aliud referatur. In eo enim mens hominis plenissimè requiescit; aliter enim vltimum nō esset. Hic igitur tantis finis atque beatitudinis amor & desiderium efficit, vt nihil aliud homines in vita moliantur, nihil querant, nisi quod eos ad communem hunc humanæ felicitatis portum ducat. Quæ tamen in re, dictu mirum est, quantopere à recto itinere deuiant. Variis studiis hominum ingenia ducuntur, & feces se futuros arbitrantur, si eam felicitatem, quam ipsi expectant, consecuti fuerint. Nos igitur fidei lumine cruditi, hominis felicitatem atque vltimū finem in futura vita, hoc est, in immensa diuinæ pulchritudinis cōtemplatione, amore & fruitione collocamus. Naturæ siquidem vltima perfectio est, eò, vnde primū effluxit, conueniens & apta cōuer- sio. Cum igitur eò redierimus vnde profluximus, tum demū beati erimus. A quo enim esse accepimus, ab eodem bene & recte esse percipiemus. Solus Deus nos felices & beatos efficere poterit: is omnium desideriorū nostrorum situm & fatiem sedabit. Quod intelligens Propheta: Satiabor, inquit, (in quo sunt omnia bona) fruamur, tunc videremur omnium compotes effecti, nihil extra summum illud & vniuersale bonum requiremus. Iter autem ad hanc tantam felicitatem

Simile.

Simile.

Beatitudi-
nem omnes
desidera-
mus.

Psalm. 16.

caelestis magister cum alijs frequenter, tum sigillatim adolefcenti hac de re percontanti ostendit. Cum is enim ab eo quaesisset, quid sibi facto opus esset, quo ad sempiternam vitam perveniret: ille, Si vis, inquit, ad vitam ingredi, serva mandata. Hac autem brevis oratione Dominus & illi, & nobis aditum ab beatitudine, quam omnes natura instigant cupimus, patefecit. Colligimus illum rectissime vivere, qui Dei mandata servat, quibus ad hunc finem pervenitur. Quisquis autem veritatem hanc intimis animi sensibus infixit, omniaque alia quaecumque sunt in vita, siue opes, regna, imperia, tanquam aliena & peregrina, & nihil ad se hoc est, ad hunc finem pertinencia, prudenti atque constanti animo despiciat, & per hoc iter vitam graditur; hic sane didicit, quo pacto vivere debeat: hic praestantissimam illam scientiam, quam desideramus, adeptus erit. Haec ad fideles omnes in communi dicta sunt. Beatitudo autem est duplex: perfecta, quae in futura vita speratur: altera inchoata, quae in altera possidetur. isti dant operam ut in hac vita etiam esse incipiant, quod futuri sunt; etsi non perfecta, inchoata tamen beatitudine fruantur. Iam vero cum perfecti ad nobilissimum obiectum pervenire incipiunt, & nullum maius aut melius in tota hac rerum universitate, quam eiusdem universitatis conditor sit: efficitur plane, ut in studiosa immensa pulchritudinis eius contemplatione, summa hominis perfectio, ultimus finis, & beatitudo sit posita. Rerum enim conditor & moderator Deus sic rerum naturam instituit, ut unicuique quietis & tranquillitatis locum designaret, illi & ponderosis corporibus infima loca, & levibus supera, in quibus quiescerent, accommodavit, idemque rationali creaturae suum locum, suumque veluti centrum non alibi quam in seipso collocavit. In hac igitur contemplatione (quae a summa illa atque altissima sapientia proficiscitur) summi Philosophi hominis felicitatem atque ultimum finem definierunt. Alia tamen Christianorum alia Philosophorum sapientia est. Haec enim solis humanis viribus acquiritur, nostra autem divinae gratiae ope atque caelesti magisterio comparatur. Sapientiae autem nomine divini numinis cognitio neminem, non quidem nudam, sed cum charitate & mirabili scientia atque sapore coniunctam (quasi sapidam quandam donationem) intelligimus: quam inter omnia Spiritus sancti dona principem locum tenere constat. Eius vero actio est, divina pulchritudinis contemplatio, in cuius exercitatione inchoata hominis beatitudinem collocamus: in qua cum beatissimus Pater

Vere recte quis descendit.

Beatitudo duplex.

Pater Hieronymus tota vita versatus fuerit, de ea postea disceremus. Videamus primo loco divinae sapientiae dignitatem & pretium. Magnificas autem illas laudes, quae in sacra dei huius lectione Sapientiae continentur, praetereo: venio ad beatum illum Iob, qui in illo suo sterquilinio tanquam in regia cathedra sedebat, & mirabiliter de vera sapientia philosophabatur, eiusdemque laudes praedicabat. sic enim ait: Non dabitur aurum obtinere pro ea, neque appendetur argentum in commutatione eius. Quasi diceret, Nihil est tam excelsum, quod dignum sit, non dicam comparari, sed neque commemorari in comparatione sapientiae. Eius quippe dignitas infinitis prope partibus corporearum rerum valorem & dignitatem superat. Verae sapientiae exemplum lucidissimum D. Gregorius nobis praebet. Hic electus ex religioso Abbate in summum Pontificem, vehementer reluctabatur, quod a divina sapientiae studio & contubernio diuelleretur. Vide in initio Dialogorum, ubi de hac re cum Petro diacono suo agit. Huius Pontificis auctoritas satis nobis ad sapientiae dignitatem intelligendam esse debet: quandoquidem hic summus vir, utriusque status conditionem expertus, (cum & monachus & Pontifex Maximus fuerit) monachi, hoc est, sapientiae delicias, summam totius orbis dignitatem praetulit, quibus tamen sanctissimus Pater nequaquam in summa illa dignitate caruisse putandus est: sed unam tamen illam, ut ita dixerim, guttulam, qua tum forte carebat, summam totius orbis dignitatem praeferebat. Expertus quippe erat, non temere propheta fuisse dictum: Melius est modicum iusto, super divitias peccatorum multas. Non est mirum, huic summo bono cetera mundi bona, hoc est, regna, sedes, & imperia cedere, & inferiori loco stare. Haec est enim inchoata hominis felicitas & beatitudo, haec omnium curarum & desideriorum requies, haec interna illa pax, quae exsuperat omnem sensum, cui nullae mundi opes atque deliciae ullo modo comparari possunt. Hoc tamen seculi homines minimè credunt, longe aliud sentiant, si eas aliquando vel minima ex parte degustassent. Neque enim D. Augustinus, qui eas degustavit, mentitus est, cum dixit: Qui biberit ex flumine paradisi, mundi huius sitis extinguatur. Reddè D. Gregorius: Animam valenti Deum, angusta est omnis creatura.

Sapientia cum opibus anteferuntur.

Iob 28.

Gregorius in Dialog.

Monachi deliciae summae.

Psalm. 36.

August.

Gregorius S. Dialog.

Sapientia
vbi inue-
nienda.

Matth. 12.

Sapientia
quibus ve-
nietur.

Si igitur tanta hæc felicitas in sapientiæ opibus constituta est; dignum est profecto, ut vbi tantus hic thesaurus reconditus sit, inquiramus. Hanc autem in primis curam Barnabæ Propheta suscepit, qui post magnificas sapientiæ laudes, eius locum inquit his verbis: Quis inuenit locum eius, & quis intrauit in thesauros eius? Porro illis interrogationibus, quibus ibidem Propheta diuinus vtitur, non modò inueniendæ sapientiæ difficultatem, sed eius etiam dignitatem declarare voluit. Verè enim procul & de vltimis finibus ostendit protinus sapientiæ locum, quem in solo Deo vnicò, veræ sapientiæ auctore, collocauit. Subdit enim: Hic adiuuenit omnem viam disciplinæ, & tradidit eam Iacob puero suo, & Israël dilecto suo. Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. Is igitur, qui increata Patris sapientia est, è cælo in terram delapsus, hanc sapientiam, quam in Patris & Filij cognitione sitam esse dixerat, nobis tradere dignatus est. Non enim in hoc solùm venit, ut homines immaculato corporis & sanguinis sui sacrificio redimeret, sed etiam ut veram illis sapientiam, quæ viam patefacit in cælum, traderet. Ne quis autem tantum hoc bonum desperaret, ipse nos ad eius communionem amantissimè inuitaret, venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: omnes, inquam, qui in felicitatis inquisitione laboratis (quam per varia negotia magno, sed tamen casso labore inquiritis) omnes item qui partim peccatorum, partim multiplici curarum pondere onerati estis, venite ad me: ego enim vos reficiam, ego insatiabilem istam cupiditatem vestrarum famem satiabo, ut sic tandem, quam desideratis, animarum vestrarum requiem inuenire possitis.

Nunc, quibus hanc spiritualem requiem sapientiæ hic doctor tradere voluerit, inquirendum. Res admiratione digna. Non ait, prudentibus huius mundi, non Regibus aut Principibus, sed paruulis, id est, humilibus, abiectis coram mundo, quorum vitam insaniam mūdani homines computare solent. Quid Anachoretis ac cæteris monachis (qui, relictis omnibus, se totos huius diuinæ sapientiæ studio in hoc secerant) abiectius aut pauperius? qui nihil prorsus in hoc mundo possidebant. hi omnes exterius erant pauperes, interius veris animi opibus diuites: in oculis hominum abiecti, ante Dei conspectum pretiosi: exterius nihil habentes, intus omnia in vno Deo possidentes: iudicio mūdi miseri ac tristes, at vera

et vera illa ac summa felicitate & sapientiā gaudentes. Omnis enim illorum gloria, omnisque felicitas ab intus, hoc est, non in externis corporis bonis (quæ sunt nobis cum pecuniis communia) sed in bonis animi (quæ sunt Angelorum propria) sita erat. Ut enim thesauri ingentes inter carbonales quando inuenti sunt: sic hæc tanta felicitas & gloria in his hominibus, pannis obsitis, externaq; specie abiectis, deprehensa est. Paulo, primo Eremitæ, vna palma obsonium & indumentum præbebat. Quid cæteros eius sectatores, qui solis herbarum radicibus victitabant, commemorem? Quis autemernas horum opes, atque delicias explicare queat? Erant videlicet nobis similes, & tamen omnium humanarum curarum abdicationem interni spiritus consolatione pertere potuerunt. Ea enim diuinæ cōsolationis vis & magnitudo erat, ut ne ad momentum quidem à diuinæ pulchritudinis intuitu mentem reuocare vellent, & vix interim possent. Huius rei multa reperiuntur exempla. Quæcunque igitur anima huc peruenit, in huius sapientiæ, hoc est, in summi thesauri possessione collocata est. Multos autem monachos, multas etiam virgines & viduas (in hac etiam mundi fæce, in qua modò degimus) reperire licet sub humili habitu atque serena degentes, quibus hunc incomparabilem sapientiæ thesaurum (qui omnes mundi opes atque imperia longè superat) inuenire datum est, quos Dominus sustulit super altitelines terræ, & cibis hæreditate Iacob, quæ non alia quam ipse Deus est. Hic est autem Euangelicus ille thesaurus in ego absconditus: hæc pretiosa illa margarita, pro qua prudens ille mercator vendidit omnia quæ habuit, & emit eam. Sed quid externa quærimus, cum vnus beatissimus Pater Hieronymus ad hoc nobis plenissimè sufficiat? Is enim in epistola quadam ad Virgines Deo dicatas de seipso sic ait: Expertus seni consulenti credite filia: si semel gustastis quàm dulcis est Dominus; poteritis ab eo illud audire: Venite, & ostendam vobis omne bonum. Ego Angelorum sæpe choris interfui, de corporeis per hebdomadas sustentationibus & nutrimentis nihil sentiens, diuinæ visionis intuitu. Post multum autem dierum spatia, præscius futurorum, redditus memorabilis delectationis sentiebam, testis est ipsa Trinitas, quam cernebam, nescio quo intuitu: testes & ipsi beati spiritus qui aderant: testis est etiā cōscientia mea, qui tantis bonis ipse fruebar, quot & qualia nescit proferre infirmitas corpore

Simile.

Paulus
Eremita.

Matth. 13.

Hieronym.
in epist.

corporis mei. Hæc Hieronymus. Quid igitur hæc felicitate maius? quid mirabilius? In epistola ad Eustochium de virginitate multo maiora adducit. In hac non solum has divini Spiritus delicias, sed mirabiles etiam virtutes, quibus ad eas vir sanctissimus pervenit, luculenter scribit: O quoties ego ipse in eremo constitutus, & in illa vasta solitudine, quæ ex ipsa solis ardoribus horridum monachis præstat habitaculum, putabam me Romanis interesse deliciis! Sedebam solus, quia amaritudine repletus eram. Horrebant sacco membra deformia, & squalida cutis sicut arthropica carnis obdlexerat. Quotidie lachrymæ, quotidie gemitus; & si quando repugnantem somnus imminens oppressisset, nuda homo vix ossa herentia collidebam. Et, ut ipse mihi testis est Dominus, post multas lachrymās, post cælo inhaerentes oculos, nonnumquam videbar mihi interesse agminibus

Cantic. 1. Angelorum, & lætus gaudensque cantabam: Post te in odorem vnguentorum tuorum curremus. Hæc sancti viri verba magnam certè nobis sanctitatis eius opinionem, virtutumque eius admirationem excitare debent. His enim virtutibus ad eas Spiritus delicias pervenit, ut sibi inter Angelorum agmina post multas lachrymas versari videretur, ubi

Psalm. 93. Prophetium illud experiebatur: Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ latificaverunt animam meam. Memorat divus Hieronymus solitudinis secessum, squalentis eremi habitaculum, maxime inedia. Si autem hæc perferre nequeamus, exerceamus carnis castigationem; ut videlicet offeramus corpora nostra hostiam viventem sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium nostrum. Assumamus sacras vigilas, divinarum rerum studium, orationis instantiam, in qua Dominus has divini Spiritus delicias piis hominibus impartiri solet: sicut ait: Adducam eos in montem sanctum meum, & latificabo eos in domo orationis meæ.

Roma. 12. Sanctus Hieronymus Romæ operam literis dedit: libenter Latinis, Græcis & Hebraicis ad plenum est eruditus ab insignibus præceptoribus, quos, ut gratus discipulus, sepe cum honore in suis scriptis nominat. In divinis Scripturis præceptorem habuit Gregorium Nazianzenum, & Didymum Alexandrinum. His instructoribus ac suo assiduo studio ita eruditus evasit, ut quasi miraculum omnibus esset. Conatus est igitur doctrinæ pietatem adiungere, quod

Hieronymus eruditus per se non addidit.

Iam

Iam nunc quid ex his quæ hætenus dicta sunt, concludamus. Diximus initio, disciplinatum omnium maxime hominibus necessariam esse eam quæ docet rectè vivere. Rectè autem vivere, esse vitam rectis institutis ad suum finem dirigere. Hunc autem finem (cuius gratia homo à Deo conditus est) in futura quidem vita in aperta divinarum pulchritudinis visione; in præsentem autem in sapientia possessione, & divinarum rerum contemplatione; positum esse. Quocirca quisquis non contentus futura beatitudinis spe, ad hanc etiam inchoatam beatitudinem (quæ paucorum est) adspirat, omnes curas & cogitationes suas, & omnia vitæ studia, ad hunc finem destinare debet. Omnia vero alia, quæ huic fini non serviunt, velut externa, & ad se non pertinentia, sed ad finem pertinentia, valere sinat. Meminerit, quia ad perfectionis arcem pervenire contendis, cupiditates & affectus frangendos, priusque animam per veram penitentiam purgandam & virtutibus ornandam esse: ut in ea cælestis huius sapientiæ Doctor sedere; & parvulum atque humilem discipulum erudire dignetur. Quam nobis gratiam Dominus largitus, parvulorum Doctor, concedere dignetur, qui est benedictus in secula seculorum.

Amen.

IN

IN FESTO SANCTI PATRIS

FRANCISCI, VBI CONCIO ERIT HABENDA, hanc ex quatuor collectam habeas. Si quis autem ampliorem habere velit, hoc est, integram diui Francisci vitam, legat diuinam Bonauenturam, qui Sanctus Sancti (teste D. Thoma Aquinate) prudētissime descripsit vitam. Cōcionum R. P. Ludouici prima fuit de Euangelica paupertate; secunda de flagrantissima eius charitate: tertia de ceteris eius virtutibus: quarta de admirandis operibus ac miraculis, quæ Deum in Sanctis suis non modo mirabilem, sed etiā amabilem faciunt. Has quatuor (quoniam breuitati & perspicuitati studemus) in ista vnica expedite (vbi potuimus) pertractamus. Consulito lector precamur æqui bonique.

T H E M A. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Matth. II.

EXPLICATIO EVANGELII.

IN AM primū constat, Auditores, Deum in cunctis operibus suis esse mirabilem. Verissime enim à Propheta dictū est; A solis ortu vsque ad occiduum, laudabile nomē Domini: & plenam esse terram omnem gloria eius. atque hoc sensu Propheta cantat. Confessio & magnificētia opus eius: quod videlicet omnia Dei opera magnificētissima sint, & quæ nos ad eius gloriam confitendam & prædicandam inuitent. Eademque de causa cum Deo loquens, confessione atque decore illum indutum esse ait, quod videlicet, quacumque eius opera spectaueris, ad confitendam & celebrandam eius gloriam, decorem, & pulchritudinem excitaberis. Quamuis autem verè Dñs in cunctis operibus mirabilis sit, in Sanctis tamē suis singulari quadam ratione mirabilior apparet: quoniam in cæteris quidem rebus eius præcipuè sapiētia & potentia; in Sāctis verò suis ornādis & omni virtute cumulandis non ista solum, sed etiam

etiam immensa eius bonitas & charitas elucet: quæ ipsum non modo mirabilem, sed maximè etiā amabilem reddunt. Quam rem (vt alia exēpla prætereamus) in beatissimi Francisci vita, singularibusque privilegiis, cernere licet: quæ tanta ac tanta sunt, vt ipsi quoque D. Francisco, sicut Domino suo, Admirabilis nomen accominari non immerito possit. Vt igitur aliquid de ipsius vita & mirabilibus operibus ad Dei honorem & vitæ nostræ instructionem dicamus, prout, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

Lectis sancti Euangelij. Auditores, flagrantissimam Saluatoris nostri erga genus hominum charitatē maximè demonstrat: quando & mortales omnes ad bonorum suorum communionem amantissimis verbis inuitat, & pro beneficiis collatis æterno Patri gratias agit. Sic enim ait: *Conueniunt tibi Domine Pater cali & terra, quia abscondisti hæc a sapientibus & prudentibus, & reuelasti, &c.* Vt autem huius confessionis causam audiat, scire oportet, hoc ipso tempore missi Domini discipulos à prædicationis officio (ad quod ipse miserat) laetos atque alacres rediisse, quod illis proprio legationis suæ munus cessisset. At Saluator, qui Patris gloriam, & humani generis salutem omni tempore in opere suo versabat, in hac singulari discipulorum legatione, gentium conuersionem ipsorum opera perficiendam contemplans, cælesti Patri pro hac mirabili dispensatione & benignitate gratias agit, quod videlicet paucorum & rudium hominum operā mandum esset ad veram salutem, & veritatis cognitionem allaturus adhiecturusque. Itaque mirabili resolutione & alacritate plenus, ait: *Discite tibi Domine Patris. Est peccatorum confessio, est & confessio laudis: qualis fuit, in qua Filius immensam cælestis Patris bonitatē & clementiam laudat, quod salutis humanæ mysteria paruum hominis opinione insignes, erant Scribæ & Legis doctores, & principes & nobiles viri: nec tamen hos elegit Dominus, quibus Euangelicæ prædicationis officii delegaret, sed quibus sic fuit placitum ante te. Hæc est vera & certissima causa tam admirandæ electionis causa. Diuina siquidem voluntas est prima veritatis & iustitiæ regula, per quam omnia*

Deus & amabilem

Piscatores quia egrediuntur.

Diuina voluntas est vera regula.

diudicanda sunt. Neque Christianus homo, fide sublimior potiorum aliam rerum omnium causam querere debet. Quia enim voluit suprema sapientia magnifica sua opera tanto homini, sed diuinæ virtuti adscribi. Hoc in beato Iacobo demonstravit, qui licet rudis fuerit & imperitus adolescentiam suam in procuranda patris mercatura consumuerat: celeberrimi tamen Ordinis auctore esse voluit. Quia enim persona abiectior & humilior, hoc ipso Dei gratia potentia clarior. Atque hoc est quod Apostolus ait: Videmus inquit, vocationem vestram, fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, &c. Sic Moyses populo Israëlito gloriandi materiam abstulit, dum commemorat quod non propter iustitiam suam eos introduxerit in terram promissam. Innuere voluit, quod quicumque diuinis officiis essent ornati, & ad eius foras gratiam & amicitiam vocati, totum hoc illi tribuant, quod gratis donat. Sic enim fiet, ut intra nos humiles, erga illam grati & officiosi simus, prophetici illud corde & voce edicantes: Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo gloria. Hac sola oratione inter tot calamitatum procellas se S. Iob consolabatur, cum diceret: Dominus dedit, Dominus abstulit. Omnia mihi tradita sunt à Patre meo. Et non nouit Filium nisi Pater: neque Patrem quis nouit, &c. His rebus Dominus, qua in re sita sit summa illa sapientia, quam Pater reuelauit paruulis, aperte declarat; nempe in Patris & Filij cognitione, de qua is alibi dixerat: Hæc est autem uita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum. In huius enim veritatis cognitione choata felicitas in hac vita, & consummata est in patria. Cuius autem facultate positum sit, homines felicitates hominis compotes facere, declarat, cum sibi à Patre commissum esse docet, eam aliis communicare. Ut enim olim Pharaonis frumenti distributionem Ioseph consulente per te celestis omnes gratiarum suarum thesauros Filio dispensandos commisit. vnde est illud: Ascendens in Aegyptum captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Numquid dispensator celestium gratiarum difficilem se eis impartendis exhibebit? Minime verò: tantum enim est ut hac in re difficilis & inexorabilis sit, ut ipse amantissimis vocibus mortales cunctos ad se vocet: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis. & ego reficiam vos. Quasi dicat: Quousque miseri filij Adam insanietis? Estis imago Dei

Ecce semper
ignarus.
1. Cor. 1.

Dicitur.

Psalm. 133.

Iob 1.

Sapientia
vera qua
sit.
Ioan. 17.

Genes. 47.
Chr. Ius. 1.
se. h.

Ephes. 4.
Chr. Ius
auertem
præm
perdet.

Dei pulchra insigniti, cur faciem vestram larua illa deformi peccatorum obregitis & fœdatis? Tempus ut, detracta larua, facies vestras emundetis. Quem fructum habuistis in illis operibus, de quibus nunc erubescitis? Videmus quàm pie & ex animo Christus compatiatur nostræ miseræ, & amanter ad se inuiter, in quo habere possimus pacem. Sub sole nihil est, nisi labor & afflictio spiritus, quæ conscientiam grauant. Christus omnem adimit dissidentiam: Omnes vocat, neminem excludit. Viam ad felicitatem, quam cupimus, demonstrat, quæ non alia quàm diuinorum mandatorum obedientia est. Tollite iugum meum super vos, & discite quia mihi sum. Hac enim pax, quæ exsuperat omnem sensum, indiuiduus comes iustitiæ atque obedientiæ est. Christus diues, qui nos ditare cupit. Exemplum mansuetudinis proponit: Iugum enim meum suauis est, & onus meum leue. Seculi homines hoc nullo modo possunt credere: iugum enim diaboli atque mûdi suauissimum credunt esse, quod largam voluptatibus licentiam præbeat: tunc verò Domine iugum importabile esse prædicant, quod eas frenare & cohibere, carnemque spiritui seruire iubeat. Iubet planè, quod quidem rerum diuinarum imperiti sunt. Amor omnia facit suauia. Indicio nobis erit mater quæ filiolum nutrit, quæ tamen nutritionis diurnum pariter & nocturnum laborem alacriter & libenter propter nobis amorè perfert. Hunc igitur erga Deum amorè, conueniunt precibus & gemitibus à Domino flagitemus, ab eoque contendamus, ut charitas diffundatur per Spiritum sanctum in cordibus nostris: hac enim charitate incensi atque adiuti, facile erit omne difficile. Hactenus de Evangelica lectione: nunc ad beatissimi Francisci laudes recurat oratio.

Sandus Franciscus omnem vitam suam, & Ordinis sui institutum ad duplices virtutes statuit: ad eas quæ nos hominibus conciliant, & ad eas quæ nos ad diuinæ puritatis imitatione inducant. Quid enim aliud eius vita, quàm perpetua quædam oratio, diuinarumque rerum contemplatio? Quod aliud eius institutum, quàm omnia terrena contemnere, & Evangelicam paupertatem amplecti, ut totum sine vilo impedimento huic studio impenderet? Hæc beatissimum Franciscum singulari quadam ratione persequere videtur: cum ob alia multa, tum præcipue quod paupertatem & rerum indigentiam, quam terrena prudentia persequere, per terras, per inhospita saxa, per ignes omni ratione

Rom. 6.

Christus
personam
non est re
spector.

Iugum se
culi suum
hominum
quale.

Simile.

Per mul
tas tribula
tiones itur
ad calum.

S. Francis
vita.

Euangelii
cum pau
peratatem
ampliati
tur.

fugit, summo is amore, tanquam amanatissimam sponsam, mundo ridente amplexus est. Hæc enim præcipue in eo virtus emicuit. Quamvis enim Sancti omnes cunctarum virtutum ornamentis exculsi fuerint, in aliis tamen aliæ laudantur. In aliis quippe fides, in aliis charitas, in aliis humilitas, in aliis obedientia, in aliis patientia præcipue clucet. Aut in beato Francisco cum omnes virtutes inter se certare quodammodo videantur (quod vnaquæque principatum suo sibi iure vindicare contendat) Evangelica tamen nuaitas atque paupertas mirabiliter in eo eminet. Nemo sanè verbis consequi potest, à quibus nos ea malis, à quibus eripiat incommodis. Vno enim veluti ictu, omnium ferè inimicorum nostrorum capita iugulat, malorumque omnium radices euellit. Primum enim auaritiam & cupiditatem (quam Apostolus malorum omnium atque hæresum radicem esse ait) penitus excindit. Pugnant enim inter se cupiditas auaritiæ, & voluntaria paupertas. Quod enim illa cupit, ista contemnit. Pugnat paupertatis virtus acriter aduersus voluptatem, qui est vehemens animæ hostis, ac velut Goliath quidam, quem nemo, nisi magno Dei munere atque beneficio, prosternere valet. Ille semper dulcia & blanda appetit: hæc contra ista horret ac fugit.

1. Cor. 13. Qui, inquit Christus, amat animam suam, perdet eam, & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Vt enim puerperæ vbera exsiccantur, cum lactis fluxus impeditur: ita cupiditates minuuntur, quoties à concupitis rebus diu arcantur. Pecunia præbet ad mala fomitus. Caro quæ pugnat aduersus spiritum, paupertate cedit. Mundus & ipse paupertate cedit. Hæc virtus altius animo infixus & ipse paupertate cedit. Hæc virtus altius animo infixus & ipse paupertate cedit. Hæc virtus altius animo infixus & ipse paupertate cedit.

Disputatio Si opes habuerimus, armis etiam indigebimus. Hic respondit: Si opes habuerimus, armis etiam indigebimus. Hic respondit: Si opes habuerimus, armis etiam indigebimus. Hic respondit: Si opes habuerimus, armis etiam indigebimus.

Psalm. 61. Hæc enim ratione fiet, ut si minus corpore, atque spiritu, tamen hac dilectionem nemo habet, &c. Verè martyr beatus,

ferentes, eam in virtutem vertant. Nihil difficile, quod voluntarium. Hic est ille thesaurus absconditus in agro: hæc illa preciosissima margarita, virtutum omnium seminarium, paupertatis Evangelicæ sectatoribus promissa. Iam beati viri sapientiam expendamus. Sapientia autem est altissima Dei diuinarumque rerum cognitio. Duplici ratione Deum in hac vita cognoscere possumus: aut legendo & audiendo perfectiones, aut eas experiendo in nobis. Theologia studiosus legit quidem & agnoscit diuinas virtutes; at verò humilis, & qui est puræ mentis, quæ à curis & cupiditatibus est expedita, ille melius nouit, ille experitur. Ad hunc Dominus, amator puritatis, velut in suum centrum descendit. Sic Theologia est duplex: altera quæ speculando, altera quæ experiendo Deum agnoscit; & hæc est occulta, & paucis cognita. Hic Spiritus sanctus docet, quam suavis sit Dominus, quam pius & benignus. Discrimen huius Theologiæ est, quod illa cognoscit Deum, ista diligit & amplectitur. Sunt autem duo pedes animæ, quibus ad Deum imus: intellectus videlicet, & voluntas. Intellectus præcedit, quem sequitur voluntas. Hæc est illa mystica Theologia, quæ Spiritus sancti magisterio addiscitur, quæ inter omnes scientias principem locum tenet, in qua rudis omnium literarum Franciscus tantum excelluit, quantum flagrantissimo charitatis ardore incensus fuit: per quam non tam legendo quam amando, diuinisque beneficiis fruendo, immensas diuinæ bonitatis, & charitatis opes agnouit. Charitatem sancti Francisci quis enarrare sufficiat? Ignis lignorum appositione augetur; ita charitas piis meditationibus: ideo hic vir sanctus ex mundi huius visibilis & omnium creaturarum contemplatione in dilecti amorem incendebatur, & ex omnibus scalam sibi quodammodo crexerat, qua in Deum adscenderet. Vt enim Pantheram aiunt tanto hominum odio incensam esse, ut in simulachrum etiam hominis insiliat, atque illud discepat: ita contra vir beatus Christum amore aestuabat, ut vel tenuem illam eius imaginem, quæ in innocētibus animantibus lucebat, hac amoris dulcedine prosequeretur. Charitatis enim est, vehementer ab eo velle redamari, quem vehementer amet. Cum enim similis fieri optat. Tanto quoque desiderio martyrii flagrauit, ut ipsam vitam pro Christo profundere optauerit: quod tamen implere non potuit, licet sæpius tentauerit. Maior hac dilectionem nemo habet, &c. Verè martyr beatus,

*Matth. 13.**Franciscus sapientia.**Theologia duplex.**Anima pedes.**Simile.**Franciscus martyr.*

cuius animam etsi gladius persecutoris nō abstulit, palmam tamen martyrij non amisit. Iam Deus sua illi dona vberius concessit: ea enim inter Christum & virum sanctum amicitia fides exst. tit, quōd preciosa illa vulnere suorum stigmata in amici corpore imprimere dignatus est. Sic Ionathas filius Saulis David amicum suum vestivit. Christus non vestem, non arcum, sed ipsa sacrorum vulnere stigmata, quae in suo corpore gestabat, in amici sui corpus transtulit. Ob huius igitur Christi amorem sumus & nos mori parati. Ex Euangelio discimus, quosdā vndecima hora vocatos ad vineam Domini. Hac igitur hora duos eodem tempore Apostolicos & Evangelicos viros sollicitus paterfamilias ineffabili pietatis suae providentia destinavit, qui duorum clarissimorum in Ecclesia Ordinum fundatores & auctores existerent: non ipsi tantum, sed eorum etiam sectatores in toto terrarum orbe vineam excolerent. Hi morbos sanabant, mortuos ad vitam revocabant, daemonibus imperabant, & erant quasi

Franciscus
& Dominicus
Dei
vinctores.

Simile.

dij quidam terrestres. De sancto Francisco non immerito dici potest, quōd sicut inter aves nonnullae sunt, quae ad perniciem volatu in supera loca feruntur, ut penē visum est: gigantia inter Sanctos nonnulli reperiuntur, quorum altissimas virtutes mens humana comprehendere nequeat, imò multo min⁹ verbis explicare valeat. Quod sanē de beato Francisco intelliget, quisquis eius vitam & clarissimas virtutes, atque innumera propē miracula studiosē perlegerit.

Ecclesi. 30.

De eo rectē dicitur: Quasi vas auri solidum, ornatum omni lapide precioso. Auri nomine charitatem, quae virtutū princeps est; lapillorum autem appellatione virtutes accipimus, quae ut charitati deseruiunt, ita charitatem ipsam exornant.

Perfectionis
virtutes
sicut quatuor
color.

Qui dum ad perfectionis apicem contenderet, quatuor virtutes, tanquam optimum fundamentum, iacere humiliter studuit, scilicet, humilitatem, obedientiam, abstinentiam, castitatem, orationem. His quatuor virtutibus, pius homo sibi ipsi, suoque profectui precipuē vacare, sibi quē magis quam aliis cōsultare debet. Quod beatissimus Franciscus cumulatissimē praestitit. Quia hic Dei famulus suo creatori tam deuote toto pectore semper inhāsit, ei quē per omnia sedulo servivit, non incongruē illi accommodatur, quod illi Mardocheo ab Assuero Rege impensum fuit. Id verō erat, ut homo ille, quem Rex vellet honorare, vestibus regis insignitus, phalarato eius equo vectus per plateas incederet, &c. Ita hic Dei famulus à celi Rege & vniuersorū Domino honoratus est.

Heb. 6.

Ponite igitur ante oculos huius viri virtutes, & quatenus liceat cuique, eius humilitatem, obedientiam, carnis macerationem, orationis studium, misericordiae erga pauperes affectum, & iugem passionis Dominicae memoriam imitari studeatis. Quamvis beatus Pater in omni genere virtutum claruerit, charitatem tamen in Deum inter omnes eas principem locum tenuisse constat. Cū autem multa sint, quae nos ad Dei nostri dilectionem incitare debent, eius tamen immensa bonitas à nobis hoc precipuē exigit. Quae autem haec sit Dei bonitas, aliqua eius bonitatis opera ante oculos ponamus. Primum autem est, opus creationis omnium rerum quae in mundo sunt, quaeque omnia sua providentia gubernat. Secundum est, finis altissimus, cuius gratia hominem in hoc mundo condidit, nempe ut suae illum bonitatis & felicitatis consortem efficeret. In hac beatitudine & mēsa

Franciscus
imitandus.

Luc. 22.

Simile.

Ps. 118.

supremi Regis, omnium conuiuiarum commune ferculum est. Tertium bonitatis opus, est Dominicae incarnationis & passionis beneficium, quod planē ineffabile est. Quartum est, à Deo latae legis sanctitas, quae quoniam à diuino pectore processit, quid in eo lateret, ostendit. Ut enim aquae saporem fontium, à quibus profluxere, referunt; vnde aliae dulces, aliae salae: ita lex diuina, quae à diuino pectore tanquam à fonte manauit, fontis sui naturam & ingenium repraesentat. Eius verō legis pulchritudinem ac sanctitatem multis verbis Vates regius amplificat, cū ait: Lex Domini immaculata, &c. Haec legis aequitas ostendit, quale sit pectus, à quo tanta puritas emanauit. Videndum ut se legislator cum his gerat, qui hanc eius legem vel studiosē seruant, vel nefariē violant. Quo enim maioribus beneficiis legibus suis obsequentes, hoc est, bonos viros, ornauerit, maioribusque supplicis improbos affecerit, hoc maiora bonitatis suae documenta constituet. Ab eadem enim bonitatis radice & amore erga bonos, & odium erga malos proficisci certum est. Quamvis enim ex literis sanctis constet, maiorem Dei magnificentiam in bonis viris praemiandis, quam seueritatem in malis puniendis (qui facit misericordiam in millia, his qui ipsum diligunt; punit autem fontes ad tertiam & quartam usque generationem) incredibile tamen dictū est, quomodo impios & impietates eorum exsecratur, & qua seueritate in illos animaduertat. Quod faciliē intelliget, quisquis sacras literas ab ipso Genesis exordio (in quo primorum patrum transgressio & supplicium describitur) usque ad

Plaga in
imp. 8. 10.
Ioannis Apocalypsim, in qua nouissimæ impiorum plagæ describuntur, attentius legerit. Quid hîc Pphetarum scripta, quid legis maledicta in legis transgressores commemorant? in quibus tot terrores ac minæ, tot maledictiones & plagæ proponuntur, vt ferreis etiam mentibus horrores incutere possint. A quo autem fonte tot generis humarum clades, tot fames & pestes, tot mortes & naufragia, tot prouinciarum & regnorum vastationes, tot parricidialia bella & diræ hominum strages, nisi à diuini furoris ira & odio, quo improbos persequitur, emanarunt? Hæc igitur improborum supplicia quo magis diuinæ iustitiæ seueritatem aduersus improbos declarant, eo maiorem diuinæ bonitatis significationem dant, quoniam ab eadem bonitatis causa erga bonos amor, & odium erga malos nascitur. Vnde colligitur, eos qui in diuinorum iudiciorum contemplatione sapienter philosophari sciunt, non minus ad diuinæ bonitatis amorem operibus iustitiæ erga improbos, quam misericordiæ beneficiis erga pios excitari. Diuinæ bonitatis odorem quendam percipiet, qui Sanctorum vitas diligenter legent.

Legende
S. 10. 11.
evoluenda.

& in earum lectione, non tam quid ipsi propter Deum fecerint, quam quid Deus in eorum gratiam & honorem parauerit, studiosè animaduertent. Vnum D. Franciscum ante oculos ponamus, & quibus eum Deus fauoribus ornauimus, facile ex eius vita (quam D. Bonauent. descripsit) videbimus. Ibi inter magnifica illa exempla nihil non nouum, nihil non insolitum, nihil non mirabile. Omnia enim referunt diuinæ charitatis magnitudinem. Ibi videmus omnium penè creaturarum & rerum etiam anima carentium obediētiam, quæ obediēti Dei seruo ad nutum obtemperabant. Videmus ibi

Psal. 67. mirabiles virtutes, in quibus omnibus verè mirabilis extitit. Verum an Franciscum, an Dominum Francisci admirari debeamus? Sed, si verum fateamur, magis Dominum Francisci in Sanctis suis mirabilem prædicabimus. Miramur

Proverb. 8. immensam huius Domini bonitatem, charitatem, ineffabilem erga suos suauitatem. Verum est quod ait: Deliciæ meæ esse cum filiis hominum. Rectè ergo citharædus mirabilem

Psal. 67. Deum esse ait in Sanctis suis. Non tam igitur eos esse mirabiles, quam ipsum in eis esse mirabilem prædicat: qui tantæ dignatione & pietate & suam erga illos dilectionem ostendit, & eorum erga se excitat & incendit. Quis igitur Deum in Sanctis suis mirabilem non agnoscat, quos excelsissima mundi fæce ad tantam dignationis gloriam in Ecclesia

sua extulit: suscitans à terra inopem, & de stercore erigens pauperem: vt sedeat cum principibus, & solium gloriæ teneat? Quis non se iam felicem arbitretur, cui in promptu sit, ad talis Domini amicitiam posse venire? Quis seruare illi recusset, qui tam magnificis præmiis pro obsequiis sibi exhibitis persoluit? Cuius rei amore capitur, qui huius tantæ pulchritudinis amore nō capitur? Hunc semper ante oculos habeamus, illum dies noctesque cogitemus: illius nos totos obsequio mancipemus, vt cuius modò bonitatem per magnifica eius opera cōtemplamur in via, eandem tandem reuelata facie, perpetuò videre mereamur in patria. Amen.

IN FESTO SS. APOSTOLORVM
SIMONIS ET IVDÆ, CONCIO: IN QVA
post Euangelicę lectionis explanationem, de
laborum patientia, & perfecta in Deum charitate agitur.

THEMA. *Hæc mando vobis, vt diligatis inuicem.*
Ioan. 15.

Hodierna sancti Euangelij lectio, Auditores charissimi, pars quædam est excellentissimi illius sermonis, quem Dominus in nouissima cena ad discipulos habuisse memoratur: in quo illos partim ad mutuam dilectionem adhortatur, partim de suo abscesse mærentes consolatur, partim verò labores & certamina, quæ illos in Euangelij prædicatione manerent, (ne ipsos imparatos, & falsa securitate torpentes inueniret) prænunciat. In præsentī verò sancti Euangelij lectione hæc eadem ferè attingit, & nouis ea rationibus confirmat, quæ nos modò breuiter perstringemus. Quam rem vt piè & vtiliter præstare possimus, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

Hæc mando vobis, vt diligatis inuicem. Quid hæc lege cōmōdius ad humanam vitam in pace degendam proponi potuit?

Hoc enim vno dilectionis præcepto Dominus & omnem iniuriam prohibuit, & omnia benignitatis officia complexus est. Amor namque donorum omnium & primum & maximum, & omnium aliorum causa est. Vnde cum natura conditor Deus liberos à parentibus educari, & beneficiis omnibus affici veller, miram erga illos charitatē mentibus eorum ingeneravit: hac enim vigente, cetera omnia beneficia facile consecutura intelligebat. Cum ergo toties Dominus hoc nobis charitatis præceptum commendat, omnia simul benignitatis & misericordiae officia in omnes homines commendavit. Hac autem lege quid humanæ vitæ commodius? quid salutaris? Sicut enim leges civiles (quas Philosophi deorum inuentum esse dixerunt) nihil aliud quam hominum salutem, pacem, & incolumitatem inveniunt, ut videlicet homines sine iniuria in honesto otio & tranquillitate vivant) ita etiam, ac multo magis, diuinæ leges hoc ipsum omni ratione curant. Non enim manum solum, ut humanæ leges; sed animum quoque ab iniuria & voluntate nocendi prohibent. Sed illæ tamen leges, hoc beneficium continent, nihil amplius addunt. At summus ille legislator Dominus, æternæ quoque vitæ mercedem legum suarum cultoribus promittit, beneficium pro beneficio, & gratiam pro singulari gratia rependens. Quia charitate & bonitate quid, quæso, cogitari mirabilius potest? Vtroque tamē modo Dominus, & pœnarum acerbitate; & præmiorum magnitudine, ad legum suarum observationem homines adducit. Legum autē eius compendium his verbis, quæ audistis, continetur. *Hæc mando vobis, ut diligatis invicem.* Itaque cum ipsi nos ipsos illo iubente diligimus, illum utique diligimus: & cum dilectionis officia in alios conferimus, tunc illum officiis prosequimur, & legem eius implemus. Dominus Apostolorū prænuntiat prædicationem, ad quam variæ illis linguæ donatæ sunt, qui tamen concordia sententia eandem hominibus doctrinam prædicabant. Hæc est Prophetæ sententia: Hæc requies mea, reficite lassum, & hoc meum refrigerium. Hæc lege Domini atque voluntate propensa ad omnes homines omni ratione iuvandos aperte insinuat. Ut nostris consilatur miseris, ipse suum dicit esse refrigerium. Sic Phariseis tumentibus respondet: *Ite, discite quid est, Misericordiam, quæ volo, & non sacrificium.* Ille mavult misericordiam, quæ hominibus exhibetur, quàm sacrificiū, quod Deo offertur. Vide qualia charitatis viscera Moyses induerat, qui toties oravit

*Simile.**Leges deorum inveniunt.**Præmium in observatione legis.**Esaiæ 28.**Matth. 9.*

oravit pro populo, malens ei misericordiam inferri, quàm punitionem & pœnam. Pergit deinde Dominus discipulos confirmare, ne lævantis contra eos mundi odia pertimefcerent. Sequitur enim: *si de mundo fuissetis, mundus quod suum erat diligeret, &c.* Ut corporum, inquit rectè Cyrillus, ita morum cognatio quædam est: quorum similitudo longè sanguinis vincit cognationem. Omne enim animal diligit simile sibi. Sanctus cum sancto, & peruersus cum peruerso iucundè conversantur. Hinc illa Salomonis sententia: Abominatur iustus virum impium: & abominantur impij eos qui in recta sunt via. His autem verbis Dominus discipulos suos ad futura certamina atque pericula (quæ illis in Evangelij prædicatione subeunda erant) opportunè admodum instruit ac præmunet. Sed enim animus (ut ait Seneca) ad periculorum patientiam post pericula instruitur. Oportet Christū tanquam salutis auctore ante oculos ponere. Hoc Apostolum fecisse videmus. Quæ, inquit, mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum damna. Omnia sibi Apostolus ante oculos proponebat, & futuras passionis, & Christi ducis sui exemplum, & magnificum resurrectionis præmium: atque his armis præmunitus, lucra mundi damna computabat, & mortem lucrum. *si, inquit Christus, de mundo fuissetis, &c.* hoc est, si mundano more vitam institueretis, id est, si fastum & superbiam, si opes, si voluptates, copiosam familiam, & varias vitæ delicias (quæ omnia mundani homines per tela, per ignem inquirunt) vos etiam simili ardore quæreretis, mundus utique in vobis nullo modo improbarer, quod ipse moribus suis probat. Vos autem non estis de mundo, quia celsiores estis mundo: quæ ille probat, vos improbat; quæ in pretio habet, vos contemnit: propterea odit vos mundus. Vos colitis innocentiam & pietatem, mundus superbiam. Quo ingenio & mente est dæmon, amator & auctor vitiorum, eadem & eius membra, in quibus ipse operatur. Animadvertite quæ Deum mundani homines colant, quem vitam ducem sequantur, cuius leges uniuersis Dei legibus & consiliis anteponant, *si me persecuti sunt, & vos persequantur, &c.* hoc est, observabunt sermonem; varias intendentes insidias, ut verba vestra calumnientur, ut vos, sicut & me, in sermone capere possint. De principe mundi Dominus testimonium tulit, quod is homicida esset ab initio. Idem etiam elogium cōuenit mundo, qui & Dominum occidit, & Martyres, & Prophetas, & Apostolos, quibus Dominus, cum ad

*Cyrillus.**Simile.**Prov. 29.**Seneca.**Philipp. 3.**Simile sibi conuincens.**Mundani homines non Deum quærit.**1. in. 8.*

Luce 30.
Ezech. 5.
prædicandum mitteret, ait: Ite, ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. Apud Ezechielem verò ait: Fili hominis, increduli & subuerfores sunt tecum, & cum scorpionibus habitas. Aliud mundanorum hominum facinus, quòd auctorem vitæ interemerunt & eius ministros. Deo & eius legibus æquissimis est parendum. Vide & perpende apud cuius auctoritati & imperio sit obediendum, Dei an mundi. Quam multos reperire est, qui apertissimè posthabito Deo, mundum præferunt, apud quos mundus in maiori habetur pretio, qui mundo magis quam Deo obtemperant, mundi legibus diuinas leges anteponunt. Nõne hos rectè increpat D. Augustinus: O homo, viluit tibi Deus? Viluit planè cui vilissima mundi commoda & rumusculi anteferuntur. Hæcine sunt obsequia, hi honores, hic cultus est, qui tibi Domino, creationis, redemptionis, cæterorumque beneficiorum iure, debetur? Nos sanè erimus inexcusabiles apud Deum, qui non sub lege, sed sub gratia cõstituti sumus, quibus tot virtutum exempla exhibita, tot beneficia impensas, tot diuinæ bonitatis mysteria ante oculos posita sunt, totque Ecclesiæ voces quotidie nostras feriunt: quo modo tot ad pietatem & iustitiam stimulis agitati, totque adiumentis instructi, ad eò nihil proficimus, vt dicere nos quoque cõdaminareris nostri, nec inuocaretur nomẽ tuum super nos. Quid, quaeso, insinuare nobis Paule voluisti, cùm diceret: Peccatum vobis non dominabitur, non enim estis sub lege, sed sub gratia? Ecce nunc sub gratia constituti, non minùs modò delinquimus, quàm homines sub lege, imò & ante legem delinquebant. Si, inquit Dominus, me persecuti sunt & vos persequentur. Ne vobis indignum videatur ea perpeti, quæ rerum omnium Dominus vestri causa perpeffus est: imò verò summæ laudis & gloriæ loco ducite, illum quantum in re, atque ad eò in re ipsa etiam laborum perpessione, imitari. Magna gloria est, sequi Dominum. Hæc summa rationalis creature perfectio est, auctori suo, quoad licet, similem fieri. Ad cuius nos imitationem Paulus inuitat, cùm ait: Recogitate eum, qui talem sustinuit aduersus semetipsum à peccatoribus cõtradictionem, &c. Et diuus Petrus: Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum. Sicut cementarij insignem aliquam siue domum siue basilicam extructuri, prius vel in charta aliqua, vel in materia lignea totam futuri ædificij fabricam summo artificio depingunt, quam

quam semper, dum opus moliantur, propositam ante oculos habent, vt iuxta illius descriptionem omnia faciant: ita planè cælestis Pater spirituale in mundo templum, nempe Ecclesiam suam, ex viuis lapidibus ædificare cupiens, ablo-
Templum spirituale.
lutissimum totius virtutis & probitatis in vnigenito suo nobis exhibuit exemplar & ad eius imitationem vnumquemque fidelium hortatus est, cùm Moyse dixit: Omnia fac se-
Exod. 25.
cundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est. Et Paulus, Adspicientes in auctorem fidei & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucẽ, confusione contempta. Christi vita, externi hominis crux existit. quid
Christi vita ea oritur.
quaeso aliud perfecti viri vita, si ad hoc exemplar effingenda est, nisi crux esse debebit? Vna sanguinis sui pretiosissimi gutta ad redimendum humanũ genus sufficere potuit, & tamen tot tormentorum genera sustinuit: vt videlicet nos nõ passionis suæ solũ meritis à peccato redimeret, sed etiam virtutum suarũ exemplis ad laborum patientiam, & virtutum studium incitaret. Hinc rectè ille Põtifex Leo: Ab omnipotentis, inquit, duplex nobis remedium præparatum est: cuius aliud est in sacramento, aliud in exemplo; vt per vnum conserantur diuina, per aliud erigatur humana: quia sicut Deus iustificationis est auctor, ita homo deuotionis est debitor. Diuus Augustinus de mollibus ait: Recusat esse in corpore, qui odium non vult sustinere cum capite. Si compatimur, & conregnabimus: si mortui fuerimus cum Christo, credimus quia simul etiam viuemus cum eo. Via, qua itur ad cælum, Christus est, quem oportuit pati, & ita intrare
Luce 24.
in gloriam suam. Duobus item discipulis eandem gloriam
Via est cælum Christi.
ambientibus, hanc eandem vnam ostendit, cùm ab eis requirit: Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Nemo indignè secum agi putet, si ab eo pretium exigitur, quod cælestis Pater à Filio, Filius ab amicissimis Apostolis, atque ad eò à fratribus suis requisivit. Quis enim emptus à mercatore pallium, de pretij caritate queratur, si mercator iuret se non alio pretio & fratribus suis & filiis etiam vendidisse? Nemo ergo de pretio queratur: verè enim non sunt condignæ passionibus huius seculi ad superuenturam gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Momentaneum enim & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternam gloriæ pondus operatur in nobis. Innocentissimus Iob illum sincera dilexit charitate, qui semper in Deum retinuit innocentiam. Hoc autem virtutis gene

genere, non video quid esse possit laudabilis. Sic Apostoli
gaudentes ibant à conspectu cœcilij, quia sciebant quæ ver-
beribus illis esset merces in cælo reposita, quodd digni es-
sent pro nomine Iesu contumelias pati. *si non venissem, & le-
cypius fuisset eis, peccatum non haberent, &c.* Hæc non Iudas
modò, sed nobis etiã dicta putemus. Nec enim minora no-
bis ad pietatem adiumenta, quàm illis ad fidem argumenta
data sunt. Quocirca si illorum perfidia excusationem non
recipit; vehementer timendum est, ne fortè obstinata mul-
torum prauitas non admittat. Quod ut apertius intelliga-
tis, expendamus quid sibi Dominus velit, cum ait: *si non ve-
nissem, &c. peccatum non haberent.* Cur enim peccatum nò ha-
berent? Peccati nomine hoc in loco non omnia peccata, sed
infidelitatis peccatum intelligit. Sublata fide, cætera omnia
peccata manent, quæ nisi per mediatoris Christi fidem re-
mitti nequeunt. Ab hoc autem peccato Iudæos immunes
futuros fuisse ait, si eos ipse Dominus ad fidem & signis &
verbis erudiendos minimè suscepisset. Omnes quotquot in-
fidelitatis peccato obnoxij sunt, æterno supplicio multa-
buntur, non quidem ob infidelitatis peccatum (à quo illa in-
uincibilis, ut vocant, ignorantia excusat) sed propter alia
multa flagitia, quæ ipsi non contra fidei lumen (quo caroe-
runt) sed contra naturale lumen, quod mētibus nostris cum
ipsa simul natura impressum à conditione fuit, admiserunt.
Sicut enim extra arcam Noë, domumque Raab in Iericho,
Genes. 7.
Iosue 6.
nulli salus contingere potuit; ita nec extra Christi fidem &
Ecclesiam, Nunc, quæso, expendamus cuiusmodi nos ma-
rneat pœna & periculum. Si barbaræ nationes sine fine eru-
ciandæ sunt, quo nos timore concuti par est, qui tam multa
alia ad pietatem & iustitiam adiumenta perceperimus? Quid
Iosue 3.
in excusationem adferemus? Verè ait Saluator: Hoc est au-
tem iudicium, quia lux venit in mundum, & dilexerunt nobis,
mines magis tenebras quàm lucem. Magnum ergo nobis,
Auditores, ob admissa flagitia periculum impendit, nec mi-
nus tamen ob accepta beneficia & salutis adiumenta negle-
cta. Hic idem Dominus cœpit exprobrare ciuitatibus, in
Matth. 23.
quibus factæ fuerant plurimæ ipsius virtutes, quæ tamen ne-
his quidem diuinæ virtutis argumentis ad poenitentiam ex-
citari fuerint, Quæ ratio D. Thomam impulit, ut dicat, le-
uiori apud inferos pœna propter scelera sua infideles, quàm
D. Tho-
mas.
fideles, esse puniendos. Hæc diligenter animo pertractemus.
Pretium animatum nostrarum, sanguis Christi est. Marcy

Peccatum
infidelita-
tis maxi-
mum

Infideles
damnantur.

Genes. 7.
Iosue 6.

Iosue 3.

Matth. 23.

D. Tho-
mas.

Martyrum etiã & Apostolorum sanguine hæc tanta salus
ad nos vsque perlata est. Hi ut fidem confirmarent, præce-
ptoris sui exemplo acerbissimis suppliciis vitam profude-
runt. De horum numero gloriosi Apostoli Simon & Iudas
(quorum hodie festum diem celebramus) exstiterunt: de qui-
bus illud certum est, quod simili cum cæteris Apostolis stu-
dio fidem Christi propagarunt, similemque martyrij coro-
nam adepti sunt. Eorum vitam apud probatos Ecclesiasti-
cos Scriptores inuenies. Nos autem, Auditores, eorū fidem,
charitatem, patientiam, constantiam, diuinæ gloriæ stu-
dium, & vitæ puritatem imitari studeamus: ut eorum ve-
stigis insistentes, ad eorum tandem societatem perueni-
re mereamur.

TRACTATIO THEMATIS.

Simundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio
habuit. Ioan. 15.

CONSTAT similitudinem amicitiae & coniunctionis,
dissimilitudinem verò, inimicitiae atque disensionis
causam exsistere. Sic videmus inter elementa, quæ contra-
tione qualitatibus constant (qualia sunt ignis & aqua) irrecon-
ciliabile bellum esse, cum tamen ignis & aer, cæteraque ele-
menta, quæ symbola nuncupantur, hoc est, quæ in altera
qualitate consentiunt, vix vllum inter se dissidium patian-
tur. Cum ergo tanta inter pios & improbos disensio sit; eū
illi charitate, isti cupiditate; illi Spiritu Dei, isti spiritu dæ-
monis agantur; illi Dei leges, isti mundi leges attendant; illi
carne suam crucifigere cum vitiis & cœcupiscentiis sem-
per studeant, isti ventrem suum sibi in deum elegerint, deli-
ciis affluere, fouere cõtendant: quæ pax, quæ amicitiae con-
sensus inter tam diuersa studia & vota esse queat? Hinc Sa-
lomon: Ambulans recto itinere, & timens Deum, despiciat
ab eo qui infami graditur via, Qui derelinquunt legem, lau-
dant impium: qui custodiunt, succeduntur contra illum.
Quæ quidem disensionis & pugnae causa, omnes alias quæ
inter homines reperiuntur, antiquitate superat, adeo ut cum
ipso penè mundi exordio nata sit. Quid enim fratricidam
Cain in tam exitiale aduersus innocentissimum fratrem
edam impulit, nisi quod (ut Ioannes ait) opera eius praua
erant,

Simile.

Galat. 5.

Prov. 14.

Prov. 28.

Ioan. 1.

206 IN FESTO SS. APOST. SIMONIS ET IUD.
erant, fratris autem iusta? Quid verò Iacob & Esau fratres
geminos referam? quorū alter electorum, alter reproborum
typum tenet, qui nondum in lucem editi, in matris etiā ve-
ro decetabant: hanc videlicet rixam, atque vetustissimum
dissidium inter probos & improbos adumbrantes. In hanc
autem sententiam Apostolus duorum quoque filiorū Abrahæ
exemplum adducit: Sicut enim, inquit, is qui secundum
carnē natus erat, &c. Huius dissidij causa est partim vtriusque
vitæ dissimilitudo: partim etiam tacita quādam improba
vitæ, ex piorum comparatione, damnatio. Scitum est illud
diui Augustini, Nihil ita condemnare vitā malorum, quā
vitam bonorum. Vt enim pulcherrima quādam imago iux-
ta deformem posita, eius deformitatem magis conspicuam
reddidit: ita virtutis & honestatis splendor, qui in piorum mo-
ribus elucet, flagitiosorum hominum dedecus & turpitudi-
nem apertius detegit & ostendit. Hæc à nobis dicuntur, Au-
ditores, partim vt quicumque piè & reuerenter Deum coli-
tis, patienter aliorum detractiones & irrisiones perferatis,
intelligentes Christiani hominis vitam esse, bona facere, &
mala pati, vt Bernardus ait, & beatos à Domino prædicari,
qui persecutionem propter iustitiam patiantur: partim vt
quicumque iustorum simplicitatem deriditis, ipsosque di-
ceteris, confictisque nominibus & ignominiosis perstringi-
tis, celestē vindictam formidetis, illamque Domini vocem
extimescatis: Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis
meis nolite malignari. Et: Qui vos tangit, tangit pupillam
oculi mei. Vnde euenit, vt sæpè Dominus multo seuerius
suorum iniurias, quā suas vltus sit. Admonet nos oportu-
nè Sapiens, cū ait: Ne quæras impietatem in domo iusti,
neque vultes requiem eius. Septies enim in die cader iustus,
& resurget, impij autem corruent in malum: hoc est, ita cor-
ruent, vt in eodem luto semper infixi iaceant. si, inquit,
Christus, de mundo fuisset, mundus quod suum erat diligeret.
hoc est, si mundano more vitam institueretis, nequaquam
mundus damnare posset, quod ipse moribus suis probat.
quia verò longè alia ratione vitam agitis, necesse est, vt
auerfetur mundus, quod ipse viuendo non probat. Certe
Seneca hominem virtutis studiosum hoc sibi nomine gra-
tulari debere ait, quod à perditis hominibus improbatum
Pergit deinde Dominus exemplo iterum suo discipulos ad
futuros labores & persecutiones præmunire, dicens. *Memor-
tote sermonis mei, quem ego dixi vobis: si me persecuti sunt, &c.*
quod

Proborum
& impro-
borum con-
ditio.

Galat. 4.

August.
Simile.

Bernard.

Psal. 104.
Zachar. 2.

Prou. 24.

Seneca.
Glorutio
nostra qua
esse debeat.

quod perinde est, ac si diceret: Nemo putet maiori se dex-
teritate clauum vitæ moderari posse, quā ego moderatus
sum. Quod si nec mihi quidem mundus pepercit, qui sic vi-
xi, qui tot munus beneficij affeci, tot signis ad si dem ad-
ducere conatus sum, quæ vobis spes reliqua salutis & inco-
lunitatis esse poterit? Sic planè discipulis euenit, vt hoc in
loco Dominus prænuñciauit. Omnes enim in los mundus
varijs tormentorum generibus è medio sustulit, omnesque
(excepto vno Ioanne) præceptoris sui exemplum secuti,
morte sua Deum glorificauerunt, æternamque martyrij
palmam adepti sunt. Rectè inquit diuus Augustinus: Re-
lat esse in corpore, qui odium non vult sustinere cum capi-
te. Fuerunt Christi Domini & ecclesie columnæ, & fidem
qua nunc omnes meritò gloriamur, ad nos ipsi capitis sui
dispendio, quasi hæreditario iure, transmiserunt. In hac Ca-
tholica & Apostolica fide permaneamus, & aduersus cupi-
ditates nostras perpetuò decertemus, quo seminantes in la-
chrymis, in exultatione metamus: vt sic tandem ad eorum,
quorum festa recolimus, societatem, eodem Domino adspi-
tante, peruenire mereamur. Amen.

Augusti-
nus.
Ad Apo-
stolos ora-
tio.

IN FESTO OMNIUM SANCTO-
RUM, CONCIO: IN QVA LECTIO
Euangelica explanatur, & de vera beatitudine,
deque itineribus, quibus ad eam peruenitur, ac
de multiplici Sanctorum varietate disseritur.
THEMA. Gaudete & exultate, quoniam merces vo-
stra copiosa est in calis. Matth. 5.

DVO sunt in primis, Auditores charissimi, scitu
necessaria iis qui aliquod proficisci parant: alter-
rum locus ipse quod tendunt, alterum via, qua
ad illum redere debeant. Nos autem, Au- ditores,
quā diu in hoc mortali corpore degimus, in itinere e-
stituti sumus. Non enim habemus hic manentem ciuita-
tem, sed futuram inquirimus. Aduenire si quidem in hac re-
gione & peregrini sumus: sicut omnes patres nostri, qui ex
tamquam peregrini aliò commigrarunt, velut & nos
quoque suo tempore commigrabimus. Quocirca necesse
est, vt quod tendimus, & qua via tendendum nobis sit, & nte
omnia

Hebr. 13.
Peregrini
sumus.

omnia cognoscamus. Vtrumque autem sine vllō errore nos
presens sancti Euāgelij lectio docet. Cum enim in fine Do-
minus ait, *Gaudete & exultate, quia merces vestra copiosa est*
in calis: appetit, quod tendamus, declarat: nempe ad celeste re-
gnum, in quo hæc merces copiosa percipienda est. Cum ve-
rō octo clarissimarum virtutum genera (quas Beati-
tudinis enumerat; itinera ostendit, quibus ad hoc bea-
titudinis regnum peruenitur. His namque itineribus Sancti
omnes (quorum hodie festum solenni deuotione colimus)
ingressi sunt. Omnes enim per varios labores atque cer-
amina has virtutes coluerunt, & per eas, tamquam per gra-
dus quosdam, aditum sibi ad hoc regnum parauerunt. Desi-
deratis patriam? viam, qua ad illam itur, minime refugiat.
Vt autē ad hoc nos pia mater Ecclesia (quæ in nostras tem-
per utilitates intenta est) acius incitaret, omnium hodie
Sanctorum festum solenni deuotione celebrandum insti-
tuit: non solum vt infirmitatem nostram multiplicatis co-
rum suffragiis adiuuaret, sed etiam vt torporem atque deli-
diam nostram tot propositis exēplis ad eorum imitationem
accenderet. Magno Spiritus sancti consilio Ecclesia hoc in-
stituisse videtur. Primum quidem, vt quæ per socordiam &
iniuriam in ceteris Sanctorum festis deliquimus, aut minus
plene præstitimus, huius saltem diei ampliori deuotione
pensaremus; & vnus dies ritē celebratus aliorum omnium
negligentias resarciret. Deinde, vt hoc vno die Sanctorum
plurimis, quibus singulares dies festos decernere nō vacat,
debitam eorum meritis laudem hac saltem ratione impen-
deremus, quando aliter non possumus: cum omnes anni
dies intra angusta spatia contineantur, Sanctorum autem
numerus vix comprehendi possit. Item vt multos nobis in-
calis aduocatos comparare possimus. De sua salute sunt se-
cūri, de nostra sunt solliciti. Sunt conciuēs nostri, & nostram
valde exoptant salutem.

A V E M A R I A.

Beatitudo
quid sit.

Quoniam beatitudinis nomen toties in lectione sancti
Euāgelij hodie inculcatur; quid ea sit, primo loco expli-
candum nobis est. Ea verō est (vt breuissimē dicam) status
optimus atque perfectissimus, vltimæque perfectio, ad quam
humana natura, partim diuina grætia, partim industria &
labore suo adiuta, peruenire potest. Deus omnia condidit
& crea-

& creauit perfecta: verum nihil adeo perfectum & absolutum,
quin perfectius reddi posset. Metalla, gemmæ, atque lapilli,
rudia & inculta è terræ visceribus eruuntur, arte purgantur
& expoliuntur, & nouum quendam nitorem capiunt. Arbo-
res cultu nutriuntur, & à paruis initiis ad iustam magnitu-
dinem excrescunt. Quod etiam cunctis animantibus con-
tingit. Sic etiam supernæ mentes, vbi se in Deum erexerunt,
non solum in grætia confirmata, sed æterna etiam felicitate
donata sunt. Homo inter Angelos & animantia cætera me-
dium quendam obtinet locum: consequens est, vt intellectu
& mentis acumine quandoque Angelicæ naturæ propior sit,
quandoque verō tarditate ingenij vix vno gradu distet à
brutis. Vnde videre est, quosdam homines pecudibus simi-
les, quosdam verō paulo Angelis inferiores. Quidam ita
sunt diuina grætia exculi, vt inter supremos Angelorum or-
dines merito collocandi sint. Tales fuerunt martyres Chri-
sti, & anachoretæ illi in solitudine, quibus dignus non erat
mundus. Nec viri modò, sed insignes etiam feminae & vir-
gines sedes easdem promerita sunt. Ad hunc statum perfectis-
simum, id est, beatitudinem & felicitatem, aspirantes, sum-
mis vigiliis peruenerunt. Sicut ille qui magna siti laborabat,
vbi ad satietatem vsque ebibit, non amplius sitit, neque iuxta
fontem positus, aquæ desiderio mouebitur: ita qui ad hunc
statum peruenit, nullius rei desiderio laborat. Ad hunc feli-
cissimum ac planè diuinum statum ab auctore naturæ con-
gnum primò intueri debent, quo recta sagittas ad illud ia-
ciat: atque vt nauta, quem portum petat, prius debet agno-
scere, vt ad illum nauigationis cursum dirigat: ita oportet
vix finem ante oculos proponere, & eò cursum dirigere.
Nunc, quoniam de fine, id est, de portu felicitatis nostræ di-
ximus; de itineribus, quibus ad eam peruenitur, restat vt
pauca dicamus. Hanc quæstionem auctoris felicitatis ipse
absoluit, qui iuueni felicitatis huius cupido ait: Si vis ad vi-
tam ingredi, serua mandata. Exiguo sanè pretio æternam
nobis promittit, quam ipse sanguine suo comparauit.
Verè, Domine, pro nihilo saluos nos fecisti, quamuis nos
de nihilo redemeris. Habemus in hac lectione optima con-
cipua salutis nostræ. Hæc celestis magister cum aliis, tum
virtutum choro octo potissimum elegit, quæ quàm maximè
nobis ad beatitudinem viam sternunt, per quā omnes Sancti

Sanctorum
meriti ad
inueniuntur.

Festum om-
nium San-
ctorum
festum.

Augustin.

Homo An-
gelis pro-
pior.

Dionysius
Rickel.

Simile.

Simile.

Finis in-
ueniendus
semper.

Matth. 19.

210 IN FESTE OMNIUM SANCTORUM

eo perueniunt. Omnes enim pauperes spiritu, omnes mites, misericordes, mundi corde, & pacifici fuerunt: omnes, dum hic agerent, esurierunt & sitiierunt iustitiam: omnes piis laudibus & sua & aliorum delicta luxerunt: omnes varias mundi infestationes, propter tuendam pietatem & iustitiam, perpessi sunt: ideoque plenissimam modò laborum suorum mercedem in cælo percipiunt.

Beatitude prima.

Eorum prima est, paupertas spiritus: hoc est, voluntaria terrenarum rerum contemptio, quæ in summa etiam rerum copia esse potest, ut in Abraham, Dauide, & beato Gregorio Pontifice, diuo Seuerino Episcopo Colonienſi, qui in maxima terrenarum opum abundantia constituti, minus eas diligebant, quam sanctus quidam eremita catellam, quæ apud se nutrierat. Rogatus quidam Sanctus quæ res maxime homines Deos coniungeret, Paupertas, inquit, ac terrenarum rerum contemptio. Harum enim amore superato, mens nostra, terrenis vinculis soluta, sponte sua in cælestia, tanquam sibi cognata, & naturæ suæ finitima, perducitur. Ut enim magnæ ferunt, propter occultam quandam utriusque naturæ cognationem, ad se in aëra eleuat, & immobile atque suspensum tenet: ita mentem à terrenarum rerum amore purgatam, Deoque iam similem effectam, facillè Deus ipse ad se rapit, & arctissimo charitatis nexu sibi deuincit. Cupiditas est radix omnium peccatorum. Radix omnium maiorum est cupiditas. Nihil iniquius, quam amare pecuniam. Auro nihil scelestius. Non ingens opum multitudo, sed cupiditatis abdicatio quietem animis affert. Ille in hac vita incipit esse beatus, qui ad hunc terrenarum rerum contemptum potuit peruenire. Ad hunc statum felicitatis nos inuitat Propheta: Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere.

Disti. sancti: Francisci.

Simile.

1. Tim. 6. Eccli. 10.

Diuitiarum contemptus optimus.

Psalm. 65.

Erucundia malum.

Psalm. 85.

Matth. 11.

Secunda verò beatitudo, mansuetudinis est: de qua Dominus, Beati, inquit, mites: quoniam ipsi possidebunt terram. Sicut autem paupertas spiritus nos primum ab ingenti cupiditatis tyranno eripit: ita lenitas & mansuetudo ab alio quoque truculentiori, nempe furore & iracundia, liberat. Iracundia tot in mundo contentiones, dissidia, homicidia, bella, strages denique excitat. Hæc animum exacerbat, & à rectitudinis statu deducit. Mansuetudo, quæ Sanctorum communis est virtus, hominem Deo coniungit & conglutinat. Quoniam, inquit Propheta, tu Domine suauis & mitis, & multæ misericordiæ omnibus inuocantibus te. Iam verò quid aliud illa Domini Saluatoris verba prædicant: Discite à me, quia

CONCIB.

211

mitis sum & humilis corde? Quæ de causa idem Dominus frequentissimè in literis sanctis Agnus appellatur. Vnde coniungat, ut agnus agnos, tanquam sui similes, per amorem modo grata & amabilis mansuetudo est. Fili, inquit Ecclesi. in mansuetudine opera tua perfice, & super gloriam hominum diligaris. Contrà verò de iracundo homine ait: Spiritus vero ad irascendum faciem quis sustinebit? Quamuis virtus mansuetudinis sit grata & suauis, nulli tamen, quam eam possidenti, gravior atque iucundior est. Præmium huius beatitudinis Dominus terram statuit, non hanc quam calcamus, sed terram iuentium, quam proprio vocabulo regnum cælorum appellauerat. In hac virtute Moyses & David valde excelluerunt.

Eccli. 30.

Prover. 18.

Mansuetudo cui suauis sit.

Num. 12. 1. Reg. 24.

Sequitur deinde: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Qui fieri potest, ut, qui lugent, beati sint? Duplex est luctus, sicut duplex etiam tristitia est. Hoc autem in loco non de luctu huius tristitia seculi, sed de pio luctu lachrymisque sermo est. Sunt lachrymæ quas peccati dolor, sunt quas exprimit Christiani amor: & utraq; sanè dulces sunt. Lugent enim verè penitentes, dum recogitant omnes annos suos in amaritudine animæ suæ. Hi lugent & dolent. Sicut enim sanitatis signum est vulnerum dolor: ita spiritualis salutis & gratiæ vehemens peccatorum dolor existit. Corpus panibus reficitur: ita pia mens lachrymis delectatur. Tristitia quæ secundum Deum est, penitentiam in salutem stabilem operatur.

111.

Simile.

2. Cor. 7.

Sequitur deinde: Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam. Iustitiæ proprium est munus, unicuique, quod debitum est, fideliter reddere. Quid autem magis debitum & iustum est, quam ut benignissimo conditori nostro pareamus: illi diligamus? Ex quo satis liquet, totius iustitiæ summam obedientiam & charitatem in Deum contineri. Sed cur Dominus, esuriendi & sitiendi, desiderandi verbo usus est? Certè, quia cum cibo & potu, ut cætera omnia, quamlibet sint pretiosa, pro his adipiscendis facillè vel deseramus, vel cõutemus. Dicit quidam iumentis, ea videlicet malle fenum quam aurum: ita homines etiam, virgente fame, cunctis mundi opibus panem præferre. Dominus igitur hic non quæuis desideria, sed ea intelligit, quibus ita homines cælestium rerum flagrant desiderio, ut propter ea cõsequenda pro nihilo cuncta ducant. Sunt autem optima bona, ut virtutes, expetenda.

212 IN FESTO OMNIUM SANCTORUM,

Sitientibus iustitiam additur quinta beatitudo, præstantium misericordiam, *Beati inquit, misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Hos Gregorius Nyssen ait vere beatos appellari, quod Dei munus & officium inter homines exercent; cuius est miseri semper & parcere. Quod nomine non tam beati, quam filii Dei, appellandi sunt, quod sic ad viuum eius imaginem miserando referant. Ille misericordiam suam vel maxime declarat, quod eam præcipue misericordiis impendit. Iudicium sine misericordia ei, qui non fecerit misericordiam, inquit Iacobus. Apparet quam sit hæc virtus necessaria ei qui misericordia indiget. Quis est autem inter mortales, qui ea non indigeat? Tale te præbere cæteris hominibus debes; qualem tibi Dominus exhiberi velit. Vade ille Deum purissimo euidam speculo comparat, quod perfecte eam imaginem refert, quam ante illud proponis, siue latam, siue tristem, siue formosam, siue deformem. Quæ quidem varietas non ab ipso speculo, sed ab imaginis varietate, quæ illi obijciuntur, emanat. Procomperito habeatis. Auditores, hoc eodem modo, cum extremus ille dies aderit, iudicis faciem aut placibilem aut implacabilem, aut hilarem aut tristem vos esse visuros, qualem vos fratribus in hac vita exhibuistis.

VI. Sequitur deinde sexta ad beatitudinem via, eorum qui mundo sunt corde, de quibus Dominus: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Sicut autem antecedentem misericordie viam, qui actiuam vitam exercuerunt, ita præsentem illi præcipue sectati sunt qui se totos cõtemplatiue vite studio dederunt. Horum præcipua fuit cura, mentis aciem ab omni labe atque terrena fece purgare, quo, splendidissimos Solis iusticie radios in ea velut in purissimo speculo recipere, ampliori diuinæ bonitatis cognitione irradiarentur. Ideo appositè satis huic puritati, diuinæ lucis visio proponitur, quæ ut luscis & egris oculis odiosa, ita mundis & puris est amabilis. Illis solum Deus sapit, qui purgata mēte sunt ad hanc felicitatem peruenire desiderat, puritati cordis suadeat, eamque vitæ suæ scopum statuatur. Imitare venatorum solertiam, qui accipitrum, quos in manu gestant, oculos iniecto tegumento operiunt, ne faciliè circumuolantium auium aut aliarum rerum specie exagrentur.

VII. Septima ad beatitudinem via, pacificorum est, de quibus Saluator: *Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur.* Hi sunt qui non modo ipsi intra se & cum aliis pacati sunt, sed pacem quoque

CONCITO.

213

quoque inter alios conciliare student. Ut enim filiorum diaboli munus est, claculantiis delationibus seminare discordias inter fratres: ita contra filiorum Dei est, cunctos homines mutua beneuolentia deuincire. Amator enim & conditor hominum Deus, pacis & dilectionis est cõciliator. Non est, inquit Apostolus, Deus dissensionis, sed pacis. Triplicem pacem sancti Patres esse statuunt: primam, quam cum Deo; secundam, quam cum hominibus; tertiam, quam nos ipsi intra nos habemus, quando videlicet affectus nostri, & inferiores anime vires, aduersus rationis imperium minime reluctantur, sed eius præceptis & moderationi obtemperant.

Sequitur postrema & perfectissima beatitudo, *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, &c.* Hæc ut extrema, & summa huius vitæ felicitas est, ad quam cætera ordinantur. Neque enim altius aut charitas, aut vlla præcedentium beatitudinum ire potest, quam ut homo non modò iustus sit, sed etiam persecutione propter iustitiam patiat. Vnde hoc potissimum Paulus gloriatur, cum se in tribulationibus gloriarī dicit. Hanc viam Dei Filius tota vita sua non solum, sed clarissimis etiam exemplis docuit; quem totius dolorum, & scientem infirmitatē, Esaias appellauit.

Hæc vita fuit fasciculus myrrhæ, id est, fasciculus dolorum & lacrymarum. Ille felicior atque beator, qui huic probitatis & sanctitatis speculo fuerit similior. Huic beatitudini Dominus præfens promittit præmiū, aliis futurum: *Ipsum, inquit, est regnum calorum.* Iam enim gustarunt bonum Dei, & iam apud illum inuenire? Constat ex Patrum sententia, quod animo varias propter Deum persecutiones perpeti. Tribulatio operatur patientiam. Ille faciliè irridet hominum calumniam, qui intra conscientiam suam bonum gestat testimonium. Gloria nostra testimonium conscientie nostræ.

Hæc sunt itinera, quibus ad sempiternæ salutis portum veniuntur: hæc virtutes, quibus ingens ea merces proposita, de qua Saluator ait in præfenti lectione: *Gaudete & exultate, quia merces vestra copiosa est in calis.* Hac tanta mercede proposita, quid arduum ac difficile homini Christiano ferri potest, quod non libenter & alacriter amplectatur? Quis mercedis respectu, martyres omnes non modò mundi carnis delicias, sed ipsam etiam vitam, adeoque proprium corpus despexerunt. Quod si mercedis huius dignitatem

Diabolus
filiorum
mali
qualit.

1. Cor. 14.
Pax tri-
plex est.

VIII.

Roman. 8.

Esai. 53.
Cantic. 1.

Hebr. 6.

Roman. 8.

1. Cor. 2.

scire cupitis merces ipsa Deus est. Sic olim Abraham significauit: Noli timere Abraham, ego protector tuus, &c. Oculis non uidit, auris non audiuit, &c. Non ad martyrium inuitemur, sed diuinorum mandatorum leuissimam sarcinam ferendam, eodem proposito premio. Quæri potest, quæ futura hominis merces & beatitudo: Hanc eandem esse denuncio, quam vnus Dei propriam dico. Sicut enim is reuelata facie infinitam pulchritudinem suam uidet, & infinito amore diligit: ita nos quoque illum uidebimus, amabimus, eoque fruamur, licet illius infiniti decoris immensitatem minime comprehendere valeamus. Hinc Ioannes ait: Filioli, nunc filij Dei sumus, &c. Quale quæso erit, homuncionem ex limo terræ concretum, non ad Angelorum modum, sed ad Dei similitudinem eleuari, & eius gloriæ consortem fieri? Non igitur ita se Dominus maiestatis cum electis suis, atque Reges terræ cum famulis gerunt. Alio enim serui cultu, alia mensa aliis dapibus & apparatu uti solent. At summus ille cælestis Imperator & Dominus, eadem nos tunica immortalitatis vestiet, eadem nos mensa, eodemque cibo alet, quando euilem nos felicitatis participes efficiet. Ego, inquit, Saluator, dispono vobis, sicut & Pater meus disposuit mihi regnum, &c. Idem autem ipse qui hoc promittit, sanguinis sui precio nobis hoc tantum munus meratus est. Per illum enim cælestis Pater maxima & pretiosa nobis promissa donauit, ut videlicet diuinæ efficiamur consortes naturæ. Hac ergo tam felici spe atque mercede proposita, Auditores, omnem torporem & somnum ab oculis excutere studeamus: per has beatitudinis semitas, quas Saluator proposuit, gradiamur, vigilemus, oremus: Sanctorum omnium, quorum solennia celebramus, opem imploremus, illos nobis patronos, vitæ duces, virtutum exempla proponamus, ut ipsorum precibus & clarissimis exemplis adiuti, ad eorum tandem societatem peruenire mereamur. Quæret fortasse aliquis, cur amaret omnium Deus tot laboribus beatitudinem parari voluerit. Quod si dixeris, laboris huius causam non Dei voluntatem, sed voluntariam hominis culpam existisse, qui se peccato non modò maculauit, sed gratuitis etiam Dei donis spoliatus, quibus ad beatitudinem peruenire sine labore potuisset, contra hoc rursus instare aliquis poterit: Cur ipse Dominus, qui ruinam hominis impedire potuisset, hoc facere distulit? Si id enim fecisset, o quam multorum malorum materiâ sustulisset! Quis igitur sensum Domini cognoscere, & iudicia

Ioan. 3.

Distin.

Imperator
noster Christi
filius est.

Lucæ 22.

2. Pet. 4.

Beatitudo
labore con
paratur.

Rom. 11.

& iudicia illius atque consilia penetrare valeat? quid quæso nos facere par est, qui humi repimus, & vix ante oculos & in prospectu posita cognoscimus? Licet Dominus permiserit ruinam malorum, attamen numerus electorum permansit integer & illibatus. Siue enim cadente homine, siue stante, non minor fortasse prædestinatorum numerus fuisset: quem solus ille nouit, qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat. Iam expendamus breuiter quæ bona ruina humani generis præbuit. Primum igitur hinc Dominicæ incarnationis & passionis mysterium occasione sumpsit. Si enim homo non peccasset, Filius Dei (ut plerique Sanctorum tenent) minimè humanam naturam inexplicabili ratione sibi copulasset, nullo modo crucis supplicium pertulisset. Tolle, inquit Aug. morbos, tolle vulnera, nulla erit medico veniendi causa. Si homo non peccasset, siue neque humanitas Christi, ita neque beata virgo Christi mater futura fuisset: atque ita defuisset mundo hæc summa dignitas, & margarita pretiosa, quæ cunctas illustrat Ecclesias. Quid enim mirabilius ea puritate ac sanctitate, quàm in seculo adeo fragili diuina gratia operata est: Dicit igitur Ecclesia felicem culpam, & necessarium prædicat Ad peccatū, quod tantis mysteriis occasionem dederit. Adde etiam mirabilem Sanctorum varietatem, quæ non modò præsentem, sed futuram etiam Ecclesiam maximam donorum gratiarumque varietate honestat & ornat. Perfectum corpus ex diuersis membris constituitur. Lapsus ille quamuis & dolendus & miserandus, diuinæ tamen providentiæ beneficio variis in Ecclesia Sanctorum Ordinibus occasione dedit. Si enim nulum peccatū exstitisset, ubi tunc Prophetæ? ubi Patriarchæ? ubi Apostoli & Euangelistæ? ubi Martyrum exercitus? ubi Confessores? ubi Virgines? Defuisset igitur hæc tam miranda Ecclesiæ varietas, quæ eius maximè pulchritudine illustrat, diuinæque gratiæ virtutem mirificè declarat. Adstitit regina à dextris tuis, &c. Vide de tunica polymita Ioseph, quæ mirabilem hanc Ecclesiæ varietatē repræsentat. Nemo carnis fragilitatē & naturæ imbecillitatem in excusationis suæ velamen obtendere poterit, cum videat Sanctos nostri similes trāsisse. Vide quomodo pugnarūt. Zelo zelat? sum pro Dño exercituum, inquit ille. Ait Apost. Alij ludibria & verbera experti sunt, &c. Vide quæ Apostolorum dignitas. Quibus laudibus prædicemus Martyres, fortissimos Christi milites? persequerantia fidei eorum? Tres præcipue orbis partes glorioso

Psalm. 46.

Ruina
Ad quid
boni attine
lerit.

August.

Psalm. 44.
Genes. 37.3. Reg. 19.
Hebr. 11.

Martyrum cruore cōsecrata sunt. Aliquando sex mille Martyres interfecti, aliquando decem mille patibulis affixi, aliquando vndecim mille simul Virgines trucidatae. Quid verò sanctissima Confessorum agmina commemorem? Fuerunt hi Doctores & Magistri, Ecclesiae duces ac propugnatores, Anachoritae. Quis autem Virginum gloriam silentio praeterire possit, quae in carne non secundum carnem viuentes, virgineam puritatem ad extremum vsque vitae diem cōsecuarunt? Videmus quā varietate militante & triumphante Ecclesiam Deus decorauerit: videmus quā felicitas piis in caelis proposita: videmus quibus itineribus ad hanc peruenitur, quibus stimulis corda nostra excitentur. Excitat mercedis magnitudo, Sanctorū exempla, diuinā gratiae vis admiranda, quae nulli interclusa est. Adspiret diuina gratia. Amen.

IN COMMEMORATIONE
OMNIUM FIDELIUM DEFUNCTORUM
Sermo à F. Petro Cratepolio collectus.

THEMA. Amen, amen dico vobis, quia venit hora, & nunc est, quando mortui audient vocem Filij Dei.
Ioan. 5.

DVAE sunt resurrectiones: vna, quā, si in fide ipsa perseverantes manemus, in aeternam resurgamus vitam. Qui vocē filij Dei audient, nihil est aliud, quā qui obediunt: qui ergo obedierint, viuent. Impij sceleribus contaminati, mortui dicuntur: cum autem diuino fauore peccata relinquunt, & gratiam cōsequuntur, viuui nominantur. Homo occidit quidem per malitiam animae suae. Ex quo colligimus, impium hominem esse sui ipsius homicidam. Anima enim quae peccauerit, ipsa morietur. Sic anima mortua est in corpore viuens: isti sunt in vitiorum tumulo sepulti, de quibus dicitur: Ossa arida, audite verbum Dei. Caterum quando Deus praecepit ne quis hominem mortuum attingeret, volebat in primis prohibere ne quis impiis hominibus familiariter vteretur. Qui enim sunt vitii inquinati, mortui vocantur. Sed beati qui audiunt verbum Dei, vt à vitiiis resurgant. Venit hora inquit Ioannes, & nunc est, quando mortui audient vocem Filij Dei: qui audierint, viuent. Sicut fulmen ensē attingens, vaginam foris intro-

Sapient. 16.

Ezech. 18.

Ezech. 37.

Anima in
viro corpore
sepulta.

Simile.

integram relinquit, ferrum autem intus ferit: sic lethale flagitium corpus viuui foris relinquit, animam autem intus occidit, separans ab illa gratiam, quae est animae vita. Amen, amen. Geminat, vt certiore faciat sermonem. Et nunc est, inquit: ne longo post tempore futuram arbitreris. Hic poteris tractare, quod non debeamus conuersionē differre, quia semper est hora parata, & nunc quādo debeas audire vocem Domini, siue sit interna, siue externa admonitio & inspiratio. Quando mortui audient, id est, peccatores vita gratiae destituti. Ait Paulus: Vidua viuens in deliciis, mortua est. Et qui audierint verbum Christi obediendo, viuent vita gratiae in via, & vita gloriae in patria; sed perseverantia coronabitur. Nemo audit salubriter verbum Dei, nisi per inspirationem Spiritus sancti, cuius cor tetigerit, & erudierit mentem eius, fundendo radium sapientiae intellectui eius. Ait Esaias: Dominus aperuit mihi aurē, ego autem non contradico. Hic docemur, ne idoneum istud credendi tempus omitteremus, ne condemnemur. Praesens doctrina complectenda, si ad aeternam vitam peruenire velimus. Venit hora, quando omnes finaliter resurgent, quando audient vocem eius. Sic audiuit Lazarus: Veni foras, sic audiuit filia Archisynagogi & filius viduae: & ideo signanter dicit, Et nunc est, quia per me incipiunt iam mortui resuscitari. Tota autē natura ad nutum obedit voluntati diuinae. Vocat ea quae non sunt tanquā ea quae sunt. De eo recte dicitur: Qualis est hic, quia vñ & mare obediunt ei. Huius verba, siue eius ministrorum, habent vim viuificationis. Verba, inquit, quae ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt. Et sic viuificat, dum iustificat impios. Et quia audientiam vitae & iustitiae: ideo dicit, & qui audierint per obedientiam, quantum ad resurrectionē corporum, vel fidem, quantum ad resurrectionē animarum, viuent in corpore in aeterna vita, & in ista vita gratiae. Sicut enim Pater habet vitam in semetipso. Pater vitam habet, non aliunde, sed in seipso; vt ipsa vita sibi sit ipse. Sic dedit & filio vitam habere in semetipso. Vides Filium aequalem Patri: vt solum intersit inter Patrem & Filium, quia Pater habet vitam in semetipso, quam nemo ei dedit. Filius autem habet vitam in semetipso, quam Pater dedit. Hic Pater, à quo habet vitam, dedit & iudicandi & viuificandi virtutem: nolo autem miremini, cum me videatis hominem, cum mortuos me resuscitaturum, ac in iudicium adducturum pollicear. Nos non habemus vitam à nobis

1. Tim. 5.

Esai. 50.

Ioan. 11.

Luca 17.

Matth. 9.

Roman. 4.

Ioan. 6.

ipsis, sed à Deo: corpus habet vitam ab anima, anima à Deo. Pater est viuens per essentiam, ita & Filius.

Ait: Et potestatem dedit ei iudicium facere, quia Filius hominis est. Quenam tam frequens iudicij, vitæ, resurrectionis commendatio? Quoniam hæc omnium maxima sunt, & quæ possunt difficilem etiã auditorem ad credendum adducere. Qui enim credit resurrectionem, & scelerum poenas, etiam sine alijs signis hoc solo assentietur, & beniuolum sibi iudicem reddere curabit. Dens Pater dedit Filio iudicij potestatem, & non quia suus, sed quia Filius hominis est. O verè Patrem misericordiarum, vult per hominem homines iudicari: quo, in tanta trepidatione malorum, electis fiduciam

Psalm. 71. præstet naturæ similitudo. Deus (inquit Dauid) iudicium tuum Regi da, & iustitiam tuam filio Regis. Sic & Angeli loquebantur ad Apostolos: Hic Iesus, qui à vobis assumptus est in cælum, sic veniet. Hoc est in ipsa corporis forma atq;

Adh. 1. substantia. Filius hominis faciet iudicium. Non intres in

Psalm. 144. iudicium cum seruo tuo. Si iustus vix saluabitur, impius &

1. Petri 4. peccator vbi apparebunt? Nabuchodonosor Daniele captiuum, vbi audiuit arcana, adorauit. Sic Israëlita, loquente

Daniel. 2. Angelo in monte Sinai, fuerunt perterriti, vt diceret Moysi:

Exod. 20. Loquere tu nobis, & audiemus; & non loquatur Dominus, ne fortè moriamur. Qui iam mitem contempnunt, olim ex-

perientur seuerissimum iudicem. Confugient ad speluncas, & dicent montibus & petris: Cadite super nos, & abscondito

nos à facie sedentis super thronum & ab ira Agni, quoniam

venit dies magnus iræ ipsorū: & quis poterit stare? Iræ autem

Ira Agni magna. Agni appellat, vt indicet talem eius diei iram futuram, qualis eius mansuetudo antè præcessit. Quæ quidē res tanto

improbis terrori erit, vt D. Chrysostomus fatius esse dicat, decem millia fulgura sustinere, quàm faciem illam mansuetam videre à nobis auersam, & tranquillum oculum non fer-

rentem nos. De vltimo illo & horribili iudicio vide Matth. 24. 25. Mar. 13. Matth. 16. Tunc reddet vniciquis, &c. Ner-

uissimum iudicium quale futurum sit, Lucæ 3. cuius ventila-

Lucæ 17. brum in manu. Extremum iudicium horribile valde. Finale

Psalm. 2. iudicium. Tunc loquetur ad eos in ira sua. Finale & extremum

Psalm. 49. iudicium. Deus deorum Dominus. Iudex. Hic est qui constitutus est à Deo iudex viuorum & mortuorum. Resurrectio

Ad. 10. nunc in mente, tunc in carne. Ipse iudex suscitauit mortuos, & vocat ea quæ nō sunt tanquā ea quæ sunt. Nihil habet admira-

Rom. 4. tionis, si vox, quæ potuit instaurare naturā cum non esset

potuerit reparare eandem cum corrupta esset. Qui à nihilo cuncta produxit, quomodo non poterit, quæ semel producta sunt, ab interitu ad vitam rursus reuocare? eiusdē certe vtrumque ac immensa potestatis est. Suscitare mortuos, est opus proprium Dei. Iob euidenter resurrectionē prædicit: Est arbori spes, si enim abscissa fuerit, iterum pullulabit, & virgultum eius numquam deficit. Sicut arbores transacta hieme, & vi interiore illas fouente, virtute etiã solis & ventorum, producant & emittunt folia, flores & fructus tamquam indumenta: ad eundem ferè modū omnes Dei amantes animæ habent sibi propositum diem resurrectionis esse futurum, in quo per virtutem Solis iustitiæ emerget gloria Spiritus sancti, quæ intus latebat, & fouebat corpora Sanctorum. Nihil impossibile apud Deum.

Et procedent, qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ, &c.

Superiās cum de resurrectione mentium & animarum loqueretur, numquid fecit discretionem? Sed omnes qui audient viuunt, quia obediendo viuunt. At verò resurgendo &

procedendo de monumentis, non omnes ad vitā æternam ibunt, sed qui benefecerunt, qui autem malè, ad iudiciū. Pec-

catōres ad supplicia sempiterna, iusti ad vitam æternam.

Multi ex his qui in terræ puluere dormierunt, resurgent: quidam quidem ad vitam, alij autem ad opprobrium sempiternum, vt videant semper. Non qui credit tantum, sed qui cum

fide bona opera operatur, procedet in resurrectionem vitæ, fides sine operibus mortua est. Impij vidētes pios ita exal-

tati ac glorificati, turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in subita illa & insperata salute, dicentes intra se, pœnitentiam agentes, &c. Hic implebitur vaticinium Domini,

Qui me erubuerit & sermones meos, & Filius hominis erubescet cum venerit in maiestate sua. Timeo sapē, multos esse nunc in mūdo Pharaones, qui iusto Dei iudicio ob-

durati obsecratiq; sint.

Nunc quæso, Auditores, diligenter perpendite, cuiusmodi nos periculum maneat, si enim barbaræ nationes ob violatam naturæ legem, quæ animis nostris impressa est, sine fine cruciandæ sunt: quo nos timore concuti par est, qui tam multa aliq; ad pietatem & iustitiam adiumenta percepimus? Multi solam de peccatis rationem in diuino iudicio exigendam timeant: ego verò non minùs creditorum talentorum, hoc est, diuinorū beneficiorum, ac præcipuè summi ac

maximi redemptionis & salutis nostræ beneficij, rationem

exigam

Resurre-
ctio mor-
tuo-
rum.
Iob 15.
Simile.

Augustin.

Daniel.

Iacob 2.

Sapient. 4.

Lucæ 12.

Barbara
nationes
cur dānāt
da.

exigendam pertimesco. Quam quidem rem non obscure Saluator declaravit, cum ait Ioan. 3. Hoc est autem iudicium, quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quam lucem. Magnum ergo nobis ob admissa flagitia periculum impendit; nec minus tamen ob accepta beneficia & salutis adiumenta neglecta. Hinc idem Dominus corpit exprobrare ciuitatibus, in quibus facta fuerant virtutes plurimae ab ipso: quae tamen ne his quidem diuinae virtutis argumentis ad poenitentiam excitare fuerint. Huius etiam causa cur sanctissimi viri quoque hoc iudicium reformident, quia quamuis nullius sibi lethalis criminis conscij sint, huius tamen beneficij rationem sibi à Deo exigendam pertimescunt. Quae ratio diuini Thomam impulit, vt dicat, leuiori apud inferos poena propter sua scelera infideles, quam fideles, esse puniendos: quod videlicet vtrique pro qualitate percepti luminis, & beneficiorum diuinorum atque adiutorum, quae vtrique ad recte viuendum donata fuerint, plectendi sunt. Hoc ipsum Dominus in Euangelio demonstrat, vbi ait: Vt tibi Chorozaïm, & tibi Bethsaida: quia si in Tyro & Sidone facta fuissent virtutes quae facta sunt in vobis, olim in cilicio & cinere sedentes poeniterent, &c.

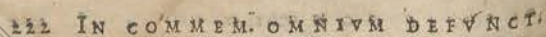
SILVA QVÆDAM LOCORVM COMMVNIVM, AD HODIERNVM institutum faciens.

Hæc vita mortalis est somno simillima, aut potius mors ista vitalis. Clamat Apostolus: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Mirandum cur nos miseri cum Psalmographo non instanter proclamamus: Psal. 141. Educ de carcere animam meam. Et alibi: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. Quanta putas læticia perfunditur animus iusti, quum corporeis nexibus solutus, videt se à laqueo isto simul & periculo liberatum? O vita mortalis! & quid est tota, nisi perpetua & inopinata delusio? omnia quæ tam auidè quærimus, tam ardentè amamus, tam sollicitè prosequimur, non vtiq; vera bona sunt, sed vmbrae imaginæque bonorum. Quid sunt enim diuitiæ, nisi vana quædam metalla? Quid honores, nisi ludicre leuitates? Quid corporis voluptates, nisi turpes & obscenæ cupiditates? Diues, inquit Iob, cum dormierit, nihil secum adferet: aperiet

aperiet oculos, & nihil inueniet. Aduerte miserarum animarum querimoniam in lib. Sap. agnoscito fletum: Errauimus iniquitatem à via veritatis, &c. Excitemur ergo, fratres, ab isto lethali somno & sopore mortifero, antequam nos excitet dira mors: tunc enim nihil proderit excitari.

Pium est mortuos deplorare, modò cum moderatione fiat. Sic enim videmus Abraham luxisse Saram coniugem suam. Sic etiam Isaac matrem suam defleuit. Et Iacob scissis vestibus luxit Ioseph filium suum, existimans eum mortuum esse. Ioseph etiam luxit in morte Iacob patris sui. Filij Israël videntes Aaron excessisse è vita, eum deplorarunt triginta diebus: & totidè Moysen in campatribus Moab. Dauid etiam lugebat Saulem & Ionatham, & filium suum Absalon. Martha etiam, & soror eius Magdalena, tum etiam Christus Dominus, luxerunt Lazarum. Et in actibus Apostolorum fecerunt fratres Stephano protomartyri plactum magnum. Super mortuum plora, inquit Eccles. Verum cum quadam moderatione Christiana plorare debemus, ne videamur argumentum infidelitatis præbere in nimia lachrymarum effusione. Qui vitam honestè & in virtutibus egesserunt, quando ex hac vita migrat, verè liberantur & solvuntur à vinculis, quibus in hoc mundo compediti erant, & ab ipsis calamitatibus & ærumnis. Est enim mors ipsa, his qui bene vixerunt, translatio quædam ad meliorem vitam, videlicet ab hac vita laboribus plena ad vitam beatissimam. Horribilis quidem est mors, iis præsertim qui vitam in deliciis & voluptatibus seculi traduxerunt, non autem illis qui præclaram & laudabilem hinc duxerunt vitam. Chrysost.

Vide quàm ardentè mortem optabat Apostolus, qui se licem traduxerat vitam, adeò vt diceret: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Mors agit sicut messor, qui spicas omnes metit, licet sint in superiore parte inæquales, sunt autem æquales inferius: sic mors magnos & paruos tollit, senes ac iuuenes, nullius habens rationem ætatis. Mors est omnium laborum præsentis vitæ finis quidam & terminus, principium autem bonorum. Vide diuum Ambrosium lib. 2. de Cain & Abel. Apostolus ait: Cupio dissolui & esse cū Christo: dissolui autem non postulare, nisi ærumnoso carcere se vinctum videret. Hoc etiam David desiderabat cum diceret: Dirupisti vincula mea. Gregor. 4. Dialog. Mors liberationem adfert à presentibus malis, nosque ad vitam perducit æternam. Vnde ignoro planè an sit mors appellanda, cum tanta nobis adferat

Paulatin quidem nos etiam ipsa natura assue facit, ut
mortem minus timeamus. transiens quidem ab infantia in
pueritiam, ex pueritia in adolescentiam, & ita per ceteros
ætatis gradus tamquam manu ducens. Vide Phil. in libro
de Ioseph.

*Sepultura in loco san-
cto eligenda*
*Patriciae sepul-
tura ratio nem habue-
re.*

Sepultura eligenda in loco sancto & honorifico, vt hoc modo frequentius & facilius veniat in mentem mortis memoria & recordatio. Sic Abraham emit in sepultura locum aggru: sic Iacob noluit sepeliri inter Aegyptios, sed filii rogant vt se in sepulchro patrum suorum sepeliendi curaret. Ioseph commendauit ossa asportari ex Aegypto: hoc Moyses fideliter impleuit. Exod. 13. Christus sepulturae suae seruit

*Purgato-
rium esse,
et a po-
enae grauis
simae.*

Beneficia quæ à defunctis accepimus, nos mouere debent
vt pro eis oremus. Sic Dauid ponebat ante oculos filiis Israel
beneficia quæ à Saule receperant. Quid quæso fructuosius

CONCISO.

224

CONCIOS. 223

nam esse potest, quàm eis opem & auxilium ferre, à quibus speramus nos etiam, ubi in patriam conuolauerint, præmiis amplissimis & beneficiis esse afficiendos: uti Ruth. 1. dicitur: Faciat vobiscum Deus misericordiam, sicut fecistis cū mortui. Porro non soluere animas & liberare à Purgatorio, propterea quòd negligamus ea præstare, quæ nobis commendata sunt ab ipsi defunctis, & quæ nos facturos esse spondimus, gratissimum plane scelus est. Vide Eccl. 7. dicitur, Mortuo ne prohibeas gratiam: Vide Vincentium.

plurimum quidem nobis conducit ad vitæ emendationem, considerare mortem ipsam & vitæ nostræ breuitatem. Qui congregat in messe, filius est sapiens. Num sentiunt aliqua beneficia etiam peccatorum animæ, cum super illis fiunt conuentus & peractiones bonorum? Respondet Athanasius: Si non aliquo beneficio participaret ex illo, non vitæ in cura & exsequiis fieret commemoratio. At si vitis florescit extrinsecus in agro, & odorem eius sentit in vase, cum reclusum, sicque conflorescit etiam ipsum: ita intellegimus peccatorum animas participare aliqua beneficentia, sanguini immolatione & gratificatione pro ipsis facta, si solum ordinat & præcipit, qui viuorum & mortuorum potestatem gerit, Deus noster. Vide Athanasium quæst. 34. Vita nostra.

vita nostra mortalis somno dormitiūm aptissime com-
 paratur. Iusto Dei iudicio peccator percutitur, vt qui in vita
 solutus est Dei, in morte non recordetur sui. Cum enim di-
 citur, pax & securitas; repentinus eis superueniet interitus,
 non effugient; & ducentes in bonis dies suos, cum minus
 cogitant, in puncto ad ima descendunt. O fallacem hospita!
 aduertendum est, quod benefacere animabus in Purga-
 toria detentis, non solum eis prodest, verum etiam illis qui
 ipsa ipsa operantur. Illud opus promouit ex charitate, quod
 alia meretur beneficia. Sancta & salubris est cogitatio,
 pro defunctis exorare, &c. Opera quæ sunt pro defunctis,
 in quadruplici differentia: aut sunt orationes, aut elee-
 mosynæ, aut ieiunia, aut disciplina, & denique Sacrificium
 Missæ. Necesse tamen est, vt qui facit, sit in gratia Dei con-
 stitutus. In Sacrificio autem Missæ aliter se res habet: nam
 propter illud quidē prodest, tamen si minister malus sit, cum
 persona Ecclesiæ, quæ Deo gratissima est, Sacrificium of-
 ferat. Ipsa quoque anima in calo collocata, pro nobis ante
 Deum preces fundent.

Eccl. 7.

Prom. 10

Achard-
ficus.

Mortui
sentiant su-
fragia vi-
vorum.

Pro 14.25

Job 21.

2. Mar. 12.

VGEM MORTIS MEDITATIO-
NEM HOMINI VTILEM ESSE, COM-
mendandamq; summo opere mortificationem
affectuum corporalium in hac vita.

Hieronymus
Deus. 32.

Eccli. 7.

Eccli. 10.

Augustinus

Vita hac
breui

Voluptas
carum per
niciosa.

Ambrosius
v. rba. 11.

14.

Galat. 5.

Eccli. 41.

Psal. 38.

101.

Psal. 143.

Iob. 14.

Esai. 40.

Luc. 13.

Mat. 24.

Facile contemnit omnia, qui se semper cogitat esse mor-
ituum. Gens absque cōsilio est, & sine prudentia: vti-
nam saperent & intelligerent, ac nouissima prouiderent. In
omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in eter-
num nō peccabis. Rursus: Memor esto, quoniam mors non
tardat. Qui se quotidie recordatur esse moriturum, cōtem-
nit presentia, & ad futura festinat. Quid superbis terra, & ci-
nis? Inquit Sapiens, ad retinendam nostrā superbiam, mor-
tis cogitationem nobis ingerens. Si de diuitiis & honoribus
& morum nobilitate te iactas, de patria, & pulchritudine
corporis, & honoribus qui tibi exhibentur ab hominibus
respice te ipsum: quia mortalis, terra es, & in terrā ibis. Idem
Augustinus de doctrina Christiana. Timor de futura morte
mentem necessariō concutit, & quasi clauus carnis omnes
motus superbiē ligno crucis affigit. Quem obsecro delecta-
bit voluptas carnis, aut quem oblectabunt blandimenta iu-
xuriae, ubi oculis obicitur ex sanguine funus, corpus exani-
me, ad spectuque horridum, putor cadaverum, pector sepul-
chri, & colluies putredinis in busto? Plato dicebat, totam
philosophorum meditationem ac considerationē esse mor-
tis. Diuus Ambrosius ait: Surgite, eamus hinc, praecepit ut
vnusquisque surgat de terrenis, erigat animam humi iacen-
tem, & ad superna attollat. Qui autem sunt Christi, carnem
suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis. O mors,
quā amara est memoria tua homini pacē habenti in sub-
stantiis suis, viro quieto, &c. Verumtamē vniuersa vanitas,
omnis homo viuens. Dies mei sicut vmbra declinauerunt,
& ego sicut fenum arui. Homo vanitati similis factus est,
dies eius sicut vmbra praetereunt. Homo natus de muliere
breui viuens tempore, &c. Quā est enim vita vestra? vapor
est. Omnis caro fœnum, & omnis gloria, &c. Qui mortem
quotidiana cogitatione, quasi familiārē sibi & domesticā
reddidit, securus eam exspectat, & praeuiso ferientem telo
contra ictum eius armatus, minis timet. Dominus Deus vi-
gilare nos monet: nescimus enim quando tempus sit. Mo-
ueant nos virgines illae imprudentes. Amen.

215
DE COMMUNI
SANCTORVM.

DE APOSTOLIS, VBI NON
ASSIGNATUR PROPRIVM EVANGE-
lium, istud accipere ac proponere pro Con-
cione commodē poterit Concionator: *Hoc est
praeceptum meum.* In hac Euāgelica lectione de
fraternae dilectionis praecepto (de quo Euan-
gelica lectio differit) ac deinde de mundi cō-
uersione & Apostolorū praedicatione agitur.

THEMA. *Hoc est praeceptum meum, ut diligatis in-
uicem, sicut dilexi vos.* Ioan. 15.

Odierna sancti Euangelij lectio, Auditores
charissimi, duas complectitur partes: quarum
altera fraternae dilectionis praeceptum, altera
mundi conuersionem, & Apostolorum prae-
dicationem continet: quam Dominus in ex-
trema sacrae huius lectionis parte breuissima
oratione complexus est, cum ad Apostolos ait: *Posui vos ut
fructum adferatis, & fructus vester maneat.* De hac igitur
nos quoque breuius: de illa verò (quoniam plurimum ad
nostram institutionem pertinet) paulo fusiùs differemus.
Quod quo plenius exsequi possimus, caelestem opem, sacra-
mentum Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

Est Psalmus, Caeli enarrant gloriam Dei, in quo miro di-
uini Spiritus artificio Dei gloria celebratur, in quo duae po-
tissimum Dei laudes praedicantur: una est, quae à cōcinnitate
ipsius naturae colligitur: altera, quae in aequitate & sanctitate
legis à se hominibus latè perspicitur. Diuinæ legis laudes
celebrat, dicens: Lex Domini immaculata, conuertens ani-

mas, & quæ deinceps sequuntur. Illo igitur opere diligenter animaduerso, facile quis immensam diuinæ maiestatis potentiam, sapientiam, & mirabilem rerum omnium providentiam prospicere poterit. Ex hoc autem (id quod in Deo mirabilius, & humano iudicio sublimius est) infinitam eius bonitatem, sanctitatem, benignitatem, & in genus hominum charitatem, & viscera misericordiae, colligere poterit. Ut enim aquæ fontium eorum locorum saporem referunt, per quos transeunt (vnde quandoque dulces, quandoque salæ sunt) ita cum diuina lex è sacro illo pectore ad nos manarit, non potest non eius pectoris, vnde ipsa deprompta est, saporem atque naturam referre. Quocirca ea nobis instar purissimi speculi, in quo non solum animæ nostræ maculas (ubi à diuina lege deuiamus) sed etiam diuinæ bonitatis & charitatis imaginem contemplerur. Quid enim dulcius, quid amantius vel vna illa lege, quam omnium aliarum legum compendium esse Saluator ait, nempe: Omnia quaecumque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis? Hæc est enim lex & Prophetæ. Potuit ne quicquam salutaris atque iucundius hominibus præcipi? Quid enim ea vita beatius esset, in qua omnes homines hoc aliis præstarent, quod sibi ipsi exhiberi volunt? Sed hac tamen ceterisque similibus legibus prætermisissis, quæ facile diuinæ benignitatis naturam repræsentant, ad eam, quæ in hodierna sancti Euangelij lectione traditur, veniamus. *Hoc est* (ait Dominus) *præceptum meum*. Digna certe vox legislatore Deo, cui & in ex seipso præcipiendi ius est: à quo sicut omnis paternitas, ita omnis potestas in cælo & in terra nominatur. Non est enim (ait Apostolus) potestas, nisi à Deo. Sed exspecto Domine quid mihi præcipias, quam legem feras, quæ sacrificiorum genera mihi præscribas, quod obsequij genus iniungas, propter quod cælestem mihi hereditatem largiaris. *Hoc est*, ait, *præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos*. Quid hac lege iucundius? Quid nobis vel ad vitam commodius, vel ad pacem securius, quam vt fraternæ dilectione, mutuisque beneficiis nos ipsos prosequeremur, nobis inuicem succurreremus? Cum enim omnia mala & bona hominibus ab hominibus inferantur (propter quod rectè sapientes dixerunt, Homo homini Deus, & homo homini dæmon: vtrumque enim mortem infert, aliquando à morte liberat) si hac dilectione se homines mutuo complecterentur, quid illis boni deesse, quidve mali

Lex à Dei pectore est.

Matth. 7. Lex quæ iucundissima.

Roma. 13.

Homo homini Deus aut dæmo.

euentire ab aliis posset? Sic igitur in summa pace atque otio tranquillam sine vilo timore vitam ducerent. Nihil enim est quod mutuam pariat dilectionem, quam concordia; vnum sunt insuperabiles: qui autem priuatis dissident odiis, facile à quouis euerri possunt. Hoc ergo affectu planè pater noster ad charitatis vnitatem nos hortatur, dicens: *Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem sicut dilexi vos*. O quàm verè à Propheta dictum est, Lex Domini immaculata, conuertens animas: Verè enim hæc diuina lex piorum animas ab infano terrenarum rerum amore ad castissimam & ardentissimam legislatoris huius dilectionem conuertit. Lex mea, & sacrificium quo ego oblector, quo placor, est pax vestra salus vestra, tranquillitas, quæ ego hac lege mea sancio & constituo. Summum illius ac singulare præceptum est, vt nos inuicem diligamus, & omnia charitatis & humanitatis officia alij in alios conferamus, nec humanum sanguinem effundamus, qui maximè apud illum pretiosus est. Vnde facile apparet, sanguinolenta illa idolorum sacrificia ab illo instituta esse, qui homicida erat ab initio, quique humanum sanguinem vt crudelissimè, ita & auidissimè sivit. Oritur nō modica admiratio, cur illi tam sint addicti & deuoti ad sanguinarios illos & falsissimos deos, cum nos in verum Deum, in cuius manus, tam simus pusillanimes. Illi ob diaboli obsequium non dubitant vitam profundere: nobis autem graue atque molestum est, vel vnius diei inedia propter verum Deum sustinere, vel paulo diutius in oratione persistere, vel acceptam iniuriam erranti proximo condonare, vel cupiditatem nostrarum intemperantiam non ferro, sed diuini timoris gladio abscindere, vel frustum panis petenti Christo in paupere suo porrigere, cum illi tamen frustra vitam & sanguinem dæmonibus largirentur. *Hoc est*, ait, *præceptum meum*. Quid est quod addit, *meum*? an non alia quoque diuine legis præcepta eundem habent auctorem & legislatorem? Cur igitur hoc peculiare dicit esse suum? Ad hoc facile quisque respondere posset, hoc vno dilectionis præcepto cetera legis præcepta contineri, Apostolo testante, qui ait: Qui dilexit proximum, legem impleuit. Et: Plenitudo legis, est dilectio. Inter omnia eius præcepta nullibi magis eius elucet operatio, quàm in hoc. Miserationes enim eius super omnia opera eius. Hoc quoque mandatum & nouum esse dicit. Mandatum, inquit, nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Hoc mandatū creatum est cum ipso homine ab

Psalm. 18.

Sacrificia quæ abominanda.

Inconstantia nostra.

Roma. 13.

Psalm. 144.

exordio mundi. Quid enim magis secundum hominis naturam, quam humanitas & benignitas? Homo sum, humani nihil à me alienum puto hanc Comici sententiam D. Augustinus vehementer probat. Est hoc mandatum & vetus & nouum: vetus quidem institutione, sed antiquatū hominum prauitate; quod tamen Dei Filius tum verbis & exemplis tum etiam maximis dilectionis stimulis renouauit. Sicut enim pictores senio & verustate exefas atque penè oblitteratas imagines nouis additis coloribus renouare solent; quo fit, ut eadē tabulæ nouæ simul & veteres dicēdæ sint: ita Christus Dominus magno artificio, mirisq; coloribus hoc mandatum, ab hominibus ferè neglectum, instaurauit: atque ita factum est, ut utrumque in illud nomen caderet. Quid enim aliud tota eius vita & doctrina, nisi dilectionē & charitatem sonat? quid aliud eius incarnatio, natiuitas, miracula, mors inuit, nisi ardentissimam eius charitatem? Qua enim alia de causa idem dixit: Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi ut accendatur? Tot enim charitati nostræ stimulos addidit, præsertim cum pro salute nostra calicem passionis hausit, ut (sicut Chrysostomus ait) etiam si lapidei essemus, hac tanta dilectione exhibita, instar mollis ceræ liquefieri deberemus. Hac ergo ratione nihil mirum, si mandatum hoc nouum à Domino appelletur, quod tam multis mirisq; rationibus confirmatum, & mentibus hominum infixum fuit. Pertinet hoc mandatum maximè ad nouam legem, quæ hoc à veteri distat, quod illa timoris, hæc amoris lex sit: ideòque rectè hoc mandatum nouum dicitur, quia ad nouam præcipuè legem pertinet; in qua non solum charitas adeo strictè hominibus præcipitur, sed etiam fidelium cordibus infunditur per Spiritum sanctum, qui illis donatur. Et quidem satis erat huius præcepti suauitas simul & utilitas, ut nos ad eius obseruationem adigeret: sed addit Dominus utilitati præcepti nouum obedientię aculeum, nempe dilectionis suæ exemplum, dicens: *sicut dilexi vos*. Est efficax docendi genus, cum doctoris præceptum præcipientis exemplo commendatur. Hac enim ratione Paulus Philippenses ad charitatis officia hortatur, eximiam suam in mibi charitatē prius commemorans, cum ait: Testis enim mihi est Deus, quo modo cupiam vos omnes in visceribus Iesu Christi. Et hoc rogo, ut charitas vestra magis ac magis abundet. Hoc igitur modo Saluator, cum ad fraternam dilectionē inuitat, seipsum in efficacissimum dilectionis exemplum propo-

Charitas
instaura-
ta.

Luce 12.

Id. Chrys.

Legis ve-
teris &
nouæ dif-
ferentia.
August.

Phillip. 1.

ponit, cum ait: *sicut dilexi vos*. Quantum verò dilexerit, exponit deinde, cum subdit: *Maiorem hac dilectionē nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis*. Hoc autem exemplo quid efficacius proponi nobis potuit? Non enim exemplū solum est, sed summum etiā beneficium, dum pro nobis à morte liberandis, ipse vitam suam morti exposuit. Hinc Ioannes: In hoc, inquit, cognoscimus charitatem Dei, quia ille pro nobis animam suā posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere. Quæ quidē res tunc præcipuè nos obligat, cum salus animæ periclitatur: nec alia suppetit ratio, qua periclitanti fratris animæ subuenire valeamus. Vnde animaduertere liceat, quousque charitatis Christianæ lex progredi debeat, ut aliquādo vitam ipsam (qua nihil homini charius esse solet) pro Christianis impendere teneamur. Quod cum ita sit, quid de illis existimandum est, qui ne frustum quidem panis egenti fratri porrigere volunt? Qui non dat pro fratribus subitam, quomodo pro eis daturus est animam? Christus nos fortiter dilexit: nam propositus sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta. Licet sciret quæ cum manerent pericula Hierosolymis, nihilominus tamen ultro se illuc contulit. Ipse prope rauit Hierosolymam: quæ properatio siue processio, animi eius feruorem & alacritatem, quæ ad salutis nostræ sacrificiū consummandum properabat, non obscure demonstrat: quare nulla tormenta formidabat. Huius verò infractæ atque incōcussæ fortitudinis gratia Apostolus petram appellat, quæ cælestis iustitiæ virga percussa, sitienti populo largissimas diuinatōum gratiarum aquas sudit: ipsa tamen illæsa & integra permanfit. Et ob hoc neminem in lege Dominus præcepit, ne Paschalis agni ossa comminuerentur: Os, inquit, non comminuetis ex eo. Quæ quidem cautio superuacanea & otiosa esset, nisi per eam Dominus immobilem Christi Domini fortitudinē designare voluisset. Dilexit etiam nos dulciter, eius gesta & verba hoc declarant. Ad gesta pertinet, quoddam procumbens humi, discipulorum pedes lauit; quod charitatis officium est: ad verba filios, itē filios suos (quod est multo dulcius) appellabat; & omnes deniq; homines ad se amantissimis verbis inuitabat, dicens: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Quibus verbis quid dulcius? quid amantius? Ardenter se dilexisse ostendit, quando tanto salutis nostræ desiderio flagrabat, ut diceret: Baptismo habeo baptiza-

1. Ioan. 36

Charitas
quousque
se extendat.Gregorius.
Ch. 119 nos
dilexit for-
titer.Luce 19.
Marc. 10.

1. Cor. 10.

Exod. 12.

Christus nos
dulciter di-
lexit.

Matth. 23.

Ioan. 13.

Matth. 11.

Ardenter
nos Christus
dilexit.

Lucæ 11. & quomodo coarctor vsque dum perficiatur! Instante autem iam mortis hora, eodem permotus desiderio proditor ait: Quod facis, fac citò: quòd videlicet passionis sue tempus ob salutem nostram accelerari vehementer optaret. Perleuerat se dilexisse, satis illa Ioannis verba indicant: Cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Et illa item, quæ is per Prophetam multo antè prædixerat: In charitate perpetua dilexi te: ideo attraxi te miserans. Hinc Iudæis petentibus vt è cruce descenderet, quo illum esse Dei Filium crederet, assentiri noluit, donec, redemptionis opere perfecto, dixit: Consummatum est. Verum inter has diuini amoris laudes, ea nos vel maximè ad mutuam amoris vicem incitare debet, quòd simpliciter, hoc est, sine vllò suo emolumento ita dilexit, vt atrocissimum mortis supplicium non pro sua, sed pro nostra salute subire non recusauerit. Cum enim duplex in Christo natura sit, diuina scilicet & humana: satis constat, diuinæ naturæ utilitatis nihil accedere neq; decedere potuisse. Humana verò natura, cum à primo sacræ conceptionis suæ momento fuerit beata, & immanis gratia plena; quid illi amplius, præter corporis & nominis sui gloriam (quam tunc etiam promeruit) accedere potuit? Videtis ergo quàm gratis hoc est, sine vllò suo emolumento nos Christus Dominus dilexerit? Quisquis autem hanc diuinæ dilectionis gratiam pio affectu fuerit contemplatus, mirum erit si non totus præ stuporis & amoris magnitudine extra se quodammodo rapiatur. Hanc ergo amoris sinceritatem & puritatem toto affectu imitari studeamus: gratis nos quoque proximos diligamus, gratis eis beneficiamus, hoc est enim quod Apostolus à nobis exigit, cum ait: Qui tribuit in simplicitate. Aliud enim charitas, aliud negotiatio est. Cum facis, inquit magister cælestis, prandium aut cenam, noli vocare amicos tuos, &c. O quàm sublimis Philosophia in his Domini verbis continetur! Non prohibet vocare amicos, sed vult vt bona opera pura & simplici mente faciamus. Quis autem satis explicare queat, quàm longè ab hac charitatis simplicitate abhorreat mundus? Querebatur olim Dominus per Prophetam, cum dixit: Quis ex vobis est, qui claudat ostia, & incendat altare meum gratuito? At multo magis nunc queri potest: Quis modò puram sinceramq; amicitiam vel inter fratres deprehendat? Nemo seminat vbi se nihil frugis collecturum sperat: quia vbi totum hominem occupat cupiditas, nihil sibi vindicat charitas. Vidistis

Christus simpliciter dilexit.

Christus ex duabus naturis constituitur.

Roma. 12.

Lucæ 14.

Malach. 1.

Amicitia facit rationem.

Vidistis hæcenus qua ratione Dominus ad charitatis sinceritatem exemplo suo & beneficio excitauerit. Verum ne his quidem stimulis contentus, addit tertium, nempe ingens huius obedientiæ præmiū, dicens: Vos amici mei estis, si feceritis quæ ego præcipio vobis, &c. Summa fides in Dei amicitia est. Quid quæso vel in hoc seculo ad tuendam vitam, vel in futuro ad consequendam gloriā omnipotentis Dei amico deesse poterit? Quid enim ad Dei amicitiam maius adici potest? Quis adeò ferreus sit, qui nō ad hunc diuinæ charitatis ignē collescat, qui non in hac lege, velut in purissimo quodam speculo, viscera misericordiæ & diuinæ bonitatis inspiciant? Illius præcepta non ipsi, sed nobis sunt salutaria. Habemus mandata, habemus & præmia. Hæc est prior Euangelij pars, altera ad Apostolorum pertinet gloriā: hanc tractabimus. In hac parte Dominus maximum & pulcherrimum operum suorum, hoc est, mundi conuersionem, & idololatriæ destructionem, breui oratione complexus est, cum ait: Non vos elegisti, sed ego elegi vos, vt eatis, & fructum afferatis, & fructus vester maneat. His verbis apertissimè Gentium vocationem, Euangelij prædicationem, & crucis suæ triumphum vaticinatur. Huius contemplationis fructum Iſaias exponit, cum ait: Tunc videbis & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuum, quando conuersa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi. Esse autem mundi conuersionem inter maxima Dei opera atque miracula computandam, rei magnitudo, & ministrorum, quibus in id diuina sapiëntia vsa est, imbecillitas apertissimè declarat. Cum enim vniversus ferè orbis, sublata veri Dei cognitione, horrendis tenebris circumfusus, in omnibus flagitiis & turpitudine versaretur, pauci viri, Iudæorum stirpe prognati, Regibus, Imperatoribus, atque omnibus ferè mundi nationibus repugnantibus, atque omnia tormentorum generum adversum illos intentantibus, vniversum penè genus hominum ex tertiis illis tenebris eripuerunt, & ad fidem atque obedientiam vnus hominis, quem in crucem sublatum sciebant, breuissimo temporis spatio adduxerunt. Omnes Apostoli (vno Ioanne excepto) variis tormentorum generibus Christi Euangelium, latana cum satellitibus suis modis omnibus repugante, in toto terrarum orbe disseminarunt. Nec solum commentita numina peruertebant, verum & libidinem, ambitionem, odium, crudelitatem, auaritiā ex animis eorum, qui se ad Christi nomen

Amicorū omnia eā mundia.

Mundi cōuersio, miraculum insigne.

Iſaias 60.

Apostoli quid egerint.

adiunxerant, exterminarunt. Hæc fuit Dei mens ac confilium, hanc doctrinam miraculis confirmarunt. Hæc quidem completa certo certius scimus, eodem argumento colligere possumus, cætera quoque omnia, quæ eodem spiritu dicta sunt, complenda: scilicet de extremo iudicio, de sempiternis reprobatorum pœnis, de igni inextinguibili, immortalis vermes, tenebris horrendis, carcere terro, dæmonum contubernio, variisque suppliciorum generibus. Eueniet ut quæ modò futura & longè absentia sunt, præsentia videamus: quando quidem præteritarum rerum exhibitio sit futurarum certitudo. Vidimus cōversionem mundi, principem huius mudi profligatum: vidimus Ecclesiam semper impugnatam, permanere tamen semper inuictam. Videbimus etiam iudicem in nubibus cæli venientem cum potestate magna & maiestate, oves ab hædis secernentem, & oves quidem à dextris, hædos verò à sinistris collocantem. Hæc, Auditores, hæc vobis semper ante oculos ponite, hæc certo certius futura esse credite, illamq; Salomonis sententiam assidue recolite. Cuncta quæ fiunt, adducet Deus in iudicium pro omni errato, siue bonum fuerit, siue malum sit. His enim verbis longissimæ illius siue concionis, siue disputationis summam complexus est. In hac vita vix vllum tam præsens periculum est, quod non aut opera nostra, aut amicorum, aut rationis solertia depellere valeamus. Vbi autem ad inferos ventum est, & à supremo illo iudice damnationis sententia lata fuerit, nihil est quod eam vlla ratione aut renocare aut mitigare possit. Clamant miseri perpetuò: Transit messis, finita est æstas (in qua videlicet comæatum nobis parare potuimus) & nos saluari non sumus. Hoc enim messis tempore victum sibi homines parare solent: quod qui facere negligunt, necesse est ut famem deinceps & inediam patiantur. Sic diues ille epulo micis potuit mercari calum, qui negligit. Scriptum est: Pro hac (scilicet peccatorum remissione) orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno. Opportunum autem orandi & veniam impetrandi tempus modò est, quando nec calix aquæ frigida debita mercede caret, quando vel vna lachryma ex toto corde effusa, totius vitæ sordes eluere, animamq; astris puriorem efficere potest. Ne tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem: subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. Quia enim viri mali non cogitant iudicium, (scilicet enim vitæ instituerent, si hoc cogitaret) ideo dies ille iudicii semper

semper illis repentinus & improvisus venit. Qua de causa Apostolus diem Domini furi comparat, qui ea ad furandum tempora captat, in quibus homines negligentius & securius agere solent. Hanc similitudinem Dominus ipse adduxit de seruo inerti. Expendite igitur vobiscum intentionem vestram, quid vobis animus potissimum persuadeat. *1. Thess. 5. Luca 12.*

Quid igitur nos facere mones? Hoc nos breuiter Sapiens ille docet, cum ait: Ante iudiciū para iustitiam. Da operam, ut antequam iudex adueniat, inueniaris iustus. Ille iustus est, qui præteritæ vitæ peccata veræ contritionis atque confessionis virtute delet: eademq; studiosissime vitare proponit. Hoc enim propositum totius diuinæ legis summam cōtinet. Omnes aditus, per quos peccato in animam nostram ingressus pateat, obstruendi & virtutibus muniendi sunt. Oculi, aures, lingua, cor, caro: hæc possunt esse instrumenta pietatis, possunt & damnationis, prout eis vti fuerimus. Nos, Auditores, ea quæ hæcenus diximus, sollicito & casto timore custodiētes, minori vtique compendio, quam omnes sancti Martyres, ad eandem hereditatem, Domino adspirante, & hoc nostrum bene fortunante, peruenire poterimus. Amen. *Ecclesi. 8. Iustus qui sit. Vi ad vitam qua.*

IN FESTO ALICVIUS MARTYRIS,
CONCIO: IN QVA PER VARIOS LABORES ad cæleste regnum, sanctorum Martyrum exemplo, perueniendum esse docetur: deinde laborum causæ explicantur: tertio verò loco, quibus rebus ad hos labores superandos instrui & armari possimus, declaratur.

THEMA. Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suā, & sequatur me. Mat. 16.

INter omnia quæ humani ingenij vis studiosè & & laudabiliter querere & indagare potest, nihil est quod vel honestius vel vtilius queramus, quam quæ sit via, per quam ad æternæ felicitatis gloriam peruenire valeamus. Si enim creator nihil aliud agunt ac moliantur, quam ut ad fines sibi à conditore constitutos perueniant, in eoque maximè laborem & operam ponunt: quid quæso nobis aliud querendum, quid facien-

Eni semper in querendo nobis.

234 IN FESTO ALCIVIVS MARTYRIS

quod est, qui ad hunc finem à Deo facti & informati sumus? Si hoc vnum præstemus, satis nostro officio functi sumus: si vero sine hac vna re cætera omnia adipiscamur, etiam si cõ-
*Quid præ-
dest homi-
ni, si uni-
uer sum
mundum
hæretur.*
Matth. 16.
tius orbis imperium nacti erimus, frustra nos conditos, frustra in lucem editos, frustra denique vixisse sciamus. Frustra enim est (vt Philosophi dicunt) quod ad finem sibi præsti-
tutum non peruenit. Si quis igitur ab hoc tanto malo im-
munis esse, si quis ad finem suum peruenire cupit (hoc est, vnum illud & summum bonum, ad quod fruendum à Deo
conditus est, adipisci) habet in paucis his Domini verbis re-
giam viam, ab eo ipso, qui via, veritas, & vita est, plenè &
breuiter descriptam. Vt autè aliquid fructuosè ad omnium
nostrum salutem proponere possimus, diuinum numen im-
ploremus.

A V E M A R I A.

Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. In quibus verbis primo loco particula
annotanda est: *si quis*, hac enim voce nemini quidem vita
infert, sed quàm sint pauci, qui hoc salutari desiderio flagrant,
Matth. 7. innuit. Verè enim (vt idem Dominus ait) arcta est via quæ
ducit ad vitam, & pauci ambulant per eam: ideoque non
omnes in commune vocat, sed, *si quis*, inquit, *vult venire post
me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.*
quod perinde est ac si diceret: Neminem cogo, nulli vim
infero, appono vobis aquam & ignem: ad quod quisque
Apoc. ult. voluerit, porrigat manum suam. Hic Dominus: Qui nocet,
noceat adhuc: & qui iustus est, iustificetur adhuc: & qui san-
ctus est, sanctificetur adhuc. Cæterum, *si quis vult venire post
me, hoc est, si quis*, quod ego venturus sum, venire cupit: si
felicitatis meæ particeps esse desiderat: si mecum in cælesti
gloria regnare cupit: *Abneget semetipsum, & tollat crucem
Arbitriū
liberū no-
bit est.*
suam. *si quis*, inquit, *vult*. Primò quidem loco ardens à nobis
proficiendi desiderium requirit. Aliter enim fideles serui,
aliter inertes & languidi Christum sequi volunt. Illi enim,
quo ardore ad finem suum peruenire cupiunt, eo quoque
ista amplectuntur, quæ ipsos eo ducant: isti verò eo modo
Prou. 31. volunt, quem Salomon describit his verbis: Desideria occi-
dunt pigrū: noluerunt enim manus eius quidquam operari.
Idem 13. Et alio in loco: Vult & non vult piger. hoc est, vult quidè ille,
cùm sibi ante oculos proponit præmium: non vult autem,
cùm considerat operis laborem: promissis quidem inuitatur
vt velit, præceptis tamen deterretur vt nolit. Huiusmodi
enim

C O N C I O.

235

enim desideriis plenus est mundus: imò verò pleni sunt in-
feri. Cæterum quàm pauci sint, qui verè & ex animo Chri-
stum sequi cupiant, idem Dominus hac loquendi figura de-
signare voluit: *si quis vult venire post me, abneget semetipsum.*
Hæc est igitur, Auditores, regia in cælum via, qua & omnes
sancti, & sanctorum omnium Dominus ingressus est. Omnium
est enim illa vox: Transiuimus per ignem & aquam, & edu-
xisti nos in refrigerium. Ecclesiæ quoque vox est: Nigra
sum, sed formosa filiæ Hierusalem, sicut tabernacula Cedar,
& sicut pelles Salomonis. Hæ namque pelles extrà quidem
viles apparebant (vt pote Solis æstu ac puluere fuscata) quæ
tamen intus miro decore & ornatu nitebant. Causam verò
huius externi coloris atque habitus, Solem esse dicit: quia
Sol, inquit, me decolorauit: hoc est, Sponsi mei, qui est ve-
tus sanctitatis & iustitiæ Sol, charitas (qui me ad mortem
vique dilexit) me quoque impulit, vt ob eius amorem nul-
lum laborem, nullas persecutiones, nullum denique sup-
plicium recusarem, vt sic tandem, quatenus fieri posset,
amori eius amorem, & passionibus vicem redderem. Ille
passus, vt patientiæ exemplum relinqueret. Esto hic fidelis
imitator Christi. Necesse est vt tribulationibus, veluti sco-
puli in mari, quatiatur. Hinc in Cantic. Sponsa, cùm lectu-
rum Salomonis auto & argento ornatum esse dixisset, ad-
scensum in illum tradit esse purpureum. Quo genere colo-
ris, Martyrum sanguinem, cæterosque Sanctorum labores
designare videtur, per quos illis ad sempiternæ felicitatis
requiem adscensus patuit. Qui (ait Apostolus) Christi sunt,
carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis.
Hoc enim spiritualis cuiusdam martyrij genus est. Virtutis
autem ea est ratio atque natura, quæ vnica via est ad bea-
titudinem, vt variis laboribus comparetur. Si, inquit, D. Au-
gustinus, vis esse beatus, esto immaculatus. Virtutem autem
circa difficilia & ardua opera versari, nemo est qui nesciat.
Vbi enim labor nullus, nullaq; operis difficultas intercedit,
nullas virtuti etiā locus est. Strenuos operarios virtus qua-
rit, segnes autem & dormitantes procul à se abiicit. Non
sine causa ille ait: Vigilia honestatis tabefacit carnes, & co-
gitatus illius aufert somnum. Non inuenitur in terra suavi-
ter viuendum. Sponsa vbi sponsum multo labore per plateas
quæssisset, & multa in hac pia inquisitione perpessa fuisset,
illum tandem inuenit. Non enim segnes & inertes, sed stre-
nuè laborantes, Christū Dominū inueniunt. Hinc Salomon
Manus,

*Via regia
in cælum
qua.**Psalm. 63.**Cantic. 1.**Viri 19**extra vilæ
apparent.**1. Petri 2.**Cantic. 3.**Galat. 5.**Virtutis
natura.**August.**Eccli. 32.**Job 28.**Christum
quæ mu-
niant.*

Prov. 12.

Genes. 8.

Certamen
nobis pro-
positum.Vita no-
stra mili-
tia.

Genes. 25.

Manus, inquit, fortium dominabitur: quæ autem remissa est, tributis serviet. Serviet enim affectibus, variisque cupiditatibus, quæ nisi in manu forti superantur. Non serviet autem virtuti, quam nemo nisi per laborum tolerantiam atque patientiam adeptus est. Sensus & cogitatio humani cordis, in malum prona sunt ab adolescentia sua. Quanta ergo vi adversus hos lapsus naturæ motus atque impetus pugnandum est! Aliud est enim, cymbam prono flumine, ventisque secundis ferri: aliud verò, contra impetum fluminis, & vectorum adversantium flatus remorum impulsu conari: hic enim validis incumbere remis, magnoque nisu adversus hæc impedimenta pugnare oportet. O si nunc spirituales oculos haberemus! quàm liquidò deprehederemus, simile nobis certamen, simileq; navigationis discrimen esse propositum! O quanto nobis studio, quanto labore, quibus vigiliis & precibus opus est, ut tripitem hunc Cerberum expugnare valeamus! Spiritus noster, qui à cælis originem ducit, in hoc mudo est velut advena & peregrinus: caro autem in ipso tanquam in patria & genitili solo instat: cuius est. Quo fit, ut eius cupiditas à cognata patria, in qua vitam ducit, non parum acutatur. Huc accedit, quòd suos etià caro satellites habeat, qui simili modo terrenis bonis capiuntur. Oculi enim pulchra videre, aures iucunda audire, nares suavia odorari, corpus mollioribus tegi concupiscit. Quæ omnia adversus spiritum, qui solis spiritualibus rebus pascitur, acriter pugnant. Liquet igitur non modò sanctarum scripturarum testimonio, sed aperta etià ratione, per varios labores atque certamina nobis ad sempiternæ felicitatis portum esse veniendum. Unde quisquis omnem laborum molestiam detrectat, seipsum in sempiternam miseriam atque mortem præcipitat. Ut autem scias quibus in rebus nobis elaborandum sit, exemplo sacræ scripturæ discas. Olim Rebecca veterum gestanti, & Dominum de futuro partu consulenti, dictum est: Duæ geres sunt in utero tuo, & duo populi ex ventre tuo dividuntur. Idem igitur sibi quisque fidelium quodam similitudine dictum putet. Duos enim quisque nostrum variorum cupiditatum exercitus in pectore suo gestat, qui adversus virtutis & rationis imperium continenter bellum gerunt. Aliæ enim opes, honores, & carnis delicias sitienter appetunt: aliæ verò, si quis nobis impedimento sit, quo minus hæc ipsa quæ ardentè cupimus assequamur, ita, vindictæ cupiditate, nos à virtute & tranquillo mentis statu decedere con-

sonantur. In his igitur utrisque affectibus ceterisque turbidis animi motibus frenandis, tota vita laborandum est: ne videlicet huiusmodi affectionum impetus nos transverfos agant, & à virtutis tramite abducant. Alij propter tuendam fidem, alij propter charitatem conservandam martyres sunt. Habemus igitur in his rebus, exercendæ virtutis propositam materiam. Iam cogitet perpendatque quisque apud se, licet asperiora vobis proposuerim, quòd magis in hac vita ad labores & asperitatem invitemur. Necessè sanè est, ut, sicut adversus hostes dimicaturi, eorum vires nosse diligenter student, quo similes copias & parem animi magnitudinem adversus illorum impetus comparèt: ita in virtutis stadio pugnaturi, qui sint ipsis labores exantlandi, quæ certamina subeunda, prius animo comprehendant, ne, si languidi & imparati in hoc certamen descenderint, in primo congressu, improvisi laboris magnitudine deteriti, frangantur. Præmium aut certè spes laboris, ipsum opus reddit dulce & leve. Quid enim aliud agunt omnes qui labore marum suarum die ac nocte victum sibi suisque comparant? Quid faber ferrarius, qui noctem tanquam diem transigit? Ignis, inquit ille, exurit carnes eius, & in calore fortis concertatur. Non ergo in labores solum, sed in laborum fructum, & alia multa quæ laborum acerbitate molestant, oculos conicere debemus, ne, territi prima virtutis specie, ab ea resiliamus.

Et quidem si in scelerata vita minus esset difficultatis ac laboris: non mirum esset, ad illam à virtutis & honestatis tramite deficere: sed longè tamen secus evenit. Quid enim improborum hominum vita laboriosius? quid acerbius? An non ipsi hoc in libro Sapient. consentunt? Lassati, inquit, sumus in via iniquitatis & perditionis: ambulavimus vias difficiles, viam autem Domini ignoravimus. Fatendum, in utraque vita labores non deesse: at longè improborum quàm piorum vita laboriosior est. Adferam ab ipsa voluptatis officina exemplum, quod nulli homines, quamlibet voluptatibus amantes, rejicere possint. Epicurus enim voluptatis asserente, in qua humanæ vitæ felicitatem collocabat, Senecam sectatoribus suis voluptatem adferret: vitia verò suptenda, quòd innumeras secum molestias ex metu, & malorum conscientia, & cupiditatum intemperantia, menti ingererent. Qua in re non admodum à dogmatibus nostris abhor-

Martyres
191.

Simile.

Eccl. 38.

Sapient. 5.

Epicurus
qualis.

Abhorret etiam Epicurus, cum alibi quidem de viro iusto scriptum sit, Gaudium est iusto facere iustitiam: alibi verò de via impiorum Propheta dicat: Contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognouerunt. Ait rectè diuus Augustinus? Iussisti Domine, & verè sic est, vt pœna sibi ipsi sit animus inordinatus. Sed quibus virtus condimentis, quæ habet amaritudinem, vel temperet, vel prorsus adimat, expendamus. Primum eius condimentum est, meriti magnitudo. Laboris cumulus, qui ex ipso opere nascitur (dummodo charitas adsit) meriti etiã cumulum ita auget, vt vbi maior fuerit laboris molestia, maius sit etiã boni operis meritum. Diligenter quidem illa Raphaëlis Angeli verba ad Tobiam annotanda, & imò pectore condenda sunt: Quando orabas cum lachrymis, & sepeliebas mortuos, & relinquebas prandium tuum, ego obtuli orationem tuam Domino. Præclarum quidem opus erat, & orare, & mortuos tradere sepulturæ: sed lachrymas precibus adiungere, & prandium relinquere, & cum mortis etiã periculo mortuos humare, hoc ita gratum Deo fuit, vt tam noua & insolita ratione affectus Tobia rebus Dominus consulerit, cum Raphaëlem Angelum, humanam speciem referentem, è cælo demiserit, qui tot diebus Iuniorem Tobiam comitaretur, vnà cum illo iter ageret, vnà cibum & potum cum illo capere simularet, atque tam multis & patrem & filium beneficiis afficeret. Vnde hoc? Certè ex lachrymis ac vitæ periculis atque laboribus, quos vir sanctus propter Dei gloriã suscipiebat. Vnde Dominus Paulum laudaturus, prætermisissis aliis eius virtutibus, hanc in eo laborum tolerantiam præcipuè cõmendat. Sic enim ad Ananiam ait: Vade Anania, quoniam vas electionis est mihi iste, vt portet nomen, &c. Ego enim ostendam ei quanta oporteat eũ pro nomine meo pati. His etiã adde mirabiles paraclæti Spiritus consolationes, & spirituales gaudia, quibus pios homines visitare, consolari, atque reficere solet, & occulto illo manna pascere, cuius suauitate nemo scit, nisi qui accipit. Hinc vates Regius: Quã magna, inquit, multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timētibz te! Quæ quidem dulcedo tanta est, vt ipsas etiã cælestes virtutes in admirationem rapiat. Gustata spirituales suauitate, facile est omnia alia mundi oblectamenta fastidire, & Christi crucem amplecti, & supplicem illi fieri. Adde his etiã mercedem, quæ strenuè laborantibus, in cælo reposita est. Hac enim ratione Apostolus Corinthios ad stren-

Tobia 2.
Angelus
Raphaël
quid eg-
rit.

Act. 9.

Psal. 30.

1. Cor. 13.

uè laborandum hortatur, cum, exposita resurrectionis & immortalitatis gloria, tandem ait: Itaque fratres mei, stables estote in omni opere Domini, scientes quòd labor vester non est inanis in Domino. Hic militamus, illic coronamur: hic per labores præparamur ad regnum, illic verò defuncti laboribus vocamur ad requiem. In tēplo Salomonis 3. Reg. 6. construendo, malleus & securis, & omne ferramentum non sunt audita, cum ea domus edificaretur. Adeo enim perfectè lapides & ligna in monte libano dolata erant, vt in suo quoque loco sine securis aut mallei officio aptissime collocaretur. Hic lapides vini dolantur, illic verò sine vllius ferramenti ministerio in suis sedibus collocantur. Tunctionibus pressuris expolui lapides (canit Ecclesiæ) suis coaptantur locis per manū artificis, disponuntur permansuri sacris ædificiis. Hæc ergo spe se pii homines consolantur, cum variis in vita laboribus premuntur: quòd intelligant se tunc non premi, sed poliri, non à Deo deferri, sed dolari: nō lacerari, sed ornari. In illa cælesti fabrica tanto præstantiorē locum obtineant, quanto maioribus hic laboribus pressi & attriti fuerint. Nisi enim hac bona spe sustentarentur, quomodo inter mundi turbines atque procellas subsistere possent: Iā verò sanctorum omnium varij labores atque certamina, pro iustitia & pietate suscepta, quantū nos ad laborum tolerantiam excitare debent! Facta, inquit D. Gregor. præcedentium penitus, & grania nō sunt quæ toleramus. Sed inter hos laborum, sanctorum Martyrum agones singulariter eminēt. Hoc nimis tabida tyrannorum feritas, satanæ furiis exagitata capabat, vt aliquid morte atrocius inueniret, si quā fieri posset, vt Dei famulos de gradu virtutis & constantiæ depelleret, & inuictā eorū fidem labefactaret. Vnde alij bestiis immanibus laniandi obiciebantur: alij per saxa & tribulas ad mortem indomitiorum equorū alligati raptabatur: alij membratim dissecabantur: alij nouo genere supplicij, brumali tempore, borealiq̃ue regione, vinctis pedibus frigore enegandi reponebantur. Quid verò illos memorem, qui in sanguine feruenti oleo atque adipe frigatebant? Quid, qui in articula prunis suppositis, surceisque ferreis cōpressi torrentur? Quid, qui fame & squalore, ac tenebris carceris, longioris supplicij genere cōficiēbantur? Quamuis autem mirum non est, quā varia & immania tormenta vnū corpus, adeoque fragile, sustinere potuisse: longè tamen mirabilius est, videri, quā animi alacritate & cōstantiā ad hæc supplicia fideles profl-

Perfusi q̃
simus.

Pij vt se cō
solentur.

Opera san-
ctorū, quo-
rū nos ad-
moneant.
Gregorij.

Martyrum
pœna.

Martyr
promp-
tudo.

Cyprianus
huc se-
cit.
Bibliot.
huc se-
cit.

Greg. N.
Zam.

Basil.
Chryso-
st.

Athanas.

Vitus
cuius
effica-
cia.

proficiscantur: adeo, ut multi etiam non quæriti ultro se
ad exoptissimam mortem offerrent, magna voce clamantes:
Christianus sum, Christianus sum. In his igitur, qui se ad
mortem ultro adferebant, martyrij ardor in aliis qui depre-
hensi ad mortem ducebantur, deuotio & animi promptitudo
præcipue commendatur. De quibusdam legimus, quod iul-
lerint carnifici præmium numerari pro tanto beneficio ne-
cis: & cum vitam alij redimant auro, hi mortem mercati sunt
auro. Nonnulli etiam ad mortem non aliter quam ad epu-
las properabant. Denique non raro infideles ipsi, qui tota-
mentis aderant, insuperabilem hanc animi magnitudinem
& constantiam demirati, aliquid ibi supra humanæ naturæ
conditionem sublimius intelligebant. Quid? quod non so-
lum Martyres, sed etiam sancti Confessores tam multos la-
bores & perditorum hominum infestationes passi sunt? Gre-
gorius Nazianzenus, Constantinopolitanus Antistes, catho-
dram suam ob æmulatorum inuidiam deserere coactus est.
Diuus Basilus grauissimas ab Imperatore Valente Ariano
persecutiones passus est. Diuus Chrysostomus innocens &
sanctus exilio mulctatur, atque in eo magnis exanclatis la-
boribus propter Ecclesiam, & morum correptionem, vitam
finiuit. Sic diuus Hieronymus, diuus Ambrosius, diuus Gre-
gorius Magnus, multa ab æmulis ob Ecclesiam Catholicam
perpessi sunt. Quid verò Athanasius, cui vix vllus in toto or-
be terrarum tutus locus ad latendum fuit? Nunc ad vos. Au-
ditores, si ea diuinæ gratiæ & charitatis virtus est, ut nō mo-
do diuinæ legis onera, sed immania etiam tyrannorum tor-
menta alacri & inuicto animo perferre valeat; quam, quæ-
so, nos ante superni iudicis tribunal excusationem obten-
dere poterimus, cum aperte videamus, eiusdem naturæ con-
fortes tanto maiora onera diuinæ gratiæ ope adiutos per-
tulisse, quam quæ à nobis exiguntur? Hæc nobis hodie in
beato N. virtutis & constantiæ exempla proponuntur: quæ
ut improbis omnem excusationis ansam adimunt, ita pijs
acres ad virtutem & pietatem stimulos addunt. Itaque non
solum diuinæ legis asperitatem animaduertere debetis: sed
vltius progressi, cōsiderare, perditorum hominum vitam
longè maioribus curis & molestiis esse implicitam: piorum
autem, præterquam quod minus molesta est, hæc etiā adiu-
menta, quæ sunt à nobis proposita, habere. Adiuuat enim
nos primum meriti magnitudo, quod strenuè laborantibus
propositum est. Adiuuat corona cælestis, quæ iustitiæ & in-
regri

tegritati in cælo proposita est. Adiuuat paracletus Spiritus,
qui fidelium corda, ne laboribus fracti deficiant in via, mi-
ris reficit gaudijs atque delicijs. Adiuuat postremò insupe-
rabilis diuinæ gratiæ virtus, quæ ita Apostolorum & Marty-
rum mentes muniuit, ut eorum omnium sit illa vox: Quis
nos separabit à charitate Christi? Tribulatio? an angustia? an
fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius?
His igitur adiumentis confirmati, Auditores, animum resu-
mamus, & ad diuinorum præceptorum obedientiam alacri-
ter accingamur. Nulla nos mundi aduersitas, nulla carnis
voluptas, nulla terreni lucri cupiditas, nulla popularis auræ
vanitas, nulla prauorum hominum exempla, nulla consilia,
nulla ipsorum siue iniuriæ siue contumeliæ; nihil denique
in vita sit quod nos à contento pietatis & iustitiæ cursu re-
tardare possit: sed his omnibus impedimentis atque hosti-
bus superatis, per semitas iustitiæ gradiamur, ut sic tandem
semperternæ iustitiæ coronam, cum eisdem Martyribus, ab
Imperatore nostro promissam percipere mereamur: qui
cum Patre & Spiritu sancto viuunt & regnant in secula seculo-
rum. Amen.

Rom. 8.

IN FESTO SANCTORVM

MARTYRVM, CONCIO: DE FIDEI
veritate, quomodo mundus sit conuersus,
quod sine miraculis esse non potuit: & de trā-
quillitatis internæ beneficio, quæ fidei veri-
tatem confirmat.

THEMA. Hæc est victoria, quæ vincit mundum, fides
nostra. I. Ioan. 5.

INter ea quæ ad vitam hominum optimis institutis
moderandam adiuuāt, tantum rectè viuendi exē-
pla conferunt, ut sempiterni Patris Filius sub ima-
ginis humanæ speciei terras lustrare, & inter ho-
mines versari dignatus fuerit: non solum ut eos redimeret,
sed etiam ut seipsum absolutissimum virtutum omnium
exemplar exhiberet. Ut enim Lactantius ait: Homines ma-
xime exempla expetunt, quàm verba: quia loqui facile, præsta-
re difficile. Hæc igitur de causa Ecclesia de communi semper
omnium salute sollicita, quæ nullum non mouet lapidem,

Lactantius.
Exempla
mouent.

242 IN FESTO SS. MARTYRVM,

quo nos ad virtutis & pietatis studium impellat, tam multa & varia Sanctorum festa singulis penè diebus celebranda proponit, non solum vt eorum precibus & intercessione infirmitas nostra inuetur, sed etiam vt clarissimis virtutum eorum exemplis languor & tepiditas nostra accendatur. Quamuis autem Spiritus ille cælestis (qui totius sanctitatis & iustitiæ architectus & magister est) Sanctos omnes, quasi vas auri solidum, cunctis virtutum gemmis ornauerit; in aliis tamen alias atque alias virtutum laudes magis extulit & amplificauit. Sic commendamus in sanctis Patriarchis obedientiam, in Prophetis rerum diuinarum scientiam, in Apostolis charitatē, in Martyribus fidem, in Confessoribus deuotionem, in sanctis Monachis & Anachoretis mirabilem abstinentiam, & diuinarum rerum contemplationem, in Virginibus illibatum virginei pudoris florem, & in sanctis Viduis sobrietatem & continentiam. Cū his igitur diuinis coloribus summus ille artifex polymitam Ecclesiæ vestem distincterit; prudentissimè nobiscum eadem agit Ecclesiā, quæ tot Sanctorū festis propositis, vestem suam deauratam, mira virtutum varietate cōtextam, nobis quotidie spectandam proponit: quo inter tot preciosa virtutum monilia aliquid vitæ nostræ instituendæ commodum & salutare inueniamus. Celebramus Martyrum inconcussam fidei firmitatem. de hac hodie dicturi, cælestem opem, beatissimæ Virginis intercessione, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

Erunt fortasse qui hoc argumenti genus, quo de fidei veritate tractare decernimus, minimè necessarium firmiter iam credentibus dicent. At cū multos passim, pro dolor, reperire liceat, qui ita credunt, quasi non crederent; qui ita viuunt, ac si nullam prouidentiam, nullumque apud Deum bonorum malorumque discrimen esse arbitrentur: de fidei veritate atque dignitate apud hos sæpè dicere necesse est, his præsertim infelicissimis tēporibus, in quibus tam multa fidei naufragia lamentamur. Hos igitur tanquam infirmos, in fide, necesse est vt iuxta Apostoli præceptum assumamus, & non modò ipsius fidei auctoritate, sed etiam apertissimis diuinorum operum argumentis conuincamus: si fortè, apud quos fidei auctoritas minùs valet, rationis vis & efficacia valere possit. Nec ad hos modò, sed ad eos etiam qui piè in

Uesig de-
aurata.

Veritas f.
dei.

Roma. 14.

CONCIO.

243

Christo viuunt, huius argumēti tractatio perquam utilis est. Cū enim fides (vt Apost. docet) totius spiritualis vitæ radix & fundamētum sit; ea utique nobis assidua cura, & vigilantissimo studio colenda & roboranda est. Sic enim videmus hortorū cultores omnem operam suam in excolenda arborū radice ponere: hanc enim frequentibus aquis irrigant, fimo iniectione, terram, cui innixa est, molliunt, quo ad imas radices peruius sit Solis, pluuiæ, aëris, & cælōrū influxus. Hoc enim diligēter prouiso. beneficium in vnā radicem collatum, in omnes arboris ramos fructūque redundat. Cū ergo fides non modò iustificationis nostræ, sed totius quoque spiritualis vitæ, cæterarumque virtutū radix & fundamētum sit, omnem operam nostram in hac virtute excolenda, fouenda, roboranda, & diuinorū operum miraculis cōfirmanda, collocare debemus, quo, radice solidata, maximos in cæteris virtutibus, velut in ramis ab hac radice prodeuntibus, processus faciamus. Hac enim ratione Apostolus Christiani hominis profectum atque iustitiam ex fide in fidem esse testatur: quia videlicet ad profectum vigentis & inflammata fidei, cæteræ quoque virtutes assidua capiunt incrementa. Quamuis autem fidei nostræ veritas à diuini Spiritus lumine magis quàm ab humana rationis argumētis pendeat: sunt tamē ad eò multa magna argumenta quæ illam confirmant, vt meritò Propheta dixerit: Testimonia tua credibilia facta sunt nimis. Nō solum fidei lumen sed humanæ quoque rationis lumen pro modo huic veritati adstipulatur. Vnde non immeritò Richardi sententia commendatur: Vtinam attendere possint Iudæi & Gentiles. Verè enim tam multa & magna sunt quæ nos ad credendum impellunt, vt dicere Domino possimus: Domine, si decepti sumus, à te decepti sumus. Sed cū tam multa sint quæ fidei nostræ veritatem confirmant, duo tamen sunt eius præcipua testimonia: quorum altero exterius, altero interius eius veritatem hominibus innotuit in mundum inuexit. Exterius enim per clarissima miracula, interius verò per magnifica diuinæ gratiæ opera, in piorum mentibus operatus est, eius veritatem conuincit. De his igitur duobus fidei nostræ testimoniis, adstante Deo, differendum.

Pars prior.

Miracula, Catholicæ fidei veritatē plenissimè confirmant, potè diuinæ potentia opera, in testimonium Catholicæ

Hebr. 11.
Fides, sicut
radix
Simile.

Hebr. 11.

Psal. 91.

Richard.

Fidei testi-
monia duo.

IN FESTO SS. MARTYRVM,

244
veritatis edita, quæ nec fallere quemquam, nec ipsa falli potest. Non credidissent sanè homines, humilem Christum, ignominioso cum facinorosis hominibus supplicio crucis affectum, verum Deum fuisse, nisi clarissimis miraculorum operibus ad hoc credendum impulsu fuissent. Habuit Christus humilem matrem, humilem patrem, utpote fabrum lignarium: qui tamen omnium rerum erat moderator & conditor. nunquam sanè credidissent, nisi aperta miraculorum

Matth. 13.
Niceph. lib. 13. cap. 20.

testimonia intercessissent. Hac enim ratione tyranni olim Christianos insectabantur, insanire illos asserentes, quod fabri filium omnipotentem Deum esse crederent. Vide quid Magnates, quid Reges, Imperatores, summos Principes adduxerit ad fidei professionem, ut non vincula, non carceres, non exilia, non rotas, non proscriptiones bonorum, non dentes bestiarum, non denique omnia tormentorum genera curauerint, modò sibi Christum retinere possent. Nulla inhumanitas hominum, nullas dæmonum furor, imò omnis orbis aduersus eos dimicans, qui Christi fide erant insigniti, ab hac fidei firmitate & confessione dimouere non potuerunt. Adstiterunt enim Reges terræ, & Principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius. Horum omnium rabiem atque furorem, fremitus nomine designauit, cum ait: Quare fremuerunt Gentes, &c. Nihil tamen horum sanctorum Martyrum fidem vlla in re aut labefactare, aut imminuere potuit.

Hæretici
aut Carbo-
licos perse-
quantur.

1. Mach. 1.
Hier. 44.

Fuit & aliud impugnationis genus, quod sanctos Martyres, imò omnes pios vehementer affligere potest, nempe quod homines sint qui Deum ob felicitatem terrenorum bonorum colant, ut successu rerum, religionis & fidei veritate metiatur. Hæc opinio modò apud Caluinistas valet. Aduersus horum perfidorum hominum errorem scripsit D. Cyprianus contra Demetriadem, Saluianus contra Gentes, Augustinus in lib. de Ciuitate Dei diligentissimè. Ut autem perditio homines ob res diuersas & incômodas religioni detrahant, ut in lib. Machab. videre est; Eamus & disponamus testamentum cum Gentibus, &c. Et in Ierem. ubi volebant sacrificare reginæ exilita contra prosperis successibus eam amplectuntur & probant. Quam rem aperte in lib. Esther cernere licet. Gentiles quippe admirandam illam rerum commutationem aduertentes, qua Iudei ad mortem ob Aman crudelitatem destinati, ad tantam gloriam sub Mardochei principatu subitò euecti fuissent, relicto idolorum cultu, ad Iudeorum religio-

CONCIO.

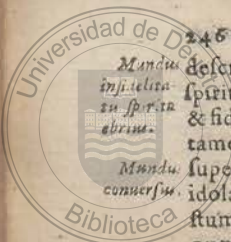
245

religionem transibant, præstantiam videlicet ac dignitatem religionis hoc tam felici successu metientes. Talia exempla facile inuenire licet. Hæc ferè semper fuit vulgari hominum, ac præcipuè Gentilium, sententia, colere Deum ob rerum temporalium felicem successum. Hi nostris dicere possunt: Si Christus, quem vos confitemini, verus Deus est, & vos illius cultores; quare ille non defendit vos? quare vestros persecutores non interimit? quare vos tam arduam agitis vitam? Quis enim terrenorum Regum homines fidei suæ commissos, & ob eius fidem variis calamitatibus oppressos deserat, ac non potius arma moueat, & ferro ac flamma ferorum ciuiumque suorum iniurias vlciscatur? Quomodo igitur Deus vester neque vobis spem aliquam salutis ostendit, & religionis suæ eueriores non modò impunitos relinquit, sed omnium rerum abundantia cumulat? Hæc aduersarij dicere possunt, quibus fidem nostram labefactari posse sibi insuadent. Quomodo hi duo potentissimi arietes, sanctorum fidem non euerterent, nisi innumera quotidie miracula cernerent, quibus non modò aliàs, sed in ipsis etiam suis agibus & certaminibus à suo Imperatore Christo mirifice confirmarentur? Quoties enim feras aduersus illos incitatas insuefecit? quoties ignis vim atque violentiam exstinxit? quoties tortorum manus & brachia stupefecit? quoties ferentem adipem atque oleum in frigidum rorem commutauit? Denique pulcherrimè ac verè mirandum certamè inter sanctos Martyres & Martyrum Dominum video intercessisse. Quis enim, ne Domini sui fidem violarent, vitæ suæ non parabant: fidelis autem Dominus miris eos auxiliis atque fauoribus, tum internis tum externis, in ipsis suis agonibus firmabat. Cuius rei cum innumera penè in Ecclesiasticis historiis exèpla existant, vnū est ex tam multis, quod Eusebius se vidisse ait: in quo aperte & Martyrum fidem erga Dominum, & Domini rursus erga illos fidem & paternam providentiam cernere licebit. Ex his, quæ diximus, cum alia multa, tum illud animaduertere poterimus, quanta aduersus persequentes mundi tempestas excitata fuerit: quantaque diuina protectionis gratia erga illos effulserit, quæ Ecclesiæ firmè stabilis. Vtrumque autem Regius Prophetæ in spiritu quadidisse se ostendit, cum ait: Eleuauerunt flumina Domine, eleuauerunt flumina vocem suam. Eleuauerunt flumina fluuios, à vocibus aquarum multarum. Mirabiles elationes vestras, mirabilis in altis Dominus. Hic procella horribilis

Christus
sui semper
adept.

Euseb. 8.
Eccles. cap. 3.
vident Cō-
cionator.

Psalm. 92.

describitur in Ecclesiam. Licet autem mundus, infidelitatis spiritu ebrius, omnibus machinis Christi nomē exstingueret, & fidem in eum funditus euertere conareretur: nihilominus tamen idem mundus, Dei virtute, & Martyrum constantia superatus, sic eius fidem amplexus est, vt, qui antea propter idola Christum persequabatur, idola deinde propter Christum euerteret & conculcasset. Ceterum quanta fuerit illa quæ præcessit tempestas, aquarum & fluctuum appellatione designauit. Aquarum enim nomine varias calamitates significari, ex Psalmo illo colligitur: Saluum me fac Deus, quonia intrauerunt aquæ vsque ad animam meā. Sed quamuis mirabiles maris magni huius elationes atq; fluctus extiterint, mirabilior tamē fuit in altis Dominus, qui statuit procellam eius in auram & siluerunt fluctus eius: & ita factum est, vt eius testimonia nimis credibilia facta fuerint. Ipse enim imperauit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna.

Pars posterior.

Argumento primo fidei nostræ veritatem cōfirmamus. Quod enim Dominus hanc tantam mundi rabiem atque tempestatem sedauerit, quod mundus paternam auitamque religionem à toto penē terrarum orbe receptam atque defensam repudiauerit, & pro ea verum hominem, fabri filium existimatum, & crucis supplicio affectum, verum atq; omnipotentem Deum, cæli atque terræ conditorem & moderatorem esse crediderit, hoc planē nullo modo sine clarissimis miraculorum operibus fieri potuit. Verū non solum hoc firmissimo argumento, sed alio etiam, huic non admodum dissimili, quod intra se pij homines passim experiuntur, eadē veritas confirmatur: nempe alterius intestinæ tempestatis mirabili sedatione. Est enim duplex in hoc seculo maris: alterum quidem externum, quod descripsimus: alterum internum, quod intra nos ipsos gestamus. In vtroque autem grauissima sæpē tempestates & procellæ excitantur, quæ nisi diuinæ virtutis auxilio sedari non possunt. Quo fit, vt vtriusque tempestatis sedatio, clarissima fidei nostræ confirmatio sit. Est enim intra nos aliud quoq; mare, angustius quidē illud, sed non minùs procellosum: vt potē à quo superior illa aduersus Christi fidem tempestas orta est. Illa namque furor mundi & rabies, quæ & Dñi Saluatoris, & cultorū eius vitam petebat, ab humani cordis procella derivata est. Cor impij (inquit Esaias) quasi mare feruens, quod quiescere nō potest.

Quod enim mare tot motus, tot tamq; varias habere creditis agitationes, quot habent corda malorum? Tument enim superbia, furunt iracundia, spumant libidine, agitantur variis cupiditatibus, mutantur assidue: modō ambitionis spiritu elati, ac demum tot perturbationū motibus exagitati, quot incommoda rebus iis accidunt, quibus per amorē agglutinati sunt. In hoc autē infelici statu degunt, quicumque Deo, hoc est, tutissimo pacis & tranquillitatis portu relicto, variis mundi curis & cupiditatibus implicantur. Quicumq; à Domino recedunt, statim seculi fluctibus quatuntur. Porro autem fluctus & status, quibus hoc mare exagitur, affectus nostri, & varia desideria sunt: quæ cū vehementiora fuerint, transuersos homines in varios perturbationū scopulos agunt, & sursum atque deorsum miscunt. Quot enim mundi naufragia, quot generis humani clades ac mortes, Alexandri Magni, Iulij Cæsaris, cæterorumq; mundi principū auaritia, ambitio, & dominandi libido pepererunt! Quot quotidie in corde auari, libidinosi, cupidi, elati & irati, astus & procellæ excitantur! Itaque tempestates omnes atque turbines mundi, & omnia denique maioris mundi naufragia ex hoc interno mari deriuantur. Si enim cor nostrū in pace & quiete ageret, totus vtrique orbis placidam in tranquillitate & oriturum ageret. Ceterū si per aditū verę penitentia, & pium orationum studium, Dominus intret in hoc mare, ibiq; requiescat & mansionem faciat, hoc est, nos ipsos in se, qui omnium bonorū summa est, requiescere atque dormire faciat, dum eo solo contenti, nihil aliud querimus, tunc mens nostra sublati terrenarū rerum cupiditatibus ad eō summo illo bono satiatur, vt eo resecta, nihil vltra querat, nihil sitiat; atq; ita fit, vt in maxima pace felicissimam vitam ducat. Quid enim vltra desideret, quæ ad finem suum iam peruenit? Neque enim falsū dictum est: Time Deo Dominū omnes sancti eius, quoniam nihil deest timentibus eum. Diuites egerunt & esurierunt: inquirentes autē Dominū, non minuentur omni bono. Cū diligimus Dominū, omnia in ipso reperimus. Vnus est qui queritur, sed in quo omnia continentur. Vt sit, inquit Apostolus, Deus omnia in omnibus. Si Deus etiam in hac mortali vita amicis suis omnia est; quid illa illum desiderare queat, qui intra illum est? Vbi noxia illa cupiditas sopita est, cæteri quoque affectus, qui velut satellites eius existunt, non habent cur te cōmouere aut exagitare possint. Ad hunc ergo modum vbi prudens mercator

Hieronymus.

Impiorum furor.

Alexandria Magna cupidum.

Bellavnde veniant.

Vita tranquilla vna de.

Psal. 33.

Castrodero.

Si. Cor. 15.

Matth. 13.

Gregorium.

Piero.

Sapiens ut

fuit.

Augusti-

nus con-

uersus.

Hebr. 10.

Psal. 106.

Gaudium

in tribu-

latione.

1. Cor. 8.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

Psal. 45.

preciosissimam illam Euangelij margaritam diu & multum
quæsitam, per ardentem charitatem inuenit, hoc vno cõten-
tus, cætera omnia distrahit, cætera omnia tanquam ludicra
& inania bona contemnit. Hac igitur ratione in hoc interno
cordis mari fit ope Dei tranquillitas magna. Quisquis in solo
desiderio æternitatis figitur, nec prosperitate attollitur, nec
aduersitate quassatur: quia dum nihil habet in mundo quod
appetat, nihil est in mundo quod pertimescat. Plato aiebat,
felices eos esse, quibus vel in senectute sapientiam assequi
datum esset, quæ nulli nisi in quiete & animi tranquillitate
contingit. Anima enim quiescendo sapiens fieri dicitur. At
vbi homines gratia Dei destituti sunt, eam assequi non pos-
sunt: ita autem præsentem, facili inuenitur. Sic D. Augustinus,
ad Dominum conuersus, protinus spem omnem, quam habe-
bat in seculo, dereliquit, & hanc in corde suo pacem & tran-
quillitatem reperit. Idem multis aliis quotidie in Ecclesia
euenit, qui tota animi contentione ad Dominum cõuertun-
tur, quorum ipse corda intra breue temporis spatium mira-
biliter immutat. Hi ne aduersis quidem franguntur, imò
sepius lætantur. Contingit enim illis quod Apostolus ait:
Rapiam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis. Hoc
est autem quod Propheta miratur, cum ait: Et statuit procel-
lam eius in auram, & siluerunt fluctus eius. Et lætati sunt,
quia siluerunt: & deduxit eos in portum voluntatis eorum.
Non cõtentus enim Dominus procellam sedasse, quod ma-
gnam planè beneficium est; quiddam adhuc maius & mira-
bilis addidit, quod procellam ipsam in secundam auram
cõmutauit. Quod planè facit, cum ipsam calamitatis ama-
ritudinem in dulcedinem vertit. Sic Macedones Apostolus
dixit in tribulatione gauissos fuisse. Hoc autè quoniam modo
fiat, seculi homines ne suspicari quidem possunt. Hæc igitur,
quæ intra se pij homines quotidie experiuntur, sic ipsorum
fidem confirmant, illuminant, & accendunt, vt illis instar
miraculorum, fidem confirmantiũ, imò supra miracula sint.
Multi enim, plurimis inspectis miraculis, in perfidia sua ob-
secrato animo perstiterunt: quisquis hanc Dei virtutem in se
expertus est, miro modo in fidei veritate solidatur. Venite,
inquit Propheta, & videte opera Dei: terribilis in consiliis
super filios hominum. Qui conuertit mare in aridam in
flumine pertransibunt pede, ibi lætabimur in ipso. Fuit mi-
rabile, quod Deus fluctus maris compescuit, at mirabilis
est, humani cordis impetum & rabiem sedasse, & inter
calami

calamitatum & persecutionum turbines placida & tràquilla
mente constitisse. Illi sanè non malè sentiunt, qui affirmant
Deum in rebus aduersis amabiliorem existere, quàm in
prosperis. His igitur multisque aliis argumentis, Auditores,
quibus fidei lumen à Deo profectum, rationis quoque lu-
mine, quod ab eodem fonte dimanat, Deo cooperante illu-
stratur & confirmatur, pij homines in fide Catholica robo-
rantur: cuius nos dogmata miro modo ad pietatis & iustitiæ
cultum inducunt. Verissimum est, piis inastimabiles in cælo
opes atque delicias esse paratas; horrendaque & in æternum
duratura supplicia reprobis in gehenna constituta. Verissi-
mum est, animas non interire cum corporibus: sed vbi pri-
mum à corpore solutæ fuerint (nisi aliquid purgandum su-
perfit) operum suorum mercedem à iusto iudice Deo, qui
reddet vnicuique iuxta opera sua, esse percepturas. Harum
enim rerum fides, quo magis viuida & incensa est, magis ro-
borata, eo fecundiora virtutum germina profert. Sicut enim
stomacho resecto (à quo alimentum ad totum corpus deri-
uatur) cætera quoque membra per illum resecta vigent: ita
fide aucta, & nouis splendoribus illustrata, cætera quoque
virtutes, quarum ipsa fundamentum est, maiora capiunt in-
crementa. Ab hoc enim fonte omnia illa virtutum opera,
quæ Apostolus ad Hebr. longa oratione enumerat, prodie-
runt. Abraham enim patriam & genitale solum iussus à Deo
reliquit, vt irer quod nesciebat. Expectabat enim fundamen-
tum habentem ciuitatem, hoc est, immobilem & æternam,
in cælis, cuius artifex & conditor est Deus. Et Moyses luxum
atque opes Pharaonis cõtempnit, maiores æstimans diuitias
improperium Christi, thesauro Ægyptiorum: fide enim ad-
spiciebat in remuneratorem. Fides itaque promissionũ Dei,
eos ad labores & ardua quæque virtutum opera vehemen-
ter acuebat. Qua de causa eandem nos Apostolus omnibus
in rebus, tanquam impenetrabile scutum, arripere præcipit,
in quo possumus omnia tela nequissimi ignea extinguere.
Iste cupiditates nostras, per se ad malũ accensas, vehemen-
ter accendit suo flatu. Iam adsit fides, opponat gaudia regni
cælestis, damna gehennæ vt sic extinguas. Vide exemplum.
Prudentis iudicis est, nunquã aliquid in causa pronunciare,
nisi vtrumque litigantem audierit: ita nunquam homo ali-
quid in cordis sui tribunali definat, nisi vtrique delibera-
tionis parte diligenter examinata. Si tibi demon carnis de-
licias & voluptates amplificat, tu in altera libræ lance volu-

Ratio non
ita reddenda
de Deo.

Simile.

Fidei virtus
ita.

Hebr. 11.

Fides ad
laborem mu-
ciat.
Ephes. 5.Diabolus
quid agat.

Simile.

præbuis istis constituta supplicia appende. Momentaneum est quod delectat, æternum quod cruciat. Si quid feceris honestum cum labore; labor abit, & honestas manet: si quid turpe cum voluptate; voluptas abit, turpitudine manet. Sic in alijs omnibus agere debes, vt semper habeas gladium ad manum. Opes manent in mundo, at crimina fraudis deferuntur in alium mundum. Sæuus sciens voluntatem Domini sui, & non faciens, plagis multis vapulabit. Adsit semper Christus. Amen.

IN FESTO ALICVIVS SANCTI
CONFESSORIS, CONCIO: IN QVA
lectio Evangelica explanatur: inde octo simplicitatis Christianæ gradus describuntur.

THEMA. *Sint lumbi vestri præcincti, & lucerna ardent in manibus vestris, & vos similes hominibus expectantibus dominum suum.* Lucæ 12.

Inter sacra Evangelia, quæ in festis sanctorum Confessorum Ecclesia legi instituit, Evangelium hoc, vnde quæ audistis verba desumpsi, præcipue commendatur: quod totius penè Christianæ philosophiæ summam paucis comprehendat, vt indicabimus. Vt igitur hanc cælestem doctrinam piè & vtiliter tradere valeamus diuinam opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

AVE MARIA.

Quod olim summus Philosophus multis libris vix absoluit, breuissimo compendio Saluator his paucis verbis, quæ commemorata sunt, comprehendit. Finem quippe humanæ vitæ longè certius quam Aristoteles cõstituit, cum de obsequio Domini erga fideles ac vigilantes seruos loquitur. *Sint lumbi vestri præcincti.* Instrumenta, siue, vt appellant, media, quibus ad hunc finem peruenitur, tria solum præmisit, ad quæ omnia alia referuntur: nempe lumbos præcingere, ardentem lucernas in manibus ferre, & vigilanter Domini aduentum præstolari. De his igitur instrumentis in præsenticoncione dicere institui: ita fiet, vt totam penè Christianæ philosophiæ

philosophiæ summam vobis ante oculos ponam. *Sint, inquit, lumbi vestri præcincti.* Quid est lumbos præcingere? Nimium (vt D. Gregorius hoc in loco ait) omnem carnis lasciuiam: & intemperantiam, pudicitie atque timoris Domini cingulo stringere. Qua loquendi figura ex præcipua generis parte vniuersum genus Saluator intelligi vult. Non enim impudicitia sola, sed omnia lethalia crimina simul profliganda sunt, si aduentum Domini secura mente expectare volumus. Sed quoniam, (vt sancti Patres aiunt) impudicitia crimen maximè acre & importunum est (nusquam enim originalis concupiscentia vehementius, quam in libidinis affectu, defruit) ideo huius potissimum mentionem facit, qui enim hunc potentissimum hostem corruptæ naturæ viribus, armatum domuerit, facillè de cæteris vitiis victoriam reportabit. Quoniam qui maiora vincit, cõsentaneum est, posse illum quoque minora superare. Sicut qui linguam potest refrenare, cæteros quoque rebelles animi sensus & motus refrenabit: ita qui timore Domini munitus est, vt hunc intimum & familiarem hostem opprimere possit, cæteros quoque animæ hostes prosternere, & sub iugum mittere poterit. Verum cupiditatis huius tyrannidem atque potestatem, vtinam Salomon tam diligenter cauisset, quam sapienter explicauit, sic enim ait: Lustraui vniuersa animo meo, & inveni amariorem mortem mulierem, quæ laqueus venatorum est, & fagina cor eius: vincula sunt manus eius. Qui placet Deo, effugit illam: qui autem peccator est, capietur ab illa. Quibus verbis apertius periculi huius magnitudo potuit explicari. Sed hoc in loco tamen perditis hominibus periculum hoc imminere ait: Crede mihi, inquit Aug. cedros Libani & ductores gregis sub hac specie corruisse vidi: de quorum casu nō magis dubitabam, quā Ambrosij aut Hieronymi. Quid his verbis formidabilius? Quāobrem fidelis D. Hier. (cuius mentionem fecimus) consiliū sibi ante oculos ponat: qui ad Nepotianū scribens. Omnes, inquit, puellas & virgines Christi aut æqualiter ignora, aut æqualiter dilige. Ne sub eodē tecto mansites, nec in præterita castitate confidas. Nec sanctior David, nec Salomone prudentior. Memento semper quod paradisi colonū de possessione sua mulier eiecerit. Hæc ideo à me dicta sunt, quo apertè huius cupiditatis vim vobis indicarem, planūque facerè, cur huius potissimum vitij Dñs meminerit, cū in præsenticoncione ait: *Sint lumbi vestri præcincti.* Quod videlicet intelligeret, hæc hydra superata, facillè ad alia

Gregorius.
Lūos præcinctura.

Impudicitia maximam vitium.

Iacob 3.

Salomon
dixit, nō sibi consueuit.

Ecclesiæ 7.

Augustinus

Hieronymus

Mulier eiecit colonum de paradiso.

Christiana
philosophia
summa.

Epheſ. 5.
1. Petri 1.
Principi
de la vida
Cantic. 3.
Gladu
flamēu
que verſa
tilu.
Spſu ca
ſa qualis.
1. Reg. 4.
Cogitatio
nes cōſe
die ſunt.
Lucerna
quid.
Prover. 6.
Pſal. 118.
altarium victoriam viam muniri. Oportet vas ſuum in ho
nore, non in paſſione deſiderij, caſtū conſervare. Ceterū
non ſatis eſt lumbos carnis præcingere, niſi mentis etiam
lumbos præcingamus. Quod quidem tūc facimus; cū ſo
licita & vigilāti cura cō noſtrum (in quo ſibi diuina ſapientia
domicilium collocavit) ab omni impura cogitatione pu
rum integrumque ſeruamus. Hoc autem præſtamus, quan
do prauam cogitationem, cū primū ſerpere incipit, tanta
celeritate à nobis excutimus, quanta ignem fortē in ma
nus incidentem excuteremus. Oportet igitur ſupra cuſto
diam noſtram ſtare, vt non tantū ſimus contenti nos ar
mari gladiis ſpiritus, ſed etiam ſupra femur gladios geſtare,
vt nulla mora in illis euaginandis, & prauis cogitationibus
abſcindendis, interueniat. Habeamus gladium flammeum
atque verſatīlē in manu, vt paradīſum, quæ eſt anima iuſti,
cuſtodiamus. Sit verſatilis, vt quam celerimē impuros af
ſectus & cogitationes in animo ſurgentes abſcindat: ſit &
flammeus, vt diuini amoris igne eos cōſumat. Aliiter autem
hæc paradīſus pura & integra conſervari minimē poterit.
Caſta Chriſti ſponſa, vt pudica vxor, non modò ab omni
impuro opere, ſed ab omni etiam praua cogitatione men
tem ſuam diligentīſimē cuſtodit. Qui autem negligenter
ſe in hoc officio gerunt, facilē hoſtis antiqui ludibrio parati.
Cuius rei imaginem expreſſit illa puella, quæ triticum pur
gabat, & Iſboſerth Regis dormientis oſtium cuſtodiebat:
qua dormiente, duo latrones ingreſſi, Regis caput amputa
runt. Hæc enim puella quæ triticum purgabat, diſcretionis
& prudentiæ imaginem gerit, cuius eſt paleas à tritico, hoc
eſt vanas à ſanctis cogitationib. diſcernere. Hæc igitur dor
miente, hoc eſt, officium ſuum oſcitanter exſequente, prauas
cogitationes tanquā latrones in mentis noſtræ domicilium
irrupientes, Regi, hoc eſt, ſpiritu noſtro, necem inferunt.
Quicumque igitur hanc à ſe negligentiam & dormitantiam
excludunt, hi planē mentis ſuæ lumbos præcinctos habent.
Atque hæc prima piorum hominum cura eſſe debet: qua,
corde diligentē cuſtodito, malis omnibus aditum præclu
dant. Verū quia non ſatis eſt à malis abſtinere, niſi bonū
facias: ſubdit deinde Dominus, vt lucernas ar dentes in ma
nibus geſtemus. Lucernæ autem nomine & fidei lumen, &
Dei legem ſignificari, omnis Scriptura teſtatur. Mandatum
enim lucerna eſt, ait Salomon, & lex lux. Et Regius vares,
Lucerna, inquit, pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemi

tis meis. Cū ergo Dominus ar dentes lucernas in manibus
geſtare præcepit, fidem & legem ſuam non ſolū corde &
ore, ſed operibus etiam, quæ per manus intelliguntur, nos
proſiteri atque teſtari vult. Sunt enim qui fidem & legem
Dei in ſolo corde gerunt: ſunt qui in ſolo ore, non in mani
bus geſtant: qui vocem quidem habet Iacob, manus autem
ſunt Eſau: de quibus Saluator ait: Vt quid vocatis me Do
mine, & non facitis ea quæ dico? Et iterum: Non omnis qui
dicit mihi, Domine Domine, intrabit in regnum celorum,
ſed qui facit voluntatē Patris mei qui in celis eſt. Vult ergo
Dominus, vt in manibus magis quàm in ore eius legē cir
cuſferamus. Itaque ſi is pauperes ſpiritu, lugētes, iuſtitiam
ſitientes, miſericordes, pacificos, & mundos corde pronun
ciat beatos eſſe: danda nobis opera eſt, vt tales ſimus, quò
beatitudinis huius participes efficiamur. Rurſum cū idem
ait, Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata: demus operam,
vt mandata ſeruemus, quo ſempiternam vitā percipere me
reamur. Cum præcipit vt inimicos diligamus, hæc eius præ
cepta non in ore ſolū, ſed in manibus geſtanda curemus:
opere exhibentes, quod verbis proſitemur. Sic igitur ar den
tes lucernas in manibus habemus: atq; ita homines, viden
tes opera noſtra bona, glorificant Patrem noſtrum qui in
celis eſt. Nunquam enim magis celeſtis Patris gloria elu
cet, quàm in his qui iuſtitie & ſanctitatis culta, bonitatis
eius imaginem referunt.

Sequitur deinde tertio loco quod Dominus ait: Et vos ſi
miles hominibus exſpectantibus dominum ſuum, quando reuert
atur à nuptiis, etc. Venit autem Dominus (vt D. Gregor. ait)
cū ad iudicium properat: pulſat verò, cū per agridudi
nis moleſtiam eſſe mortem vicinam designat. Cui cōfeſtim
aperimus, ſi eum cum amore ſuſcipimus. Aperiri autem iu
dici pulſanti non vult, qui de corpore exire trepidat: & vi
dere eum, quem contempſiſſe ſe meminit, iudicem formi
dat. Hæc autem Domini admonitio huc præcipue tendit, vt
tota fidelis hominis vita, quæ per tres vigilias designatur,
velut exſpectatio & præparatio quædā ſit, qua ſingulis mo
mentis venientem iudicem exſpectemus, vt cōfeſtim adi
tum ei liberam præbeamus. Ad hoc autē ſcire oportet, ho
minem à Deo in hunc finem conditum eſſe, vt ad æternæ fe
licitatis gloriam hoc breui xui curriculo præparetur. Hic
enim eſt finis, ad quem is à ſummo illo opifice conditus eſt.
Quod cū ita ſit, efficitur ſanē, vt is nihil prius curare, nihil
in vita

in vita diligentius agere debeat, quam ut ad hanc horam solite se praearet: atque ita de huius vita eius (ut sapientes docuerunt) continua mortis meditatio, & ad illam preparatio sit. Hanc eandem curam Dominus sub alia non dissimili metaphora commendauit, cum nos in hoc mundo non tanquam ciues & indigenas, sed tanquam aduenas & peregrinos uersari uoluit: ut omnes Prophetieum illud dicere possumus: Aduena ego sum in terra & peregrinus, sicut omnes patres mei. Peregrini enim & viatoris est, aliud tēdere, nec stabilem in via sedem habere: sed alibi domicilium, alibi genitale solum & patriam habere, & ad eam properare. Sic olim Iudaes praeceptum erat, ut stantes & lumbis accinctis Paschaem agnum ederetur, baculos habentes in manibus. Oportet & nos peregrini & viatoris animum assumere. Non habemus hic manentem ciuitatem. At quantum ab hoc affectu & proposito distant, qui omnes curas & cogitationes suas sic in terra defixas habent, ac si ad hanc vitam solum fruendam, non ad aliam, conditi essent! Hi sane ad sortem caelestem non pertinent.

Hae tria sunt, Auditores, quae à nobis Dominus exigit. Nunc secundo loco videamus quid haec ipsa praestantibus uicissim promittat. Hoc autem explicat, cum protinus subdit: Beati serui illi, quos cum uenerit Dominus, inuenierit vigilantes. Amen dico uobis, quod praecinet se, &c. Hic pauculis uerbis eximiam animarum gloriam ostendit. Quae enim excogitari maior gloria potuit, quam ut rerum omnium Dominus & conditor se in earum obsequium praecingere & ministrare dicatur? Nunquam enim Aman ille ad tam praecellsum honoris gradum adspirare ausus fuit, ut ab Assuero Rege hunc sibi honorem exhiberi postulet. Hoc autem orationis genere nihil humile aut terrenum cogitare debemus. Nec enim in caelo corporeae mensae, aut mensarum recubitus, & earum ministeria sunt. Quid igitur hoc loquendi genere indicare Dominus uoluit? Certè summum quendam honoris & dignitatis gradum, multoque maiorem quam humana mens concipere possit. Sicut enim summus honor esset, si Rex aliquis maximus seruo suo ad mensam accumbenti seruiret: ita haec loquendi figura summum quendam & ineffabilem honorem, quo vigilantes seruos Dominus in regno suo ornaturus est, uoluit designare, de quo quidem honore alibi dixi: Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum Pater meus. In immensa illa diuinitatis abyso non uno aliquo bono, sed bonis

his omnibus fruuntur & satiantur: sicut Propheta testatur, cum ait: Satiabor cum apparuerit gloria tua. Et alibi: Adimplebis me laetitia cum uultu tuo, delectationes in dextera tua usque in finem. Hoc uerbo non unam aliquam laetitiae rationem, sed omnia gaudiorum genera complexus est: quibus fruuntur quisquis Dei faciem contuetur. Cuius rei typum gerebat manna, quod saporum omnium suauitatem continebat. Quae ex re, perfectissima animae tranquillitas manat. Qui insigne instituit epulum, omnia requirit quae ad gaudia facere possunt. Hac igitur ratione caelestis gloriae magnitudinem utcumque coniectare licebit: haec in caelesti patria in omni aeternitate perdurabit uoluptas. Est enim illud uniuersale bonum, quod uniuersas animae nostrae vires & sensus plane sentit, implet, & miro modo reficit. Ego, inquit ad Moysen Dominus, ostendam illi omne bonum. Hanc laetitiae quilibet uirtutem discipuli Domini in transfiguratione uident, tanta laetitia completi fuere, ut Petrus tria tabernacula, nesciens quid diceret, ibidem fabricari postulauerit. Illa guttula inebriauit Petri mentem: quid abundantissimus fons uoluptatis faceret? Hoc utcumque dici potest, sed mente tamen comprehendi non potest. Sciunt autem omnes sancti, se non suis meritis, sed Dei gratia, ad illam peruenisse uirtutem. O quas tum laudes, quas tum gratiarum actiones pro tanto beneficio agent! quo affectu uoces illas, gratiarum indices, intonabunt: Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere uirtutem, & diuinitatem, & sapientiam, &c. Quomodo occisus es, & redemisti nos Deo in sanguine tuo, ex omni tribu & lingua, & populo, & natione, &c. Hoc igitur modo Sanctorum animae ingrediuntur & egrediuntur: & uerba diuinitatis & sacrae humanitatis in excelsis montibus Iherusalem pascua inueniunt: quibus tanta plenitudine satiantur, ut nihil amplius quaerant, nihil sitiant. Quamuis autem dispersae gloria singulorum, sua tamen quisque plene & perfecte beatus est: sicut minora uasa, cum liquore aliquo plena sunt, non minus quam maiora plena sunt. Ideoque non tam felicitatem perueniunt: sicut, inquit, serui illi, quos cum uenerit Dominus, &c. Diuus Gregorius humanam uigilantiam tribus noctis uigiis comparat. Pueritiam primam esse uigilantiam ait, iuuentutem secundam, senectutem tertiam. Eos uero Dominus pronunciat beatos, qui sic in his omnibus uigiis parati sunt, ut, in quacumque earum Dominus uenit

Psal. 16.

Psal. 23.

Sapient. 16.

Simile.

Exo. 35.

Matth. 27.

Gaudiorum

causae in

caelo.

Apoc. 5.

Simile.

Gregorius.

Uigilantia

noctis.

generit, vigilantes inueniat. Ille vigilat, qui seruat operam
de quod credit. Siue (inquit diuus Hieronymus vigilans)
comedam, siue bibam, semper illa vox auribus meis insona-
re videtur: Surgite mortui, venite ad iudicium. Neque enim
quotidiana mors (quæ incerta est) minus quam extremum
illud iudicium pertimescenda est: quâdo, quod de vnoquo-
que nostrum in morte definitum fuerit, stabile & immortum
in extremo iudicio erit. Vide igitur vt sis in qualibet vigilia
expeditus. Ostendit similitudine periculum. Si enim sciret pa-
terfamilias qua hora sur veniret. &c. hoc est, illa quidem hora
solicite vigilaret, cæteris verò citra periculum dormire &
requiescere posset. Quia verò de hora aduentus eius incer-
tus est, & periculum timetur, tota illi nocte vigilandum est,
si domum suam ab hoc periculo indemnem seruare velit.
Hoc est autem quod in sacra huius lectionis sine Saluator
indicat, cum tandem concludit: Ideo & vos estote parati: quia
qua hora non putatis. &c. hoc est, quia horam ignoratis, omni
hora vigilare debetis. Voluit vltimam horam esse ignoram,
vt eam semper haberemus suspectam. Dominus vult vt vi-
gilemus, & de salute nostra simus solliciti, vtque omnem à
nobis inertiā excutiamus. Vigilate, quia nescitis qua hora
Dominus vester venturus sit. Vigilate omni tempore oran-
tes, vt digni habeamini fugere. Vigilate, orate, videte, Tota
nostra salus in hoc præcipue posita est, vt hora illa nos ex-
peditos atque paratos inueniat. Vnde parabolam virginum.

*Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum
lucidum erit. Luca 11.*

DVplex est lucerna: prima Christus Dominus, supra Ec-
clesiæ candelabrum posita, quæ illuminat omnem ho-
minem venientem in hunc mūdum. Hæc est, inquit Esaias,
via: ambulate in ea, & non declinetis ad dexteram neque ad
sinistram. Hac igitur de causa Saluator noster frequenter in
litteris sanctis, luminis & splendoris nomine designatur. Por-
tulus qui ambulabat in tenebris, &c. quo videlicet homi-
nes intelligant, & à quo conditi, & in quem finem conditi
& quò gressus suos dirigere debeant, hoc lumine collustra-
ti videant. Lucernæ officium ad Christum potissimum per-
tinet: Ecclesia tamen illis etiam accommodat, qui eius spi-
ritu ducti, ipsius in Ecclesia officium exercent, qui lucis suæ
radios

Esai. 30.

Esai. 9. &
62.

Lucerna
officiū ad
Christū &
homines
pertinet.

radios circumquaque diffundunt. Est & alia lucerna, priuata
& singularis, quæ in vnoquoque nostrum est. Lucerna, inquit,
corporis tui, est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, Virtus
simplicitatis in litteris sanctis sæpe & multum commendatur.
Sic de beato Iob legitur Dominū dixisse, quod fuerit homo
simplex & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo. Sic
etiam sanctum Patriarcham Iacob hoc nomine cōmendari
legimus: Iacob autē vir simplex habitabat in tabernaculis. Genes. 25.
Sapiēs verò eos qui Dominum quarunt, hac virtute instru-
ctos esse debere admonet. Sentite de Domino in bonitate,
& in simplicitate cordis quarite illum. Intelligebat enim
quā libenter Dominus simplicium mentes inhabitat. de
quibus apud Salomonem quoque legimus: Abominatio est
Domino omnis illator, & cum simplicibus sermocinatio
eius. Quid verò illud Davidis Regis: Scio, Deus meus, quod
corda probes, & simplicitatem diligas? Videtis ergo quam
multis modis hæc simplicitatis virtus commendetur? Vulgus
hominum simplicitatis nomine ignorantiam intelligit. Eos
enim qui parum prospiciunt, simplices appellare solet. Lon-
go tamen aliter hoc nomen in litteris sacris accipitur. Sim-
plicitati multa opponuntur. Simplicitas aduersatur primò
quidem malitiæ, secundò versutia, tertio duplicitati, quarto
curiositati, quinto multiplicitati.

Principio malitia opponitur simplicitati. Quo morbo la-
borabat ille Nabal Carmeli: quem literæ sanctæ referunt
fuisse pessimum & malitosum. Malitosus est, qui ea, quæ
candidè sunt, omnia in malam interpretatur partem. In via
stultus ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes stultos æsti-
mat. Simplicitas ab hac peste nos liberat, quæ omnia sincerè
æstimat, habens columbinam simplicitatē. Debemus tamen
etiam esse prudentes, præsertim cum hæreticis, vt serpentes.
Simplicitati non solum malitia, sed etiam versutia oppo-
nitur. Versutus enim homo est, qui dolis & fraudibus circum-
venire nititur innocentes: qui tanquam augeps, pedicas &
laqueos nectit, quibus alios fallat qui nihil simpliciter agit.
Quod Phariseorum discipuli & Herodianī fecerunt, qui dum
laqueare conati sunt. Hoc vitiosissimum & Deo & ho-
minibus. Vir versutus, odiosus est. Hi vulpi cōparantur: quæ
multiplici astu prædam captat. Talis ille Absalon. Huic vitio
simplicitas contraria est, quæ nihil astu suæ dolis agit.
Simplicitas etiam duplicitati aduersatur, de qua in Eccles. 111.
legimus: Væ duplici corde, & labiis scelestis, & peccatori Eccl. 12.

Simplici-
tas erga
Deum &
homines.

I.
Malitosus
quis sit.
Eccl. 10.

Marth. 10.

11.
Versutus
quis dicen-
dus.

Marth. 22.

Pro. 14.

111.

Rx

Psal. 61.

Psal. 34.

Adulato-

res quales

sunt.

Biblioteca

terram ingredienti duabus viis. Hi aliud corde, aliud in fröte gestant. Ore, inquit David, suo benedicebant, & corde suo maledicebant. Et: Moliti sunt sermones eius super oleü, & ipsi sunt iacula. Sub hoc vitio adultores etiam collocantur, qui blandis verbis venenum incautis propinant, & hac fraude alienas opes sæpè diripiunt, sicut vulpes coruo caesum. At simplicitas recto corde cum hominibus versatur, nihil simulans, nihil subdölè occultans.

IIII. Simplicitas curiositati aduersatur. Curiositas præscriptos fines transcendere nititur. Diuina scriptura vult, vt, tarditatis & ignorantie nostræ conscij, intra fines nobis præscriptos contineamus nos, neque vltra progredi velimus. Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. Al-

Rom. 12. Eccl. 3.

Curiosi qui dicendi.

tiora te ne quæseris, & fortiora te ne scrutatus fueris. Sic curiosus fuit Adam, dum curiositate feminea, an id, quod serpens pollicitus illi fuerat, verum esset, experiri voluit. Alia est curiositas, quæ homo sui oblitus, quæ aliena sunt sollicitè inquirat: alienis adhibet vulneribus medicinam, sua lethalia negligit. Simplicitas curiositati opponitur, quæ fide contenta, mysteria altiora Ecclesiæ committit, & seipsam potius inspicit, quàm alios; & naturæ potius viuere conatur, quàm superfluitati & voluptati.

V. Simplicitas multiplicitati (vt ita dicam) contraria. Hæc

Lucæ 10.

1. Cor. 10.

virtus ad eos pertinet, qui, aliis omnibus omissis, se totos contemplationi dederunt. Talis erat occupatio Mariæ Magdalenæ. Per oculum intelligit intentionis puritatem. Quocirca sollicitus virtutum amator & cultor, totum studium suum erga huius intentionis puritatem conuerrere debet. Hoc erit curandum, vt in omni opere nostro Dei gloriam & beneplacitum proponamus. Siue, inquit Apostolus, comeditis, siue bibitis, &c. Hos igitur scopulos, quos Christianæ simplicitati aduersari admonuimus, Auditores, diligenter vitare studeamus, omnemque malitiam, versutiam, curiositatem, ac immodicam rerum terrenarum cupiditatem à moribus repellamus, & columbinam simplicitatem imitari studeamus. Sic erimus & Christo Domino similes, ab eo diligemur, & ad eius consortium perducere merebimur. Amen.

IN FESTO SANCTARVM VIRGINVM, CONCIO: IN QVA lectio Euangelica explicatur: vbi etiam, quid prudentium, quid fatuarum virginum nomine significetur, exponitur.

THEMA. Simile est regnum calorum decem virginibus, quæ accipientes lampades suas, exierunt obviam sponso & sponse. Quinque autem ex eis erant fatuæ. Matth. 25.

IN hodierna sancti Euangelij lectione insignis quedam parabola decem virginum, quarum quinque fatuæ, quinque prudentes erant, à Domino proponitur. Vt autem qua occasione illam proposuerit, quidque in ea nobis significare voluerit, intelligatis, quid illam antecesserit, paucis indicabo. Egrediente Domino ex Hierosolymorum perecebrei templo, discipuli insignes lapides & structuras illi ostendentes, dixerunt: Magister, vides quales lapides & structurae? Quibus ille respondit, Videtis hæc omnia? Amen dico vobis, non relinquentur hic lapis super lapidem, qui non destruat. Sedente autem eo super montem Oliueti, accesserunt ad eum discipuli secretò, dicentes: Dic nobis, quando hæc erunt? & quod signum aduentus tui, & consummationis seculi? Dominus ergo discipulis morem gerere, & nos in illis erudiri volens, cuiusque rei, quæ ab illo exigebatur, signa, oratione simul explicuit. Signa autem Hierosolymitanæ vastationis missa facientes, signa aliquæ consummationis seculi, extremique iudicii (quæ multa & varia, maximèque horribilia sunt) exponens, hæc etiam addidit: Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi vsque modo, nec fiet. Hæc & alia his similia Saluator commemorauit, quibus, quàm sit dies illa formidanda, exposuit. Quocirca humane salutis amator Dominus variis similitudinibus nos ad hunc diem (in quo de tota æternitate sententia ferenda est) paratos esse admonet. Omnes admonitiones ad hunc finem destinatae sunt, vt, perspecta tanti huius periculi magnitudine, nos ad hunc adeò formidabilem diem omni studio & sollicitudine præparemus: cum salutis nostræ summa in eo posita sit.

Dies extrema valde formidanda.

ne nos hæc dies imparatos deprehendat. Nec parabolis illis, quas adduxit, contentus, adiecit hanc etiam decem virginum, quæ eandem curam & vigilantiam nobis iterum commendat. Hanc igitur hodie parabolam (quæ magnis mysteriis referta est) explanaturi, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

*Intellectus
nostri ob-
scuritas.*

*Regnum
celorum
quod.*

*Virgines
Christiani
omnes.*

Intellectus nostri ea est imbecillitas atque obscuritas, ut nec Deum, nec diuinas res, nisi corporearum rerum velaminibus rectas, percipere valeat. Quæ quo magis fuerint familiares, ita magis notæ, atque ita nos ad spiritualium rerum cognitionem, velut porrecta manu, ducunt & attollunt. Hæc ergo de causâ Saluator cælestis regni mysteria sub rerum corporearum similitudinibus, turbis ad se confluentibus proponebat: quod in sacra huius diei lectione facit. Sic enim ait: *simile est regnum celorum decem virginibus, quæ accipientes lampades suas.* &c. Regni celorum nomine cælestis magister non modò regnum ipsum celorum, in quod omnes tendimus, sed omnia etiam quæ ad hoc regnum consequendum pertinent, designare solet. Hoc autem in loco cælestis regni nomine id intelligit, quod ad hoc regnum promerendum atque consequendum maximè necessarium est. Quid autem illud sit, in huius parabolæ fine explicat, cum ait: *Vigilate, quia nescitis diem neque horam.* Hæc enim vigilantia, hæc pia cura & sollicitudo ea omnia suggerit atque ministrat, quæ ad hoc regnum capessendum requiruntur. Quàm sit verò hæc vigilantia necessaria, proposito decem virginum exemplo commodè declarat. Et quidem virginum nomine fideles omnes, siue probos siue improbos, intelligit. Virgines autem appellantur, propter incorruptam fidei sinceritatem, quam Christiani omnes profitentur. Infideles enim & hæretici in literis sanctis adulteri & meretrices appellantur. Ex his autem virginibus quinque fatuæ, & quinque prudentes esse perhibentur. Quo significatur, inter eiusdem fidei professores, alios probos, alios improbos, alios lucis, alios tenebrarum filios esse: hoc est, alios qui iuxta fidei suæ præscripta, alios qui iuxta carnis & mundi leges vitam instituunt: & quibus illos quidem prudentes, hos verò Dominus fatuos appellat. Harum autem virginum prudentiam atque fatuitatem in eo positam esse docet, quod prudentes quidæ virgines

acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus: quod tamen fatuæ facere neglexerunt. Lampadis autem nomine, quæ tenebras discutit, lucemque hominibus præfert, fides intelligitur, quæ errorum tenebras dispellit, humanisq; mentibus lucem præbet, viamque ostendit, qua homines rectè in cælum tendere possint. Lucerna pedibus meis verbum tuum, *Psalm. 118.* est, & lex lux; & via vitæ, increpatio disciplinæ. Olei verò nomine, quod in his lampadibus infunditur, charitatis & *Prover. 16.* misericordiæ, cæterarumque virtutum opera designantur: *Oleum quid significet.* ad quæ nos fides ipsa dogmatibus suis inducit, quæq; fidem ipsam perficiunt, roborat, & illustrant. Hoc est igitur oleum quod prudentes virgines sibi opportunè prouiderunt, nec cum sponsus adueniret, imparatæ inuenirentur. Quam quidem curam fatuæ virgines habere noluerunt, quæ fidei lampade contentæ, fidei opera sibi comparare neglexerunt. *Mortem autem faciente sponso, dormitauerunt omnes, &c.* Hoc in loco dormitionis nomine, mors; dormitionis verò nomine morbus, qui mortem antecedit, intelligitur. Quamuis enim tota hæc parabola, & quæ illam antecesserunt & consequuntur, ad extremum iudicii diem referantur, tamen extremus cuiusque vitæ dies, iudicii dies illi est. Nec enim in extremo iudicio, quæ in hoc fuerit sententia lata, reuocabitur. *Media nocte,* ait, hoc est, intempesta nocte significare voluit, hunc diem sæpè improvisum plerisque hominum contingere. Qui enim nimio huius vitæ amore flagrant, omnem mortis memoriam ab animo suo repellunt. Non enim ad mentem reuocare volunt, quod illis sibi acerbum intelligunt. Diem Domini Apostolus furi comparat. Hinc & Salomon ait: *Nescit homo finem suum: sed sicut pisces hamo & aues laqueo, ita homines capiuntur tempore malo.* Mors frequenter eo tempore solet irrepere, quo nihil tale cogitatur. Pueri enim adolescentiam, adolescentes iuuentutem, iuuenes senectutem, senes decrepitam ætatem sibi pollicentur. A qua tamen spe depellere homines natura edictor voluit: ideoque in omnibus ætatibus morti aditum præbuit. Videmus & iuuenes & senes mori, ne quis ætati suæ fidat. Nos tamen omnes nobis pollicemur longam ætatem, qui ferè immatura morte abripimur. Hinc de improbis in Iob scriptum est, quod subito moriantur: quia videlicet eo tempore moriuntur, quo ij nihil minùs quàm mortem cogitant. Rectè ait Augustinus: *Nonne calus nostros* *August.*

162. IN FESTO. SS. VIRGINIUM

nobiscum in hac carne portamus? Nonne fragiliores sumus, quam si vitrei essemus? Vitrum enim etsi fragile est, tamen seruatum, diu durat: quod tamen homini non contingit. Hanc fragilitatem significare Dominus voluit, cum media, hoc est, intempesta nocte sponsum aduentare dicit. Sequitur deinde: Tunc surrexerunt omnes virgines illae, & ornauerunt lampades suas, &c. hoc est, fideles omnes siue probi siue improbi, imminuentis mortis atque rationis reddendae periculo preparari incipiunt, vt veniente sponso, decenter occurrant. Tunc lampades suas ornare incipiunt: hoc est, fidei, quam habent, bonorum operum oleum adiungere. Qui bona fecerunt, ibunt in vitam aeternam: qui vero mala egerunt, in ignem aeternum. Occurrent tunc quatuor nouissima: id est, mors, iudicium, gehenna, & caelestis gloria. Quae autem sese miseris eo tempore offerant, qualesque in eorum animis versentur cogitationes, Eus. Emiss. declarat his verbis: Cogitemus qui luctus erunt negligentiae animae ex hoc corpore decedentis, quae angustiae, cum occurrere coeperit conscientia sibi tot malorum conscia. Illa erit, quae remotis arbitris nos conuincet & confundet. Non illi licebit vel celare aliquid, vel negare, vbi non de longe & aliunde, sed de intus processurus est accusator & testis. Ecce omnia tanquam vmbra transierunt: abierunt oblectamenta, & sola in perpetuum opprobria & crimina remanserunt. Vide mortem, & vitam quam relinquere cogitur, & ad horrendum tribunal iudicis pertrahetur. Inueniet ibi homo post pusillum, quod in aeternum non poterit vitare. Hoc igitur metu correpti homines, praeterita vitae maculas poenitentia diluere, & pristinos mores corrigere parant: & à Domino tum commissorum veniam, tum diuturnioris vitae spatia postulant. Deinde etiam ad piorum hominum suffragia se conuertunt, eorum se precibus, meritis, & sacrificiis commendantes, vt pro se apud supremum iudicem intercedant, & has ab illo inducias postulent. Hoc est enim quod fatuarum virginum illa ad prudentes deprecatio significat: Date nobis de oleo vestro, quia lampades, &c. hoc est, meritis & precibus vestris inopia nostra, qua modò destituimur, consulite, & has nobis à Domino inducias longioris vitae postulate. Ceterum ad haec prudentes Virgines: Ne forte inquit, non sufficiat nobis & videntes, &c. His verbis, quid prudentes virgines fatuis consulant, designatur: nempe, vt ad vendentes, id est, Ecclesiae ministros confugiant, quibus dispensandi oleum diuinæ gratiae cura

C O N C I O.

cura commissa est, quibus cælestis regni clausæ traditæ sunt, qui Sacramentorum medicamenta ministrant, qui commissorum veniam verè pœnitentibus tribuunt. Ad hos ergo pergite, & veræ pœnitentiæ atque charitatis pretio hoc vobis oleum comparate. *Oleum comparandum.* Dum autem irent emere, venit sponsus, &c. clausa ianua, periculum designat extremæ pœnitentiæ. Vt enim ait diuus Augustinus, Hac animaduersione percutitur peccator, vt moriens obliuiscatur sui, qui, dum viveret, oblitus est creatoris sui. Cui quidem sententia illa quoque eiusdem Augustini cohæret: Cùm vult, inquit, improbus homo, non potest: quia quando potuit, noluit. Ideo per malum velle, perdidit bonum posse. Hoc ipsum autem confirmat quod protinus subditur: *Novissime verò veniunt & reliquæ virgines, &c.* Qua quidem responsione non obscure huius pœnitentiæ periculum declarat. Impudens, inquit Hieronymus, postulario, tempore necessitatis & angustia ab eo quærere auxilium, quem in prosperitate contempseris. Dignus in morte non est accipere solatia, inquit August. qui se non cogitavit moriturum. Non facile inueniuntur in aduersitate præsidia, quæ nō fuerunt quæsitæ in pace. Merito ergo Dominus huius parabolæ scopum hac vna sententia concludit: *Vigilate ergo, quia nescitis diem neque horam.* Ex hac vel cura vel negligentia vigilandi, prudentia & fatuitas ista diiudicanda est. Excursamus igitur quæ sint prudentis, quæ fatui hominis officia. Primum prudentis hominis officium est, in finem sibi propositum oculos conicere, & ea, quæ ad finem bonum consequendum commodæ sunt, eligere. Sicut enim nauigaturi, primum quidem, quem debeant portum petere, vident; deinde eò nauigationis cursum dirigunt: ita vir prudens, in quem finem fuerit à Deo conditus, prudenter atredir; deinde cætera omnia protulit. Constat autem, in hunc finem hominem à Deo conditum esse, vt suæ illum felicitatis & beatitudinis consortem efficeret. Quo sine nihil excogitari potest magnificentius, nihil sublimius. Quæ sit autem via ad hanc gloriam perueniendi, Saluator exposuit, cùm pio cuidam adolescenti dixit: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Hic est finis noster, ad quæ à summo omnium rerum Domino ficti sumus. Non ad ludum aut iocum, non ad epulas & fœdas carnis voluptates, non ad interituras opes congerendas optimus opifex nos condidit. Huius rei ignoratio est causa omnium malorum. Multi ita viuunt, quasi ad sola mûdi huius bona perfruenda

Oleñ com-
parandñ.

August.

Hieronymus.
Hierem. 2.

August.

Prudentia
officia.

Simile.

March 19.

Oblio
quid mal
ficiat.

266 IN FESTO SS. VIRG. SIVE VITI-
enim vicina nobis sunt, hæc verò procul posita, & ideo à
cognitione nostra remotiora. Sensibilia per se cognoscimus:
intelligibilia verò non per se, sed veluti per manus aliorum,
Hoc animaduertens humanæ salutis amator Dominus (qui
de se ipso ait: Ego Dominus Deus tuus, docēs te vtilia) cum
homines erudiendos susciperet, ea potissimum ratione doc-
cendos curauit, quæ ipsi esset maximè cōsentanea. Sic enim
diuina sapientia, tanquam prouida ac pia mater, infantia
nostrā se accommodat: non quidem suo, sed nostro nobis-
cum agens more. Vnde non solum in veteri Testamento,
crasso illo ac rudi populo per corporearum rerum species
loquebatur; sed in nouo etiam per parabolas ad populum
sæpè concionatus est: in quibus per notas nobis rerum
potestaru naturas, regni cælestis deregit sacramenta. In sacra
autē huius diei lectione quatuor nobis vtilissimas parabolas
proponit; videlicet thesauri absconditi in agro, margaritæ
pretiosæ, sagenæ missæ in mare, & diuitis patris familias
conuiuium instruētis. de quibus nobis hodie, adspirante
diuina gratia, disserendum est. Vt autem mysteria, quæ in
his parabolis recondita sunt, piè & vtiliter enodare, & in lu-
cem proferre valeamus, cælestem opem, sacratissimæ Virgi-
nis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

Simile est regnum calorum thesauro abscondito in agro. Scitis
Regnum calorum iam, Auditores, regni calorum nomine non modò regnum
quid sit. ipsum cælesse, sed omnia etiam quæ ad hoc regnum aliqua
Virginis abscondita. ratione spectant, significari. Hoc autem in loco, in quo re-
Virginis à curis li- gnum calorum thesauro abscondito comparatur; huius the-
bera. sauri nomine, virginis virtutem intelligunt, quæ in hu-
Virginum castitudo. mano corpore, velut in agro quodam, abscondita est: ideoq; hæc sacra lectio in festo sanctarum Virginum ab Ecclesia re-
 citari solet. Quantus autem hic thesaurus sit, declarat sancta
 corona illa aureola, quæ virginibus in cælo reposita est; &
 cælestis item vita eorum, qui verè virgines sunt: utpote quæ
 ab innumeris curis & sollicitudinibus libera est, quibus con-
 iugatorum vita est referta. Hunc thesaurum D. Bernardus
 adolescens à latronibus sibi trinitus diripi. Hic enim mar-
 garita preciosissima margaritæ comparatur. Quæ enim mar-
 garita preciosior, quàm pura mens in corpore puro: Pro hac
 igitur margarita comparanda sanctæ virgines omnia ven-
 diderunt: quæ verè dicere potuerunt: Regnum mundi, & omnia

& omnem ornatum seculi contempsit, propter amorem Domini mei Iesu Christi, quem vidi, quem amavi, in quæ credidi quem dilexi. Quia verò natura sic comparatum est, ut, quæ sunt valde præciosa, sint etiam ad servandum difficilia: idem etiam in hac virtute locum habet. Hæc enim virtus supra humanæ naturæ conditionem hominem attollens, Angelis similem facit, dum eorum puritatem imitatur. Cæterum plerique huius Evangelicæ lectionis interpretes, thesauri absconditi & præciosæ margaritæ nomine perfectam charitatem & clarissimum sapientiæ donum (ad quod cætera Spiritus sancti dona ordinantur) commode intelligunt. Quis enim hoc cæleste donum percepit, facile omnia quæcunque in mundo magna & præciosa habentur, ut eo plenius fruatur, distrahit, & præ illius amore contemnit. Vera autem charitas voluntatis opus est, in qua sibi sedem constituit: quæ tamē charitas sine Dei cognitione atque sapientia non est. Thesaurus non quæsitus à fodiente in agro inveniatur: at margarita non casu à mercatore, sed magna diligentia acquiritur. Quia quidem distinctione duas Dominus parandæ gratiæ vias explicare voluit. Alij enim gratiam, quam non quærunt gratuita Domini misericordia inveniunt: alij verò magna cura & studio quæritam, eodem Domino adspirante inveniunt. Itaque alij gratiam quærunt: alios verò ipsa quodammodo gratia prævenit & quærit: alios, inquam, quærit ipse Dominus, alij Dominum quærunt: illi quidem feliciores, isti digniores: utrique tamen Domino debitorum. Duæ peccatrices feminæ commodum huius differentię exemplum præbent, Samaritana & Cananæa. Samaritana enim, cum ad puteum venit, ut hauriret aquam, nihil minus quàm de inuenta gratia cogitabat. Dominum non quærebat, sed à Domino quæsitam est, & gratiæ eius beneficio præventa. At Cananæa quo ardore misericordiam Domini petebat! quæ toties ab eo repulsa, nunquam à flagitando destitit, donec ab ipso audire meruit: O mulier, magna est fides tua: sicut tibi sicut vis. In illa igitur evidentiùs elucet gratia: in hac verò studium ac diligentia: sed in utraque tamen, gratia Dei magna. Sic Christus ad Apostolos suos ait: non vos me elegistis, sed ego elegi vos. aliud plane agebant, cum thesaurum, quem non quærebant, inveniunt. Ne autē homo cogitatione, quasi de numero electorum non sit, frangatur, sciat duplicem aditum nobis ad divinam gratiam consequendam patere: in quorum altero

*Virginitas
difficilis.*

Thesauri
de margar-
itis discri-
men.

1047.4.

Matth. 15

Laan. 15.

*A lirus ad
gratiã du-
plex.*

gratia, in altero verò gratia simul cum humana commen-
datur industria. Quod si tu ex eorum numero non sis, quos
sine labore gratia querit non quærentes: altera tibi salutis
via patet, ut videlicet studiosè quæras, & inuenias. Quod si
hoc diligenter effeceris, magnam ex hoc coniecturam ha-
bes, quod aliqua iam ex parte inueneris. Neque enim stu-
diosè quæres, nisi iam rei, quam quæris, odorem ali-
quem percepisses: & nisi te idem ipse, quem quæris, ad quæ-
rendum incitasset. Misericordia & veritas, duæ insignes
Dei laudes, hanc Dei nostri magnificentiam vehementer
commendant. Vniuersa viæ Domini misericordia & veri-
tas, inquit Vates sanctus. Veritate Dominus soluit debita:
misericordia præbet etiam non debita. Veritas ad acquisi-
tum iudicem; misericordia ad benignissimum patrem mag-
gis spectat. Nihil est igitur quod amplius in Deo nostro
desiderare infirmitas atque inopia nostra debeat, quando
is hæc duo nobis ostia ad gratiæ suæ opes comparandas
operuit. Si iustus es, habes iustissimum operum tuorum
præmiatorem: porro si peccator, si pauper & inops es, ha-
bes misericordiarum parentem, ad cuius opem confugere
possis: si tamen ex ea non peccandi ansam; sed impetrandi
fiduciam sumas. Sed iam quid vterque fecerit, siue is qui
thesaurum inuenit, siue qui margaritam, studiosius in-
quiramus. Vterque igitur vendidit omnia sua, ut margari-
tam, & agrum illum compararet. Hic enim *pro gaudio illius
abiit, & vendidit omnia quæ habuit, & emit agrum illum.* Fe-
liciores se thesauro illo, quàm omnium rerum suarum,
possessione futurum ratus. Thesauri huius dignitatem Pro-
pheta explicuit, cum diceret: Oculi non vidit Deus abs-
que te, quæ præparasti expectantibus te. Quæ verba non
ad bona gloriæ modò, sed ad dona etiam gratiæ referenda
esse Apostolus docuit. Per dona autem gratiæ, omnia Spi-
ritus sancti charismata, & fructus spiritus, quos idem Aposto-
lus enumerat, ac præcipue charitatem, sapientiam, gaudium
in Spiritu sancto, & pacem illam quæ exsuperat omnem
sensum, intelligimus. Quæ dona talia sunt ac tanta, ut quis-
quis ea plenius degustauerit, faciliè omnia, quæ in mundo
magnificentissima existimantur, præ illarum amore cõtem-
nat. Quam rem apertè Sponsa de charitatis excellètia testa-
tur, cum ait: Si dederit homo omnem substantiam domus
sue pro dilectione, quasi nihil despiciet eam. De sapientiæ
verò dono Salomon ait: Melior est sapientia cunctis præ-
ciosis

Thal. 24.

Misericor-
dia & ve-
ritas in
Deo sunt.

Esaiæ 64.

Galat. 5.

Philip. 4.

Cant. 3.

ciosissimis: & omnia quæ desiderantur, ei non valent compa-
rari. Gustata, inquit diuus Bernardus, spiritali suauitate,
desipit omnis caro. Satis liquet, hominem corpore & animo
constare: quæ duæ partes tam longo à se intervallo distant,
ut altera nobis cum beluis, altera cum Angelis communis
sit. Cum autem sapientissimus ille mundi conditor sic natu-
ras rerum instituerit, ut ubi maior esset dignitas atque præ-
stantia, maior esset in operibus suauitas atque incunditas:
consequens est, ut quantum mens nostra corpori præstat,
tanto sit eius delicia omnibus corporis deliciis nõ solum
puriores atque diuturniores, sed multo etiam maiores. Non
est sanè mirum, si, qui has delicias plenius degustauerunt,
omnes alias mudi delicias, tanquam res ludicras & inanes,
respuant atque fastidiant. Cum ergo gaudiū spiritus & gau-
diū carnis plurimum inter se differat (aliud enim cæleste,
aliud terrestre: aliud à Spiritu sancto, aliud verò à carne pro-
ficiatur) nullo modo conueniens est, ut hæc infima carnis
gaudia cum altissimis illis diuini Spiritus gaudiis vllò mo-
do comparari possint. Indubitarum est, corporearum rerum
corporeum cibum, spirituum spirituales cibū esse. Spi-
ritualium rerum cibum est ipse Deus, ex Raphaëlis testimo-
nio. Hic est enim Angelorum panis: hic cibum & potus, quo
beata illæ mentes in æterna patria reficiuntur, pascuntur,
oblectantur, & inebriantur. Hæc esca homo ea parte qua spi-
ritus est, eodem quoque spiritali ac diuino cibo alitur. Quo
sanè aluntur, qui purgatum animæ palatum habent. Huius
cibi ut est infinita & immensa dignitas, ita etiam infinita sua-
uitas. Diuus Augustinus ait: Illud est verum gaudium, quod
non de creatura, sed de creatore concipitur: cui comparata
omnis suauitas, minor est: omnis lætitia, tristitia est. Ideo-
que nihil mirum, si, quicumque hanc preciosam margaritam in-
uenerunt, omnia sua contemnant, quia ea plenius frui me-
duntur. Vfu accidit in illis, quod illis qui in aubus cæli lu-
desca reuocant, eorumque vocibus parere faciunt: ita sanctus
ille Paracletus piorū mentes oblectat, ut nihil illis durum,
nihil asperum, nihil difficile appareat, dummodo hoc sua-
uissimo pabulo reficiantur: pro cuius amore omnia mundi
gaudia, omniaque terrena bona faciliè cõtemnunt. Ut enim
qui ab infima fortuna ad regiæ dignitatis solum euecti fue-
re (quod Dauidi Regi contigit) contemnunt ea omnia, quæ
in ea fortuna chara ipsis erant: ita qui ad has cælestes opes
fruen

Bernard.
Prima ra-
tio.

1. Ratio.

2. Ratio.

Tobia 12.

Augustin.

Simile.

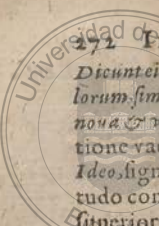
*Mundum
qui contem-
nunt.
1. Cor. 13.
Cum essent
parvuli
&c.*

*Theodosij
glia.*

fruendas beneficio Domini perducti sunt, facile præ illa-
rum amore omnia quæ in mundo magnifica putantur, ve-
lut stercorea contemnunt. Viri, quæ in pueritia erant iucun-
da, ridemus: ita qui ad hanc maturam spiritus ætatem per-
venierunt, facile contemnunt omnia, quæ olim pueri non
annis, sed sensu magnificabant. Hoc studium plurimorum
Sanctorum, præcipue Anachoretarum exemplo confirma-
re possumus. Tunc poteris laudare victoriam, cum laborem
præstantis agnoveris. Hæc forsitan minus miranda: illa ve-
rò maiorem mentibus admirationem incutit, quod non
solum inferioris fortunæ homines, sed principes etiam vi-
ri, sed Reges & Regina, ubi gustaverunt bonum Dei ver-
bum, virtutesque seculi venturi, regna ipsa & principatus
promptissimo animo relinquere, Christi crucem flagranti
studio amplexati sunt. Tales inter alias fuisse Theodosij
Imperatoris filia, Pulcheria, Arcadia, Archimantina, quæ,
spretis mundi bonis, communi consilio virginitatem suam
Domino consecrarunt. Quod neutiquam fecissent, nisi cæ-
lestis Sponsi amor atque suavis maior eas vi ad se, quam
tota huius mundi gloria, rapuisset. Hæc vetera sunt. Nostro
quoque seculo non defuerunt principes viri, qui & amplam
domum, & dignitatem qua potiebantur, in ætate iam ma-
tura reliquerunt, eamque Christi paupertate & humili pro-
fessione commutarunt. Quanta autem eorum hominum est
dementia, qui harum rerum gratia (quas isti tanta alacritate
calcarunt) nullos labores, nulla pericula formidant, quo
sibi posteris suis amplum patrimonium parent? Iam ve-
rò quoties regnandi libido filios armauit in patres: quod-
que maius est, patres armauit in filios, quo sibi regni sedem
vsurparent! Quæ tamen omnia isti, inuenta illa preciosa
margarita, velut purgamenta quædam, mira facilitate cal-
carunt. Quæ quidem ex re liquet, quam miserè seculi homi-
nes decipiantur, qui, ne voluptatibus suis careant, ab hoc
cælestis vitæ proposito se subducunt: cum in eo tamen tot
sint diuini Spiritus solatia, quæ omnes mundi opes & de-
licias longo intervallo superant. Cur autem tam pauci sint,
qui hoc cælestis vitæ institutum amplectantur, in causa est,
rerum diuinarum ignoratio, quæ facit ut has tantæ diui-
næ gratiæ opes non agnoscentes, voluptates quibus in hac
vita oblectantur, cælestibus illis commutare nolint. A quo
errore absunt, qui eas diuini Spiritus beneficio degusta-
runt. Quæ in re simile quiddam euenire videtur, quod filiis
Israel

Israel in secundi templi dedicatione contigit. Iuniores enim, qui prius illud magnificum Salomonis templum non
viderant, opere illo absoluto lætabantur: contra verò se-
nes, qui illud in gloria sua viderant, lachrymas continere
non poterant. Ad hunc ergo modum, qui nulla nisi huius
mundi gaudia norunt, nihil his esse suavius atque iucun-
dus arbitrantur: at qui diuina illa Spiritus solatia degusta-
runt, miserandam horum sortem & cæcitatem lamentan-
tur: qui, quoniam vera illa & solida gaudia, nesciunt, sordi-
dis & ludicris mundi gaudiis oblectantur. Rectè ait diuinus
Vates: Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine,
quam abscondisti timentibus te! Magna quidem ea dulce-
do est: quia tamen abscondita est, ab amatoribus voluptatū
minimè quæritur, quia ignoratur. Socordia nostra & igno-
rantia in causa est, ut hoc tanto beneficio homines minimè
fruantur. Satis hæc. Adiungit Dominus parabolam tertiam,
qua regnum cælorum saginæ missæ in mare comparat, quæ
bonos & malos pisces intra se recipit: quorū quidem boni
in vasis piscatorum receduntur: mali verò in sterquilinum
proiciuntur. Sic erit, ait Dominus, in consummatione seculi.
Exibunt Angeli, & separabunt malos de medio iustorum, &c. Ex
hac parabola apparet, quanta salutis nostræ cura Saluator
teneatur, qui nullum non mouet lapidē, quo nos ad veram
salutem & pietatem traducat. In superioribus verò paraboli-
lis thesauri, & preciosa margaritæ (quæ duo magnopere ab
hominibus desiderantur) nos ad mundi ac terrenarum re-
rum contemptum inducere voluit, quo his tantis opibus
frueremur. Quia verò multi magis pœnarum metu, quam
utilitatis amore commouentur, adiungit protinus hor-
rendas gehennæ pœnas, & fletum, & stridorem dentium, &
caminum ignis, in quo perdit homines perpetuò torquen-
di sunt: ut videlicet pœnæ terreant, quos præmia non in-
uitant. Nemo enim est qui non magis laborem fugiat,
quam affectet voluptatem! quandoquidem videmus im-
manissimas bestias à maximis exterreri voluptatibus, do-
lorum metu. Cum sint autem multa ac varia gehennæ tor-
menta, hoc in loco de camino ignis præcipue fit men-
tio, qui humanæ naturæ maximè formidabilis est. In hunc
caminum ignis improbos, à felici honorum cœtu dis-
cretos, esse deturbandos Saluator ait: in quo æternum fle-
tum, & stridorem dentium futurum vaticinatur. Hæc ubi
dixisset, ad discipulos continuo ait: Intellexistis hæc omnia?

Dicunt

*Damnato-
rum pœna
quales.*

*Scriba offi-
ciii quale.*

*Elama ne-
cesses.
Isaia 38.
Peccato-
res docendi.*

Ecdi. 18.

IN FESTO SS. VIR. G. SIVE VIDVAR.
Dicunt ei: Etiam. At illis: Ideo omnis scriba doctus in regno celo-
rum, similis est homini patrifamilias, qui proferi de thesauro suo
nova & vetera. Cum nullus apex in literis sanctis significa-
tione vacet, quæ merito potest, quid hac illationis nota,
Ideo, significare Dominus voluerit. Quomodo enim simili-
tudo consequens, de Scriba docto in regno celorum, cum
superioribus, ac præcipue cum ea quæ de sagena in mare
missa ponitur, coheret, vt ex altera cõsequatur? Magna cer-
tè & graui ratione. Si enim tam magna bona piis propo-
sita sunt (quæ cælestis magister thesauri ac margaritæ nomine
designauit) contra verò, si tam ingens improbis supplicium
constitutum est, si illos caminus ignis manet, si pœna sem-
piterna, si separatio à cœtu & conuentu Sanctorum, & rele-
piterna, si tartareas damnatorum regiones: si denique hec res
tanta est, vt nullus huius vitæ cruciatus adeo magnus sit,
qui cum hoc gehennæ supplicio collatus, non leuissimus ac
penè ludicrus sit: Ideo scriba doctus in regno celorum, cuius
munus & officium est, scilicet utaribus monitis atque doctrinis
homines ab hoc tanto periculo eripere, & ad regnum celo-
rum dirigere, similis vtique diuiti patrifamilias esse debet:
qui cum penu habeat omni genere escarum, refectum, vbi
solenne conuiuium instruit, dapies & pocula omnis generis,
partim recentia, partim vetera, in mensa proferit. Ad hunc
ergo modum Ecclesiæ doctor pectus habere debet omni sen-
tentiæ genere instructum (quas assiduo diuinæ legis stu-
dio sibi comparare tenetur) paresq; rei magnitudin, quam
tractat, spiritus sumens, omnibus rationum machinis hoc
negotium vrgeat, nihilque intentatum relinquat, nullum non
moueatur lapidem, & quidquid in thesauris diuinarum lite-
rarum reconditum est, ad hunc vsu proferat: modò vere-
ris Testamenti terroribus ac minis homines perterrefaciens,
modò noui Testamenti promissis & beneficiis alliciens, at-
que omni denique ratione illos à scelere ad pietatem, ad in-
teritum ad vitam, à gehennæ incediis, & camino ignis, ad cæ-
leste regnum traducere contendat.
Hæ igitur partes nostræ sunt, Auditores, qui ministerium
hoc accepimus à Domino Iesu: vestra verò sunt, vt hæc ipsa,
quæ diximus, dies noctesque cum animo vestro cogitantes,
ante iudicium paretis iustitiam, illud vnum supra omnia
curantes, vt ante tribunal illud formidandum, non iudican-
dis, sed à vobis iudicari appareatis. Quod quidem præstabi-
tis, si præteritæ vitæ maculas pœnitentiæ lachrymis diluen-
tes,

tes, eas tanto studio atque ardore vitare studeatis, vt prius
mortem & extrema omnia pati, quam mortiferum aliquod
crimen admittere, parati sitis. Sic enim fiet, vt, cum Angeli
à iudice missi, malos à bonis fecernere incipiant, illos in ca-
minum ignis præcipitantes, hos autem ad cælestes mansio-
nes deducentes, vos cum felicibus istis ab hoc formidabili
ignis camino liberati, ad cælestis gloriæ felicitatem & re-
quiem perducere mereamini. Amen.

Nemo putare debet, solos manifestè impios damnandos.
Hæc autem parabola ostendit, nec eos omnes saluan-
dos qui pietatis speciem præferunt. Tunc in die illo multo-
rum exstinguetur lumen, qui nunc lucere videntur: multis
claudetur ianua, qui nunc videntur primi residere: multi
ignorabuntur à Deo, qui nunc videntur proximi. Christus
virginitatem non præcipit, sed consulit. Ait Apostolus: De-
spondi vos vni viro virginem castam exhibere Christo. Hæc
virginitas nihil aliud est, quam animus purus, conscientia
bona, fides non ficta. Hæc magna opus est vigilantia, ne vir-
ginitas hæc corrumpatur. Habemus thesaurum hunc in va-
sis fictilibus. Aduersarius noster circuit, quærens quem de-
toret. Timeo, ait Paulus, ne sicut serpens seduxit Euam, &c.
Opus est vigilantia, vt simus parati ad nuptias. Opus est, vt
lampades nostræ, nedum coram hominibus, sed & coram
Deo, luceant & ardeant. Duo sunt virginum genera, pru-
dentum & fatuarum. Fatui, qui nihil nisi humanas landes
querunt: de talibus ait Dominus: Amen dico vobis, non rece-
perunt mercedem suam. Prudentes sunt, qui oleum cum lam-
padibus sumunt, hoc est, internam iustitiam primò omnium
querunt, quæ consistit in fide, spe, & charitate, nec tamèn
externa negligunt. Deus non vult hypocritas, sed veraciter
sanctos: non sepulchra dealbata. Statutum est omnibus se-
mel mori. Prima pars parabolæ commendat vigilantiam,
& hypocrisis detestatur. Altera pars parabolæ docet, serò
nos quaesituros quæ ad salutem pertinent, nisi, dum tempus
erat, parauerimus. Ianua cælestis aperitur lachrymis: & ge-
nitibus, ac precibus pœnitentium. Qui venerit ad me, non
eiciam foras. Qui non sunt scripti in libro vitæ, illis ianua
clausa.

*Virginitas
qua Deo
grata.
2. Cor. 4.
1. Petri 5.
2. Cor. 11.*

Matth. 6.

*Matth. 23.
Hebr. 13.*

*Ianua cali-
ut aperia-
tur.*

IN COMMUNI ALIQUA CALAMITATE, SIVE PESTIS, SIVE FAMIS, Concio.

THEMA. Tantummodo vos cognoui ex omnibus cognationibus terre, idcirco visitabo super vos omnes iniquitates vestras. Amos 3.

Inter miserandas cecitates quibus hic mundus laborat, Auditores charissimi, non postrema illa est, quod communes quæ in vita accidunt calamitates, non Deo mundum gubernanti, sed vel natura, vel fortunæ, vel casui, vel ipsis etiam sideribus tribuant; cum non defuerint amentes quidam, qui diluvium illud astris & planetis adscriberent. Quæ quidem persuasio id effecit, ut mala nostra immodicabilia sint, quando castigationes Domini (quæ morborum nostrorum medicamentæ sunt) nihil apud nos efficiant. Quæ autem spes esse poterit de ægroti salute, graui morbo laborantis, si nullam ex medicamentis adhibitis alleviationem sentiat? Hoc autem eodem periculo nos conflictamur, qui, tot calamitatum medicamentis à caelesti medico immixtis, nihil de veteris vitæ malis emendamus. Quæ de re non rarò Dominus in Prophetis grauitè queritur: Multo, inquit, labore sudatum est, & non exiuit de ea nimia rubigo eius, neque per ignem. Et apud Hieremiam: Frustra, ait, percussisti filios vestros, disciplinam non susceperunt. Idemque Propheta ad Dominum, Percussisti, ait, eos, & non doluerunt; attriuxisti eos, & non iecerunt accipere disciplinam. Cuius rei illud in causa est, quod communes vitæ calamitates non à Deo scelera nostra vindicante, sed vel à fortuna, vel naturali rerum humanarum cursu provenire homo iudicet. Hanc præposteram opinionem, nempe mundi calamitates, à casu aut à fortuna, non à divina providentia, mortalium scelera ad eorum salutem vindicante, venire, conuellam. Quam rem Dominus his, quæ à me proposita sunt, Propheta verbis declarat, cum ait: Tantummodo vos cognoui ex omnibus cognationibus terre, &c. Ut autem hoc argumentum religiosè & vtiliter tractare possimus, caelestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V B

A V E M A R I A.

Ut hanc rem, quam præ manibus habemus, absoluiamus, quinque sententias, veritati consentaneas (quæ se mutuo consequuntur) apertissimis sanctarum literarum testimoniis comprobata, ante oculos vobis ponam, quibus hanc adeo perniciosam mundi cecitatem euidentissimè pernoscat. Earum prima est, omnes mundi calamitates, & aduersa omnia, Deo auctore, vel immitteute vel permittente, provenire. Hinc ipse apud Esaiam: Ego ipse Dominus, formans lucem, & creans tenebras; ego Dominus, faciens omnia hæc. Et iterum apud alium: Si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit? Dominus (ut ait illa sancta mulier) mortificat, & vivificat; deducit ad inferos, & reducit: Dominus pauperem facit, & ditat; humiliat, & subleuat. Neque verò magna solui, sed minima etiam à divina providentia cura nullatenus excludi, testatur ipsa Veritas, cum ait: Nonne quinque passeris vaneunt dipondio, & unus ex illis non est in obliuione coram Deo? Sed & capilli capitis vestri omnes numerati sunt. Ethnici in suis hæc correxerunt. Cum enim Euripides scripsisset, magna quidem à Deo curari, sed parua negligi; hunc versum corrigendum Plutarchus ait, nihil, siue magnam, siue parum, à divina providentia solertia alienum esse prædicans. Si hoc igitur Ethnicus Philosophus asserere non dubitauit, quid Christianum hominem sentire par est, qui Deum adorat, hominum gratia hominem factum, & supplicio crucis affectum? Neque verò ea, quæ casu ab hominibus fieri dicuntur, à diuina providentia & gubernatione secluduntur. Quam rem latè diuus Augustinus in libris de Civitate Dei probat. Quid enim casu magis fieri potuit, quàm quod in libris Regum his verbis scriptum legimus? Quidam autem vir iecit sagittam in incertum, & casu percussit Regem Israël inter pulmonem & stomachum. Hoc ipsum autem quàm magno Dei consilio & providentia gestum fuerit, Concionator studiosè facillè animaduertere poterit. Quantùm autem in huius veritatis cognitione vulgus hominum hallucinetur (qui omnia hæc vel naturæ, vel fortunæ opera esse iudicant) quotidianis experimentis liquet. Aduersus hos autem Hieremias populi sui calamitatem & vastationem desens, & per istam hominum accusans, qui eam non diuinæ providentiæ, sed fortunæ temeritati adscribebant, tonat his verbis: Quis est iste qui dixit, ut fieret Dominus noster iubente?

SS 2

Soph. 1. Ex ore altissimi non egredientur nec mala nec bona? Quid muturatur homo viuens, vir pro peccatis suis? At Deus: Dicunt, Non faciet bene Dominus, & non faciet malè. Hæc autem, Auditores, omnia eo à me consilio inducta sunt, vt illam ex libro Iob sententiam pectoribus vestris altissimè infingerem: Nihil in terra sine causa fit, & de humo non egredietur dolor. Quibus verbis declarat, omnia quæ in mundo eueniunt, non tam ex inferioribus causis, quàm ex prima illa rerum omnium causa & rectrice prouenire, quæ neque cunctis aut formicis vlla in re deest. Hæc igitur prima sententia, & quidem verissima est.

Iob 5. Altera verò, eaque non minùs vera, est, Dominum in plagis inferendis quandoque se vt seuerum iudicem, quandoque vt clementem patrem exhibere: & aliquando quidem amici, aliquando inimici animum gerere. Hunc enim se habere ostendit, cum apud Prophetam ait: Plaga inimici percussit te, castigatione crudeli. Quæ res tunc patefacta est,

Hiere. 30. cum id impletum fuit, quod idem in Hierosolyma vastatione, de hostium intemperantia loquens, ait: Adolescentibus impudicè abusi sunt, & virgines in Sion humiliauerunt. Hæc enim plaga, quæ non tam corpus quàm animam attingit, seuerissimi iudicis fuit. Quid, quod gehenna supplicium multi in hac, etiam vita, Domino puniente, quodammodo auspiciantur? Hoc enim modo impiissimus An-

2. Mach. 9. tiochus Alie Rex, ac ciuitatis sanctæ, atque templi vastator, & vterque Herodes, hoc est, ille qui pueros infantes, & qui Iacobum Apostolum occidit, puniti fuerunt. Quorum grauissima supplicia, & in hac vita cœpta, & in altera consum-

Supplicia quorundam graua. mata sunt. Nec hoc tempore desunt multi (vt arbitror) qui hac eadem pœna plectantur, ij, videlicet, qui grauissimis morbis affecti, vel impatientia sua, vel vitæ peruersitate Dominum offendere non cessant: quos videlicet plagæ à Domino inflictæ, non ad poenitentiam, sed ad impatientiam, & vitæ negligentiam inducunt. Est alius castigandi modus, paternus ille quidem, quo ad meliorem mentem Dominus per flagella fideles reuocare intendit. De quo in Psal. Si,

Psal. 88. inquit, dereliquerint filij eius legem meam, & in iudiciis meis non ambulauerint, &c. visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum: misericordiam autem meam non dispergam ab eo. Sic alius: Castigasti me,

Hiere. 31. inquit, Domine, & eruditus sum, quasi iuuenculus indomitus, quem graui vomere & laboribus assiduis perdomuisti, & ad

& ad parendum induxisti. Vnde Dominus: Tantummodo *Esaiæ 18.* inquit, sola vexatio dabit intellectum auditui. Idemque rursus: Misereamur impio, & non discet facere iustitiam, *Esaiæ 26.* Ex quibus verbis intelligimus, huiusmodi castigationes non à iudice irato, sed à parente propitio ad salutem nostram institui. Quocirca nihil mirum, si huius utilitatis, gratia possulet à Domino Propheta, vt dormitantiam & socordiam nostram illatis plagis atque verberibus excitet. Vnde ait: Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine. Vt videlicet, plagis suis eruditi, oculos ad percutientem se attollant. Nunquam autem vir diuinus hoc à Domino poposcisset, nisi has calamitates ad salutem hominum conducere credidisset. Hinc Apostolus frequentes mortes & calamitates Corinthiorum propter eorum salutem à Domino immitti testatur, cum ait: Cum autem iudicamur, à Domino corripimur, vt non cum hoc mundo damnemur. Rectè in lib. Machab. ille scriptor, quicumque sit, ait: Etenim multo tempore non sinere peccatores ex sententia agere, sed statim ultiones adhibere, magni beneficij est indicium. Huius autem sententiæ veritatem confirmat vox illa Domini apud Prophetam: Tantummodo vos cognouit ex vniuersis cognationibus terre: idcirco visitabo super vos omnes iniquitates vestras. Cum igitur omnia hæc sanctarum scripturarum testimonia paternam Dei nostri castigationem curamque denuncient: quid superest, Auditores, nisi vt, quas modò patimur calamitates, ad salutem nostram ab eo immitti credamus? Quem verò animum hoc tempore gerere debeamus, sancta illa femina Iudith nos docet: Reputantes, inquit, peccatis nostris hæc ipsa supplicia esse minora, (quibus quasi serui corripimur) ad emendationem nostram, non ad perditionem euenisse credamus. Si autem peccatorum castigatio paternam erga nos Dei nostri misericordiam declarat: consequens est, indignationis eius argumentum esse, in scelere obstinatis parcere. Quod apertè pro magno supplicio per Prophetam Dominus peccanti populo comminatur his verbis: Non visitabo super filias vestras, cum fuerint fornicatæ, & super vxores vestras, cum fuerint adulteratæ. Itemque in Psalmo: Exacerbauit Dominum peccator, secundum multitudinem iræ suæ non quæret. Hoc est, ob magnam indignationem suam in præsentī seculo non puniet, vt in futuro multo acris in æternum puniat. Quo argumento liquet, quàm magnam supplicium sit, in præsentī

alij mercatorum peccatis, non suis eadem imputant. Hos ego præceptos harum calamitatum auctores esse credam: utpote qui ad scelera sua pervidenda adeo cæci; ad aliorum verò contuenda adeo sunt oculati. Quam diu ergo flagitia hæc à nobis minime repellimus, frustra diuinas aures claudimus. Non omnis, inquit Saluator, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum, sed qui facit voluntatem Patris mei, &c.

Quæ cum ita sint, quinta deinde ex his, quæ hætenus diximus, & postrema sententia, eademque maximè formidabilis, sequitur, nempe, maximum reprobationis signum esse, diuinis plagis atque verberibus nihil proficere. Quam rem non obsecris sanctarum scripturarum testimoniois comprobabo. Primum enim hoc testatur insignis illa Domini parabola de vinea sua, quæ cum diligenter exulta, nullum salutare fructum dedisset, à Domino vinea, feris atque aui-
Isaie 5.
Corruptio- nes quæ abiciant.

Simile.

Psal. 80.

Zach. 11.

Reprobatio- nis si- gnum.

Ezech. 24.

Hiere. 52.

Psal. 34.

bus vastanda relinquitur. Itaque ait: Auferam sepem eius, & erit in direptionem: diruam maceriam eius, & erit in conculcationem, & ponam eam desertam, &c. Itaque hoc idem supernus ille arbiter facit, quod in vineis suis facere homines solent; quas ubi steriles, & infrugiferas inuenerint, sine ullo cultu deserunt. Sic medici, quoties in ægro aliqua salutis spes est, magna cura noxiis ei cibis interdiciunt: cui tamè, desperata salute, omnia quæ edere voluerit, liberè permittunt. Hoc ipsum illa Domini comminatio innuit: Non audiuit populus meus vocem meam, & Israël non intendit mihi, & dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis. Hoc est autem quod idem Dominus sceleratis hominibus minatur, cum ait: Non pascam vos: quod moritur, moriatur; & quod occiditur, occidatur; & reliqui deuorent vnusquisque carnem proximi sui. Dominus apud Ezechielem, Malitia tua, inquit, execrabilis: quia mandare te volui, & non es mundata à sordibus tuis; sed nec mundaberis prius, donec quiescere faciam indignationem meam in te. Vox item Angelorum: Curauimus Babylonem, & non est sanata: derelinquamus eam, & eamus vnusquisque in terram suam, quoniam peruenit vsque ad cælos iudicium eius, & eleuatum est vsque ad nubes. Itaque, ut est in Psalmo, dissipati sunt, nec compuncti. Faxit autem Christus Dominus ne de nobis hoc verè dici possit: qui tot cladibus attriti, nihilo meliores effecti sumus, sed in eisdem scelerum facibus infixi iacemus, quia castigantis Domi-

Domini voces non attendimus, nec ob crimina nostra vapulare, & debitas pœnas dare cognoscimus. Ex hac autem humana mentis cæcitate illud planè consequitur, vt plagis à Domino immisiss homines adeo non corrigantur, vt interdum etiam multi deteriores fiant. Hinc Chrysostomus: Proh nefas, nulla ex pœna correctio; & quasi aduersis malitia hominum prouocatur. Quid inde? Subdit protinus, Sic crescit quotidie quod puniatur. Vsquequo (queritur Dominus) percutiam vos vltra, addentes prauaricationem? Tot enim illi flagellis non modò non corripiebantur, sed peccata etiam peccatis addere non cessabant. Ideo iustus iudex Dominus nouas quotidie plagas veteribus addebat. Sic igitur quotidie crescebat quod puniret. Qua in re illud non leui admiratione dignum est, quòd cum Iudæi olim adeo rebelles fuerint, cum à Deo vapulabāt, ad ipsius tamen opes, plagis admoniti, scelera sua atque idola deserentes, confugiabant. Vnde est illud ex Psal. Cum occideret eos, quærebant eum, & reuertebantur, & diluculo veniebant ad eum. An non ergo mirum est, eos, qui sub lege debebant, ad hunc modum plagis impositis respicere; nos verò sub gratia constitutos, ne tot quidem plagis à Deo immisiss ad meliorem mentem redire? Quis enim bella, fames, tot clades, tot funera, tot hæresum monstra quæ ex hoc infelicissimo seculo, velut ex cauernis Erebi proruperunt, maximamque Christiani orbis, proh dolor, partem occuparunt, percerere queat? Quis Turcarum vires non extimescat? Et cum tot vndique malis septi ac penè attriti simus, vix quisquam est, qui oculos ad cælum tollat, & per tot flagella indignantis Domini iram agnoscat. Hac in re Barbaris sumus deteriores, imò cæciores, qui calamitates hominū propter eorum peccata prouenire credunt. Sic nauar, qui cum Iona nauigabant, improuissam illam maris tempestatem propter nauigantium scelera immisissam à Deo credentes, datis fortibus criminis auctorem exquirebant. Quid verò Barbari illi, in quorum littora Apostolus Paulus nauigio eiectus est? Cum enim, Apostolo sarmenta ad ignem congerente, vipera quædam manui eius hæssisset, protinus illi clamare cœperunt: Vtique homicida est homo hic: qui cum euasit de mari, vitio non sinit eum vinere. Ecce Barbari & exleges homines calamitates à Deo propter hominum peccata immittere credunt: nos verò, in luce Euangelij positi, vel hoc non credamus, vel certe nihilo meliores efficiamur? Vnde liquet

Flagellis non emendamus.

Iona 2.

Act. 28.

quod paulo ante dixi, magnum reprobationis signum esse; tot plagis attritos, & ad pœnitentiam excitatos, nullū verā pœnitentiæ signum edere. Quid ergo superest, Auditores, nisi vt orem, obtestorque vos per communem fidem, per vestram salutem, vt hoc tantum periculum vitare studeatis; illamque Hieremiæ Prophetæ admonitionem, iterum ac sæpe repetatis: Scrutemur vias nostras, quæramusque & reuertamur ad Dominum. Pœnitentia enim est, quæ sola Dominum placat, quæ iram eius in misericordiam flectit. Vnde ipse ait: Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, agam & ego pœnitentiam super malo quod cogitavi vt facerem ei.

Thron. 3.
Pœnitentia flectit Deum.
Hier. 18.

CONCIO FVNEBRIS, IN QVA TVM DE HVMANÆ VITÆ breuitate, tum de variis eiusdem miseriis agitur.

THEMA. *Iugum graue super filios Adam, à die exitus de ventre matris eorum, vsque in diem sepulture in matrem omnium. Ecclesiastici 40.*

Onsuetudo Christiani populi, quæ in exsequiis defunctorum obseruatur, laudanda est. Hic enim pro defunctis tum oratur, tum viuens sui admonetur exitus. Rectè Sapiens viuum alloquitur: Memor esto iudicij mei: sic enim erit & tuum. Mihi heri, tibi hodie. Hanc sententiam maximè salutarem esse voluit: mox enim subiunxit: In requie mortui requiescere fac memoriam tuam. Non enim sat esse putauit, vitæ nostræ sortem cursim cogitare: sed in ea voluit mentem nostram, velut in quodam domicilio, perpetuò commorari. Hac enim ratione factum, & omnem carnis lasciuiam, & inanem hominum lætitiā comprimī posse iudicauit: cum mens humana, quæ per exteriora vagatur, ad seipsam rediēs, mens humana, quæ per exteriora vagatur, ad seipsam rediēs, fortis & immortalitatis suæ admonetur. Huius nos admonēt verba Thematis: *Iugum graue super filios Adam, à die exitus.* De hoc igitur graui iugo, hoc est, de humanæ vitæ miseriis, eiusdemque vitæ breuitate, quam fallax viuendi cupiditas longif

Ecclesi. 38
Mors mēditanda.

longissimam nobis facit, hodie differendum est. Quod vt piè & vtiliter præstare possimus, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

AVE MARIA.

De humanæ vitæ miseriis multi tum Philosophi tum Theologi iusta volumina scripserunt: vtpote qui materiam latè patentem ad scribendum nacti essent. Difficile autem dictu est, quantas hæc philosophia vtilitates pariat. Primum enim ad sui ipsius cognitionem, quæ totius veræ sapientiæ caput & fundamentum est, mirè adiuuat: deinde ad omnem fastum & elationem ab animo penitus eliminandam, plurimum confert: cum sibi ipsi dicere prudens homo valeat: Quid superbis terra & cinis? Hæc tamen commentatio ad mundi contemptum adiuuat: quem despiciere debet, quisquis ad charitatis & iustitiæ studium adspirat. Amor enim, Dei & mundi non potest coherere neq; cohabitare. Qui enim, inquit Iacobus mudi huius amicus esse voluerit, inimicus Dei cōstituitur. Nolite, inquit Ioannes, diligere mundū: quia si quis mundum diligit, non est charitas Patris in eo. Nihil autem magis mundi contemptum parit, quàm fragilitatis & imbecillitatis nostræ consideratio. Quod enim tam fragili nititur fundamento, necesse est vt corruat. Vide mundo seruientium sortem, quàm sit miserabilis. Qui enim diuites fieri volunt (quorum tamen pauci euaserunt) incidunt in multos laqueos. Felices autem illi, quos aliena pericula faciunt cautos. Eheu, pauci curāt casus. Perturbati affectus, & auaritiæ studium, rationis iudicium illis eripiunt, & in aperta illos pericula conieciunt. Mirū sanè est, cur tam multis hominibus mundus amabilis appareat, cum re vera maximè acerbis & contemptibilis sit. Huc accedit hostis antiqui versutia, qui hoc exemplo incautos homines decipit atque dementat. Ea enim quæ animos nostros ad mundi amorem inflammare possunt, miro modo auget & amplificat, & tanquam oculis spectanda proponit: quæ verò nos ad eius odium atque contemptum inducere possunt, summa arte vel extenuat, vel oculis nostris abscondit. Paucorum felicitatem oculis subijcit, & multorum calamitates abscondit. Dicamus itaque aliquid de vitæ huius breuitate ac miseria: vt hæc considerata, ad mundi contemptum stimulum addere possint.

Inno. cœtus
Papa.

Ecclesi. 10.
Superbia
ut contra
eur.
Iacob. 4.

Joan. 2.
Mundus ut
contemna
tur.

Diaboli
astutia.

Breui

Breuitatem vitæ nostræ ecclesiasticus non quidem pusillo, sed magno & prudenti animo hac oratione metitur. Numerus, inquit, annorum vitæ hominis vt multum centum anni; quasi gutta aquæ maris deputati sunt; & quasi calculus arena, sic exigui anni æui. Animaduertite, quæso, quid sit vna aquæ gutta Oceano comparata, & vnus arena calculus ad infinitam maris arenam relatus: id enim esse ait vitam nostram, si vel Angelorum vitæ, qui in omne æuum permanent, cōparetur. Quid igitur hac breuitate angustius? Omnia, inquit Ethnicus, humana breuia sunt & caduca, infiniti temporis nullam partem occupantia. Eorum vitam admiramur, quæ ad centesimum annum protensa fuerit, eamque nimium viuacem atque felicem iudicamus: at quotusquisque hanc ætatem attingit? Est piscis qui vno solo die vitam producit: quis autem dubitare possit, vitam nostram, si cū beatitarum mentium æuo conferatur, multo esse breuiorem, quàm illius piscis? Si ergo nos breuissimam illam vitam iudicamus: multo certè breuiorem supernæ mentes nostram vitam iudicabunt, etiam si ad centesimum annum protendatur. Damna certè ad æterna supplicia, simili ratione anteactæ vitæ & felicitatis suæ spatia computant: qui ætatem suam rebus breuissimis comparant. Quis autem hanc ætatem longam poterit appellare, nisi fuerit planè animo stupidus, vbi centesimus vix sexagesimum annum attingit? Iam qui diu vixerunt, qui tantum vitæ exhausserunt, non iam vita, sed quædam pericula vitæ manent. Cogitate omnia ista membra vestra, quæ tantopere colitis, in terram, in cinerem reuersura & redigenda. Longa vitæ sapius dedit occasionem malæ vitæ. Olim diu vixerunt, & parum de ratione reddenda cogitarunt. At nos, quorum vita momentum, vmbra est, fœnum agri est, quomodo hoc tantillum vitæ auctori salutis negabimus? Nos postremò, quorū vita hominibus mundi rebus fragilibus comparatur, cur vsque adeò spes nostras in longinquū porrigimus? quo modo vbique impendentem mortem non videmus? cur tanta in futurum molimur temporis partem vitæ vitis, partem negotiis, partem penitentia resecamus? Siccine tam diuturna vobis hæc vita esse videtur, vt tot tantisque rebus, tot tantisque peccatis purgandis sufficere possit? Vix, ait ille, hodierna dies seipsam satis expiare potest, & tu mihi tot annos vitiorum atque fraudum extremæ vitæ portioni expiandos relinquis? Cæterum, quoniam vitæ nostræ breuitatē vidimus, sequitur vt eius deinde miseriam videamus: qua planè non potest non esse resperfa humana felicitas. Hanc autem non video qua ratione commodius explicare possim, quàm si eam statuat illi, quam Nabuchodonosor Rex in somnis vidit, comparauero. Eius autem erat caput aureum, pectus argenteum, femora ærea, pedes fictiles, quos lapis quidam excisus de monte comminuit: quibus comminutis, æs, argentum, & aurum, redacta sunt quasi in fauillam æstiuæ aræ, quæ à vento rapitur. Qua quæso imagine, humanæ vitæ conditio magis ad viuum potuit exprimi? Principiò quoddam Rex in somnis non rem veram, sed statuam suæ imaginem contemplatus est, humanæ vitæ maxime conuenit, quæ in sacris literis tum imago, tum figura appellatur. Sic enim Apostolus ait: Præterit figura huius mundi, non enim rem veram, sed veritatis simulachrum atque veluti vmbra, vitam hominum esse intellexit. Idem etiam Regius Propheta significauit, cū ait: Verumtamen vniuersa vanitas, omnis homo viuens. Verumtamen in imagine pertransit homo. Vtrumque autem verbum eodem pertinet, quo innuitur, nihil solidi & expressi in hac vita contineri, sed inania esse omnia quæ aliquid esse videntur, cū propter summam temporis breuitatem, tum etiam propter infinitas miseras, quibus vita ipsa obnoxia est. Quod quidē Plato intellexit, qui cælum, & ea omnia quæ supra cælum sunt, vera esse dixit: nos autē fragiles. Quod & Seneca eleganter vidit & intellexit. Ex horum verbis facili non modò breuitatē vitæ nostræ, sed fallaciam quoque intelligere licet, quæ sub incrementi nomine decrescit, & sub vitæ appellatione paulatim nō sentiētes ad mortem ducit. Sicut enim (vt Seneca ait) quos aut sermo, aut lectio, aut aliqua interior cogitatio iter facientes decipit, se peruenisse ante sciūt, quàm appropinquassent: ita hoc iter vitæ assiduum & citatissimum, quod dormientes vigilantesque eodem gradu facimus, occupatis nō apparet, nisi in fine. Idem etiam in solari horologio euenire cernimus. Cū enim linea illa, quæ ex vmbra conficitur, continenter moueatur, & ad metam properet: nunquā tamen, nisi cū ad eam peruenit, mota fuisse videtur: sic vitæ nostræ cū semper deficiat, nemo tamen nisi cū ad finem ventum est, defecisse videt. Ex quo planè liquet, vitam nostram non rem stabilem & fixam, sed vmbrailem magis & apparentem quàm existentem esse: quod nobis huius statuæ nomen designat. Iam verò aurum & argentum, ac deinde æs, è quibus ea statua conflata erat, opes

videamus: qua planè non potest non esse resperfa humana felicitas. Hanc autem non video qua ratione commodius explicare possim, quàm si eam statuat illi, quam Nabuchodonosor Rex in somnis vidit, comparauero. Eius autem erat caput aureum, pectus argenteum, femora ærea, pedes fictiles, quos lapis quidam excisus de monte comminuit: quibus comminutis, æs, argentum, & aurum, redacta sunt quasi in fauillam æstiuæ aræ, quæ à vento rapitur. Qua quæso imagine, humanæ vitæ conditio magis ad viuum potuit exprimi? Principiò quoddam Rex in somnis non rem veram, sed statuam suæ imaginem contemplatus est, humanæ vitæ maxime conuenit, quæ in sacris literis tum imago, tum figura appellatur. Sic enim Apostolus ait: Præterit figura huius mundi, non enim rem veram, sed veritatis simulachrum atque veluti vmbra, vitam hominum esse intellexit. Idem etiam Regius Propheta significauit, cū ait: Verumtamen vniuersa vanitas, omnis homo viuens. Verumtamen in imagine pertransit homo. Vtrumque autem verbum eodem pertinet, quo innuitur, nihil solidi & expressi in hac vita contineri, sed inania esse omnia quæ aliquid esse videntur, cū propter summam temporis breuitatem, tum etiam propter infinitas miseras, quibus vita ipsa obnoxia est. Quod quidē Plato intellexit, qui cælum, & ea omnia quæ supra cælum sunt, vera esse dixit: nos autē fragiles. Quod & Seneca eleganter vidit & intellexit. Ex horum verbis facili non modò breuitatē vitæ nostræ, sed fallaciam quoque intelligere licet, quæ sub incrementi nomine decrescit, & sub vitæ appellatione paulatim nō sentiētes ad mortem ducit. Sicut enim (vt Seneca ait) quos aut sermo, aut lectio, aut aliqua interior cogitatio iter facientes decipit, se peruenisse ante sciūt, quàm appropinquassent: ita hoc iter vitæ assiduum & citatissimum, quod dormientes vigilantesque eodem gradu facimus, occupatis nō apparet, nisi in fine. Idem etiam in solari horologio euenire cernimus. Cū enim linea illa, quæ ex vmbra conficitur, continenter moueatur, & ad metam properet: nunquā tamen, nisi cū ad eam peruenit, mota fuisse videtur: sic vitæ nostræ cū semper deficiat, nemo tamen nisi cū ad finem ventum est, defecisse videt. Ex quo planè liquet, vitam nostram non rem stabilem & fixam, sed vmbrailem magis & apparentem quàm existentem esse: quod nobis huius statuæ nomen designat. Iam verò aurum & argentum, ac deinde æs, è quibus ea statua conflata erat, opes

opes atque potentiam mundi significant. Auri enim & argenti nomine opulencia, aris autem potentia intelligitur: in quibus tota mundi gloria posita est. Plurima enim possidere, & plurimum posse, præcipua mundi bona sunt, ad quæ alia omnia referuntur. Sed videamus, quæso, quàm solido, & firmo fundamento hæc tanta bona nitantur. Certè non auro quod scilicet & luteis pedibus, quibus ad primum lapidis ictum minimo negotio fractis, tota illa pompa dissolvitur, & in favillam redacta in ventos diffuit. Tota enim mundi gloria ex humani corporis vita, pendet, quod ex limbo terræ compactum, luteum, fragile, caducum, & infinitis casibus & morbis obnoxium est: quo levi aliqua de causa dissoluto, eximia illa mundi opulencia in favillam redacta, ne vestigium quidem vllum relinquit. Alioqui (sicut Propheta dicit) ubi sunt principes Gentium qui dominabantur super bestias quæ sunt super terram, qui in aubus cæli ludunt, qui argentum thesaurizant & aurum, in quo cõsident homines, & non est finis acquisitionis eorum? Exterminati sunt, & ad inferos descenderunt, & alij in eorum locum successerunt. Breui igitur temporis mora transacta, totus ille mundi apparatus & splendor vt fumus evanescit: & seculi principes, qui ex eodem fragili luto quo mendici facti atque formati sunt, simili fine absumuntur. Vita quidem alia atque alia, vtrorumque tamen vna mors, vnus finis est.

Gloria humana lutea.

Barnab. 3.

Finis hominum vna. Esai. 40.

Vita nostra vanitas.

Cyri epitaphium.

Dominus ait ad Esaiam: Clama. Et ille: Quid clamabo? Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos agri. Fœni quidem nomine populum, floris autem principes populi significavit. Quamdiu enim fœnum & flos virent, pulchrior floris quàm fœni species est. Vbi autem incalcescente Sole, vtraque virorem suum amiserit, eadem vtrorumque facies atque deformitas apparet, hoc est, eadem in diuite & paupere solitudo, eadem inopia, idè fœtor & horror, omnia vtrobiq; equalia & similia sunt. Quàm diu ergo fabula vitæ peragitur, suam quisque personam repræsentat: fabula autem peracta persona deponitur, & eandem quique faciem, quæ fuerat, resumat: atque ita demum qui Regis personam egerat, ad futoris aut sartoris figuram redit. Ad similem ergo vilitatem & miseriam, & Regum corpora, quæ regis opib; nitentur: & artificum, quæ panis tegebantur, perveniunt: quæ in pulvere versa, exiguò pulvere teguntur. Magni illius & potèntissimi Regis Cyri tale fuit sepulchro inscriptum epitaphium: O vir, quicumque es, & vndecumque aduenis (nec enim te aduen

adventurum ignoravi) ego sum Cyrus, qui Persis imperium constitui. Pusillum hoc terræ, quo meum tegitur corpus, mihi ne inuideas. O singulare inopiæ atque humanæ paupertatis exemplum! Cui enim viuo vix orbis imperium satis erat, nunc pugillo terræ contentus, ne hæc adeò tenuis felicitas viuentium inuidiæ obnoxia sit, suppliciter ex tumulo deprecatur. Quid igitur superbis terra & cinis? quid inexplebili auaritia omnia concupiscis? paulo post in puluerem iturus! Rex ille in somnis hanc vidit statuam. Quo iudicio significatur, spectra & velut inania esse, quæ externo splendore stultorum oculos fallunt. Hinc quidam ex amicis Iob, de felicitate improborum agens, Velut somnium. Iob 20. inquit, auolans non inuenietur, transiet quasi visio nocturna. Somnia enim, quibus aliqui aut Reges aut principes sibi esse videntur, breui quadam voluptate somniantes afficiunt: qui tamen expergefacti, inanem fuisse illam lætitiã deprehendunt. Ad hunc modum improbi, qui vitam omnem in deliciis transegerunt, ubi ad mortem ventum est, quicquid antea cæte felicitatis illis tunc in mentem venit, non aliud quàm somnium & fabulam quandam fuisse putant. Rectè diuus Gregorius ait: Repentè transacta finiuntur, quæ futura longa videbantur. Quod enim iam desit esse, nec aliquod sui vestigium reliquit: vt omnino nihil est, ita nihil apparet. Hinc ex amicis Iob improborum felicitatem puncti instar esse testatur: quo nomine summã eius breuitatem voluit designare. Heu miseriam verè deplorandam, quod qui tantum dissident in vita, adeò similes & pares (quod ad corpus attinet) in morte reperiantur: nisi quod alter omnibus patet, alter verò terra tegitur ne à feris lanietur. Quod si alicuius principis, aut familiaris amici quatrinduo iam in sepulchro agentis fossam aperias, illiusque horrificam speciem diligenter inspicias: an non te maxima tenebit admiratio, cum adeò tetram atque deformem nobilissimam creaturæ speciem cernas? Hicne est, inquires, amicus meus ille & familiaris meus, cum quo toties lusi, risi, toties cœnaui, toties deambulavi, cum quo toties consilia & vitæ meæ rationes contuli? Huc tandè corpus hoc, quod tanto studio curamus, alimus, & ornamus, cuique tota vita seruimus, perueriturum est, vt fiat cibus vermium? O verè omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos agri. Huius autem extreme miserix cæterarumque omnium quibus passim vita mortaliū infestatur, consideratio in causa fuit, vt multi sapientis illius

Ecclesi. 10.

Iob 20.

Gregorius.

Iob 20.

Corpus cinis vermium.

Iob 3.

Iam. 11.
Christi cur
beueris.

Bernardo
attribui-
tur.

Vitam cur
Deus bre-
ue esse vo-
uerit.

Esaia 38.

Sapientis
officium.

Deut. 32.

illius sententiam probarent, qui dicere non dubitauit: Optimum nō nasci, aut quam ocyssimē aboleri. Neque multum ab hac sententia abhorrent verba Iob, cum ait: Quare misero data est lux? Qui expectant mortem, & non venit: quasi effodientes thesaurum, gaudentque vehementer cum inuenierint sepulchrum. Et Philosophi quidem miseriarum & mortis nostrae causas ignorabant: Christus autē Dominus, qui hac omnia peccati stipendia esse intelligebat, cum ad quatruidani Lazari monumentum venit, in hoc veluti peccati speculo & effectū, peccati malitiam contemplatus, piis compassionis lachrymas fudit, quibus nō tam humanae vitae miseriae, quam miseriarum causam (nempe peccatū) lamentabatur. Vtinam nos quoque eius exemplo hanc nostrā miseriam ante oculos semper haberemus, vt vel hoc vno argumento peccati virus, propter quod mors in mundū inuecta est, agnosceremus, & omnem ex animo nostro fastum atque superbiam propulsaeremus, ac postremo inanem mūdi gloriam, quae tam infausto sine clauditur, quaeque his fictilibus atque luteis pedibus nititur, contemneremus. A qua tamen cogitatione quid nos auocet, in istis discimus versibus:

Forma fauor populi, seruos iuuenilis, opesque;
Surripere tibi noscere quid sit homo.

Post hominem vermis, post vermem futor & horror:
Sic in non hominem vertitur omnis homo.

Superest tamen hoc in loco non negligenda quaestio, cur videlicet amator hominū Deus adeo breuem & luctuosam hominum vitam esse voluerit. Certē hoc temerē actum non est. Miseram enim vitam nostrā ac deformem esse post peccatum voluit, ne nimio eius amore caperemur: breuem autem, vt à sceleribus mortis imminētis metu abstinereamus. Hae, Auditores, cogitate, hae semper in animo voluite, atque hoc eodem modo cum sancto illo Rege Ezechia, qui dicebat, Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animae meae, philosophari, id demum est verē sapientem & prudentem esse: cuius est, vitā finē sibi semper ante oculos ponere, & ad eum, veluti ad scopum, omnes vitae actiones dirigere. Hoc enim studium, hanc mentem filius Israel Moyses optabat, cum diceret: Vtinā saperet & intelligerent, & nouissima prouiderent. Verē enim hac summa sapientia est, quae ex nouissimorum nostrorū ac miseriarum consideratione colligitur: quā ad mundi contemptum accendimur: & nos ipsos agnoscētes, animi omnem tumorem & elationem

Mortē qui
tam me-
tuentur

Cyprianus.

M. r. r. r. r.
t. m. m. m. m.

Hebr. 9.

Philip. 3.

Pericula
qui formi-
dant.
Simile.

nem deponimus. Sunt tamen nonnulli qui ita mortis metu perturbantur, vt ne cogitare quidem, vel audire aliquid de ea velint, propterea quod sola eius mentione velut horrore quodam concutiantur: ideoque dedita opera ab eius consideratione mentem auocant. A quibus meritō quari potest, cur tantopere extimescant, quod adeo naturale, quotidianum, & inuitabile est. Cyprianus ait: Hec sententia mundo data est, hac Dei lex est, vt omnia orta occidant, vt aucta senescant: vt infirmetur fortia, & magna imminuantur: vt, cū fuerint infirmata & imminuta, finiatur. Si igitur ea vis consuetudinis est, vt rebus etiam maximis admirationem adimmar: cur ita miramur quod quotidie cernimus? cur id exhorremus cuius intra nos causam habemus? Cū ex pugnantibus inter se elementis compositi simus, quorū pugna & contentio pestem nobis & exitium parit: cū naturalis corporis nostri calor substantiam, sicut oleum accensa lampas absumit: nec id, quod in absumpti loco sufficitur, eiusdē vigoris atque virtutis sit, cur semper extimescimus quod nunquam non patimur? Hic fortasse dicer aliquis, hos nequaquam corporis dissolutionem, quae ab ipsa corporis natura profiscitur, sed animae sortem & aleam vereri, quam statim à morte iudicandam intelligit, sicut Apostolus ait, Statutum est hominibus semel mori, & post hoc iudiciū. Rectē sanē. Ita est, nō vtique mors, quae veri mali nihil habet: sed vita potius mala timenda est. Vita enim rectē constituta, mors adeo nō formidatur, vt etiam desideretur: sicut desiderabat ille qui dicebat: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Quin etiam de sanctissimis quibusdam viris illud verē iactatur, quod mortem habeant in desiderio, vitā in patientia. Quanta multorum sit hominū dementia, colligitur, qui id timent quod timendum non est: id verō parui pendunt, quod verissimam timoris causam habet, nempe malam vitam. Omnes enim qui in tenebris ambulant, hoc est, qui diuina luce orati sunt, hoc habent peculiare, vt inania pericula formident, vera contēnant. Sicut enim in obscura nocte arborum trunci, & vmbrae nemorum, & eminentes petrae, & alia eiusmodi quae inane speciem rei alicuius metuendae referunt, terrorem imperitis inijciūt, qui interim fortasse minime latronum insidias propē locatas animaduertunt: sic in vitam hominū res inanes, quasi quaedam nocturnae formidines, hominibus, splendore diuinā lucis orbatis obijciuntur: quas summo studio declinant, veram atque sempiternam

Tt

pestem, in quam furenter irruunt, minime contuerentur. Iam
 qui ita corporis mortem adeo horrendam esse existimatis,
 ut ne cogitare quidem de ea possitis, quale, quæso, erit per-
 peti, quod cogitare etiam horrendum est? Hoc enim argu-
 mento molles & delicati isti colligere deberent, quanto ab
 eis studio pietas & iustitia colenda esset, ne quid haberent,
 cuius tantopere extremum hunc diem formidarent. Vix enim
 quicquam est, quod paratiores nos ad hunc diem reddat,
 Climacw. quam eius assidua recordatio. Hinc ille: Non est, inquit,
 præsentem diem piè transire, nisi eam totius vitæ nostræ vl-
 timam existimemus. Qui autem hoc animo & mente est, is
 utique omnem à se torporem & somnolentiam excutiet, &
 attentus semper & sollicitus ad Domini sui adventum erit.
 Hoc igitur agamus, hoc cogitemus, & quæ hætenus hac in-
 re philosophati sumus, ante mentis oculos assidue propo-
 namus; ut, qua hora Dominus aduenerit, vigilantes nos, &
 Marth. 25. oleum in vasis nostris cum prudentibus virginibus portan-
 tes inueniat, ut sic tandem ad cælestes nuptias, nullo um-
 quam ævo finiendas, nos clementer introducere dignetur,
 qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit & regnat in secula se-
 culorum. Amen.

DE DEDICATIONE TEMPLI,
SERMO, A F. PETRO CRATEPOLLIO
collectus.

THEMA. *Ingressus Iesus, perambulavit Hiericho, &c.*
Luca. 19.

PER AMBULABAT Iesus: sedule officium,
ob quod missus erat, exsequebatur. Non fixit in
mundo pedem, noluit hic habere domicilium,
imò nō habuit ubi caput reclinaret, cum tamen
interim vulpes foueas habeant, & volucres cali nidos. Ad
eum modum & nobis perambulanda est Hiericho: de præ-
senti mundo, qui est instabilis, loquor. Non habemus hic
manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Nostre
conuersario in cælis esse debet, expectamus quippe saluato-
rem nostrum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ,
configuratum corpori charitatis suæ, secundum potentiam
qua sibi etiā potest subicere omnia. Quam diu enim sumus
in hoc

in hoc mundo, peregrinamur à Domino. Vide quid faciat peregrinus, vt fit in itinere expeditior, solum necessaria secum fert: ita & nos affectos esse decet. Habentes victum & amicum, his contenti viuimus. Pergit Dominus rectà Hierusalem versus, ad ciuitatem interfectricem Prophetarum, vbi & ipse immolandus. Erat Hiericho celebre oppidum, & erat hic vir quidam nomine Zachaeus, & erat princeps publicanorum, erat diues, erat infamis & prophanus constitutus à Romanis (qui tunc dominabantur in toto mundo) super tributa, super Iudaeos, populum Dei videlicet. Licet esset in rebus mundi penè submersus, à Domino tamen saluatus est. Nihil apud Deum est difficile, quum videamus quòd camelus per foramen acus transferit. Diuitiae sunt indifferentes, impediunt reprobis, bonis adiumenta ad virtutes. Hic diues, relicto onere diuitiarum, contempeo censu fraudum, angustam portā, arctamq; viā, quae ad vitā ducit, ascendit. Multi homines aliud nihil curant, quàm vt diuites esse possint, siue id per fas, siue per nefas. cum iam animū planè diuitiis terrenis immiserint, ægerrimè ad salutē reduci possunt. Conuersus est hic, licet ægrè: at Christi potètia fortior. Es diues? noli sperare in incerto diuitiarū, spera in Domino: quod huic accidit, tibi accidere potest, noli desperare. Diues fuit Abraham, diues Isaac, Iacob, Dauid: in nouo Testamento Nicodemus, & Ioseph ab Arimathea, & tamen saluati. Diues fuit hic Zachaeus. Medici dicunt frigidum obesse ossibus, neruis, ac dentibus: sic Apostolus auaritiā assenerat radicem omnium malorum. Christus praesentis vitae sollicitudines ac fraudes comparat spinis. Illae lacerant ita diuitiarum cupiditates, & saeculi huius negotia. Delitescunt inter spinas saepe viperæ & serpentes: ita in fraudibus diuitiarum multa incommoda. Diabolus diuitibus insiliit, canis exemplo ossulam aut placētā de manibus pueruli auferre volentis. Vsq; adeo praesentes diuites nihil differunt à puerulis his, quibus canes infesti esse solent. Radix in pingui plantata solo, suos affert fructus tempestiue ita pecunia in manibus pauperū collocata, suos affert fructus spirituales. Nos omnes homines hic sumus tāquam in aliquo theatro, vbi hic agit personā Regis, alius personā ducis siue militis: at vespere omnes suas deponunt vestes siue personas, tunc apparet qualis quisque fuerit & est: ita in fine vitae apparebit quis diues, quis pauper, quis honoratus, quis humilis fuit. Intuere, inquit Chrysostomus, quanta fiant

Peregrinū
mores imi-
tādī nobis.
1. Tim. 6.

10500 84

Disette
qualen
bom.

*Dines pom-
rest salua-
ri.*

1. Tim. 6.

Similia.

[illegible]

monis, vt hanc audiret, venit à finibus terræ: & ecce plus
quàm Salomon hic. Bonum & honestum est desiderium &
vorum, cupere videre quis Iesus sit. Multi Christi corporis
formam & imaginem in deliciis habent: at qui illum fidei
oculis contemplantur, cum Apostolis beator erit. Depingi-
tur in Psal. quòd sit misericors & iustus. In Euangelio ipse
ait: Mitis sum & humilis corde. Hæc omnia satis hic proba-
uit. Misericors fuit in Zachæum, quem pœnitentē suscepit:
iustus erga cōtemptores Phariseos, quos iniquos curare no-
luit. Mitis fuit, quia cūm malediceretur, non maledixit. Hu-
milis fuit, qui ad tantum peccatorem diuerit, & vnius ho-
minis gratia tot blasphemias & cōiuria patienter sustinuit.
Alij cupiunt videre stulta mundi huius: at Zachæus quærit
videre Iesum, quis sit. Et nos quæramus Iesum: scimus iam
qualis & ubi sit. Querite Dominū dum inueniri potest, in-
uocate eū dum propè est. Cūm quæseritis me in toto cor-
de vestro, inueniar à vobis: orabitis me, & ego exaudiā vos.
Querite Dominū, & viget anima vestra. Lætetur cor quæ-
rentium Dominū. Credere oportet accedentem ad Domi-
num, quia est, & quòd inquirentibus fide remuneratū sit. Per
nouam vitā inuenitur Christus, vt abiciatis quæ illius quæ-
runt oculos. Duo sunt quæ potissimū requiruntur, fides, &
vitæ sanctitas: alioquin frustra Christum quærimus. Peccā-
ta inter vōs & me diuiserunt. Cūm extenderitis manus ve-
stras, & c. In Zachæo se prodit fides: quærit videre Iesum, ta-
lem Dominum: vitæ autem sanctitas in illo non erat. Ma-
gnū sanctimonix gradū is adeptus est, quem vitæ malè
actę pœnituerit, quod progressus historie probabit. Zachæus
erat paruus statura, & præ turba Iesum videre non potuit.
Peccata præpediunt, turba remoratur. Nolumus consuetis
amicis renūciare, nolumus aliquem offendere, imò malu-
mus Deum offendere quàm hominem. Zachæus omni so-
cietati pristinæ renūciauit, maluit Deo placere quàm ho-
minibus. Statura pusillus erat. Satis hic animo magnus erat,
qui pusillus videbatur in corpore: nam mente tangebāt cæ-
los, qui corpore homines non æquabat.

Et præcurrens, adiungit in a. borem sycomorū, ut videret eum.
Præcurrit præ nimio desiderio turbam. Turba tardè quærit
Iesum. Currite, inquit Apostolus, ut comprehendatis: Con- 1. *Corin. 9:*
tendite, inquit Christus, per angustam portam. regnum cæ-
lorum vim patitur, & violētè rapiunt illud. Ex his discimus,
quomodo debeamus præcurrere turbam. Vnusquisq; suum

onus portabit. Admonetis fratrem sui officij: at tu cum Zacharo ne remoreris & negligas salutem tuam. Hic, ut videat quod maxime desiderabat, præcurrit, ascendit arborem: nam illac erat Iesus transiturus. Non dubium quin à turba sit irrisus. Quid publicano cum Propheta? Ascendit arborem. Dives noli superbire, esto humilis, imitare Zachæum. Adscendit non qualemunque arborem, sed sycomorum, quæ facta arbor dicitur, & imaginem hypocritæ refert, qui externè alius longè apparet, quàm sit intus. Esto sincerus & apertus, nihil admittens per simulationem. Christus hypocritis æternum vix sapius in Euangelio imprecatur, qui aliud sunt quàm apparent. Zachæus nihil per hypocrisim operatus est, sed omnia ex animo sincero.

Et cum venisset ad locum, suspiciens Iesus, vidit illum. Zachæus quàm diu in turba est, non videt Christum: supra turbam adscendit, & vidit: hoc est, plebem iam transgressus in scientiam, meruit, quem desiderauerat, videre. Iesus vidit illum gratiosis oculis, quibus Petrū, Matthæum, Magdalenam, quibus tandè alios peccatores misericorditer respexit.

Zachæe, festinans descende. Zachæus desiderauerat videre Iesum: at ille & ipsum videre cupiebat. Zachæus nihil frigidè agebat: Christus properat, & se illi amanter videndum offert. Christus agnoscit qui sunt sui, quæ suæ sint oves novit. Nominat eum suo nomine. Adscendisti ut me videres, iam descende ut me fruarer. Vide Christi philanthropiam. Vide de filio prodigo, quæ benignè à patre susceptus. Omnia cum festinatione agenda. Sic Abraham expeditus obediit. Christus Zachæum non tantum alloqui cupit, verum apud ipsum manere vult. Si quis, inquit Christus, diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Deus peccati offensus recedit: verum cum penituerit nos malorum, apud nos manere ac permanere desiderat. Christus se nobis statim offert, si modò ad ipsum ex corde conuersi fuerimus. Descendere debemus de præsumptione, & humiliari, ut ad Christum accedamus.

Zachæe, festinans descende, &c. Variis modis solet nos Deus ad se trahere, nosque invitare ut ad se veniamus. Non ex operibus quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit. Est tamen necesse ut huic iustificationi concurrat motus liberi arbitrij. Ideo ait Augustinus: Qui te creavit sine te, non saluabit te sine te. Annulus cupreus, ornatus

Christi in
nos philan-
thropia.

T. 3.

Simile.

ornatus adamante pretiosissimo, est summi valoris: non ob cuprum, sed ob gemmam inæstimabilem cupro ipsi inclusam. Sic bona opera nostra in gratia vitam æternam merentur, non quòd nostra sint, quia sicut cuprum parui sunt pretij: sed quia fiunt in gratia Dei, & insignita sunt tantquam inæstimabili adamante, merito passionis Christi, cui per gratiam adhæremus: qui nobis ob suam misericordiam bona opera in gratia facientibus, vitam æternam promisit. Sic olim diuum Paulum descendere & abstinere à persecutione iussit. Sic ad eos clamat quotidie, qui nimium sese bonis & voluptatibus affixere mundanis, ut descendant, cogitentque ad quid conditi sint. De obduratis in malis, ut Pharaon ille, ait diuus Augustinus: Hac poena punitur peccator, ut moriens obliuiscatur sui, qui, dū viveret, oblitus est Dei. Iustum quippe est, ut difficilem experiatur Deum in morte, quem tota vita Deus difficilem atque rebellè inuenit. Spiritu nobis ambulandum est. Pij spiritu ducuntur, ratione atque iudicio viuunt: carnales variis cupiditatibus obsequuntur: vitam non tam dirigunt, quàm confundunt.

Et festinans descendit, & excepit illum gaudens, &c. Festinans descendit, & excepit tantum hospitem cum gaudio. Ne tardes conuerti ad Dominum. Excepit Christum Zachæus dupliciter: in cor illum suscepit, & in domū suam, licet se planè indignum existimaret. Non veni, inquit, vocare iustos, sed peccatores. Dicebat ille: Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum. Christus quoque ad te venire, cum te monet verè pietatis, cupit. Afficiat te plus verbum illius, quàm sales mundi. Audiam, inquit ille, quid loquatur in me Dominus Deus. In corde meo abscondi eloquiā tuā, ut non peccem tibi. Suscepimus & Christum in discipulis & pauperibus. Qui vos recipit, me recipit. Et: Quam diu fecistis vni de his minimis, mihi fecistis. Zachæus excepit Christum, ex-closit auaritiā, renuncians fraudibus.

Et cum viderent omnes, murmurabant quòd ad hominem peccatorem diuertisset. Murmuratores erant Pharisei, qui in semet-ipsis confidebant tanquam iusti, & aspernabantur ceteros. Alibi indignantes dicunt: Quare cū publicanis & peccatoribus, &c. Alibi quoque ad sunt calūniatores illi: Hic peccatores recipit, & māducat cum illis. Christus vbique ita excusat se, ut ne hisce contra eū auderent. Fuit hic Zachæus quidem peccator, at penitens: ad hunc penitentem Christus diuertit. Videmus quatenus nobis liceat cum malis conuersari.

Opera nostra
sunt iusticia
non merita
nostra.

Ecclesi. 3.

Matth. 23.

Matth. 7.

Luc. 19.

boni & mali p̄ces semper inueniuntur. Cū malis agendum
vt illos incrementum Deo. Noē iustitiā p̄ce, cum malis sine
sui detrimento vixit. Zachæus malorum moribus renun-
ciavit. Qui de aliorum vita & existimatione detrahunt, eor-
umque tamam diripiunt, sunt latronibus multo peiores.
Detractionis vitium multos lædit. Hic est laqueus diaboli,
in quem multi incogitantes incidunt. Detractores faciunt
sicut iustitiam in exuicatis iumentorum corporibus sana
prætereuntes: sic isti bona prætereunt: si quid reprehensibile
inuenierint, carpunt.

Stans autem Zachæus, dixit ad Dominum: Ecce dimidium bo-
norum meorum, &c. Stat Zachæus, qui antè variis iactabatur
curarum fluctibus. Iactabatur ab avaritia, à fraude, à rapi-
nis: iam stat & dominatur eis: Ecce, inquit, dimidium bonorum
meorum, &c. Hoc primum est argumentum noui & renati
hominis. Do modò, non procrastinabo in aliud tempus, vel
aliis committam. Zachæus in omnium ferè ore versatur: at
pauci sunt qui eius sectantur vestigia. Sumus Christiani: at
qui restituant quæ fraude acceperunt, rari sunt. Si res, inquit
Augustinus, aliena, propter quam peccatum est, reddi possit,
& non redditur: penitentia non agitur, sed simulatur. Si au-
tem veraciter agitur, non remittitur peccatum nisi restitu-
tur ablatum. Christum suscipiēdo ornatus nostras domos,
alioquin suscipimus diabolum. Zachæus regnum cælorum
dimidia parte suorum bonorum comparat: vidua illa duo-
bus minutis, alius calice aquæ frigidæ. Vide quantum mu-
tatus est in melius Zachæus ex bona Christi conuersatione,
vt inde colligas quantum proficit bona societas. Dabat sua,
vt inde colligas quantum proficit bona societas. Dabat sua,
vt inde colligas quantum proficit bona societas. Dabat sua,
vt inde colligas quantum proficit bona societas. Dabat sua,

non dabat parcas aut tennes eleemosynas. Magna est elec-
mosynæ utilitas. Cōsuluit Daniel Regi vt eleemosynis pec-
cata redimeret. Ne respicias illum cui das, sed cogita ob cu-
jus gratiam. Qui aliquod facit opus, faciendo illud in corde
habet. Qui seminat, gaudet, tamen in incertū seminet: mul-
to magis qui cælum quasi agrum colit.

At Iesus ad eum: Quia hodie salus domui huic facta est, &c.
Zachæus probauit se non amplius publicanū, sed peniten-
tem: iam se Christus excusat à Iudeorum contumeliis. Do-
na pauperum lucra sunt animarum. Eo quod ipse filius sit
Abrahæ. Fit filius Abrahæ, fide, non genere: deuotione, non
stirpe. Salus huic familie vniuersæ contigit à Deo, qui solus
nouit

nouit quos velit inter filios Abrahæ numerari. Illi sunt filij
Abrahæ, qui fidem & pia opera Abrahæ sectantur. Quia ne-
goria sua cum Christo consultauit Zachæus, ob id prosperè
cum eo actum est: eis verò qui inconsulto Deo negotia sua
tractant, res sinistrè succedunt. In quouis igitur negotio
Deum nobis ante oculos proponamus, illum consulamus,
ab eo toti pendeamus: sine illius ope omnia in diuersum
cadere, & infelices frequenter exitus habere profiteamur.
Væ, inquit Dominus, filij desertores, vt faceretis consilium,
sed non ex me.

Venit enim filius hominis querere & saluū facere quod perie-
rat. Excusat se Christus, quasi diceret: Ethnicus non est, qui
fidem Abrahæ habet, & qui operibus pijs fidem suam inte-
gram probat: talis est hic Zachæus. Sic ob conuersionē Ma-
thæi se excusat: Non est opus valentibus medicus, sed malè
habētibus. Fidelis sermo, & omni acceptione dignus: quod
Dominus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos
facere. Suscipiamus Christum hospitio cordis nostri, vt ab
illo sub finem vitæ vocemur. Amen.

DE DEDICATIONE
LOCI.

DE sapientissimo illo Rege Salomone narrat sacra Scri-
ptura, quod, postquam absoluisset templum, certum
quendam diem assignauit, quo cōsecraret illud Domino. In
dedicatione ergo maximus fuit apparatus. Dominus Deus
dedit signum quod omnia illi grata fuissent. Hinc manauit
laudabilis consuetudo in populo Christiano, celebrādi de-
dicationem templorū. Habebant Christiani certa loca que-
dam, quæ Oratoria siue Ecclesiæ appellabantur. Illuc cōue-
niebant ad audiendum verbum Dei, ad Missam cum deuo-
tione audiendam, ad preces suas fundendas, ad sacrā etiam
Eucharistiam percipiendam. Constantinus autem Magnus
Imperator, postquam baptismum suscepit à beato Siluestro,
permisit vndique apertas habere Ecclesias: qui in suo pala-
tio Romæ edificauit Ecclesiam in honorē Saluatoris mun-
di, anno Domini 325. qui eandem Ecclesiam optimè dota-
uit. Et huius Ecclesiæ dedicatio, quæ à beato Siluestro facta
est, prima fuit à Christianis. Hic etiam positum fuit altare,
in quo Beatus Petrus Missam celebrauerat, quod erat li-
gneum. Posita hic & imago Saluatoris, quam beatus Lucas

depinxit. Voluit Siluester huius rei singulis annis memoriam haberi fuit 9 die Nouembris.

Habent in ciuitatibus officinas suas, in quibus tractant de negotiis secularibus: necesse planè erat, vt certa quædam essent Tempia & Ecclesiæ, in quibus sua possent peragere Christiani, & auxilium & opem à Domino implerent in suis necessitatibus, & vt huiusmodi loca in maiori haberentur reuerentia, quàm profana. Templum Salomonis ob præsentiam arcæ honoratum est: quare non magis nostrum, ob præsentiam corporis & sanguinis Christi. Hinc etiam sunt in nostra Ecclesia Sacramenta à Christo instituta, quibus curantur animarum nostrarum infirmitates. In Ecclesia orationes fidelium sunt magis meritorie, atque facilius impetrant quod petunt: in ea est scala illa Iacob per quam ad-

Genes 28. scendunt & descendunt Angeli offerentes preces nostras Domino. In Ecclesia dedecet omnis strepitus, omnis murmuratio, omnis impura actio. Deus olim durissimè puniuit violatores templorum, sicut illum Antiochum, Nabuchodonosor, Balthasar. Pompeius Romanus fuit felicissimus in præliis suis, at postquam factus est sacrilegus, miserrimè periiit. Christus templi honorem vindicauit, vbi negotiatores verberibus expulit. In templo dabat Deus olim responsa, & ibi Angelus apparuit Zachariæ. De templo eiecit Christus ementes & vendentes, vocans templum domum Patris sui, & domum orationis. At postquam Iudæi Christum Salvatorem nostrum falsis criminibus ad eadem vocarunt, fuit templum illud euersum: & eius euersione appropinquante, audita sunt Angelorum voces dicentium, Exeamus ab his ædibus. Lege Ioseph. lib. 7. de bello Iudaico, cap. 17. & Egesippum libro 5. cap. 44. & Eusebium lib. Eccles. Hist. cap. 3. qui hoc memoriæ prodiderunt. Sed quando templum hoc euersum est, multæ iam erant Ecclesiæ Christianorum, quæ fuerunt tempore Apostolorum ædificatæ. Ioannes se deferri fecit in Ecclesiam. Cornelij domus constructa est in Ecclesiam, cuius meminit Lucas. Tempore Constantini Magni tanta fuit illius principis pietas, tanta fidelium illius seculi religio, vt fuerint Romæ plusquam tria millia templorum Deo & diuis consecratorum, vt refert Andreas Fuluius in libro suo de antiq. Rom. Videant nostri temerarij hæretici Lutherani, & Calviniani qui dicunt sacras ædes esse mera segmenta, eas contaminant & euertunt. Pagani in suis terris Christi templa sustinent, & sceleratissimi Lutherani ea omnia

*Templum
venerandū
est.*

Genes 28.

2. Mach 9.

Ioan. 2.

3. Reg. 8.

Lucæ 1.

Matth. 21.

Lucæ 19.

Act. 20.

ea omnia vastant atque destruunt. Ecclesia figurata est in arca Noë. Quod magna deuotione Ecclesiam frequentare debeamus, vide Chryllo. in Acta Apostol. Christus Encæ- *Ioan. 10.* niorum tempore egit in porticu Salomonis. Inter horrenda Athaliæ facinora hoc in primis memoratur, quod sacra templi Dei vasa ad Baal cultum destinauerit. Quod.

Athaliæ pessimum crimen imitari videntur, qui templa Deo sacra in diaboli obsequium vertunt. Der Deus illis tandem sensum vt intelligant.

F I N I S.

APPROBATIO.

COMPENDIA Sermonum R. P. Ludouici Granatensis, in duos Tomos digesta, per Fratrem Petrum Marfseum, pro utilitate Concionatorum, qui vel integra Opera emere non possunt propter tenuitatem: vel per occupationes legere, possunt imprimi, & euulgari, cum sine ulla fidei Catholica offensione contineant sanctissimas Christianarum virtutum instructiones.

Ita censeo, V Valtherus Vander Steeghen, S. Theol. Licentiat, Canonici Ecclesie Antuerpiensis & Beate Mariæ Tongrensis.

INDEX

RERVM, QVÆ SECVNDO TOMO EPITO-

MES CONCIONVM GRANATENSIS explicantur: qui Homilias in præcipua Sanctorum festa continet.

.

Esynhij natura & amaror	189.6	Amentia nostra magna accusatur.	136.f
Acedia quid	44.p.	Amicitia sincera rarissima	230.f
Allices non		Amici qui fugiendi	177.p
stra omnes ex fine quem mente concipimus indicande.	113.f	Amicorum omnia communia	231.p
Adæ ruina quid boni retulerit	215.p	Amor Dei & amor nostri nulla ratione in eadē simul mente cohabitare possunt	123.m
Adæ felix culpa ut necessarium peccatum quomodo.	215.m	Amor priuatus qualis sit.	122.f
Aditus ad gratiam duplex	267.f	Amor Dei, & amor sui quos habeant effectus	200.p
Aduensumus in mundum.	254.p	Amor donum optimum.	114.m
Adulationes quales sunt	258.p	Amor sui eleganter comparatur accipitro	100.p
Affectus prauus quid efficiat	115.f	Amor deum impulit ad hominis creationem.	168.p
Agatha laus.	114.f	Amor celestium & terrenorum quibus differant præcipue.	168.p
Alexandri magni cupiditas.	247.m	Amor diuinus quid faciat	168.f
Ambitio pestis est occulta.	116.f	Amoris proprii contagio multas actiones nostras infecit.	114.m
Ambrosii & inuidorum mors.	169.f & 170.	Andreas ubi Euangelium prædicauit, & ubi passus martyrium	
Ambrosius & frater similis	181.f		

INDEX RERVM

Andreas quoties ad Apostola-
tum vocatus 1. m. f
Andreas ubi & quo tempore
martyrij accepit coronam. 9.
p. m.
Angelus cuiusque nostrum
adest, qui quotidie Deifa-
ciem videt 177. f
Angelus semper adest actioni-
bus nostris 180. f
Angelus Raphael quid egerit.
238. m
Angelo quid prestandum.
180. m
Angeli sunt ministratorij spi-
ritus. 135. p
Angeli summo opere delectantur
divinis precibus & laudibus
humana voce decantatis
179. f
Angelorum fida custodia sacra
scriptura testimonijs illustra-
tur 179. p. m
Angelorum officium. 178. m
Angelorum summa cura no-
stros modo, sed & etiam inustos
sibi commissos custodiendi
178. p
De Angelis ex vitis patrum
praeclara historia 178. f
Anima quiescendo sapiens fieri
dicitur 248. p
Anima quomodo curanda 24. f
Anima in vivo corpore sepulta.
216
Anima dignitas. 21. m
S. Antonius quam vocem audi-
uit 174. f. 175. p
Apostoli quare ex abiecta ho-
minu sorte electi. 6. f. & 7. p
Apostoli quid egerunt 231. f

Apostolorum abiecta fors cum
vocaretur ad Apostolatu. 6. f
Apostolorum numerus quomodo
in veteri Testamento adum-
bratus. 153. p
Apostolorum constantia 153. p
Arbitrium liberum in homine.
106. f. Idque probatur. Ibid.
Arbitrium liberum nobis est
234. f
Arma spiritalia quam pre-
cipua 13. p
Avaritia quam detestanda
154. p.
Avaritia quid. 42. f
Avari natura qualis 42. f
Aures & oculi qui habendi sunt
146. m
Aures delicate nisi ab agibus &
parabolis veritatem, quae illas
perstringit, audire recusant
109. m. f
Babae nationes cur da-
mnandae. 219. f
Bartholomaeus sepius exoravit
150. p
Beatitudo labori comparatur.
214. f
Beatitudo duplex 184. m
Beatitudo quid sit. 208. f
Beatitudinem omnes desidera-
mus. 183. f
Beatitudines octo à D. Mat-
thaeo numeratae quasi itinera
sunt nos ad beatam vitam
deducentes. 208. p
Beataram mentium quale sit
futurum gaudium. 17. m
Bella unde veniant 247. m
Beneficijs à defunctis acceptis
moveri debemus, ad orandum
pro eis. 121. m
Bernardus

ET VERBORVM.

Bernardus monachorum vinedi-
seueritatem doctè tueretur.
123. m
Calamitates unde 274. f
Calamitates quae in comu-
ni omnes attingunt propter
hominum peccata immitun-
tur 278. p
Calix domini quomodo bibatur
117. & 118.
Calix quid designet. 119. p
Cantica multa cecinerunt olim
sanctae feminae
Capilli impudicarum mulierum
idola 108. p
Caro nostra Isaac instar immo-
landa 143. m
Caro nostra odio prosequenda
121. f
Caro capit sibi tributum ali-
quod pendere 113. f
Castigandi modus 276. f
Casus magnorum qualis 100. f
Cereus accensus quid designet
34. m. f
Certamen quodnam toti huma-
no generi institutum 226. p
Charitas virtutis regina. 137. m
Charitas illustrata 228. p. m
Charitas quousque se extendat.
229. p
Christus docet exemplis. 146. f
Christus docet orare 247. p
Christus medico comparatur
160. p
Christus ex duabus naturis con-
stat 230. p
Christus passus non solum ut nos
redimeret, sed etiam ut ad
eius imitationem nos inui-
taret 121. m
Christus nos dilexit dulciter &
ardenter 229. f perseveran-
ter. 230. p. & simpliciter
ibidem
Christus cur fletit 288. p
Christus non horruit peccatorum
contubernia, ut peccata no-
stra sanaret, ut medicus non
horret egroti excrementa
160. m. f
Christus quem redemptam non
perdet 192. f
Christus suis semper adest
248. m
Christus nos dilexit fortiter
229. m
Christus non est personarum re-
spector 193. p
Christus Apostolos electurus
pernoctat in oratione & qua-
re 152. f
Christi passionis fructus. 120. f
Christi vita fuit quaedam humi-
litas disciplina 30. p
Christi schola qualis 121. f
Christi apparitiones post resur-
rectionem
Christi charitas magna. 20. f
Christum sequi debemus non
gressibus corporis, sed passibus
mentis 121. m
Christum qui frustra appellant.
27. p
Christum qui inveniunt 235. f
Christianus peccare plane inex-
cusabilis 40. m
Christiani homines inexcusabi-
les 202. m
Christianorum fines quaruntur
non initia 36. f
Ciceronis de Deo sententia.
148. m
Ciceronis de nobilitate senten-
tia

INDEX RERVM

Cogitationes coercedae sunt 157.p
 252.f
 Conceptionis festiuitas 10.f
 Concionandi munus quare institutum 44.f
 Concionatorum culpa 5.f
 Concionatorum munus quale 2.p.f
 Confessarijs quid imitandum 20.m
 Conscientia mala maxime audacem facit timidum 40.f
 Corpus querit quae suauis, at anima quae sua sunt negligit. 112.p
 Consolationis vis quanta multis exemplis illustratur 197.m.f
 Corpus cibis vermicum. 287.f
 correptiones qui abiciant. 280.m
 Curiositas quid 258.m
 Cyri regis Epitaphium 286.f
DAnna mundi qui abstulerit 22.f
 Damnatorum poenae quales 272.p
 Dauid minimus fratrum assumptus. 38.f
 Deus omnia largitur 366.p
 Deus fidelis in promissis 160.p
 Deus omnium curam habet 275.m
 Deus noster quis sit. 121.m
 Deus dupliciter intelligitur. 46.p
 Deus fons indeficiens 47.f
 Deus solus discretior intentionum & cogitationum cordis 114.f
 Deus operis nostri non obliuiscitur 109.f
 Deus ignis est quem qui intra se habet a bonis operibus ociosus esse non potest. 48.p
 Dei benignitas interdum iniurijs provocata miscet. 20.p
 Dei gratuito beneficio sumus quicquid sumus 164.p.m
 Dei in nos bonitas 145.m
 Dei & diaboli mos diuersus. 19.p
 Dei proprium misereri semper & parcere. 212.p
 Diaboli astutia. 283.f
 Dies extrinseca valde formidanda 259.f
 Dignitas in vulnera Christiingere est cogitare cuius gratia fuerit his vulneribus cruciatus. 25.m
 Dignorum Thoma in vulnera Christi impositio quid noiet. 21.p
 Dilectionis mandatum cum ipso homine creatum est 227.f & 228.p
 Dionysius testatur de assumptione beatissime virginis 129.f
 Discipuli domini qui se calicem passionis bibituros promiserunt cum ad passionem ventum est relicto magistro fugerunt 117.m
 Diuitiae sunt vana quaedam metalla 220.f
 Diuitiarum contemptus optimus. 210.m
 Doctrina caelestis si tota spectetur nisi frequenter quam laboris doloris, lachrymarum, patientiae inopia & amaritudinis myrrha muenies. 119.p
 S. Do

ET VERBORVM.

S. Dominicus quid Ecclesia contulerit. 141.p
 Dominicus semper popularem auram exhorruit 144.m
 S. Dominicus qua virtute emicuerit 142.m
 Dominicus quas regiones nudis pedibus peragravit 143.m.f
 Domini laudes celebrantur. 141.142
 Domini Zelus quantus 143.f
 Dominicanorum institutio. 144.f
 Dominus quomodo vult omnes homines saluos fieri 165.m
Ecclēsiē ministri dū male viuunt: Deum debito honore frustrant. 138.f
 Ecclesiasticorum officium 138.f
 Electorum proprium est viscera misericordiae gestare, ac inducere. 132.f
 Elizabetha quanta mysteria intellexerit. 98.m
 Elizabethae animam quando possedit vera salus 98.m
 Ephimera piscis qui viro solo die vitam producit 284.p
 Epicurus qualis 237.f
 Eremitarum vitae lamenta 187. & 188.
 Error inter mortales qui sit precipuus 40.p
 Esaias cur nudus in medio populi ambulauit. 173.f
 Ethnici qui deteriores 150.m
 Evangelica lux optimum sal. 138.m
 Euangelium cuius nos admo- neat 130.p
 Euangelium quibus reuelatum. 27.f
 Exleges ad quod nati 278.f
Fabula da serpenie qui duos agricola filios interimit 115.p
 Felicitas vera quae 47.f
 Felicitas ad quam conditi sumus. 136.m
 Felicitas humana vitae in quo sit posita 46.m
 Felicitas hominis tota in timore Dei posita est 48.f
 Felicitas humana in contemplatione posita est ex communi philosophorum sententia 131.m
 Felicitas sempiterna quanta 32.p
 Felix quis censendus 199.p
 Felix is dicendus qui se totum a mundo abdicauit &c. 132.p
 Festi omnium sanctorum ratio 208.m
 Fidelium & infidelium discrimen. 24.p
 Fides prima virtus 39.f
 Fides omnia Dei dona antecedit 23.p
 Fides otiosa non habenda. 23.f
 Fides salutis radix 242.p. vbi multa de fidei dignitate.
 Fides aliquando perfidiae crimine interit 23.m
 Fides quid. 22.f
 Fides ad laborem incitat. 249.f
 Fidei duo testimonia 243.f
 Fidei virtus 249.m
 Fidei qui negligant. 24.m
 Fidei laus 23.p
 Filius naturae patris conditionem imitatur 11.m
 Filij minores saepe electi spiritus primo genitis 38.m
 Filij ex parentum conditione saepe lau

INDEX RERVM

laudantur & vituperantur. 17.p
 Filiorum diaboli munus seminare discordias inter fratres 213.p
 Finis hominis vnus. 286.m
 Finis semper intueudus 209.f
 Finis nobis semper inquirendus 233.f
 Flagellis non emendatur. 281.f
 Formica cuius nos admoneat 47.m
 Fortuna inconstantia 157.f
 S. Franciscus Euangelicam pauperiorem complectitur 193.f
 D. Franciscus monachum cicade comparauit 151.f
 S. Franciscus litterarum ignarus 192.p
 Franciscus & Dominicus Dei vnitores 196.p
 Franciscus & Dominicus in quibus precelluerint virtutibus. 197.p.m
 S. Franciscus martyr 195.f
 S. Francisci vita 143.f
 S. Francisci preclarum de paupertate dictum 194.f
 S. Francisci sapientia 195.p.m
 D. Francisci dictum 210.p
 S. Francisci vita ubi abunde descripta 190.
 Frustra sit quod ad finem institutum non pertingit 234.p
 Gaudium vite quale habendum 126.f
 Gaudiorum tumulus in talis 255.m
 Gentiles Christi amore flagrant 120.m
 Gentiles quid credant. 148.m
 Gladius flammeus & versatilis

148.m
 Gloria humana lutea est. 286.p
 Gloria que vera via. 173.f
 Gloratio nostra quam esse debet 286.f
 Granum frumenti cuius virtutis. 121.p
 Gula vitium quid. 43.f
Hereses vnde oriantur. 172.m.f
 Hæretici hallucinantur qui solam sacrificij virtutem attendunt, vt salutem sibi alio labore obtinere parent. 119.m
 Hæretici cur catholicos persequantur 244.f
 Hieronymus in litteris Græcis & Latinis eruditus abunde. 188.f
 Historia quid conferant. 155.f
 Homo Angelus propior. 209.p
 Homo paulatim fit Diuinus. 131.f
 Homo facile peccat 192.f
 Homo derelictus à Deo qualis 41.m
 Homo vnus totum genus damnauit vnus item saluauit 15.f
 Homo bene institutus bene institutam rempub. indicat 11.m
 Homo quanti sit apud Deum. 148.p
 Homo habere potest ingentem fertilitatem. 46.f
 Homo inditus ad vitam contemplatiuam 131.p
 Homo cur conditus 253.f
 Homo arbor inuersa. 149.p
 Homo duabus constet partibus quarum altera nobis cu beluis, altera cum angelis communis est

ET VERBORVM.

est. 269.p. Idque rationibus probatur ibidem m.f
 Homo homini Deus aut Dæmon. 226.f
 Hominis christiani officium. 13.p
 Homines omnes natura anime quietem & tranquillitatem desiderant 183.p
 Homines quidam ita sunt diuina gratia excolti, vt inter supremos angelorum ordines merito sint collocandi 209.m
 Homines terreni piscibus comparantur. 5.m
 Honor verus quis sit. 115.m
 Humana cadauera putredine sua aërem inficiunt & peste hominibus afferunt 177.p
 Humiliatio via est ad humilitatem. 38.p
 Humilis instar est quadrati ligni. 42.m
 Humilem vere nunquam finit Deus labi. 174.f
 Humilium proprium 24.m
 Humilitas & virginitas coniuncta 38.f
 Humilitas Deo grata. 28.f
 Humilitas aliarum virtutum est fundamentum & regina. 147.f
 Humilitas virtus optima. 107.f
 Humilitas dux est ad sapietiam 39.p
 Humilitate ad regnum calorum peruenitur 173.m
 Hyēs formice nobis futuram vitam designant 147.f
 Hypopolitus carceris custos Laurentij miraculis ad Christi fidem conuersus 124.f

Hyssopus cuius sit natura. 107.m
 Hyssopi nomine D. August. humilitatem designat que verè penitentis habitus est 107.m
Iacobus Hispanorum Apostolus dicitur 112.f
 Iacobi vita 119.f
 Ianna calit vt aperiat 273.f
 Ignauie omnes excusationes nobis ademptæ 125.f
 Ignobiles qui 136.f
 Imperator noster christus 214.m
 Impij moriuntur inuiti & repugnantes 35.p
 Impiorum furor 247.p
 Improborum hominum tria sunt potissimum onera 40.p
 Improborum officia 264.m
 Impudicitia maximum vitium. 251.p
 Inconstantia nostra arguitur 227.f
 Infideles omnes eterno supplicio mulabuntur 204.m
 Infideles quomodo leuiori supplicio quam fideles apud inferos puniendi 204.f
 Iniquitates sunt nubes 279.m
 Intellectus nostri obscuritas 260.f
 Inuidia quid 44.p
 Ioānes Baptista in vtero matris ita in gratia confirmatus, vt toto vite cursu sine peccato permanferit 100.m
 Ioānis Baptiste in vtero matris exultatio quid designet nobis 99.p
 Ira agni magni 218.p.m
 Ira quid 43.m

INDEX RERVM

Fractura malum 210.f
Inde felus 154.p
Index suspectus quis 115.f
Indicem talem omnes in extre-
mo iudicio videbimus quales
nos in hac vita exhibuerimus.
128.m
Iugum secularium hominum
quale 193.m
Iugum Domini leue & suave.
125.m
Iustitia Hebraeorū lingua om-
ne cōplectitur virtutem. 10.m
Iustitie Dei summa, quae impu-
lit ut filium charissimum ad
mortem tradi pateretur. 29.
f & seq.p
Iustitiae proprietates suum cuique
tribuere. 211.m
Iustus quis sit. 233.p
Labor ante quietem requi-
rendus. 117.m
Laurentius in carcere signo cru-
cis oculis visis restituit. 124.f
Laurentius quam felix. 128
Laurentius ante mille annos pas-
sus. 128.p
P. Laurentius quibus tormentis
martyriū coronam nactus est.
123.f & 124.p.m.f
Laurentij passio quid nos do-
ceat. 128.m
Laurentio quid passio contule-
rit. 125.p
Laudis & glorie hostes 156.f
& 157.p
Legende sanctorum quanta di-
ligentia sunt perlegendae.
198.m
Lex à Dei pectore est. 226.p
Lex quae incundissima. 226.m
Leges veteris & nouae differen-

tia. 227.m.f
Leges Deorū inuentum. 200.p
Ad legem obseruationem boni-
nem inducere dominus niti-
tur, panarum acerbitate, &
premiarum magnitudine.
200.m
Libertas diuina nullis se legi-
bus adstrictam esse declarat.
7.m
Lucerna quid in sacris litteris
significet. 252.f
Lucerne officium ad Christum
& homines pertinet. 256.f
Lugentes quomodo dicendi bea-
ti. 211.p
Lumbos praecingere quid. 251.p
Lutherani quantum fidei tri-
buant. 23.f
Luxuria quid. 42.f
Luxuriosi non satiantur 43.p
Macedones in tribulatione
gausos fuisse scribit
Apostolus. 248.f
Magdalena insignis peccatrix.
104.f
Magdalena quantam vim la-
chrymarum effuderit. 106.m
Magistri aliorum qui cōstituen-
di. 29.f
Magnetis vis qualis. 6.m
Mala quae ex originali culpa
contraximus. 14.p.m
Malitiosus est qui omnia quae
candide sunt in malam in-
terpretatur partem. 257.f
Mandata maxima & minima.
140.m
Mansuetudo nulli quam illam
posidenti suauior est. 211.p
Mare duplex est in hoc seculo,
alterum externum alterum
internum. 246.f
Maria mater Dei non fuit om-
nino experta dolorum. 133
Maria mater Dei exemplar est
omnis probitatis & iustitiae
29.f
Maria patrona apud Deum.
97.p
Maria sedulo seruiuit Christo
129.f
Maria virgo purissima. 28.f
Maria conscia mysteriorum.
101.m
Maria incarnationis mysterium
cognouit, sed sub silentio con-
tinuit. 101.p.m
Maria ad hoc ab aeterno prede-
stinata Christū cōcepit. 16.p
Maria aduocata nostra. 17.f
Maria quid nobis cōtulerit. 135
f & ca. sa cur laei eius fe-
stem celebremus. ibidem.m
Maria omnia vitia despexit.
161.f
Maria in Christum amor. 124
m.f
Maria patrocinium quomodo
inuocandum. 18.p
Maria lingua erat instrumen-
tum Christi. 97.p
Maria volans semper diuinae
voluntati fuit consona. 134.p
Maria virginis auxilio fiden-
dum. 162.f
Maria virginis dignitas. 162.p
Martyres qui. 237.p
Martyres quae pro salute fece-
runt. 127.p
Martyres cur tantam patien-
tiam ostenderint. 8.m
Martyrum promptitudo. 140.p
Martyrum poena. 239.f

ET VERBORVM

Martyrum desiderium ad mor-
tem. 8.p
Martyrum Christi constantia.
22.f
Mater Dei supra omnes crea-
turas excellentissima 17.m
Matthaeus ex quo ad Christum
Apostolus. 165.p
Matthaeus ex quo ad Christum
vocatus est nunquam ab eo
discessit. 171.f
Matthaeus vitam Christi & suam
descripsit. 163.m
Matthaei vita. 171.p
Medicus non inter sanos, sed in-
ter egros versatur 169.p
Membris iactura totius corporis
interitus tendit. 177.p
Mens secunda quasi inge. domi-
nium. 41.m
Meretricis propriū quid. 104.f
Miracula cur facta sint. 246.m
Misericordia nostra semper ante ocu-
los habenda. 288.p
Misericordia & veritas in deo
sunt. 268.p
Misericordia comes desunctio-
rum. 132.m
Misericordiae opera duplicia
170.f. 171.p
Monachus cicada similis. 152.f
Monachi quam digna conditio
185.m
Monachorum viuendi seueritas
defenditur. 123.f
Montem domini conscensurus
quid agendum 150.f. 151
Mors meditando 282.f
Mors sanctis quantopere expe-
tenda. 221.f
Mors est ad vitam ianua. 265.m
Mors perimiscenda. 256.f

INDE X RERVM

Mors diei dies 261.m
 Mors hora de tate eternitate
 sententiam fert. 278.f
 Mortis iugis meditatio homini
 utilis. 284.p.m
 Mortis contemplatio plurimum
 ad vite emendationem con-
 ducit. 223.p
 Mortalium in dignitatibus ex-
 petendis cecitas maxima
 159.m
 Mortui sentiant suffragia vi-
 uorum 223.m
 Mortuos suscitare est proprium
 opus Dei. 219.p
 Mortuos deplorare pii est modo
 cum moderatione fiat. 221.p
 Idque exemplis sacre scri-
 ptura probatur 221.p.m
 Moses quadraginta dierum spatio
 in monte versatus est tanta
 fuit claritate illuminatus,
 ut filij Israel, nisi velamine
 super faciem posito in eam
 intenderent non valerent. 161.f
 Moses populum ducturus orat
 ut dominus ipse prius praece-
 dat. 152.m.f
 Mulier eiecit colonum de pa-
 radiso. 251.f
 Mulier amicta sole Maria.
 161.m
 Mulier peccatrix faciem domi-
 ni verita accessit retro. 109.f
 Mundanorum hominum Deus
 quis sit. 201.f
 Mundus mari comparatur. 4.p
 Mundus infidelitatis spiritu
 obritur. 246.p
 Mundus ut contemnitur. 283.m
 Mundi homines quid mirentur
 46.m

Mundi gaudium qui capiantur
 271.p
 Mundi conuersio miraculi in-
 signe. 231.m
 Mundo quid gratissimum. 16.m
 Mundum qui contemnitur. 170.p
Natiuitas B. Marie san-
 ctu. 155.m
 Natiuitatem B. Virginis cur ce-
 lebramus. 155.m
 Natura quid appetamus. 149.p
 Natura superanda est. 127.m
 Natura hominis per peccatum
 mirabili modo labefacta.
 12.p
 Naturae ultima perfectio est eo
 unde primum effluxit con-
 ueniens & apta conuersio.
 183.f
 Naturae & gratiae idem est au-
 ctor. 181.f
 Naturae perfectio est eo unde
 primum fluxit conueniens &
 apta conuersio. 100.p
 Nimis egerunt peniten-
 tiam. 279.f
 Nobiles qui habendi. 158.m
 Nobiles plerumque superbi &
 elati sunt. 158.f
 Nobilitas vera 156.f
 Nobilitas duplex Christiana &
 civilis. 156.m
 Nocturnum tempus aptum ad
 orandum 151.p
Obedientis munus quale
 3.m
 Obedientia Mathei prompta.
 166.m
 Obedientia opera iusta ante
 Deum facit. 3.m
 Obedientia perfecta. 2.f
 32.

ET VERBORVM.

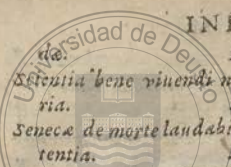
Oblivio quid faciat mali
 263.f
 Oculis quis eruendus 177.m
 Officiu Christiani hominis quod
 nam difficilimum 32.m
 Oleum quid significet 201.p
 Oleum quoddam nobis compa-
 randum 263.p
 Opes potentia & seculari scien-
 tia superbie sunt proxima.
 38.m
 Opera quae pro defunctis sunt,
 sunt in quadruplici differen-
 tia 223.f
 Opera bona quasi indidui co-
 munes sunt 35.m
 Opera bona necessaria 165.f
 Opera sanctorum quorum nos
 admoncant 234.m
 Operum nostrorum ratio est Deo
 reddenda 249.p
 Operum praestantia, charitatis
 notatur 110.p
 Orare & adorare utrumque ad
 religionis officium pertinet.
 113.m
 Orator quid agere debeat.
 150.f
 Oratio Deum lenit lachryma
 cogit 108.m
 Oratio humiliantis se peneirat
 nubes 107.m
Paradisi vna gutta maior
 est Oceano 185.f
 In passione Christi tria spe-
 ctanda 121.f
 Patrii crimen quid operatur.
 11.f
 Patriarcha sepultura rationem
 habuerunt 222.m
 Paulo primo Eremita vna pal-
 ma obsonium & indumentum
 praebebat 187.p
 Pauperes a diuitibus deuoran-
 tur. 4.m
 Pauperes domini pedes sunt.
 108.f
 Paupertas spiritus prima est
 beatitudo. 210.p
 Paupertas quanta in S. Fran-
 cisco 194.m
 Pax triplex 213.m
 Pacis nomine quid intelligen-
 dum 182.f
 Peccandi occasio fugienda. 13.
 m. Idque exemplo docetur.
 13.m
 Peccatorem quis ad penitentiam
 irahat 105.f
 Peccatores quomodo ad saniti-
 tem mentem vocandi 140.f
 Peccatores docendi 272.f
 Peccatum originale quid. 11.f
 Peccatum originale vniuersum
 genus hominum ad mortem
 condemnauit. 13.f
 Peccatum plumbo simile est.
 167.m
 Peccatum infidelitatis maximu.
 204.p
 Peccati lethalis malitia quanta
 12.f
 Peccati originis labe omnes infe-
 cli 99.p
 Peccati iugum intolerabile 105.
 f. 106.p.m
 Peccata esse non debent multa
 26.p
 Peccata cui remittantur 110.f
 Peccata membrorum cupidita-
 tibus natiuntur. 14.m.f
 Peccata teira monstra. 105.p
 Peccatorum tria genera, ira, in-
 uidia, & superbia 172.f
 77. 4.

INDEX RERVM

Peccatorum tres gradus. 165.
 5.m
 Peregrini omnes in hoc mundo
 sumus. 207.f
 Perfectionis quatuor virtutes
 196.f
 Pericula nos manent. 150.p
 Pericula mundi & de gratia exci-
 dere. 167.m
 Personae quatuor insignes.
 34.m
 Petrus & Andreas ante cate-
 ros ad Apostolatum vocati
 112.f
 Phariseorum superstitio. 109.p
 Philosophia caelestis qualis. 2.m
 Philosophia christiana summa
 250.m
 Philosophi consentiunt angelos
 177.f 178.p
 Pinna piscium diuinarum re-
 rum contemplationem desi-
 gnant. 4.f
 Pii solitudinem sectantur, ut so-
 li, deo soli vacare possunt
 122.f
 Pii ut se consolentur. 239.p
 Pii cur timeant. 220.p
 Pii viri extra viles apparent.
 235.p
 Pii homines sulphurei pulueris
 naturam imitantur. 98.f
 Piorum solatium quale. 28.p
 Piorum desiderium quale. 27.f
 Piorum studium. 101.f
 Piorum & impiorum discri-
 men. 15.m
 Piorum votum quale. 168.m
 Pisces mundi & immundi qui
 5.p
 Piscationis munus. 3.f
 Piscatores predicatoris sunt.
 5.m
 Piscatores mundum conuertunt.
 113.f
 Piscatores quid egerint. 191.f
 Piscium varia genera, varios
 hominum status notant.
 4.p
 Plaga in improbos. 198.p
 Penitentia placet Deum. 282.p
 Penitentia quando inutilis
 232.f
 Penitentia sera quae. 262.f
 Penitentia vera quae. 106.f
 Potentia diuina gloria est, ex vi-
 li materia opus praestantissi-
 mum efficere. 163.f
 Praemium obseruatorum legis.
 260.m
 Predicatores ab omni terrena-
 rum re, ut amore debent esse
 expediti. 6.p
 Principum peccata grania,
 tum quia eorum mala opera
 magis conspicua sunt, tum quia
 honorem & dignitatem vitiis
 dignitatis suae anctoritate tri-
 buunt. 176.f
 Principis obsequendum. 252.p
 Praedictum nostrum in deo est.
 149.m
 Processioni solemnii penitentia
 iungenda est. 272.p
 Probiorum & improborum con-
 ditio. 206.p
 Providentia Dei in omnes.
 276.p
 Providentia dei quanta. 148.f
 Prudentis officium. 263.m
 Puerorum mores. 174.m
 Puerperarum leges. 28.m
 Purgatorium esse & eius paenis
 grauissimas. 222.f
 Re

ET VERBORVM.

Redemptionis beneficium. bus. 210.p
 10.p
 Regnum caelorum quid sit. 266.f
 Regnum caelorum quod. 280.m
 Religio moralium omnium vir-
 tutum est praestantissima.
 113.m & ad eam post Theo-
 logicas virtutes diuini numi-
 nis cultus praecipue spectat.
 113.m
 Remedium nobis duplex à Deo
 paratum est quorum alterum
 est in sacramento, aliud in
 exemplo. 103.m
 Reprobationis signum. 280.f
 Regi gratiam aucupantes, regi
 inuicem diligenter perquirunt.
 175.p
 Sacerdotale regnum. 44.f
 Sacramentorum confessionis
 & Eucharistia remedia contra
 peccata. 13.f
 Sacrificium & misericordia
 quid efficiant. 170.m
 Sacrificia quae abominanda.
 227.
 Sal in scripturis pro sapientia
 & doctrina accipitur. 137.f
 Salomon utriusque felicitatis co-
 ditionem expertus est. 47.m
 Salomon alijs non sibi consuluit
 261.m
 Saluatoris nostri cura. 271.m
 Sancti suam gloriam celant
 163.m
 Sancti ut luceant in Ecclesia
 143.p
 Sancti gloriam fugiebant. 144.f
 Sancti ad caelum delecti per an-
 gelos. 129.p
 Sancti mortem desiderant. 133.f
 Sancti quibus luxerint virtuti-
 bus. 210.p
 Sanctorum fortitudo unde pro-
 fecla. 2.f
 Sanctorum festa cuius nos ad-
 moneant. 242.p
 Sanctorum desiderium. 144.p
 Sanctorum meritis adiuvamur.
 202.m
 In sanctis Dei quid attenden-
 dum. 45.p
 Sapiens stultus, probus & impro-
 bus quae re maxime distin-
 guantur. 116.m
 Sapientis officium. 288.f
 Sapientia ubi munienda sit
 48.f
 Sapientia Dei mirabilis. 182.m
 Sapientia bi munienda. 186.p
 Sapientia alia Christianorum
 alia philosophorum. 184.f
 Sapientia diuina quomodo nos
 instruat. 266.p
 Sapientia vera quae. 136.f
 Sapientia quibus reneletur.
 186.f
 Sapientia cunctis opibus prefe-
 renda est. 185.p
 Sapientia vera quae sit. 192.m
 Sapientia proprium opus est di-
 uina contemplari. 131.m
 Sapientiae nihil comparandum.
 47.p
 Saul superbus. 29.m
 Scandalum qui faciant. 176.p
 Scandalum quid sit. 175.f
 Scandala vitare quomodo ne-
 cessarium esse dicant Theo-
 logi. 176.m
 Schola Christi ubi incepit &
 quando. 2.m
 Scribe officium quale. 271.m
 Sepultura in loco sancto eligen-
 da.

INDEX RERVM

de 222.m
de 276.f
de 175.m.f
de 203.p
de 270.p
de 195.m
de 267.m
de 22.m
de 180.f
de 155.p
de 205.m
de 33.p
de 33.m
de 34.f
de 258.f
de 257.m
de 153.f
de 174.p
de 31.f
de 252.m
de 283.p
de 21.m
de 172.m
de 29.p
de 175.m
de 115.p
de 39.m

Supplicia quorundam grania.
 Suscipere parvulum quid sit.
 Templum Dei spirituale quale.
 Theodosij Imperatoris filia quales fuerint.
 Theologia duplex.
 Theauri & margarita discernimen.
 Thomas Deum in homine latentem confessus est.
 Thomas quibus modis ad dominicam resurrectionis fidem reuocatus.
 Thomas Aquinatis virtutes.
 Sapientia quid.
 Thomae incredulitas.
 Thracum mores.
 Timor vermis quidam est interiora nostra depascens.
 Timor cordis anchora virtutis dicitur.
 Timorem domini impij contemnant.
 Timore qui boni sint.
 Tribulatio praesens bona.
 Tribulationes viam praebent ad celum.
 Vitae mortalium.
 Vanitas nostra arguitur.
 Vaticinia implenda.
 Verbum Dei quare non semper fructificat.
 Veritas fidei.
 Versus quidam qui Bernardo attribuntur, de misero humani generis statu.
 Versutus est qui dolis & fraude circum

ET VERBORVM.

circummaemre nititur inno-
 centes.
 Vestis decantata Ecclesiae nobis
 quotidie spectanda proponi-
 tur.
 Via regis in celum qua.
 Via ad gloriam qua.
 Via ad vitam qua.
 Via quanam est ad celum quam
 discipulis Christus mon-
 strauit.
 Vigilare quid sit.
 Virginitas difficilis
 Virginitas abscondita.
 Virginitas qua Deo grata.
 Virginitatis propositum
 Virgines Christiani omnes.
 Virgines a curis liberae.
 Virginum nostri temporis super-
 bia taxatur.
 Virginum canticum.
 Virtus studio & labore acqui-
 ritur.
 Virtus incunda est.
 Virtutis gloria manet in eter-
 num.
 Virtutis diuine efficacia.
 Virtutis & iustitiae dignitas
 Virtutis natura describitur.
 Virtutis stimuli intra nos sunt.
 Vita nostra fabula
 Vita nostra magis vmbra
 & apparens, quam labilis &
 fixa.
 Vita nostra vmbra est & ima-
 go.
 Vita longa, vita mala.
 Vita mortalis est simillima for-
 mino.
 Vita nostra militia est.
 Vita nostra quomodo instituenda.
 Vita humana tribus vigilijs
 comparatur a D. Gregorio.
 Vita quanam est ad celum quam
 discipulis Christus mon-
 strauit.
 Vita nostra navigationi compa-
 ratur.
 Vita nostra militia.
 Vita nostra militia est.
 Vita iter quod citatissimum
 Seneca sententia praecleara.
 Vita honesta quauopere stu-
 dendum.
 Vita duo genera actiua & con-
 templatiua.
 Vita perfecti proponitur.
 Vita extremum non est aliunde
 petendum, quam vnde vita
 principium duximus.
 Vitam cur Deus breuem esse
 voluerit.
 Vitam mortalium Homerus folijs
 arborum comparauit.
 Vitam qui sapienter instituunt.
 Vitae recte quis dicendus.
 Vitae cruci affigere, & carnem
 quae vitiorum seminarium est
 Pauli exemplo monemur.
 Vitae expellenda.
 Vitae non possunt omnia extir-
 pari.

INDEX RERVM ET VERB.

Vita capitalia septem. 42.p.
 Inguentum capiti non vero pe-
 dibus adhibetur. 108.m
 Vocations. Apostolorum non
 alia causa assignari potest
 quam diuina liberalitas.
 113.
 Volucres qui sunt. 48.m
 Voluntas diuina est certa regu-
 la. 129.f

Voluntas quomodo grata Deo.
 6.f
 Voluptas carnis perniciofa.
 224.m
 Vota nostra qualia. 112.p
 Vulnera Christi quomodo nos
 in peccati odium incitent.
 25.f
 Zacharias quare nouē men-
 suum silentio punitus. 22.f

FINIS.

La 1

La

